

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)

ปริญญา

ภาษาไทย

สาขา

ภาษาไทย

ภาควิชา

เรื่อง วิวัฒนาการคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทย

The Evolution of the Descriptive Adverbs in Thai

نامผู้วิจัย นางสาวนันทิยา จันทร์เนตร

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รศ.ดร.อาจารย์วิภาวรรณ อยู่เย็น, อ.ด.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา, ป.ด.)

หัวหน้าภาควิชา

(อาจารย์ธวัชพร เสรีชัยกุล, ป.ด.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รศ.ดร.อาจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่

เดือน

พ.ศ.

สืบสันทิ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

วิวัฒนาการคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทย

The Evolution of the Descriptive Adverbs in Thai

โดย

นางสาวนนทยา จันทน์เนตร์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)
พ.ศ. 2558

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นันทิยา จันทรเนตร์ 2558: วิวัฒนาการคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทย
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย) สาขาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์วิภาวรรณ อยู่เย็น, อ.ด. 358 หน้า

การวิจัยเรื่อง “วิวัฒนาการคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชนิด ลักษณะ รูปแบบการเรียงลำดับและวิวัฒนาการของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน โดยผู้วิจัยแบ่งช่วงการเก็บข้อมูลจากเอกสารเป็น 4 สมัย คือ สมัยที่ 1 สมัยสุโขทัย สมัยที่ 2 สมัยอยุธยา สมัยที่ 3 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467) และสมัยที่ 4 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468 – พ.ศ. 2555)

ผลการวิจัยพบว่า สามารถแบ่งคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ตามอายตนะของสมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ 6 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกายและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ เมื่อศึกษาลักษณะคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 นั้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เป็นคำมูลและคำที่สร้างแล้ว ได้แก่ คำประสม คำประสาน คำซ้ำและคำซ้อน ผลการศึกษารูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทยพบว่า ปรากฏในตำแหน่งหลังคำกริยาเป็นส่วนมาก แต่ปรากฏตำแหน่งหน้าคำกริยาเป็นส่วนน้อย สามารถแบ่งได้ 3 รูปแบบหลัก คือ รูปแบบที่ 1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้าคำกริยา รูปแบบที่ 2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ปรากฏในตำแหน่งหลังคำกริยา และรูปแบบที่ 3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ปรากฏในตำแหน่งหน้าและหลังคำกริยา ผลการวิจัยวิวัฒนาการชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตาพบจำนวนมากที่สุด วิวัฒนาการลักษณะคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ที่เป็นคำมูลพบจำนวนมากที่สุด ส่วนคำประสมพบจำนวนน้อยที่สุด และวิวัฒนาการรูปแบบการเรียงลำดับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ที่เกี่ยวกับอายตนะทางตาสามารถเรียงลำดับมากกว่า 2 คำขึ้นไป เพื่อช่วยกันอธิบายให้รายละเอียดของสิ่งที่ตาเห็น สอดคล้องกับการที่สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เรียงลำดับอายตนะทางตาไว้เป็นอันดับแรก

Nontiya Channate 2015: The Evolution of the Descriptive Adverbs in Thai. Doctor of Philosophy (Thai Language), Major Field: Thai Language, Department of Thai Language. Thesis Advisor: Associate Professor Wiphawan Yooyen, Ph.D. 358 pages.

This thesis aims to investigate the kind, the format and the evolution of descriptive adverbs related to six senses' perception since Sukhothai period to Present. This study divides the period of document study into four parts consisting of Sukhothai period, Ayutthaya period, Rattanakosin period I (2367-2467 B.E) and Ratthanakosin period II (2468-2555 B.E).

The results are as follows: there are six main types of the descriptive adverbs according to six senses' perception of Buddha, consisting of sight perception, hearing perception, smell perception, taste perception, touch perception and mind perception. The structure words of the descriptive adverbs associated with six senses' perception found that there are free morphemes and building words such as compound words, complex words, similar words and redundant words. The most structural building words are free morphemes as well as the least structural building words are compound words. The results of using format and position in the descriptive adverbs found that there are a large number of these words behind verbs and there are a small number of these words before verbs. These words can be divided into three main groups. First, the descriptive adverbs occur in front of verbs. Second, the descriptive adverbs occur behind verbs divided into three groups. Third, the descriptive adverbs occur in front of verbs and behind verbs. The result of the thesis about the evolution of descriptive adverbs shows that the descriptive adverbs about sight perception are the most searched words. The free morphemes are the most searched and compound words are least founded. The evolution of the descriptive adverbs position format is the descriptive adverbs about sight perception can be used more than two words in the format of the descriptive adverb in order to express what eyes can see all things. This is in line with the six senses' perception of Buddha who places emphasis on the first sight perception.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งของคณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต รองศาสตราจารย์ ดร.วิภาวรรณ อยู่เย็น อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ดร.เมธาวิ ยุทธพงษ์ธาดา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ช่วยเหลือวางแผนการเรียน กำหนดวิชาเรียน ควบคุมการศึกษา และการค้นคว้าของนิสิต ตลอดจนการพิจารณาเค้าโครง การให้คำแนะนำ และควบคุมดูแลด้วยความเมตตา รวมทั้งประเมินความก้าวหน้า และการสอบวิทยานิพนธ์ของนิสิต ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเหลือ ใจมโน ประธานกรรมการสอบ สัมภาษณ์ขั้นสุดท้าย และรองศาสตราจารย์ ดร.ราตรี ธีรवारช ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ให้ความอนุเคราะห์ ในความกรุณาให้คำปรึกษา พิจารณาแก้ไข และคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ด้วยความรัก ความเมตตา ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศานติ ภัคคีคำ ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้วยความเมตตาในการวิพากษ์ให้แนวทางวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกคน และคณาจารย์ในทุกระดับการศึกษาที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่ได้ให้ความสะดวกในการค้นคว้าเอกสาร และขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนที่ช่วยให้งานนี้สำเร็จลงได้ตามวัตถุประสงค์ ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ ที่ศึกษาด้วยกัน ทุกคนที่เป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือในช่วงที่ศึกษา ขอขอบคุณ ดร.จิรัฐพร ไทยงูเหลือม ดร.อุดมลักษณ์ ระพีแสง คุณจันทร์งาม ชูตระกูล และคุณอัญชลี ทองกลาง ที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจยามผู้วิจัยท้อแท้อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งขอบคุณ คุณธนสร เกิดแก้ว เจ้าหน้าที่โครงการปริญญาเอกที่คอยให้คำแนะนำและความช่วยเหลือในทุกเรื่อง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาที่ให้โอกาสในการศึกษา ขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ เพื่อนร่วมงาน และลูกศิษย์ทุกคน ที่เป็นกำลังใจเสมอมา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณยายหม้อย ผลภาค คุณพ่อขจรศักดิ์ จันทร์เนตร์ คุณแม่เพลินตา จันทร์เนตร์ คุณป้าสมทรง ผลภาค และคุณน้าประเพ็ญศรี ผลภาค ที่สั่งสอนให้เป็นคนใฝ่รู้ เข้มแข็ง อดทน เป็นกำลังใจสำคัญ รวมทั้งสนับสนุน ส่งเสริมในการศึกษาเสมอมา ขอขอบคุณครอบครัวผลภาค ขอขอบคุณครอบครัวจันทร์เนตร์ ขอขอบคุณที่ให้อาใจ และส่งเสริมระหว่างศึกษาต่อตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้วิจัยขอน้อมมอบให้เป็นกตเวทิตาคุณแด่ คุณยายหม้อย ผลภาค บิดา มารดา คณาญาติ คณาจารย์ และผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

นนธิยา จันทร์เนตร์
มกราคม 2558

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	7
นิยามศัพท์	7
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย	8
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	10
การแบ่งสมัยของวรรณกรรม	10
คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ	14
ชนิดของคำและการสร้างคำในภาษาไทย	20
อายตนะทั้ง 6	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
ประชากร	53
เกณฑ์ในการวิจัย	58
ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย	59
บทที่ 4 การวิเคราะห์คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะสมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน	61
ชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6	
ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน	61
ลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6	
ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน	96
รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับ	
อายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน	154
วิวัฒนาการคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6	
ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน	229

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	234
สรุป	234
อภิปรายผล	249
ข้อเสนอแนะ	251
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	252
ภาคผนวก	261
ภาคผนวก ก การจัดลำดับเอกสารที่ใช้ในการวิจัย	262
ภาคผนวก ข คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยสุโขทัย	265
ภาคผนวก ค คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยอยุธยา	290
ภาคผนวก ง คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1	297
ภาคผนวก จ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2	308
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	358

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา	68
2	สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู	74
3	สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก	80
4	สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น	82
5	สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย	86
6	สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ	93
7	สรุปชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ	95
8	สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่เป็นคำมูล	116
9	สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่เป็นคำประสม	121
10	สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่เป็นคำประสาน	129
11	สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่เป็นคำซ้ำ	136
12	สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่เป็นคำซ้อน	150
13	สรุปลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ	153
14	รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 1	157
15	รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 2.1	180

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
16	รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 2.2	206
17	รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 2.3	221
18	รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 3.1	225
19	รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 3.2	228
20	แสดงผลการเปรียบเทียบรูปแบบการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ	232

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา	69
2	คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู	74
3	คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก	80
4	คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น	83
5	คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย	86
6	คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ	93
7	คำมูล	118
8	คำประสม	121
9	คำประสาน	129
10	คำซ้ำ	137
11	คำซ้อน	152
12	แสดงผลการเปรียบเทียบจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ตามชนิดของคำในแต่ละอายตนะ	230
13	แสดงผลการเปรียบเทียบจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ตามลักษณะของคำ	231

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษามีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและเกิดได้ในทุกส่วนของภาษา ดังที่ ปราณี กุลละวณิช และคณะ (2540: 48-52) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาว่าการเปลี่ยนแปลงของภาษาเกิดขึ้นได้ในทุกส่วนของภาษา คือ ในระบบเสียง (Phonology) ในระบบคำ (Morphology) และในชั้นระบบไวยากรณ์ (Grammatical) ส่วนของภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คือ การใช้คำในระบบคำ และการเปลี่ยนแปลงในคลังคำนั้นอาจจะปรากฏทั้งในเรื่องจำนวนคำมากขึ้นหรือน้อยลง และในเรื่องความหมายประจำคำแต่ละคำด้วยการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของคำจึงมีความน่าสนใจ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงหมวดคำใดหมวดคำหนึ่ง เช่น คำที่ทำหน้าที่ขยายคำนามหรือคำกริยา และหมวดคำที่ทำหน้าที่ขยายคำอื่นๆ เป็นหมวดคำหนึ่งที่มีการใช้อย่างหลากหลาย และมีการเรียกชื่อและการให้ความหมายของคำแตกต่างกัน

คำที่ทำหน้าที่ขยายคำนามหรือคำกริยานั้น พระยาอุปกิตศิลปสาร (2531: 87) ได้เรียกชื่อว่า คำวิเศษณ์เช่นเดียวกับ คำช่วย ทองหล่อ (2552: 246) แต่บรรจบ พันธุเมธา (2529: 175) ได้เรียกชื่อคำที่ทำหน้าที่ขยายคำนามและคำกริยาเป็นคุณศัพท์ กล่าวคือ ท่านเรียกคำที่ทำหน้าที่ขยายคำนามให้มีความชัดเจนสมบูรณ์ขึ้น เรียกว่า คุณศัพท์ และเรียกคำที่ทำหน้าที่ขยายกริยาให้มีความหมายชัดเจนสมบูรณ์ขึ้นว่า คำกริยาวิเศษณ์ การเรียกชื่อเช่นนี้มีนักวิชาการเรียกตาม คือ ราตรี ธีรवारุณ (2516) และสมทรง บุรุษพัฒน์ (2536: 45-85) ส่วนนวรรณ พันธุเมธา (2554: 4) ได้ใช้เกณฑ์ทางด้านความหมายและหน้าที่ในการสื่อสาร เรียกคำคุณศัพท์และคำกริยาวิเศษณ์ตามหน้าที่ของคำเหล่านี้ว่า “คำขยาย” และให้คำจำกัดความว่า “คำที่ใช้ขยายคำหลัก¹หรือคำขยายด้วยกันเอง”การที่นักวิชาการตามรายชื่อข้างต้นได้เรียกชื่อต่าง ๆ กันในคำวิเศษณ์ คำคุณศัพท์ กริยาวิเศษณ์ คำขยาย แต่ทุกชื่อ

¹ คำหลักหรือคำบอกเนื้อหา (ราตรี ธีรवारุณ 2551: 147) คือ คำที่สามารถสื่อความหมายที่เป็นใจความหลักของประโยคหรือข้อความ สามารถสื่อความหมายได้โดยลำพังไม่ต้องอาศัยคำอื่นมาช่วย ได้แก่ คำนาม คำกริยา คำกริยาวิเศษณ์และคำคุณศัพท์ ถ้าภาษาใดมีคำ 4 ชนิดนี้ก็สามารถเรียบเรียงประโยคได้ชัดเจนเพียงพอ ลักษณะของคำหลักหนึ่งคำมีความหมายประจำคำที่บอกเนื้อหา (Content word) ตามพจนานุกรมได้ทั้งหมด เช่น

ขนม (คำนาม) หมายถึง ของกินที่ไม่ใช่กับข้าว มักปรุงด้วยแป้งหรือข้าวกับกะทิหรือน้ำตาล, ของหวาน, ทางเหนือเรียกว่า ข้าวเหนียว

ง้อ (คำกริยา) หมายถึง ขอคืนดีด้วย, ขอพึ่งพาอาศัย

ฉิว (คำกริยาวิเศษณ์) หมายถึง เร็วเรื่อยไปไม่ขาดสาย เช่น ลมพัดฉิว, เร็วไม่มีติดขัด เช่น เล่นฉิวฉิว, คล่อง, สะดวก

ชื่อ (คำคุณศัพท์) หมายถึง ตรง เช่น คนชื่อ, ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม เป็นต้น

คำหลักหรือคำบอกเนื้อหา เป็นหมวดคำเปิด (Open list) ที่สามารถเพิ่มจำนวนคำได้อย่างไม่จำกัด เช่น เด็กแว้นซ์ (คำนาม), เด็กซึลหรือเด็กซิว (คำนาม), ฟิน (คำกริยา) เป็นต้น

ทำหน้าที่อย่างเดียวกัน คือ ทำหน้าที่ขยายค่านามหรือคำกริยา เพื่อให้ค่านามหรือคำกริยานั้น ๆ ได้รับความหมายชัดเจน สมบูรณ์ขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการที่ได้ศึกษาประเด็นที่น่าสนใจของคำที่ทำหน้าที่ขยายค่านามหรือคำกริยา คือ ประคอง นิมมานเหมินท์ (2547: 23-24) ท่านได้กล่าวถึง คำที่ทำหน้าที่ขยายค่านามหรือคำกริยาในภาษาถิ่นอีสาน กล่าวคือ เมื่อเปลี่ยนเสียงสระให้รายละเอียดเกี่ยวกับขนาด รูปพรรณ สันฐานและพจน์ที่ชัดเจนขึ้น นอกจากนั้นในคำดังกล่าวแล้ว เสียงสระนั้น ๆ จะบอกลักษณะซึ่งมนุษย์สามารถรับรู้ได้จากประสาทสัมผัสหรือที่สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า (2557: 56-57) เรียกว่า อายตนะ ทำให้เราเห็นภาพ เราสัมผัสเรื่องราวอารมณ์ ทัศนคติ ตลอดจนรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวถึงได้อย่างชัดเจน

มนุษย์รับรู้ความไพเราะสละสลวยของสรรพสิ่งรอบตัวจากประสาทสัมผัสต่าง ๆ และเก็บสะสมข้อมูลเหล่านั้นเป็นประสบการณ์ในการเรียนรู้และเข้าใจโลก ด้วยเหตุนี้อายตนะจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์ดังหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ อายตนะทั้ง 6 จากพระไตรปิฎก ภาษาไทย (ฉบับหลวง) เล่มที่ 11 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 3 ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค หน้า 207/288 ข้อที่ 304-306 กล่าวถึง อายตนะภายในและภายนอกในธรรมวินัย คือ อายตนะภายใน 6 อย่าง 1. อายตนะ คือตา 2. อายตนะ คือหู 3. อายตนะ คือจมูก 4. อายตนะ คือลิ้น 5. อายตนะ คือกาย 6. อายตนะ คือใจ และอายตนะภายนอก 6 อย่าง 1. อายตนะ คือ รูป 2. อายตนะ คือ เสียง 3. อายตนะ คือ กลิ่น 4. อายตนะ คือ รส 5. อายตนะ คือ โผฏฐัพพะ 6. อายตนะ คือ ธรรม งานวิจัยนี้ศึกษาอายตนะ 6 อย่าง คือ

1. การเห็นรูปด้วยนัยน์ตา
2. การฟังเสียงด้วยหู
3. การดมกลิ่นด้วยจมูก
4. การลิ้มรสด้วยลิ้น
5. การถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกาย
6. การรู้ธรรมารมณ์ด้วยใจ

ในการทำให้ข้อความในวรรณกรรมเรื่องใดเรื่องหนึ่งมีจินตนาการที่เกิดจากอายตนะทั้ง 6 จะได้จากการที่ผู้แต่งรู้จักใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในงานวรรณกรรมนั้น ๆ เพื่อให้ผู้รับสารเกิดอารมณ์และเกิดจินตนาการ ทั้งหมดนี้ก็เพื่อให้งานวรรณกรรมนั้นมีคุณค่าและน่าอ่านน่าสนใจ

เมื่อศึกษาประเภทของคำวิเศษณ์หรือคำกริยาวิเศษณ์ พบว่ามีนักวิชาการหลายท่าน จำแนกชนิดของคำวิเศษณ์ที่เกี่ยวข้องกับอายตนะทั้ง 6 ดังต่อไปนี้ พระยาอุปกิตศิลปสาร (2531: 87) และกำชัย ทองหล่อ (2552: 246) เรียกว่า ลักษณะวิเศษณ์ บรรจบ พันธุมธนา (2529: 175) เรียกว่า คำวิเศษณ์ขยายกริยา (กริยาวิเศษณ์) ราตรี ธีรवारช (2516) เรียกว่า คำขยายกริยาเพื่อบอกสภาพส่วนของนวรรธ พันธุมธนา (2525: 2-3) ได้แก่ คำขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา และคำที่ขยายคำกริยา และสุนันท์ อัญชลีนุกูล (2546) เรียกว่า คำวิเศษณ์ที่ทำหน้าที่ขยายกริยาอกรรมบถสี่ บอกรส บอกลักษณะ บอกอาการ บอกกลิ่นและบอกการเน้น ในวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์การเรียกคำขยายบอกลักษณะว่า กริยาวิเศษณ์ ตามบรรจบ พันธุมธนา (2529) และเกณฑ์การแบ่งประเภทตามพระยาอุปกิตศิลปสาร (2531) กำชัย ทองหล่อ (2552) และสุนันท์ อัญชลีนุกูล (2546) ซึ่งนักวิชาการเหล่านี้ได้พิจารณาแบ่งเป็น 5 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวข้องกับอายตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวข้องกับอายตนะทางหู คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวข้องกับอายตนะทางจมูก คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวข้องกับอายตนะทางลิ้นและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวข้องกับอายตนะทางกาย ซึ่งผู้วิจัยได้เพิ่มประเภทที่ 6 คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวข้องกับอายตนะทางใจ

หลังจากได้ศึกษาคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่สามารถรับรู้ได้ทางอายตนะทั้ง 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวข้องกับอายตนะทางตา

“ที่นั่นกลายเป็นแผ่นดินเสมอกันทุกแห่ง เหลือมขาวงามดั่งแผ่นดินเงินยวง มีหญ้าแพรกเขียวมันเหมือนตามกัน โดยสูง 4 นิ้วมือ 3 นิ้วมือ เขียวงามดั่งแผ่นดินแก้วไพฑูรย์ฉนั้นแล”

(ไตรภูมิพระร่วง: 50)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวข้องกับอายตนะทางตา คำว่า “ขาว” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 190) มีความหมายว่า “มีสีอย่างสำลี” คำว่า “ขาว” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวข้องกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยา คำว่า “เหลือม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่ามีลักษณะที่เลื่อม “อย่างสำลี”

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวข้องกับอายตนะทางหู

“รถยนต์สมัยต้นยังดังอีกทีก็ก้องรถยนต์สมัยปลายแล่นเจียบเจียบเรียบร้อยตีนั่น”

(ชุมนุมพระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จพะยาดำรงราชานุภาพ: 109)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวข้องกับอายตนะทางหู คำว่า “เจียบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 294) มีความหมายว่า “ไม่มีเสียงดัง”

คำว่า “เงียบ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยา คำว่า “เล่น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่ามีลักษณะที่ “ไม่มีเสียงดัง”

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก

“บานแบ่งซึ่งเกสรกลีบกลืนทิพย์บุปผาหอมขจรรินรอบบริเวณทิพย์พิมานสถาน”

(กฎหมายตราสามดวง: 198)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำว่า “ขจร” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 164) มีความหมายว่า “พุ่งไป” คำว่า “ขจร” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ทำหน้าที่ขยายคำกริยา คำว่า “หอม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจมูกว่ามีลักษณะที่หอมพุ่งไปทั่ว

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น

“เธอหมายถึงข้าวฟ่างหางช้างที่เธอสั่งให้ปลูกไว้ในคุ่ม แลนำมาเมล็ดมาเคี้ยวกับน้ำตาลพอหวาน ปะแล่ม ๆ เมื่อสุกจนขึ้นดี”

(เวียงแว่นฟ้า: 193)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น คำว่า “ปะแล่ม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 730) มีความหมายว่า “อ่อน ๆ น้อย ๆ (ส่วนมากใช้แก่สิ่งที่มีรสหวาน)” คำว่า “ปะแล่ม ๆ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น ทำหน้าที่ขยายคำกริยา คำว่า “หวาน” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยลิ้นว่ามีลักษณะที่หวาน “อ่อน ๆ น้อย ๆ”

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย

“หากสิ่งที่กายสัมผัสมีลักษณะสาก หยิบประคาย กายก็มีร่องรอยแห่งการขีดขีด และก่อให้เกิดความรู้สึกเจ็บ แต่ในขณะที่เดียวกันหากวัตถุที่กายสัมผัสมีลักษณะที่อ่อนนุ่ม กายก็ไร้รอยขีดขีดและก่อให้เกิดความรู้สึกสบายที่ได้สัมผัส”

(เดินสู่อิสราภาพ: 271)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย คำว่า “นุ่ม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 640) มีความหมายว่า “อ่อนละมุน, อ่อนนิ่ม” คำว่า “นุ่ม” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ทำหน้าที่ขยายคำกริยา คำว่า “อ่อน” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยกายว่ามีลักษณะอ่อนอย่างละมุนมือ

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ

“กลางลำเรือต่ำลงไป ค่อนข้างยาวแลกว้าง”

(เวียงแว่นฟ้า: 514)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “ค่อนข้าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 246) มีความหมายว่า “หนักหรือกระเปียดไปทางใดทางหนึ่ง เช่น ค่อนข้างดี” คำว่า “ค่อนข้าง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ยาวแลกว้าง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่ามีลักษณะหนักไปทางยาวและกว้าง

ตัวอย่างข้างต้นเป็นตัวอย่างการศึกษาคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะโดยใช้อายตนะในบางสมัย การศึกษาดังกล่าว พบว่าคำกริยาวิเศษณ์สามารถปรากฏหน้าคำกริยา แต่ส่วนใหญ่จะปรากฏหลังคำกริยา ประเด็นดังกล่าวน่าสนใจที่จะศึกษาลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และยังไม่มีผู้ใดได้ศึกษาเรื่องดังกล่าวอย่างละเอียด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ และรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทยโดยใช้เกณฑ์อายตนะทั้ง 6 ตามสมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เห็นวิวัฒนาการของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาชนิดคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาลักษณะคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษารูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน
4. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงประเภทของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน
2. ทำให้ทราบถึงลักษณะคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน
3. ทำให้ทราบถึงรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน
4. ทำให้ทราบถึงวิวัฒนาการคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน²

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาวิวัฒนาการคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทย จากวรรณกรรมร้อยแก้วที่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทยประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ศิลาลาภีกร พระราชนิพนธ์พงศาวดาร จดหมายเหตุ หมายรับสั่ง บันทึกรายวัน กฎหมาย พระราชหัตถเลขา พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระบรมราชโองการ นวนิยาย
2. ผู้วิจัยจัดแบ่งสมัยของวรรณกรรมตามการเปลี่ยนแปลงภาษา ของปรีชา ช่างขวัญยืน (2515) โดยจัดแบ่งสมัยสุโขทัยจนถึงสมัยอยุธยา ของวิภาวรรณ อยู่เย็น (2551) ร่วมกับเมธาวิยุทธพงษ์ธาดา (2544) จัดแบ่งในสมัยธนบุรีจนถึงสมัยปัจจุบัน ดังนั้นการแบ่งภาษาตามสมัยต่าง ๆ ในวิจัยจะเป็นดังนี้

2.1 สมัยที่ 1 สมัยสุโขทัย

2.2 สมัยที่ 2 สมัยอยุธยา

2.3 สมัยที่ 3 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

² ต่อไปนี้ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน จะใช้คำว่า คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑

2.4 สมัยที่ 4 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468 – พ.ศ. 2555)

3. ศึกษาเฉพาะคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะโดยใช้แนวคิดตามสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระเจ้า คือ อายุตนะทั้ง 6 เท่านั้น

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ไว้ดังนี้

1. การใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายุตนะทั้ง 6 จะปรากฏการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายุตนะทางตา จะจำนวนมีมากเป็นอันดับที่ 1
2. การใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายุตนะทั้ง 6 จะปรากฏการใช้คำกริยาบอกลักษณะ ๓ อาจใช้อายุตนะชนิดเดียวกันเรียงลำดับกันเพื่อขยายบอกรายละเอียดเกี่ยวกับคำกริยาข้างหน้าเพื่อความกระจ่างชัดเจน

นิยามศัพท์

วิวัฒนาการ หมายถึง ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายุตนะทั้ง 6 จากวรรณกรรมร้อยแก้วตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทย คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่ทำหน้าที่ขยายคำกริยา ปรากฏในตำแหน่งหลังคำกริยาเป็นส่วนมาก แต่ปรากฏตำแหน่งหน้าคำกริยาเป็นส่วนน้อย การทำหน้าที่ขยายคำกริยาเพื่อบอกรายละเอียดต่าง ๆ ของคำกริยานั้น สามารถแบ่งตามอายุตนะของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระเจ้าได้ 6 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายุตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายุตนะทางหู คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายุตนะทางจมูก คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายุตนะทางลิ้น คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายุตนะทางกายและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายุตนะทางใจ

คำมูล หมายถึง หน่วยคำที่สามารถปรากฏตามลำพังเป็นคำหรือใช้ตามลำพังโดยไม่ต้องมีหน่วยคำอื่นมาประกอบ หน่วยคำในภาษาไทยส่วนใหญ่มักเป็นหน่วยคำประเภทนี้ เช่น กระจ่าง กระจิริด เข้ม ง่วน ตระหง่าน ฯลฯ

คำประสม ในที่นี้ผู้วิจัยใช้คำจำกัดความตามราตรี อินวาช (2551) ซึ่งได้ให้ความหมายว่า หมายถึง คำที่เกิดจากการนำคำซึ่งเกิดจากหน่วยคำอิสระต่างความหมายตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไป แต่ละส่วนอาจมีลักษณะคำเป็นคำเดียว กลุ่มคำ หรือคำที่สร้างแล้ว มาประกอบกันเป็นคำเดียวกันใน

โครงสร้างที่ใหญ่กว่าเดิม และร่วมกันทำหน้าที่เป็นหมวดคำเดียวกัน เช่น คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ หรือคำบอกเวลา คำประสมจะมีความหมายใหม่ ซึ่งอาจมีเค้าความหมายเดิม เช่น ทอด + น่อง เป็น ทอดน่อง สด + ขึ้น เป็น สดชื่น อุด + ทน เป็น อุดทน เป็นต้น รวมทั้ง “คำซ้ำ” และ “คำซ้อน” ผู้วิจัยใช้คำจำกัดความตามราตรี ธีนวารชร (2551)

คำประสม ในที่นี้ผู้วิจัยใช้คำจำกัดความตามสถาบันภาษาไทย (2553: 54-55) กล่าวถึง คำประสมที่เป็นวิเศษณ์ เป็นการสร้างขึ้นด้วยหน่วยคำเดิมหน้า อย่าง-, โดย- เช่น อย่างช้า, อย่างเจ็บ, อย่างดุน เป็นต้น

คำซ้ำ หมายถึง คำที่เกิดจากกระบวนการซ้ำคำเดิม ซึ่งอาจเป็นคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำกริยาวิเศษณ์ คำคุณศัพท์ เป็นต้น โดยมีรูปเขียนเป็นการใช้ไม้ยมก (๗) แทนคำเดิมหรือเขียนคำเดิมซ้ำกันสองครั้ง

คำซ้อน หมายถึง การนำคำหรือกลุ่มคำตั้งแต่ 2 หน่วย ขึ้นไปมาเรียงต่อกัน โดยแต่ละหน่วยมีความสัมพันธ์กันทางความหมาย หน่วยที่เป็นคำ อาจเป็นคำชนิดใดชนิดหนึ่ง เช่น คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ เป็นต้น ส่วนหน่วยที่เป็นกลุ่มคำ อาจเป็นกลุ่มคำชนิดใดก็ได้ เช่น นามวลี กริยาวลี วิเศษณ์วลี เป็นต้นก็ได้ เมื่อนำมาหน่วยดังกล่าวมารวมกันทำหน้าที่ในภาษาอย่างเดียวกัน อาจเป็นหน่วยที่ใหญ่กว่าหรือไม่ก็ได้ ซึ่งอาจมีความหมายเหมือนกัน คล้ายคลึงกัน หรือตรงข้ามกัน ผู้วิจัยพิจารณาทั้งเรื่องของความหมายและเรื่องของเสียงของคำซ้อนด้วย

อายตนะทั้ง 6 หมายถึง การเห็นรูปด้วยนัยน์ตา การฟังเสียงด้วยหู การดมกลิ่นด้วยจมูก การลิ้มรสด้วยลิ้น การถูกต้องไผ่ภูษาด้วยกายและการรับรู้ธรรมารมณ์หรือความรู้สึกด้วยใจ การศึกษาคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับการรับรู้ธรรมารมณ์ด้วยใจนี้ เราศึกษาข้อความจะดูเฉพาะความหมายประจำคำไม่ได้ ต้องดูความหมายแฝงด้วย เพราะการรับรู้ธรรมารมณ์เป็นการศึกษาทางนามธรรม ในภาษาไทยใช้คำแสดงปริมาณและคำที่เกี่ยวข้องกับจำนวนแสดงธรรมารมณ์ ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ชนิดที่เกี่ยวกับปริมาณและคำที่เกี่ยวข้องกับจำนวนเป็นรูปธรรมที่แสดงให้เห็นธรรมารมณ์ ผู้วิจัยจึงจัดคำกริยาวิเศษณ์ชนิดที่เกี่ยวกับปริมาณอยู่ในการรับรู้ธรรมารมณ์ด้วยใจ

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะการรับรู้ทางอายตนะทั้ง 6 ในภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน

อักษรที่ขีดเส้นใต้ 1 เส้น คือ คำกริยา เช่น เหลื่อมขาว, เล่นเจ็บ, หอมขจร เป็นต้น

อักษรที่ขีดเส้นใต้ 2 เส้น คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ (คำที่ 1 กรณีที่มีคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ 2 คำ) เช่น ดูขาวใส, งามพิจิตรหน้าหนา, ดูรุ่งเรืองงาม เป็นต้น

อักษรที่ขีดเส้นประ คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ (คำที่ 2 กรณีที่มีคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ 3 คำ) เช่น เรือขาวใสสุทระ, ดูใส่เหลืองมพราย, แลเต็มงามบริบูรณ์ เป็นต้น

อักษรที่เป็นตัวหนา คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ เช่น เหลืองขาว, แล่นเจียบ, หอมขจร เป็นต้น

อักษรที่ทำตัวห้อย คือ คำแสดงอายตนะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ เช่น ดู เหลืองขาวตา, แล่นเจียบหู, หอมขจรจมูก เป็นต้น

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา โดยแบ่งเป็น 4 หัวข้อ ดังนี้

1. การแบ่งสมัยของวรรณกรรม
2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ
3. ชนิดของคำและการสร้างคำในภาษาไทย
4. อายุต้นเหตุทั้ง 6
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การแบ่งสมัยของวรรณกรรม

การแบ่งสมัยของวรรณกรรมมีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน ใช้เกณฑ์แบ่งแตกต่างกันไปบ้าง ในที่นี้ได้ประมวลเกณฑ์การแบ่งสมัยของวรรณกรรม คือ เกณฑ์ด้านการปกครองและเกณฑ์ด้านการเปลี่ยนแปลงภาษา ดังนี้

1. การแบ่งยุคโดยใช้เกณฑ์ประวัติการปกครองของไทย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งยุคโดยใช้เกณฑ์ประวัติการปกครองของไทย ผู้วิจัยได้ประมวลเรื่องเกี่ยวกับการแบ่งยุคโดยใช้เกณฑ์ประวัติการปกครองของไทย ไว้ดังนี้

อุดม รุ่งเรืองศรี (2522: 1-3) ได้จัดแบ่งสมัยของวรรณกรรมไว้ 4 สมัย ดังนี้

1. สมัยสุโขทัย (พ.ศ. 1800–1920) โดยเริ่มจากศิลาจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหง ที่นับเป็นวรรณกรรมชิ้นแรกของอาณาจักรสุโขทัย หรือไตรภูมิพระร่วง สุภาจิตพระร่วง ตำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์หรือนางนพมาศ
2. สมัยอยุธยา (พ.ศ. 1921–2310) ลักษณะของวรรณกรรมสมัยอยุธยาจะเปลี่ยนไปจากสมัยสุโขทัย

3. สมัยธนบุรี (พ.ศ. 2310–2324) วรรณกรรมส่วนมากตกทอดมาจากสมัยอยุธยาไม่ว่าจะเป็นเนื้อเรื่อง ฉันทลักษณ์ เช่น บทพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์บางตอนกฤษณาสอนน้องคำฉันท์ เป็นต้น

4. สมัยรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325–ปัจจุบัน) วรรณกรรมในช่วงแรกของยุคนี้ส่วนหนึ่งนำงานในสมัยอยุธยามาชำระใหม่ และเพิ่มขึ้นในสมัยต่อมา เช่น ราชาริราช พระอภัยมณี ระเด่นลันได เป็นต้น

ฉัตรวา สุกต่าย (2547) ได้กำหนดช่วงเวลาออกเป็น 3 สมัย ตามสมัยของราชธานีของไทย สภาพสังคมไทย และลักษณะเอกสารประเภทร้อยแก้ว ดังนี้

1. สมัยสุโขทัย (พ.ศ. 1800 – พ.ศ. 1920) เริ่มตั้งแต่รัชกาลของพ่อขุนรามคำแหงจนถึงรัชกาลของพระมหาธรรมราชาลิไท ลักษณะเอกสารประเภทร้อยแก้วส่วนใหญ่เป็นศิลาจารึกและพระราชนิพนธ์

2. สมัยอยุธยา (พ.ศ. 1893 – พ.ศ. 2310) เริ่มตั้งแต่รัชกาลของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (อู่ทอง) จนถึงรัชกาลของพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ลักษณะเอกสารประเภทร้อยแก้วที่ปรากฏเป็นประเภทพระราชนิพนธ์ ประชุมพระตำรา ประชุมจดหมายเหตุและประชุมพงศาวดาร

3. สมัยรัตนโกสินทร์ เริ่มตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจนถึงรัชกาลปัจจุบัน แต่เนื่องจากสมัยรัตนโกสินทร์เป็นสมัยที่มีประวัติศาสตร์การปกครองที่ยาวนาน และลักษณะเอกสารประเภทร้อยแก้วมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบหลายลักษณะตามสภาพสังคม จึงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

3.1 รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3 เริ่มตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจนถึงรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ลักษณะเอกสารประเภทร้อยแก้ว เช่น พระราชนิพนธ์ วรรณกรรมแปลอิงพงศาวดารจีน มอญ กฎหมาย พระราชนิพนธ์

3.2 รัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 6 เริ่มตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว นับได้ว่าสมัยนี้ได้รับอิทธิพลตะวันตก ลักษณะเอกสารประเภทร้อยแก้วใน เช่น พระราชนิพนธ์ ประชุมประกาศ นวนิยาย สารคดี จดหมายเหตุ บทละคร

3.3 รัชกาลที่ 7 ถึงรัชกาลที่ 9 เริ่มตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงรัชกาลปัจจุบัน ลักษณะเอกสารประเภทร้อยแก้วทุกประเภทได้รับความนิยม เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น บทความและสารคดี

วิภาวรรณ อยู่เย็น (2551: 32 - 33) ได้กำหนดสมัยโดยใช้การแบ่งตามประวัติการปกครองของไทย ดังนี้

1. สมัยสุโขทัย (พ.ศ. 1826 - พ.ศ. 1921) เริ่มจากสมัยพ่อขุนรามคำแหงทรงประดิษฐ์อักษรไทยจนถึงปีที่สิ้นสุดสมัยพระมหาธรรมราชาที่ 2 เนื่องจากเป็นสมัยที่อาณาจักรสุโขทัยยอมอ่อนน้อมต่อกรุงศรีอยุธยา

2. สมัยอยุธยา (พ.ศ. 1893 - พ.ศ. 2310) เริ่มจากสมัยพระเจ้าอู่ทองสิ้นสุดสมัยอยุธยา เนื่องจากสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยามีช่วงเวลาทับซ้อนกันอยู่ประมาณ 28 ปี

3. สมัยธนบุรี (พ.ศ. 2310 - พ.ศ. 2324) เริ่มจากสมัยพระเจ้าตากสินจนถึงสิ้นสุดสมัยของพระองค์

4. สมัยรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325-พ.ศ. 2550) เริ่มจากสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกขึ้นครองราชย์จนถึง พ.ศ. 2550

4.1 สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325-พ.ศ. 2393) นับตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจนถึงสิ้นสุดสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นช่วงเวลาไม่มีความเปลี่ยนแปลงทางภาษาอย่างเห็นได้ชัด เพราะยังไม่มีคนไทยที่สำเร็จการศึกษาจากประเทศตะวันตกหรือผู้รู้สองภาษาอย่างจริงจัง (วิภาวรรณ อยู่เย็น, 2551: 33)

4.2 สมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง (พ.ศ. 2394-พ.ศ. 2468) นับตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงทางภาษาอย่างเห็นได้ชัดเจน คือ การรับศัพท์ภาษาอังกฤษมาใช้เป็นจำนวนมาก (วิภาวรรณ อยู่เย็น, 2551: 33)

4.3 สมัยปัจจุบัน (พ.ศ. 2469 - พ.ศ. 2550) สมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการจัดตั้งราชบัณฑิตยสถานซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ภาษา (วิภาวรรณ อยู่เย็น, 2551: 33)

2. การแบ่งยุคโดยใช้เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงภาษา

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งยุคโดยใช้เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงภาษา ผู้วิจัยได้ประมวลเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งยุคโดยใช้เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงภาษา ไว้ดังนี้

ปรีชา ช้างขวัญยืน (2515: 7) ได้กำหนดสมัยของภาษาไทย โดยใช้การแบ่งสมัยของวรรณกรรมตามการเปลี่ยนแปลงภาษา สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. สมัยสุโขทัย (ตั้งแต่จารึกพ่อขุนรามคำแหงเป็นต้นมา)
2. สมัยกรุงศรีอยุธยา³ (สมัยเริ่มก่อตั้งอาณาจักรอยุธยาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์)
3. สมัยรัตนโกสินทร์ระยะแรก⁴ (รัชกาลที่ 4 – ไม่ระบุ)

เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา (2544) ได้แบ่งช่วงเวลาในสมัยรัตนโกสินทร์ออกเป็น 3 ช่วงตามเหตุผลทางสภาพสังคมลักษณะวรรณกรรม ลักษณะภาษาและรัชสมัยของแต่ละช่วง โดยแบ่งเป็น

1. สมัยที่ 1 รัชกาลที่ 1 – รัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2325 – พ.ศ. 2394 ระยะเวลา 69 ปี) เป็นช่วงเวลาที่วรรณกรรมยังคงลักษณะการแต่งจากสมัยอยุธยา วรรณกรรมส่วนใหญ่เป็นร้อยกรอง แต่เริ่มมีการแต่งวรรณกรรมร้อยแก้วมากขึ้น ลักษณะภาษาที่ใช้ในสมัยนี้เป็นประโยคสั้นๆ ไม่ซับซ้อน
2. สมัยที่ 2 รัชกาลที่ 4 – รัชกาลที่ 6 (พ.ศ. 2394 – พ.ศ. 2468 ระยะเวลา 74 ปี) เป็นช่วงเวลาที่สภาพสังคมเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง คือ มีการติดต่อกับชาวต่างชาติมากขึ้นพระมหากษัตริย์และเชื้อพระวงศ์ ข้าราชการขุนนางชั้นสูงมีโอกาสไปศึกษาต่างประเทศ จึงทำให้รูปแบบของวรรณกรรมเปลี่ยนแปลงไป ความนิยมในการแต่งวรรณกรรมร้อยแก้วกว้างขวางขึ้น นอกจากนี้ยังมี

³ ปรีชา ช้างขวัญยืน (2515: 7) ได้อธิบายถึงการแบ่งสมัยสุโขทัย และสมัยอยุธยา ไว้ว่า

... เพราะภาษาที่เรียกกันว่าสุโขทัยและภาษาที่เรียกว่าอยุธยานั้นเป็นภาษาที่ต่างกันด้วยถิ่นและด้วยเวลา สุโขทัยเป็นไทยฝ่ายเหนือ อยุธยาเป็นไทยฝ่ายใต้ แม้จะยอมรับว่าภาษาอยุธยาเป็นภาษาสมัยหลัง แต่ก็ไม่มีหลักฐานว่าภาษาสมัยอยุธยาเปลี่ยนแปลงมาจากภาษาสมัยสุโขทัย และแม้ว่ากรุงสุโขทัยจะมีได้เป็นราชธานีแล้ว ชาวสุโขทัยก็ยังคงพูดภาษาเดิมอยู่มิได้เปลี่ยนมาพูดของชาวอยุธยา ฉะนั้นถ้าจะศึกษาลักษณะของภาษาแล้วก็ต้องแยกศึกษาภาษาสุโขทัยสายหนึ่ง และภาษาอยุธยาอีกสายหนึ่ง. . .

⁴ ปรีชา ช้างขวัญยืน (2515: 7) ได้กล่าวถึงสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นช่วงเวลาที่ภาษาไทยรับอิทธิพลภาษาอังกฤษเข้ามาในภาษาไทย จำนวนมาก ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยรัชกาลที่ 3 อย่างชัดเจน ดังที่กล่าวว่า

... ภาษาตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยรัชกาลที่ 3 อย่างมาก จนคนในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งอยู่ในระยะเวลาใกล้เคียงที่มีการเปลี่ยนแปลงนั้นก็ยังรู้สึก และมองเห็นความเปลี่ยนแปลงของภาษาดังกล่าว และความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดก็คงจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการรับศัพท์ภาษาอังกฤษมาใช้นั่นเอง. . .

การแปลวรรณกรรมตะวันตก ลักษณะภาษาที่ใช้พบว่าประโยคมีความยาวและซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งอาจเนื่องมาจากอิทธิพลของภาษาอังกฤษ

3. สมัยที่ 3 รัชกาลที่ 7 – รัชกาลที่ 9 (พ.ศ. 2468 – 2539 ระยะเวลา 70 ปี) เป็นช่วงที่บ้านเมืองมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางการเมืองและสังคม มีประชาธิปไตยเกิดขึ้น ทำให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมากขึ้น โอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น สามัญชนได้รับการศึกษามากขึ้นและมีโอกาสไปศึกษาต่างประเทศทำให้ลักษณะวรรณกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม วรรณกรรมประเภทร้อยกรองลดลง การแต่งวรรณกรรมร้อยแก้วเป็นที่นิยมโดยทั่วไปและมีรูปแบบที่หลากหลาย ลักษณะภาษาที่ใช้พบว่าประโยคมีความยาวและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และมีรูปแบบของประโยคที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาอังกฤษ

ผลการศึกษาแบ่งสมัยของวรรณกรรมไว้แตกต่างกัน ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตของเนื้อหาวรรณกรรมร้อยแก้วที่จะนำมาศึกษา โดยยึดการแบ่งสมัยของวรรณกรรมตามการเปลี่ยนแปลงภาษา ของปรีชา ช้างขวัญยืน (2515) จัดแบ่งในสมัยสุโขทัยจนถึงสมัยอยุธยา และจัดแบ่งในสมัยธนบุรีจนถึงสมัยปัจจุบัน ตามวิภาวรรณ อยู่เย็น (2551) ร่วมกับเมธาวิยุทธพงษ์ธาดา (2544) ซึ่งผู้วิจัยได้จัดแบ่งเพื่อใช้ในงานวิจัย ดังนี้

1. สมัยที่ 1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)
2. สมัยที่ 2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)
3. สมัยที่ 3 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)
4. สมัยที่ 4 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468 – พ.ศ. 2555)

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ มีผู้ศึกษาไว้แล้วหลายท่าน คำที่เรียกและความหมายแตกต่างกันรวมทั้งการจัดแบ่งชนิดก็แตกต่างกันด้วย ผู้วิจัยได้ประมวลเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยได้ดังนี้

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2531: 87) ศึกษาคำในภาษาไทยตามแนวไวยากรณ์ดั้งเดิม กล่าวถึงคำวิเศษณ์ คือคำที่ใช้ประกอบกับคำอื่น เพื่อให้ได้ความหมายหรือใจความที่แปลกออกไป เช่น ดี ชั่ว ขาว ดำ เร็ว ช้า เป็นต้น ใช้ประกอบกับคำอื่น คือ ประกอบคำนาม เช่น ม้าเร็ว ประกอบ คำสรรพนาม เช่น ใครบ้าง ประกอบคำกริยา เช่น เดินช้า ประกอบคำวิเศษณ์ด้วยกัน เช่น เร็วมาก และนอกจากนี้ คำวิเศษณ์ทำหน้าที่เป็นอกรรมกริยาได้ด้วย เช่น เขาโง่ คำว่า โง่ เป็นคำวิเศษณ์ ทำหน้าที่เป็นอกรรมกริยา และได้จำแนกชนิดของคำวิเศษณ์ออกเป็น 10 ประเภท คือ 1. ลักษณะวิเศษณ์ 2. กาลวิเศษณ์ 3. สถานวิเศษณ์ 4. ประมาณวิเศษณ์ 5. นิยมวิเศษณ์ 6. อนิยมวิเศษณ์ 7. ปฤจฉาวิเศษณ์ 8. ประติชญาวิเศษณ์ 9. ประติเชธวิเศษณ์ 10. ประพันธวิเศษณ์

สามารถแบ่งประเภทที่เกี่ยวข้องกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอายตนะทั้ง 6 ได้แก่ ลักษณะวิเศษณ์และปริมาณวิเศษณ์ ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์บอกลักษณะแบ่งออกเป็น 9 ประเภท คือ

1.1 คำวิเศษณ์บอกชนิด เช่น ชั่ว ดี อ่อน แก่ หนุ่ม เป็นต้น

1.2 คำวิเศษณ์บอกขนาด เช่น ใหญ่ โต เล็ก กว้าง เป็นต้น

1.3 คำวิเศษณ์บอกสัณฐาน เช่น กลม แบน แบน เป็นต้น

1.4 คำวิเศษณ์บอกสี เช่น แดง ขาว ดำ เหลือง เป็นต้น

1.5 คำวิเศษณ์บอกเสียง เช่น เพาะ เสนาะ ค่อย เป็นต้น

1.6 คำวิเศษณ์บอกกลิ่น เช่น หอมเหม็น อุ่น เป็นต้น

1.7 คำวิเศษณ์บอกรส เช่น จืด เค็ม หวาน มัน ขม เป็นต้น

1.8 คำวิเศษณ์บอกสัมผัส เช่น ร้อน เย็น อุ่น แฉะ เป็นต้น

1.9 คำวิเศษณ์บอกอาการ เช่น เร็ว ว่องไว ฉลาด กระฉับกระเฉง เป็นต้น

2. ปริมาณวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์บอกจำนวนผิดแผกกัน เช่น มาก น้อย หมด ครบ ฯลฯ ชนิดที่บอกจำนวนไม่จำกัด เป็นการบอกจำนวนคร่าว ๆ ไม่ชัดเจน ประกอบกริยา ได้แก่ กินมาก, กินหลาย, กินจุ เป็นต้น

กำชัย ทองหล่อ (2552: 246) กล่าวถึงความหมายของคำวิเศษณ์ คือ คำที่ทำหน้าที่ประกอบคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ด้วยกันให้ได้ ความชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ประกอบคำนาม เช่น คน อ้วน เป็นเพื่อนกับคน ผอม โต๊ะกลม ทาสีเหลือง เป็นต้น ประกอบคำสรรพนาม เช่น ท่านทั้งหลายอยากดูใครบ้าง เขาทั้งหมดจะมาหาเราทั้งสองวันนี้ เป็นต้น ประกอบคำวิเศษณ์ เช่น เขากินอาหารจุมาก คนอ้วนตุ้ตะ วิ่งช้า เป็นต้น กำชัย ทองหล่อ (2552) ได้จำแนกคำวิเศษณ์ ไว้ 10 ชนิด เช่นเดียวกับพระยาอุปกิตศิลปสาร (2531)

บรรจบ พันธุเมธา (2529: 175) เป็นนักไวยากรณ์ไทยอีกท่านที่ใช้เกณฑ์ไวยากรณ์ดั้งเดิม ให้ความหมายของ คำวิเศษณ์ คือ คำที่ทำหน้าที่ขยายให้มีความชัดเจนสมบูรณ์ขึ้น แบ่งได้เป็น 2 พวก คือ คำวิเศษณ์ขยายนาม เรียกว่า คุณศัพท์ และ คำวิเศษณ์ที่ขยายกริยา คุณศัพท์ เรียกว่ากริยา

วิเศษณ์ นอกจากนี้ยังได้กล่าวอีกว่า คำกริยาวิเศษณ์กับคุณศัพท์หลายคำมีรูปเหมือนกัน และในการจะพิจารณาว่าคำใดเป็นคำกริยาวิเศษณ์ หรือคำใดจะเป็นคุณศัพท์ จะต้องใช้เกณฑ์ทางด้านตำแหน่งและเกณฑ์ทางด้านความหมาย และได้แบ่งชนิดของ คำวิเศษณ์ เป็น 2 ประเภท คือ คำวิเศษณ์ขยายนาม (คำคุณศัพท์) และคำวิเศษณ์ขยายกริยา (กริยาวิเศษณ์)

ประเภทที่เกี่ยวข้องกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ได้แก่ คำวิเศษณ์ขยายกริยา (กริยาวิเศษณ์) คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกอาการ เช่น เร็ว ช้า คล่องแคล่ว ชักช้า เป็นต้น และบอกภาวะ เช่น สะดวก แฉฉาน ง่ายตาย เด็ดขาด เป็นต้น

ราตรี ธีนวารช (2516 : 89-166) กล่าวถึงหมวดคำที่เกี่ยวข้องกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ คือ แบบขยายคำกริยาบอกสภาพ แบ่งเป็นชนิดย่อยได้ 7 ชนิด คือ

1. บอกสภาพของการกระทำ

แบบขยายคำกริยาในกริยาวลีเพื่อบอกสภาพของการกระทำ พบ 115 คำ เช่น กะโผล่กะเผลก กะรุ่งกะรัง กะเล่กะล่า กัน กระเจิดกระเจิง กระท่อนกระแท่น กรัง กราก แก้ว ก้า กุกับ ขวบ คร่ำคร่า คล่อง ฉ่อย ช้า ตระหวาน แปล้ ผ่าว พล่าน ร้าไร ลิ้ว ว่อน วับ เป็นต้นตัวอย่างประโยค เช่น ตาเดินกะโผล่กะเผลก ปรีชากินข้าวช้า เป็นต้น

2. บอกสภาพของสี

แบบขยายคำกริยาในกริยาวลีเพื่อบอกสภาพของสี พบ 7 คำ คือ ขจี จี๊ว กแจ้ แจ๊ด ปัด เรื่อ และอ้อยตัวอย่างประโยค เช่น กระโปรงต๋อยดำปัด เสื้อกั๊กโง้งเหลืองอ้อย เป็นต้น

3. บอกสภาพของกลิ่น เช่น ดอกไม้หอมกรุ่น

แบบขยายคำกริยาในกริยาวลีเพื่อบอกสภาพของกลิ่น พบ 4 คำ คือ กรุ่น จัด ฉุย และฉៃ ตัวอย่างประโยค เช่น ดอกไม้หอมกรุ่น แกงหม้อนี้หอมฉุย เป็นต้น

4. บอกสภาพของความรู้สึก เช่น หิวข้าวจัง

แบบขยายคำกริยาในกริยาวลีเพื่อบอกสภาพของความรู้สึก พบ 9 คำ คือ จัง จ้า ถึงใจ ที่เดียว นึก แปลบ วาบ เหลือเกิน และใหญ่ตัวอย่างประโยค เช่น นิดชนเหลือเกิน ฉันทิวข้าวจัง เป็นต้น

5. บอกสภาพของสัมผัส เช่น น้ำร้อนจี๋

แบบขยายคำกริยาในกริยาวลีเพื่อบอกสภาพของสัมผัส พบ 3 คำ คือ จัด จี๋ และเจี๊ยบ ตัวอย่างประโยค เช่น น้ำร้อน**จี๋** แดงโมเียน**เจี๊ยบ** เป็นต้น

6. บอกสภาพของรส เช่น ขนมหวานจ้อย

แบบขยายคำกริยาในกริยาวลีเพื่อบอกสภาพของรส พบ 4 คำ คือ จ้อย จืด เจี๊ยบและปี ตัวอย่างประโยค เช่น น้ำส้มเปรี้ยว**จืด** แงหวน**จ้อย** เป็นต้น

7. บอกสภาพของเสียง เช่น แดงหัวเราะคิก

แบบขยายคำกริยาในกริยาวลีเพื่อบอกสภาพของเสียง พบ 6 คำ คือ คิก ครีตคราด โครมคราม จังจิง ต่อม และหึ่งตัวอย่างประโยค เช่น แดงหัวเราะ**คิก** น่องวิ่ง**โครมคราม** เป็นต้น

นworรณ พันธุเมธา (2554 : 4) ใช้เกณฑ์ทางด้านความหมายและหน้าที่ในการสื่อสารในการให้ความหมายของ “คำขยาย” คือ คำที่ใช้ขยายคำหลักหรือคำขยายด้วยกันเอง และได้จำแนกคำขยาย ออกเป็น 4 ประเภท คือ 1. คำที่ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา 2. คำที่ขยายคำนาม 3. คำที่ขยายคำกริยา 4. คำขยายคำบอกจำนวน งานของนworรณ พันธุเมธา (2525) สามารถจัดแบ่งประเภทที่เกี่ยวข้องกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ได้แก่

1. คำที่ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา

1.1 คำแยกประเภท เป็นคำที่ใช้คำขยายคำนาม แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ คำแยกประเภทที่ใช้กับคำนามที่อยู่ตามลำพังและคำแยกประเภทที่ใช้กับคำนามที่อยู่รวมกัน เช่น ดวง ดอก หวี เครือ เป็นต้น คำแยกประเภทที่ใช้ขยายกริยา คือ คำว่า “อย่าง” เช่น นิดทำงานอย่างดี เขาทำงานอย่างตั้งใจ เป็นต้น

1.2 คำกริยา คือ คำขยายความเพื่อแสดงสภาพต่างๆ ของคำนาม เช่น เพื่อบอกขนาด เพื่อบอกสี เพื่อบอกคุณสมบัติ เป็นต้น

2. คำที่ขยายคำกริยา

คำพิเศษณ์ ได้แก่ คำพิเศษณ์บอกอาการ เช่น เขาบ่นอุบอิบ แงงเดือดพล่าน คำพิเศษณ์บอกสภาพ เช่น เสื้อใหม่เอี่ยม เขาร้องไห้ตาแดงก่ำ และคำพิเศษณ์แสดงประสบการณ์ เช่น เราารู้สึกเย็นวาบ ฉันทเจ็บแปล็บ

สมทรง บุรุษพัฒน์ (2536: 1-85) ได้จัดประเภทหมวดคำในภาษาต่างๆ โดยยกตัวอย่าง ภาษาในเอเชีย โดยอาศัยไวยากรณ์แทกมีมิก (Tagmemics) เป็นเกณฑ์ในการจำแนก และได้แยก คำคุณศัพท์เป็นหนึ่งในหมวดคำ และคำกริยาวิเศษณ์เป็นอีกหนึ่งในหมวดคำ โดยให้คำจำกัดความของ คำคุณศัพท์ว่า คือ คำที่ทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบที่แสดงลักษณะหรือขยายความ (Quality หรือ Modifier) และทำหน้าที่เป็นภาคแสดง (predicates) ของอนุประโยค แบ่งคำคุณศัพท์เป็น 2 ประเภท คือ คำคุณศัพท์เดี่ยวและคำคุณศัพท์ประสม (Compound adjective) ส่วนคำกริยาวิเศษณ์ คือ คำที่ทำหน้าที่ขยายคำกริยา และได้จัดแบ่งคำกริยาวิเศษณ์ออกเป็น 4 ประเภท คือ คำกริยาวิเศษณ์แสดงอาการ (adverb of manner) คำกริยาวิเศษณ์แสดงความถี่ (adverb of frequency) คำกริยาวิเศษณ์แสดงสถานที่ (adverb of place) และคำกริยาวิเศษณ์แสดงเวลา (adverb of time) นอกจากนี้สมทรง บุรุษพัฒน์ (2536) ได้กล่าวถึงคำกริยาแสดงลักษณะหรือสภาพของผู้กระทำว่า ส่วนใหญ่จะเป็นคำคุณศัพท์ที่นำมาใช้ในตำแหน่งคำกริยา

อุดม วโรตม์สิกขิตต (2548) กล่าวถึง คำวิเศษณ์ หมายถึง คำขยายที่ทำหน้าที่ขยายกริยา และคำวิเศษณ์กริยา หมายถึง คำกริยาที่ไม่แสดงอาการ (หรือคำคุณศัพท์) นอกจากนี้ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) ได้จำแนกคำขยายโดยใช้เกณฑ์การปรากฏร่วม ซึ่งเป็นการจำแนกตามแนว ทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์การก ได้กล่าวถึง คำคุณศัพท์ ว่ามีจะต้องปรากฏหลังคำนามเสมอ เป็นคำที่ปรากฏกับคำว่า “ไม่” ไม่ได้ และปรากฏกับคำว่า “นี้” ไม่ได้ ส่วนคำวิเศษณ์ เป็นคำที่สามารถปรากฏ หน้าหรือหลังคำกริยา ปรากฏกับคำว่า “ไม่” ไม่ได้ และปรากฏกับตัวกำหนด “นี้” ไม่ได้ นอกจากนี้ ยังได้จัดคำที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงความ เช่นคำว่า อย่างไรก็ตาม เป็นคำวิเศษณ์ด้วย และคำปริมาณ มีการปรากฏหน้าคำนามเป็นส่วนขยายของคำนาม เช่น คำว่า **หนึ่งคน บางวิชา**

สุนันท์ อัญชลีกุล (2546) ได้กล่าวถึงคำวิเศษณ์ที่ทำหน้าที่ขยายเฉพาะคำกริยาบาง ประเภทอาจเป็นคำชนิดต่าง ๆ เช่น คำกริยา คำช่วยหน้ากริยา คำบอกจำนวน คำลักษณนาม เป็นต้น การขยายคำกริยาหลักอาจใช้คำชนิดใดหนึ่งคำเดียวหรือหลายคำเกิดเป็นกลุ่มคำหรือกริยาลี ดังนี้

1. คำวิเศษณ์ขยายคำกริยากรรมบอกสี ได้แก่ คำที่ใช้ขยายคำกริยากรรมบอกสีบางสี เช่น คำว่า **กำ แสด ปิด อ้อย เป็นต้น** ตัวอย่างเช่น **หน้าแดงกำ เสื่อแดงแสด กระเป๋าเขียวอ้อ เป็นต้น**

2. คำวิเศษณ์ขยายคำกริยากรรมบอกรส ได้แก่ คำที่ใช้ขยายคำกริยาบอกรสบางรส เพื่อบอกความมีรสจัด เช่นคำว่า **จี๊ด ปี้ จ่อย จี เป็นต้น** ตัวอย่างเช่น **เปรี้ยวจี๊ด ขมปี หวานจ่อย เผ็ดจี เป็นต้น**

3. คำวิเศษณ์ขยายคำกริยากรรมบอกลักษณะ ได้แก่ คำที่ใช้ขยายได้เฉพาะคำกริยากรรม บอกลักษณะบางคำ เพื่อบอกลักษณะนั้น ๆ เช่น **กะลูกปึก กะหรงก่อง กะจิริด ปรี๊ด เป็นต้น** ตัวอย่างเช่น **อ้วนกะลูกปึก ผอมกะหรงก่อง เล็กกะจิริด ใหญ่เบ้อเร่อเท่อ สูงปรี๊ด เป็นต้น**

4. คำวิเศษณ์ขยายคำกริยาอาการบอกอาการ ได้แก่ คำที่ใช้ขยายได้เฉพาะคำกริยาอาการบอกอาการบางอาการ และมักใช้เน้นอาการเร็วหรือมากโดยเฉพาะ เช่นคำว่า ต้อ ตัว ตื้อ จ้าก แปล้ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น วิ่งตื้อ หมุนตื้อ ร้องจ้าก อิ่มตื้อ เป็นต้น

5. คำวิเศษณ์ขยายคำกริยาอาการบอกกลิ่น ได้แก่ คำที่ใช้ขยายได้เฉพาะคำกริยาอาการบอกกลิ่นบางกลิ่น และมักใช้เน้นกลิ่นใดกลิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ ใช้ปะปนกันไม่ได้ เช่นคำว่า ฟุ้ง คลุ้ง ตูๆ ตัวอย่างเช่น หอมฟุ้ง เหม็นคลุ้ง เหม็นตุๆ เป็นต้น

6. คำวิเศษณ์บอกการเน้น ได้แก่ คำที่ใช้ขยายได้เฉพาะคำกริยาเพื่อเน้นหรือบอกรายละเอียดอื่นให้เห็นว่ามีปริมาณมาก เช่นคำว่า จัง มหาศาล เหลือเกิน เบื่อเริ่ม เป็นต้น ตัวอย่างเช่น หอมจัง มากมายมหาศาล สวยเหลือเกิน เป็นต้น

การศึกษาคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะดังกล่าวข้างต้น พบว่านักวิชาการได้ให้ความหมายของคำกริยาวิเศษณ์ในภาษาไทยไว้หลากหลาย พบความเหมือนและความแตกต่างในมุมมองของนักไวยากรณ์ไทยสามารถสรุปได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มแรกเป็นนักไวยากรณ์กลุ่มที่เรียกคำที่ทำหน้าที่ขยายคำนามและขยายคำกริยาว่า คำวิเศษณ์ ได้แก่ พระยาอุปกิตศิลปสาร (2531) และกำชัย ทองหล่อ (2547)

กลุ่มที่สองเป็นนักไวยากรณ์กลุ่มที่เรียกคำที่ทำหน้าที่ขยายคำนามว่า คำคุณศัพท์หรือคำวิเศษณ์ขยายนาม และเรียกคำที่ทำหน้าที่ขยายคำกริยาว่า คำกริยาวิเศษณ์ หรือ คำวิเศษณ์ขยายกริยา ได้แก่ บรรจบ พันธุเมธา (2529) เรืองเดช ปันเชือนชัย (2541) และราตรี ธีราราช (2516)

กลุ่มที่สามเป็นนักไวยากรณ์กลุ่มที่เรียกคำที่ทำหน้าที่ขยายคำนามว่า คำคุณศัพท์ หรือคำวิเศษณ์ขยายนาม เรียกคำที่ทำหน้าที่ขยายกริยา และคำกริยาอาการว่า คำวิเศษณ์ หรือ คำวิเศษณ์ขยายกริยา และเรียกคำที่ทำหน้าที่ขยายคำกริยาประเภทหนึ่งที่มีรูปเหมือนกับคำคุณศัพท์แต่ทำหน้าที่ในตำแหน่งของคำกริยาว่า คำกริยาอาการย่อย หรือ คำกริยาคุณศัพท์ ได้แก่ สมทรง บุรุษพัฒน์ (2536)

การศึกษาคำที่ทำหน้าที่ขยายข้างต้น ผู้วิจัยเลือกใช้คำว่า คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ หมายถึง คำที่ทำหน้าที่ขยายคำกริยา อาจเป็นคำนาม คำกริยา และคำขยาย เพื่อให้เห็นลักษณะรายละเอียดของคำกริยาได้ชัดเจน

การศึกษาประเภทของคำขยายที่นักวิชาการกล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบการจำแนกชนิดคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 โดยยึดแนวคิดของพระยาอุปกิตศิลปสาร (2531) ที่กล่าวถึงคำลักษณวิเศษณ์และประมาณวิเศษณ์ และสถาบันภาษาไทย (2553) ที่กล่าวถึงการนำคำประสมที่เป็นวิเศษณ์ โดยใช้คำว่า อย่าง- และโดย-

ชนิดของคำและการสร้างคำในภาษาไทย

ความรู้เรื่องชนิดของคำและการสร้างคำในภาษาไทยเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่ามีคำมูล เช่น คำว่า กลม, ก่ำ, ขาว, งาม, ฉวัด เป็นต้น และคำที่สร้างแล้ว⁵ ได้แก่ คำประสม เช่น คำว่า “ทอดน่อง” มาจากคำว่า “ทอด” ประสมกับคำว่า “น่อง” คำซ้ำ เช่น คำว่า “กรุ่น ๆ” มาจากคำว่า “กรุ่น” ซ้ำกัน 2 ครั้ง และคำซ้อน เช่น คำว่า “หม่นหมอง” มาจากคำว่า “หม่น” ซ้อนกับคำว่า “หมอง” เป็นต้น รวมทั้งคำประสมอื่น เช่น คำว่า “อย่างช้า” มาจากคำว่า “อย่าง” ประสมกับคำว่า “ช้า” ซึ่งผู้วิจัยได้ประมวลเรื่องที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทย ไว้ดังนี้

1. คำมูลหรือหน่วยคำอิสระ

ผู้วิจัยได้ประมวลเรื่องที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของคำมูลหรือหน่วยคำอิสระ ไว้ดังนี้

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2531) ได้กล่าวถึง คำมูล เป็นคำที่ตั้งขึ้นเฉพาะคำเดียวๆ จะเป็นคำที่มาจากภาษาไทยก็ดี หรือคำที่ตั้งขึ้นใหม่ในภาษาไทยเฉพาะคำหนึ่งๆ ก็ดี เรียกว่า คำมูล คำเหล่านี้บางทีก็มีความหมายพ้องกัน เช่น ชัน หมายความว่าน่าหัวเราะก็ได้ เครื่องตักน้ำก็ได้ ไก่หรือนกบางอย่างทำเสียงอย่างหนึ่ง ก็ได้ เป็นต้น ดังนั้นนับว่าเป็นคำมูลเหมือนกัน เพราะเป็นคำเดียวโดดๆ

อุดม วโรตม์สิกขิตต์ (2548) ได้กล่าวถึง คำมูล ได้แก่คำที่เป็นมูลฐานอาจจะมีสิ่งอ้างอิงสิ่งเดียว มีจิตภาพเดียวเกิดโดด ๆ ได้ เช่น นก พ่อ อ่าน ด้วย ครับ เป็นต้น คำมูลในบางภาษาก็เป็นรากศัพท์ แต่ในบางภาษาก็เป็นต้นศัพท์ ให้มีการเติมอุปสรรค วิภัติ บังญัติ หรืออาคม เข้าไปได้ แต่ต้องเข้าใจไว้ด้วย ณ ที่นี้ คำมูลนั้นยังสามารถแยกส่วนประกอบย่อยทางอรรถศาสตร์ต่อไปได้ เช่น พ่อ จะต้องเป็นเพศชาย เป็นสิ่งมีชีวิตที่เป็นมนุษย์ จะต้องมีลูก เป็นต้น

สถาบันภาษาไทย (2549) ได้ให้ความหมายของ หน่วยคำอิสระ คือ หน่วยคำที่สามารถปรากฏตามลำพังเป็นคำหรือใช้ตามลำพังโดยไม่ต้องมีหน่วยคำอื่นมาประกอบ หน่วยคำในภาษาไทยส่วนใหญ่มักเป็นหน่วยคำประเภทนี้ เช่น ไฟ กระชาย กระดาก ผลิต กำแพง ตลาด การ์ตูน หิ้งห้อย กำมะหยี่ ฯลฯ

⁵ คำที่สร้างแล้ว หมายถึง คำที่มีลักษณะเป็นคำประสม คำซ้ำ หรือคำซ้อน ซึ่งผ่านการสร้างหรือประกอบ เพื่อให้ได้ความหมายที่ต้องการมาแล้วทั้งสิ้น (ราตรี ธันวารชร 2534: 21)

2. คำประสม

ผู้วิจัยได้ประมวลเรื่องที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของคำประสม ไว้ดังนี้

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2531) ได้กล่าวถึง คำประสม คำที่เอาคำมูลเหล่านั้นมาประสมกันเข้าตั้งเป็นอีกคำหนึ่ง เรียกว่า คำประสม เช่น คำมูล แม่ กับ น้ำ รวมกันเข้าเป็นคำประสมว่า แม่น้ำ หมายความว่าทางน้ำใหญ่ คำมูล แสง กับ อาทิตย รวมกันเป็นคำประสมว่า แสงอาทิตย์ ชื่อภูเขาดหนึ่ง ดังนี้ เป็นต้น แต่ถ้าไม่รวมเป็นคำเดียวกัน เช่น แสง ก็คำหนึ่ง แผลว่ารัศมี และ อาทิตย ก็อีกคำหนึ่ง แผลว่า ดวงตะวันตามเดิม เช่นนี้ไม่นับว่าเป็นคำประสม นับว่าเป็นคำมูล 2 คำที่เรียงอยู่ติดกันซึ่งเรียกว่า วลี

นอกจากนั้นพระยาอุปกิตศิลปสาร (2531) ได้กล่าวถึงคำประสมที่เอาคำมูลที่มีรูปหรือเนื้อความซ้ำกันมารวมเป็นคำเดียว คำเหล่านี้บางทีมีความคล้ายคลึงกับคำมูลเดิม หรืออาจจะเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เช่น ดำ ๆ แดง ๆ เร็ว ๆ ซ้ำ ๆ เป็นต้น คำว่า “ดำ ๆ” มีความหมายผิดจากคำมูลเดิมเล็กน้อยคือหมายถึง ดำทั่วไป ซึ่งการประสมกันลักษณะนี้ นักวิชาการหลายท่านในปัจจุบันเรียกว่า “คำซ้ำ” และยังได้กล่าวถึงคำมูลที่รูปคำไม่เหมือนกัน แต่มีความหมายอย่างเดียวกันมารวมกันทำให้มีความหมายต่างออกไป เช่น ถ้อยคำ ดูแล ว่ากล่าว เป็นต้น ซึ่งการประสมกันลักษณะนี้ นักวิชาการหลายท่านในปัจจุบัน เรียกว่า “คำซ้อน”

ราตรี ธีรารช (2551) ได้กล่าวถึง คำประสม หมายถึง คำที่เกิดจากการนำคำซึ่งเกิดจากหน่วยคำอิสระต่างความหมายตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไป แต่ละส่วนอาจมีลักษณะคำเป็นคำเดียว กลุ่มคำ หรือคำที่สร้างแล้ว มาประกอบกันเป็นคำเดียวกันในโครงสร้างที่ใหญ่กว่าเดิม และร่วมกันทำหน้าที่เป็นหมวดคำเดียวกัน เช่น คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ หรือคำบอกเวลา คำประสมจะมีความหมายใหม่ ซึ่งอาจมีค่าความหมายเดิม

วินัย ภูระหงษ์ (2547) ได้กล่าวถึง คำประสม เป็นคำที่เกิดขึ้นจากการนำหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไปมาประกอบเข้าด้วยกัน ทั้งนี้ หน่วยคำที่นำมาประกอบเข้าด้วยกันนั้นมีความหมายต่างกันหรือไม่สัมพันธ์กันในลักษณะหนึ่งลักษณะใด และเมื่อนำมาประกอบเป็นคำใหม่แล้ว จะมีความหมายใหม่ที่เหมือนหรือมีค่า หรือนัยของความหมายของหน่วยคำที่นำมาประกอบเข้าด้วยกันอยู่

สุนันท์ อัญชลินกุล (2546) คำประสม คำประสมเกิดจากการสร้างคำขึ้นใช้ในภาษาไทยอีกวิธีหนึ่ง โดยนำคำนาม คำกริยา คำบุพบท เป็นต้น หรือหน่วยคำอิสระ 2 หน่วยขึ้นไปมาประสมกันและเกิดเป็นคำใหม่ที่มีความหมายใหม่ 1 หน่วยความหมายหรือเกิดสิ่งใหม่อีก 1 ชนิด โดยอาจมีค่าความหมายเดิมอยู่มากหรือน้อย ก็ได้ คำประสมต่างกับกลุ่มคำในเรื่องของความหมาย กล่าวคือกลุ่มคำเกิดจากคำหรือหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 คำหรือ 2 หน่วยขึ้นไปเรียงกันในลักษณะคำหลังทำ

หน้าที่เป็นส่วนขยายคำหน้า คำเรียงจึงสามารถแปลได้ตรงตัวไม่เกิดความหมายใหม่ บางตำราเรียกกลุ่มคำว่าคำเรียงหรือว่าวลี

สถาบันภาษาไทย (2549) กล่าวว่า การประสมคำ (compounding) คือ การนำคำหรือหน่วยคำมารวมกันเป็นคำใหม่ หน่วยคำที่มาประกอบเป็นคำประสมมักเป็นหน่วยคำที่สามารถปรากฏตามลำพังได้ ซึ่งเรียกว่า หน่วยคำอิสระ

หน่วยคำอิสระ + หน่วยคำอิสระ + คำประสม เช่น (ฝน) + (กรด) เป็น ฝนกรด ยา + แดง เป็น ยาแดง กุ้ง + เต็น เป็น กุ้งเต็น

อย่างไรก็ตาม หน่วยคำที่ไม่พบว่าปรากฏตามลำพัง ซึ่งเรียกว่า หน่วยคำไม่อิสระก็อาจนำมาประกอบเป็นคำประสมได้ หากหน่วยคำไม่อิสระนั้นปรากฏเฉพาะกับหน่วยคำบางหน่วย เช่น

หน่วยคำอิสระ + หน่วยคำไม่อิสระ คำประสม เช่น ข้าว + ดอก เป็น ข้าวดอก นา + ปราง เป็น นาปราง น้ำ + ลาย เป็น น้ำลาย

ลักษณะของคำประสม

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2531) ได้กล่าวถึงลักษณะของคำประสมไว้ดังนี้

1. คำประสมที่เอาคำมูลมีเนื้อความต่าง ๆ มาประสมกันเข้า มีใจความเป็นอีกอย่างหนึ่งไป เช่น คำมูล หาง ส่วนท้ายของสัตว์ กับ เสือ สัตว์ชนิดหนึ่ง รวมกันเป็นคำประสมว่า หางเสือ แปลว่า เครื่องถือท้ายเรือ และคำอื่น ๆ เช่น ลูกน้ำ แม่น้ำ เสือป่า (คน) แสงอาทิตย์ (งู) พอตา แมยาย เป็นต้น
2. คำประสมที่เอาคำมูลหลายคำ ซึ่งทุก ๆ คำก็มีเนื้อหาความคงที่ แต่เมื่อเอามารวมกันเข้าเป็นคำเดียวก็มีเนื้อหาความผิดจากรูปเดิมไป เช่น ตัวอย่าง ดีชิง ขอสู่ สมสู่ ยินดี ยินร้าย หายใจ ใจหาย ฯลฯ ซึ่งถ้าแยกคำออกเป็นคำ ๆ แล้วจะไม่ได้ความดังที่ประสมกันอยู่นั้นเลย
3. คำประสมที่เอาคำมูลมีรูปหรือเนื้อหาความซ้ำกันมารวมเป็นคำเดียว คำเหล่านี้บางทีก็มีเนื้อหาความคล้ายกับคำมูลเดิม บางทีก็เพี้ยนออกไปบ้างเล็กน้อย เช่น ดำๆ แดงๆ เร็วๆ ช้าๆ ดังนี้ มีความหมายผิดจากคำมูลที่ไม่ซ้ำกันบ้างเล็กน้อย คือ ดำๆ หมายความว่าดำทั่ว ดังนี้ เป็นต้น
4. คำประสมที่ย่อมาจากใจความมาก คำพวกนี้มีลักษณะคล้ายกับที่เรียกว่า คำสมาส หรือ ตัทธิธ ในภาษาบาลี เพราะเป็นคำย่ออย่างเดียวกัน เช่น ชาวป่า ย่อมาจาก คนอยู่ในป่า ชาววัง ย่อมาจาก คนที่อยู่ในวัง เป็นต้น รวมทั้งคำอาการนามที่มีคำว่า การ หรือ ความนำหน้า เช่น

ชาว เช่น ชาวนา ชาวเมือง ชาวประมง เป็นต้น

ผู้ เช่น ผู้ทำ ผู้ดี ผู้อื่น

นัก เช่น นักเลง นักรบ นักปราชญ์

5. คำประสมที่มาจากคำสมาสของภาษาบาลีและสันสกฤต เช่น ราชกุมาร (ลูกหลวง) เศรษฐี ภริยา (เมียเศรษฐี) ฯลฯ

วินัย ภูระหงษ์ (2547) กล่าวถึง การนำหน่วยคำอิสระ หรือคำที่มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง มาประกอบเข้าด้วยกันและเกิดเป็นคำหรือกลุ่มคำใหม่นั้น มิใช่มีคำผสมเท่านั้น อาจเป็นวลีหรือกลุ่มคำก็ได้

1. คำประสมต้องประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนหนึ่งจะเป็นส่วนประกอบหลักอีกส่วนหนึ่งจะเป็นส่วนประกอบขยาย และแต่ละส่วนอาจเป็นหน่วยคำ 1 หน่วยคำ หรือมากกว่า

2. คำประสมเมื่อประกอบกันขึ้นแล้ว ไม่อาจแยกส่วนที่ประกอบ หรือสับเปลี่ยนตำแหน่งของส่วนประกอบของคำประสม โดยให้ความหมายเหมือนเดิมได้กล่าวคือเมื่อแยกส่วนประกอบหรือสับเปลี่ยนตำแหน่งแล้วความหมายยังเหมือนเดิมในขณะที่ประกอบเข้าด้วยกันอยู่ก็ไม่ใช่คำประสม

3. คำประสมเมื่อประกอบขึ้นแล้ว ไม่อาจแทรกคำหนึ่งคำใดเข้าในระหว่างส่วนประกอบของคำประสมได้ ทั้งนี้เมื่อแทรกคำหนึ่งคำใดเข้าไปแล้ว ความหมายจะเปลี่ยนไป ไม่ใช่ความหมายของคำประสมนั้น

สุนันท์ อัญชลีนิกุล (2546) การสร้างคำประสมในภาษาไทย คำประสมในภาษาไทยเกิดจากการนำคำชนิดต่าง ๆ มาประสมกันวิธีใดวิธีหนึ่ง ดังนี้

1. คำนาม + คำนาม เช่น แม่ + น้ำ เป็น แม่น้ำ ลูก + น้ำ เป็น ลูกน้ำ

2. คำนาม + คำกริยา เช่น หน้า + ใหญ่ เป็นหน้าใหญ่ ตู + เย็น เป็น ตู้เย็น

3. คำกริยา + คำนาม เช่น ดี + ใจ เป็น ดีใจ ไว + ใจ เป็น ไวใจ

4. คำนาม + คำกริยา + คำนาม เช่น เจ้าหน้าที่ + ดูแล + ห้องสมุด เป็นคนดูแลห้องสมุด พนักงาน + ชัก + ผ้า เป็น พนักงานชักผ้า

5. คำกริยา + คำกริยา เช่น ต้ม ยำ เป็นต้มยำ พิมพ์ + ดีด เป็น พิมพ์ดีด
6. คำนาม + คำบุพบท เช่น คน + กลาง เป็น คนกลาง เครื่อง + ใน เป็น เครื่องใน
7. คำบุพบท + คำนาม เช่น นอก + ใจ เป็น นอกใจ นอก + คอก เป็นนอกคอก
8. คำกริยา + คำบุพบท เช่น เป็น + กลาง เป็น เป็นกลาง กิน + นอก เป็น กินนอก
9. คำประสม + คำนาม เช่น กล้วยอบ + เนย เป็น กล้วยอบเนย ต้มยำ + กุ้ง เป็น ต้มยำกุ้ง
10. คำประสม + คำกริยา เช่น น้ำแข็ง + ใส เป็น น้ำแข็งใส น้ำยา + ชัดเงา เป็น น้ำยา
ชัดเงา
11. คำนาม + คำประสม เช่น สถานี + รถไฟ เป็น สถานีรถไฟ

3. คำประสม

ผู้วิจัยได้ประมวลเรื่องที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของคำประสม ไว้ดังนี้

นworรณ พันธ์ธูเมธา (2554: 37-52) กล่าวถึง คำแยกประเภทที่ใช้ขยายกริยาบางคำอาจมีคำว่า “อย่าง” นำหน้าหรือไม่ก็ได้ สามารถสรุปลักษณะการใช้คำว่า “อย่าง” ดังนี้

1. คำกริยาบางคำใช้คำว่า “อย่าง” นำหน้าไม่ได้ หรือบางกรณีอาจทำให้ความหมายเปลี่ยนไปมาก เช่น นอนนอนคว่ำ เป็นนอนนอนอย่างคว่ำ, สายตาของเขาเสื่อมลง เป็นสายตาของเขาเสื่อมอย่างลง, พี่ทำขนมเก่ง เป็นพี่ทำขนมอย่างเก่ง เป็นต้น
2. คำกริยาบางคำจะต้องมีคำว่า “อย่าง” นำหน้า จึงจะใช้ขยายคำกริยาหลักได้ เช่น เขาพูดอย่างเสียใจ, เราดื่มน้ำอย่างกระหาย, แม่กอดน้องอย่างรักใคร่ เป็นต้น
3. คำกริยาบางคำจะอยู่หลังคำกริยาอื่น ถ้ามีคำว่า “อย่าง” นำหน้า แต่ถ้าไม่มีคำว่า “อย่าง” นำหน้า คำกริยานั้นจะอยู่หน้าคำกริยาอื่นและไม่ถือเป็นกริยาขยาย เช่น เขาทำอย่างตั้งใจ เป็น เขาตั้งใจทำ, เขาพูดอย่างฉลาด เป็น เขาฉลาดพูด, เด็ก ๆ ตะโกนอย่างตื่นเต้น เป็น เด็ก ๆ ตื่นเต้นตะโกน เป็นต้น
4. ตำแหน่งของคำกริยาที่ใช้ขยายเปลี่ยนไป ความหมายก็อาจเปลี่ยนไปด้วย เช่น คำว่า “อวดดี” ในประโยคที่ว่า “เขาพูดกับน้องอย่างอวดดี” คำว่า “อย่าง” นำหน้าคำว่า “อวดดี” บอก

ลักษณะการพูดของเขา แต่ประโยคที่ว่า “เขาอวดดีพูดกับน้อย” ไม่พบคำว่า “อย่าง” นำหน้าคำว่า “อวดดี” ประโยคจึงหมายความว่า “เพราะความอวดดีทำให้เขาพูดกับน้อย”

5. คำกริยานำหน้าด้วยคำว่า “อย่าง” ใช้ขยายคำกริยาอื่นบอกความหมายได้ต่าง ๆ ตัวอย่าง คำว่า “พูด” คำเดียว อาจนำคำกริยาอื่นมาขยายได้มากมาย เช่น พูดอย่าง**นบนอบ**, พูดอย่าง**อ่อนเฟลีย**, พูดอย่าง**อ่อนหวาน** เป็นต้น

สถาบันภาษาไทย (2553: 54-55) กล่าวถึง คำประสมที่เป็นวิเศษณ์ เป็นการสร้างขึ้นด้วยหน่วยคำเต็มหน้า อย่าง-, โดย- ดังนี้

อย่าง- เป็นหน่วยคำเต็มหน้ากริยาหรือกริยาวลี ทำให้เกิดคำประสมทำหน้าที่เป็นวิเศษณ์ เช่น

หน่วยคำเต็ม + หน่วยฐาน	=	คำประสม
อย่าง- ดี		อย่างดี
ดังงาม		อย่างดังงาม
หุดหวิด		อย่างหุดหวิด
หน่วยคำเต็ม + หน่วยฐาน	=	คำประสม
อย่าง- อุดกระเปียบ		อย่างอุดกระเปียบ
แผ่ร้อน		อย่างแผ่ร้อน
เสียไม่ได้		อย่างเสียไม่ได้
หน่วยคำเต็ม + หน่วยฐาน	=	คำประสม
โดย- ละม่อม		โดยละม่อม
ประมาท		โดยประมาท
ไม่ตั้งใจ		โดยไม่ตั้งใจ

4. คำซ้ำ

ผู้วิจัยได้ประมวลเรื่องที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของคำซ้ำ ไว้ดังนี้

บรรจบ พันธุเมธา (2529) ได้ให้ความหมายของ คำซ้ำ คือ คำคำเดียวกันนำมากล่าว 2 ครั้ง มีความหมายเน้นหนักหรือบางที่ต่างกันไปกับคำเดียวเพียงคำเดียว จึงถือว่าเป็นคำสร้างใหม่ มีความหมายใหม่ทำนองเดียวกับคำซ้อน ต่างกันแต่เรียงคำซ้ำใช้คำคำเดียวกันซ้อนกันเท่านั้น และเพื่อให้รู้ว่าคำที่กล่าวซ้ำ 2 ครั้งนั้นเป็นคำซ้ำ ไม่ใช่คำเดี่ยวๆ เรียงกัน จึงต้องคิดเครื่องหมายกำกับไว้ในภาษาไทย ใช้ไม้ยมกแทนคำท้ายที่ซ้ำกับคำต้น (ยมกแปลว่า คู่ ไม้ยมกจึงใช้สำหรับคำซ้ำที่มาเป็นคู่ ๆ

กันเท่านั้น หากไม่มีไว้แทนคำอื่น ๆ ที่มีเสียงเดียวกันทุกคำไปไม่) หากไม่ใช่ไม้ยมกจะทำให้สังเกตยากว่าคำใดเป็นคำเดี่ยว คำใดเป็นคำซ้ำ เช่น ชาวนาใส่เสื้อดำดำดำนานา หรือพูดพูดไปอย่างนั้นเอง (พูด ไม่ใช่คำซ้ำ)

วินัย ภูระหงษ์ (2547) กล่าวว่า คำซ้ำ คือ คำที่เกิดจากการออกเสียงหน่วยคำเดียวกัน 2 ครั้ง เมื่อกล่าวซ้ำแล้วความหมายของคำอาจเน้นหนักหรือเบาลง ต่างไปจากความหมายของคำเดิมคำเดียว ในการเขียนคำซ้ำในภาษาไทยติดเครื่องหมายที่เรียกว่า ไม้ยมก ใช้เขียนแทนคำซ้ำคำหลัง เช่น เด็ก เด็กเขียนเป็น เด็ก ๆ ทัวทั่วไป เขียนเป็น ทัว ๆ ไป ส่วนคำที่มีเสียงเดียวกัน และมีรูปเขียนเหมือนกัน แม้จะอยู่ติดกัน ไม่ใช่ไม้ยมก เขียนแทนคำหนึ่ง เช่น เขามีหน้าที่ที่จะต้องทำให้เสร็จ

สุนันท์ อัญชลีกุล (2546) กล่าวถึง คำซ้ำในภาษาไทยเกิดจากการนำคำ ๆ เดียวกันมาซ้ำกัน บางครั้งเวลาออกเสียงจะมีการลงน้ำหนักเสียงที่คำใดคำหนึ่งในคำซ้ำ การลงน้ำหนักเสียงมีผลต่อความหมายของคำซ้ำที่เกิดใหม่ด้วย ส่วนการเขียนนิยมใช้เครื่องหมายไม้ยมก (๗) แทนการเขียนซ้ำรูปเดิม จึงถือว่าคำซ้ำแต่ละคำประกอบด้วยหน่วยคำอิสระ 1 หน่วยคำและหน่วยคำไม่อิสระ (คือ ไม้ยมก) อีกหนึ่งหน่วยคำ

สถาบันภาษาไทย (2549) กล่าวว่า คำซ้ำ หมายถึง คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำ 2 หน่วย ซึ่งเหมือนกันทุกประการหรืออีกนัยหนึ่ง การพูดหรือเขียนคำใดคำหนึ่งอีกครั้งทำให้เกิดคำซ้ำ เช่น เด็กๆ สาวๆ หนุ่มๆ ดำๆ แดงๆ สวยๆ ดีๆ ในการเขียนคำซ้ำจะใช้เครื่องหมายไม้ยมกแทนคำซ้ำ ในภาษาไทยคำทุกชนิดซ้ำได้ แต่ไม่ใช่ว่าคำทุกคำในแต่ละชนิดจะซ้ำได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความหมายของคำและบริบท

การศึกษาเอกสารและที่นักวิชาการได้ให้ความหมายของคำซ้ำไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า คำซ้ำ หมายถึง การนำคำคำเดียวมากล่าวซ้ำ หรือการออกเสียงหน่วยคำเดียวกัน 2 ครั้ง บางครั้งเวลาออกเสียงจะมีการลงน้ำหนักเสียงที่คำใดคำหนึ่งมีผลต่อความหมายของคำซ้ำที่เกิดขึ้นใหม่ด้วย ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการสร้างคำซ้ำต่อไป

วิธีการสร้างคำซ้ำ

บรรจบ พันธุเมธา (2529) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างคำซ้ำ ดังนี้

1. นำคำคำเดียวกันซึ่งอาจเป็นคำนาม สรรพนาม กริยา หรือวิเศษณ์ก็ได้มาซ้อนกันเข้า เช่น เด็กๆ เราๆ เขียนๆ สวยๆ
2. นำคำที่ซ้ำกันมาซ้อนกันเข้ากันอีกก็ได้ แต่ความหมายจะต้องคล้ายกันใกล้เคียงกัน หรือไปในทำนองเดียวกันๆ เช่น เราๆ ท่านๆ เขียนๆ อ่านๆ สวยๆ งามๆ

3. คำที่ซ้ำกันอาจมีความหมายคงเดิมตามความหมายของคำเดี่ยวๆ แต่อาจจะเน้นหรือไม่เน้นต่างกัน แต่บางทีความหมายอาจจะเปลี่ยนไปไม่เนื่องจากความหมายของคำเดี่ยวๆ เลยก็มี

สุนันท์ อัญชลีกุล (2546) การสร้างคำซ้ำ คำซ้ำในภาษาไทยเกิดจากการนำคำชนิดต่าง ๆ มากล่าวซ้ำ ตัวอย่าง

1. การซ้ำคำนาม เช่น เด็กๆ เพื่อน ๆ หนูๆ สาวๆ
2. การซ้ำคำสรรพนาม เช่น คุณๆ ท่านๆ เธอๆ
3. การซ้ำคำกริยาชนิดต่างๆ ได้แก่ การซ้ำคำกริยากรรม เช่น เดินๆ ยิ้มๆ นอนๆ การซ้ำคำกริยากรรม เช่น อ่านๆ เขียนๆ เดือนๆ และการซ้ำคำกริยาวิกรรม เช่น จำๆ แจกๆ บอกๆ
4. การซ้ำคำบุรพบท เช่น ริมๆ ในๆ กลางๆ
5. การซ้ำคำลักษณนาม เช่น ขึ้นๆ แ่่งๆ ดวงๆ แฉวๆ ตุ่มๆ
6. การซ้ำคำบอกลำดับที่ เช่น แรกๆ หลัง ๆ
7. การซ้ำคำวิเศษณ์ เช่น จังๆ เรื่อยๆ บ่อยๆ
8. การซ้ำคำช่วยหน้ากริยา เช่น เกือบๆ จวนๆ ค่อยๆ
9. การซ้ำคำหน้าจำนวน เช่น เกือบๆ ราวๆ ประมาณๆ
10. การซ้ำคำหลังจำนวน เช่น กว่าๆ เศษๆ ถ้วนๆ
11. การซ้ำคำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น ฟ้าร้องครื้นๆ กบร้องอ๊ပ်ๆ

วินัย ภูะหงษ์ (2547) กล่าวถึงการจัดแบ่งประเภทของคำซ้ำมี 2 ประเภท คือ คำซ้ำประเภทคงรูปที่ซ้ำและคำซ้ำประเภทเปลี่ยนเสียงของส่วนที่ซ้ำ

1. คำซ้ำประเภทคงรูป คำซ้ำประเภทนี้จะไม่เปลี่ยนแปลงรูปหรือเสียงของส่วนที่ซ้ำ และเมื่อพิจารณาการปรากฏในประโยค คำซ้ำประเภทนี้แบ่งย่อยออกได้ 3 ชนิด คือ

1.1 คำซ้ำที่ปรากฏอยู่ในประโยค ตำแหน่งเดียวกับคำเดิมได้ เช่น เขาเกือบจะมาแล้ว เขาเกือบๆ จะมาแล้ว

1.2 คำซ้ำที่ปรากฏอยู่ในประโยคตำแหน่งเดียวกับคำเดิมได้ในบางประโยค และในบางประโยคไม่อาจจะปรากฏในตำแหน่งของคำเดิมได้ เช่น เสื้อตัวไหนก็ไม่ถูกใจ เสื้อตัวไหน ๆ ก็ไม่ถูกใจ

1.3 คำซ้ำประเภทที่เมื่อปรากฏในประโยคแล้วไม่อาจให้คำเดิมอยู่ในตำแหน่งเดียวกันในประโยคเดิมได้ เช่น เขานั่งทำงานอยู่เงียบ ๆ เช่น เขานั่งทำงานอยู่เงียบ ไม่ได้

2. คำซ้ำประเภทเปลี่ยนเสียง คำซ้ำประเภทนี้จะเปลี่ยนเสียงส่วนใดส่วนหนึ่งของคำ การเปลี่ยนมีลักษณะดังนี้

2.1 ถ้าคำเดิมมีพยางค์เดียวส่วนที่เปลี่ยนจะเปลี่ยนทั้งหมดเท่าที่ปรากฏในภาษาไทยเสียงที่เปลี่ยน ได้แก่ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์

2.2 ถ้าคำเดิมมี 2 พยางค์ขึ้นไป เสียงที่เปลี่ยนมักเป็นพยางค์หลังของส่วนที่เปลี่ยนซึ่งอาจจะเป็นส่วนหน้า หรือส่วนหลังของคำซ้ำและเท่าที่ปรากฏในภาษาไทย มักจะเปลี่ยนเสียงสระ

5. คำซ้อน

ผู้วิจัยได้ประมวลเรื่องที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของคำซ้อน ไว้ดังนี้

บรรจบ พันธุเมธา (2529) ได้ให้ความหมายของ คำซ้อนคือ ที่มีคำเดียว 2 คำ อันมีความหมายหรือเสียงคล้ายกันใกล้เคียงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้น แม้ว่าบางคำความหมายจะไม่แปลกไปกว่าความหมายเดิม (คือความหมายของคำเดี่ยวแต่ละคำ) มากนัก แต่ก็ต้องมีความหมายและที่ใช้ต่างออกไปบ้าง

ราตรี ธันวารชร (2541 : 59-71) กล่าวถึงการซ้อนคำ หมายถึง การนำคำหรือกลุ่มคำตั้งแต่ 2 หน่วย ขึ้นไปมาเรียงต่อกัน โดยแต่ละหน่วยมีความสัมพันธ์กันทางความหมาย หน่วยที่เป็นคำอาจเป็นคำชนิดใดชนิดหนึ่ง เช่น คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ เป็นต้น ส่วนหน่วยที่เป็นกลุ่มคำ อาจเป็นกลุ่มคำชนิดใดก็ได้ เช่น นามวลี กริยาวลี วิเศษณ์วลี เป็นต้นก็ได้ เมื่อนำมาหน่วยดังกล่าวมารวมกันทำหน้าที่ในภาษาอย่างเดียวกัน อาจเป็นหน่วยที่ใหญ่กว่าหรือไม่ก็ได้ ซึ่งอาจมีความหมายเหมือนกัน คล้ายคลึงกัน หรือตรงข้ามกัน

วินัย ภูรีหังษ์ (2547) กล่าวถึง คำซ้อนหรือคำไวพจน์ผสมหรือคำคู่ เป็นคำที่เกิดจากการนำหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไปมาประกอบเข้าด้วยกัน ทั้งนี้หน่วยคำที่นำมาประกอบเข้าด้วยกันนั้น จะมีความหมายเหมือนกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน หรืออาจเป็นหน่วยคำที่มีความหมายต่างกัน ในลักษณะตรงกันข้าม

สุนันท์ อัญชลีบุญกุล (2546) กล่าวว่า คำซ้อนเกิดจากการนำคำ 2 คำมาซ้อนกัน คำที่นำมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดเป็นคำซ้อนนั้นแต่เดิมมักใช้คำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน โดยที่คำทั้งสองอาจมีที่ใช้ในภาษาถิ่นคนละถิ่น หรือใช้ต่างกาลเวลากันมาซ้อนกัน อย่างคำว่า บ้านเรือน เสื่อสาต เข็ดหลาบ เป็นต้น ต่อมานำจะนำคำที่มีความหมายตรงข้ามกันมาซ้อนกัน เช่น หน้าหลัง แท้จริงสูงต่ำ ดำขาว ผิดชอบ ชั่วดี เป็นต้น นอกจากนี้คำซ้อนอาจพิจารณารวมถึงเรื่องเสียงด้วยไม่ได้จำกัดเฉพาะเรื่องของความหมายเท่านั้น เราจึงอาจกล่าวได้ว่าคำซ้อนมีความหมายกว้างขึ้น กล่าวคือสามารถพิจารณาทั้งเรื่องของความหมายและเรื่องของเสียงของคำซ้อนด้วย

สถาบันภาษาไทย (2549) กล่าวว่า คำซ้อน หมายถึง คำที่เกิดจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาเรียงต่อกันโดยแต่ละคำนั้น มีความสัมพันธ์กันในด้านความหมาย อาจเป็นความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน ทำนองเดียวกัน หรือตรงข้ามกันก็ได้ จุดประสงค์ของการซ้อนคำเพื่อให้ได้ความหมายที่ชัดเจน ได้แก่ แยกคำที่มีเสียงพ้องกัน เช่น ฆ่าฟัน ราคาแพง ข้างท่าส เพื่อเสริมความหมาย เช่น เล็กน้อย นุ่มนวล และเพื่ออธิบายความหมายของคำในภาษาถิ่นหรือภาษาต่างประเทศ เช่น พัดวี เสื่อสาต ภูตผี ทรัพย์สิน แสงหา เป็นต้น การศึกษาเอกสารและทฤษฎีวิชาการได้ให้ความหมายของคำซ้อนดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า คำซ้อน คือ การที่นำคำเดี่ยวๆ หรือหน่วยคำอิสระ 2 คำ มาซ้อนเข้าคู่กัน อาจมีความหมายหรือเสียงคล้ายคลึงกันหรือเกิดความหมายใหม่ ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการสร้างคำซ้อนต่อไป

ประเภทของคำซ้อน

บรรจบ พันธุเมธา (2529) ได้แบ่งประเภทของคำซ้อนเป็น 2 ประเภท คือ

1. คำซ้อนเพื่อความหมาย

ซ้อนเพื่อความหมาย ก็มุ่งที่ความหมายเป็นสำคัญ ถ้าซ้อนเพื่อเสียง ก็มุ่งที่เสียงเป็นสำคัญ แต่ถึงซ้อนเพื่อความหมายจะมุ่งที่ความหมายเป็นสำคัญก็ตาม เสียงที่ไปด้วยต้องไปกันได้ ทำให้ออกเสียงได้ง่ายและสะดวกย่อมมีความสำคัญอยู่ด้วยไม่น้อยเลย เพราะคำที่จะติดอยู่ในภาษาได้นาน นอกจากจะมีความหมายเหมาะสมแล้ว ยังต้องมีเสียงที่ออกเสียงได้ถนัด และฟังดีเป็นที่ถูกใจด้วย คนจึงจะนิยมยอมรับใช้

วิธีสร้างคำซ้อนเพื่อความหมาย

1. นำคำเดี่ยวที่มีความหมายสมบูรณ์ มีที่ใช้ในภาษามาซ้อนเข้าคู่กันคำหนึ่งเป็นคำต้น อีกคำหนึ่งเป็นคำท้าย คำต้นกับคำท้ายมีความคล้ายกัน โกล่เคียงกันหรือไปในทำนองเดียวกัน อาจเป็นคำไทยด้วยกันหรือคำต่างประเทศด้วยกัน หรือเป็นคำไทยกับคำต่างประเทศซ้อนกันเข้าก็ได้

2. ซ้อนกันแล้วต้องเกิดความหมายใหม่ ซึ่งอาจไม่เปลี่ยนจากความหมายเดิมมากนัก หรืออาจเปลี่ยนไปเป็นอันมาก แต่ถึงจะเปลี่ยนความหมายหรือไม่เปลี่ยนอย่างไรก็ตาม ความหมายใหม่น้อยลงเนื่องจากความหมายเดิม พอเห็นเค้าความหมายได้

2. คำซ้อนเพื่อเสียง

ด้วยเหตุที่คำซ้อนเพื่อเสียง มุ่งที่เสียงยิ่งกว่าความหมาย คำที่เข้ามาซ้อนกันจึงอาจจะไม่มีความหมายเลย เช่น โลเล หรือมีความหมายเพียงคำใดคำเดียว เช่น มอมกับแมม มอม มีความหมาย แต่ แมม ไม่มีความหมาย บางทีแต่ละคำมีความหมาย แต่ความหมายไม่เนื่องกับความหมายใหม่เลย เช่น งอแง งอ หมายถึง คด โคง แต่ แง หมายถึง เสียงร้องของเด็ก ส่วนงอแง หมายถึง ไม่สู้ เอาใจยาก วิธีการสร้างคำซ้อนเพื่อเสียง จึงต่างกับคำซ้อนเพื่อความหมาย ดังนี้

วิธีสร้างคำซ้อนเพื่อเสียง

1. นำคำที่เสียงมีที่เกิดระดับเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันซ้อนกันเข้า
2. ซ้อนกันแล้วจะเกิดความหมายใหม่ ซึ่งโดยมากไม่เนื่องกับความหมายของคำเดี่ยว แต่ละคำ แต่ที่มีความหมายเนื่องกันก็มี

วินัย ภู่วะหงษ์ (2547) กล่าวว่า คำซ้อนอาจแบ่งตามลักษณะการประกอบคำได้ 3 ลักษณะ คือ คำซ้อน 2 คำ คำซ้อน 4 คำ และคำซ้อน 6 คำ แต่ละชนิดมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. คำซ้อน 2 คำ คำซ้อนประเภทนี้จะประกอบด้วยหน่วยคำ 2 หน่วย คือ ส่วนประกอบของคำซ้อนแต่ละส่วนจะมี 1 หน่วยคำ ตัวอย่าง บ้านเรือน ไร่นา ตูดตีม หูตา
2. คำซ้อน 4 คำ คำซ้อนประเภทนี้ส่วนประกอบของคำแต่ละส่วนจะมี 2 คำ แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

2.1 คำซ้อน 4 คำ ประเภทมีสัมผัสตรงกลางระหว่างส่วนประกอบ

2.2 คำซ้อน 4 คำ ประเภทซ้อนสลับ คำซ้อนประเภทนี้ส่วนประกอบแต่ละส่วน อาจเป็นคำซ้อนประเภท 2 คำ หรือไม่ได้ ซ้อนกันอยู่ 2 คู่ โดยคำแรกและคำหลังของแต่ละคู่จะมีความหมายเหมือนกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกันหรือมีความหมายตรงข้ามเป็นคู่ๆ สลับกัน

2.3 คำซ้อน 4 คำ ประเภทคู่ซ้อนซ้ำ คำซ้อนประเภทนี้ คำแรกของแต่ละคำจะเป็นคำเดียวกัน ส่วนคำหลังจะมีความหมายหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน

2.4 คำซ้อน 4 คำ ประเภทคำซ้อนต่าง คำแรกของแต่ละคำจะเป็นคำเดียวกัน แต่คำหลังจะมีความหมายตรงข้าม

3. คำซ้อน 6 คำ คำซ้อนประเภทนี้ส่วนประกอบของคำแต่ละส่วนจะมี 3 คำ และมีสัมผัสตรงกลางระหว่างส่วนประกอบ

สุนันท์ อัญชลินุกูล (2546) กล่าวถึงการสร้างคำซ้อน การสร้างคำซ้อนแบ่งได้ออกเป็นการสร้างคำซ้อนเพื่อความหมายและการสร้างคำซ้อนเพื่อเสียง

1. การสร้างคำซ้อนเพื่อความหมาย เกิดจากการนำคำ 2 คำที่มีความหมายเหมือนกันใกล้เคียงกัน ทำนองเดียวกันหรือตรงข้ามกันมาซ้อนกัน การสร้างคำซ้อนประเภทนี้อาจแบ่งตามจำนวนพยางค์ก็ได้

1.1 คำซ้อนสองพยางค์ เกิดจากคำพยางค์เดียวสองคำที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกัน ทำนองเดียวกันหรือตรงข้ามกันมาซ้อนกัน คำที่นำมาซ้อนอาจเป็นคำชนิดเดียวกันหรือต่างชนิดกัน เช่น คำนาม+คำนาม คำกริยา+คำกริยา

1.2 คำซ้อนสามพยางค์ เกิดจากคำพยางค์เดียว 1 คำกับคำสองพยางค์ 1 คำ ซ้อนกัน มีทั้งที่เป็นคำกริยากับคำแผลงของคำกริยาและคำกริยากับคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น โกรธ + พิโรธ =โกรธพิโรธ

1.3 คำซ้อนสี่พยางค์ เกิดจากคำพยางค์เดียว คำสองพยางค์หรือคำสามพยางค์มาซ้อนกันเป็นคำซ้อน 4 พยางค์ โดยคำที่นำมาซ้อนอาจเป็นคำชนิดเดียวกันหรือต่างชนิดกัน เช่น

1.3.1 คำซ้อนที่เกิดจากคำนามสองคำขึ้นไปออกเสียงเป็นสี่พยางค์ เช่น ป่า+พนาลัย

1.3.2 คำซ้อนที่เกิดจากคำกริยาสองคำขึ้นไปออกเสียงเป็นสี่พยางค์ เช่น พิโรธ+โกรธ + ขึ้น

1.3.3 คำซ้อนที่เกิดจากคำนาม + คำกริยา + คำนาม + คำกริยา เช่น ข้าวยาวหมากแพง

การสร้างคำซ้อนเพื่อความหมายในภาษาไทย นอกจากจะสร้างคำไทยด้วยกันแล้วยังมักมีคำต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งคำบาลี คำสันสกฤต คำเขมร รวมทั้งคำภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศสเข้ามาเกี่ยวข้องในลักษณะต่างๆ กัน โดยอาจเป็นคำไทยกับคำต่างประเทศหรือคำต่างประเทศกับคำต่างประเทศซ้อนกัน เพื่อบอกความหมายของคำต่างประเทศซึ่งน่าจะเป็นคำใหม่ในขณะนั้นให้เข้าใจความหมายของคำนั้น ๆ นั่นเอง เช่น เจียบสัจด์ (คำไทย+คำเขมร) แสงวหา (คำเขมร+คำไทย)

2. คำซ้อนเพื่อเสียง เกิดจากการนำคำพยางค์เดียวหรือคำหลายพยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกันและเสียงพยัญชนะตัวสะกดอาจเหมือนกันหรือต่างกันแต่ประสมด้วยเสียง สระต่างกัน ซ้อนกัน ความหมายของคำซ้อนชนิดนี้อาจอยู่ที่พยางค์ใดพยางค์หนึ่ง หรืออยู่ที่ทุกพยางค์รวมกัน คำซ้อนเพื่อเสียงมักมีจำนวนพยางค์เป็นจำนวนคู่ เช่น สองพยางค์ สี่พยางค์ หกพยางค์ ดังนี้

2.1 คำซ้อนเพื่อเสียงสองพยางค์ ได้แก่

2.1.1 คำซ้อนสองพยางค์ชนิดเล่นเสียงสระเกิดจากพยางค์ 2 พยางค์ที่มีเสียงสระต่างกัน แต่มีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงเดียวกัน ส่วนเสียงพยัญชนะตัวสะกดอาจเหมือนกันหรือต่างกัน มาซ้อนกัน เกิดเป็นคำซ้อนสองพยางค์ 1 คำ ความหมายของคำซ้อนชนิดนี้อยู่ที่ทุกพยางค์รวมกัน ตัวอย่าง ดูกดิก โอนเอน งอแง

2.1.2 คำซ้อนสองพยางค์ชนิดเล่นเสียงพยัญชนะสะกดเกิดจากพยางค์ 2 พยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะต้นและเสียงสระเหมือนกัน แต่เสียงพยัญชนะตัวสะกดต่างกันมาซ้อนกัน ความหมายของคำซ้อนชนิดนี้ มักเป็นความหมายรวมของคำที่มาซ้อนกัน เกิดเป็นคำซ้อนเพื่อเสียง 1 คำ การสร้างคำซ้อนนี้มีวิธีต่าง ๆ กัน เช่น พยัญชนะตัวสะกดเป็นเสียงต่างมาตรากัน แต่มีเสียงพยัญชนะต้นและเสียงสระเหมือนกัน เช่น ฉาดฉาน วาบหวาม ปกป้อง เป็นต้น และพยัญชนะตัวสะกดเป็นเสียงต่างมาตรากันเสียงสระต่างกัน แต่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน เช่น ชุกชน ยกเยื้อง จัดจ้าน เป็นต้น

2.2 คำซ้อนเพื่อเสียงสี่พยางค์ เกิดจากพยางค์ 4 พยางค์ซ้อนกัน คำซ้อนชนิดนี้อาจแบ่งออกเป็น

2.2.1 คำซ้อนสี่พยางค์แท้ เป็นคำซ้อนที่มี 4 พยางค์แต่ละพยางค์ไม่มีความหมายเมื่อรวมกันแล้วจึงเกิดความหมาย คำซ้อนสี่พยางค์แท้มีหลายลักษณะ เช่น คำซ้อนที่มีสัมผัสกลางคำ เช่น อิลุ่ยฉุยแฉก อิรุงตุงนัง คำซ้อนสลับเสียง คือ คำซ้อนสี่พยางค์แท้ที่มีพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 3 เป็นพยางค์หรือคำเดียวกัน และพยางค์ที่ 2 กับพยางค์ที่ 4 มีเสียงพยัญชนะต้นเสียงเดียวกัน เช่น ชะมอมชะแมม ชมุกชมัว เป็นต้น

2.2.2 คำซ้อนสี่พยางค์เทียม เกิดจากการนำคำ 2 คำหรือพยางค์ 2 พยางค์เสริมคำหรือคำซ้อนสองพยางค์ เกิดเป็นคำซ้อนสี่พยางค์เทียม การสร้างคำซ้อนสี่พยางค์เทียมมีวิธีต่าง ๆ เช่น คำซ้อนแทรกสัมผัสกลางคำ เช่น ยากดีมีเงิน เจ็บไข้ได้ป่วย ก้านกิ่งมิ่งไม้ เป็นต้น คำซ้อนต่อสัมผัสท้ายคำ เช่น หน้านิว + คิ้วขมวด ชั่วดี + ถิ่นห่าง เป็นต้น คำซ้อนซ้ำ เช่น ถูออกถูใจ เข้าอกเข้าใจ ผิดหูผิดตา เป็นต้น การซ้อนสลับคู่ เช่น มีดฟ้าม้วนดิน หนักเอาเบาสู้น้ำขึ้นนอกตรม เป็นต้น

2.3 คำซ้อนเพื่อเสียงหกพยางค์ เกิดจากการนำคำ 4 คำหรือพยางค์ 4 พยางค์แทรกหรือเติมระหว่างคำหรือความเดิมที่มีอยู่แล้ว 2 คำหรือ 2 พยางค์ พยางค์ที่สามกับพยางค์ที่สี่สัมผัสสระกัน เช่น อดนอน เป็น อดตาหลับขับตานอน รักซัง เป็น เลือกที่รักมกที่ซัง

อายตนะทั้ง 6

การศึกษาอายตนะทั้ง 6 เป็นการศึกษาเกี่ยวกับประสาทสัมผัสในการรับรู้และการรับรู้มนุษย์ได้รับรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวจากอวัยวะรับความรู้สึกที่มีหน้าที่คอยรับข้อมูล ซึ่งประมวลได้ดังนี้

สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า (2557: 56-57) ได้กล่าวถึง อายตนะภายใน 6 อย่าง 1. อายตนะ คือตา 2. อายตนะ คือหู 3. อายตนะ คือจมูก 4. อายตนะ คือลิ้น 5. อายตนะ คือกาย 6. อายตนะ คือใจ และอายตนะภายนอก 6 อย่าง 1. อายตนะ คือ รูป 2. อายตนะ คือ เสียง 3. อายตนะ คือ กลิ่น 4. อายตนะ คือ รส 5. อายตนะ คือ โผฏฐัพพะ 6. อายตนะ คือ ธรรม งานวิจัยนี้ศึกษาอายตนะ 6 ได้แก่

1. การเห็นรูปด้วยนัยน์ตา
2. การฟังเสียงด้วยหู
3. การดมกลิ่นด้วยจมูก
4. การลิ้มรสด้วยลิ้น
5. การถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกาย
6. การรู้ธรรมารมณ์ด้วยใจ

Gunstream (2006) ได้กล่าวถึงการรับรู้ความรู้สึกที่สอดคล้องกัน แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. การรับรู้ความรู้สึกทั่วไป คือ การรับรู้ความรู้สึกชนิดที่มีอวัยวะรับความรู้สึกที่พบได้ตามผิวหนังร่างกาย ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับรู้สัมผัส ร้อน เย็น สัมผัส แรงกด และความสั่นสะเทือน

2. การรับรู้สีพิเศษ มีอวัยวะรับรู้สีที่เฉพาะที่ การรับรู้สีพิเศษแบ่งเป็น 4 ชนิด ดังนี้

2.1 การรับรู้สีอวัยวะรับรู้สีที่อยู่ที่ลิ้นแบ่งออกเป็น 4 รส คือ รสเปรี้ยว รสหวาน รสเค็ม และรสขม

2.2 การได้กลิ่น มีอวัยวะรับรู้สีที่อยู่บริเวณเยื่อจมูกส่วนบน

2.3 การได้ยิน มีอวัยวะรับรู้สีที่อยู่หู โดยจะเกิดการรับรู้เมื่อมีการสั่นสะเทือนของคลื่นเสียงในอากาศ

2.4 การมองเห็น มีอวัยวะรับรู้สีอยู่ที่ดวงตา โดยจะแปลงพลังงานแสงให้เป็นคลื่นประสาท

มุกดา ศรียงค์ และคณะ (2539: 60-69) ได้กล่าวถึงโครงสร้างประสาทสัมผัสต่างๆ ไว้ดังนี้

1. ประสาทตา

อวัยวะสำคัญที่สุดของการมองเห็นก็คือตา ตามีความไวต่อการเคลื่อนไหวมากคลื่นแสงจะมีความยาวสั้นต่างกันออกไป ตั้งแต่คลื่นสั้นที่สุดได้แก่คลื่นรังสีคอสมิก ไปจนกระทั่งยาวได้แก่คลื่นวิทยุที่ยาวหลายไมล์ คลื่นที่สายตามนุษย์รับรู้ได้มีขีดจำกัดอยู่เพียงระยะประมาณ 780 นาโนเมตร (nm.) ดังนั้นมนุษย์รับรู้ได้นั้นมีความยาวคลื่นไม่มากนักเลย ถ้าเทียบกับรังสีทั้งหมดของโลก

การเห็นสีที่เกิดจากแสงที่เข้ามาในเรตินาเป็นคลื่นที่มีช่วงความยาว ความสูง และความสลับซับซ้อนต่างกัน คุณสมบัติทั้งสามอย่างของคลื่นแสงนี้ทำให้เกิดคุณภาพในการเห็นสีขึ้นในตาของเรา ส่วนใหญ่แล้วสีต่างๆ มีคุณสมบัติ 3 ประการคือ ตัวสี (Hue) เช่น สีเขียว แดง ม่วง สีจะต่างกันอย่างไรขึ้นอยู่กับคลื่นแสงเป็นสำคัญ ถ้าคลื่นแสงต่างกันสีจะต่างกันด้วย ความสว่างของสี (Brightness) หมายถึงสีเดียวกันอาจมีความสว่างต่างกัน เช่นสีเขียวอาจมีความสว่างมากหรือน้อยก็ได้ และความบริสุทธิ์ของสี (Saturation) หมายถึง สีที่อิ่มตัวเป็นสีที่บริสุทธิ์มีคลื่นแสงเดียว ไม่มีคลื่นแสงอื่นเข้ามาปะปนให้เจือจางลงไป เช่น สีแดงที่อิ่มตัวเต็มที่แม้จะเติมสีแดงเข้าไปอีกก็ไม่ทำให้สีเปลี่ยนไป

2. ประสาทหู

ในขณะที่ดวงตาตอบสนองต่อคลื่นแสงนั้น อวัยวะหูก็มีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงความกดดันของโมเลกุลในอากาศ คือคลื่นเสียงต่าง ๆ คลื่นเสียงต่างกับคลื่นแสงตรงที่ คลื่นเสียงต้องเดินทางผ่านตัวกลางเสมอ หากเราสันนิษฐานว่าในสุญญากาศ จะไม่ได้ยินเสียงกระดิ่งเลย กระแสเสียงหรือคลื่นเสียง มีคุณสมบัติ 2 ประการ คือ ความถี่ (frequency) และความแรง (amplitude)

3. การสัมผัสทางผิวหนัง

ใต้ผิวหนังของคนเรา มีจุดรับสัมผัสมากมาย จุดรับสัมผัสแต่ละชนิด มีความไวต่อความรู้สึกที่มาสัมผัสต่างกัน ความรู้สึกที่มาสัมผัสเรานั้นแยกออกได้เป็น 4 ชนิด ความกด ความอุ่น ความเย็น และความเจ็บปวด แต่ละจุดมีจุดรับสัมผัสต่างกัน

การสัมผัสทางผิวหนังอื่น ๆ เช่น คัน จิกจี้ ปวดร้าว ล้วนมาแต่การผสมผสานของจุดสัมผัสพื้นฐานทั้ง 4 จุดนี้ทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่นความรู้สึก เจ็บ ๆ คัน ๆ จะเกิดจากการที่ไปกระตุ้นจุดสัมผัสของความเจ็บปวดด้วยของแหลมมีคม เช่น เข็มอย่างแผ่วเบา เป็นต้น

4. ประสาทสัมผัสกลิ่น

อวัยวะที่ทำหน้าที่รับกลิ่นนั้นก็คือ จมูก ภายในจมูก ประกอบด้วยเยื่อจมูกคล้ายรากไม้เป็นเยื่อบางๆ คาดอยู่ในช่องจมูก ที่นี้มีปุ่มประสาทรับกลิ่นปุ่มประสาทมีเซลล์ที่มีขนยื่นออกมาพันเยื่อบางเล็กน้อย ในการรับกลิ่นนั้น สารที่ฟุ้งกระจายในอากาศ เมื่อกระทบปลายประสาทจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมีขึ้นในเยื่อบางๆ ทำให้กระแสประสาทถูกกระตุ้นและเคลื่อนที่ไปยังสมองและเกิดความรู้สึกรับสัมผัสของการได้กลิ่น ในเรื่องของกลิ่นมีนักจิตวิทยาชาวเยอรมันชื่อ เฮนนิ่ง (Henning) ได้ทำการศึกษาแล้วแบ่งออกเป็น 6 ชนิดคือ กลิ่นเครื่องเทศ (Spicy) กลิ่นดอกไม้ (flowery) กลิ่นผลไม้ (fruity) กลิ่นยาง (Resinous) กลิ่นเหม็น (Putrid) และกลิ่นไหม้ (Buringt)

5. การสัมผัสรส

รสพื้นฐานของมนุษย์รับรู้โดยทั่วไปมี 4 รส คือ รสขม หวาน เปรี้ยว และเค็ม ส่วนรสอื่นๆ เกิดจากการผสมกันของพื้นฐานเหล่านี้ทั้งสิ้น การจะรับรู้รสว่าอาหารอร่อย มักกระทำโดยผ่านสัมผัสลิ้น ที่ผิวของลิ้นมีตุ่มรับสัมผัสเรียกว่า ตุ่มรับรส (taste buds) มีลักษณะนูนเหนือผิวลิ้นเล็กน้อยอยู่เป็นตุ่มคล้ายดอกไม้ตุ่มตุ่มเหล่านี้เรียกว่า พาพิลลา (Papillae)

ตุ่มแต่ละอันมีเซลล์ประสาทรับรสอยู่ เซลล์เหล่านี้มีลักษณะคล้ายขนยื่นลงไปตามแอ่งเมื่ออาหารสัมผัสผิวลิ้น ก็สัมผัสเครื่องรับรส ซึ่งมีใยประสาทส่งกระแสความรู้สึกของการรับรสไปยังเขตแดนประสาทรับรส และแปลออกมาว่าเป็นรสอะไร

ตุ่มรับรสเหล่านี้มีการเกิดขึ้นและตายไปและเกิดใหม่แทนที่ตลอดเวลา แต่มักตายไปมากกว่าการเกิดมาแทนใหม่ เด็กแรกเกิดมีตุ่มรับสัมผัสมากที่สุด คือ ประมาณ 250 ตุ่ม คนสูงอายุนั้น ตุ่มรับรสจะน้อยลงไปตามลำดับ แต่คนชราก็ยังสัมผัสรับรู้รสได้โดยอาศัยการรู้กลิ่นของอาหาร และประสบการณ์นั้นเป็นเครื่องบอกการรับรส ความจริงถ้าสังเกตให้ดีเราจะรู้ว่าอาหารที่อร่อยนั้นไม่ใช่เพียงแต่รสอาหารอย่างเดียว แต่ประกอบด้วยกลิ่นหอม สีสันท่าน่ารับประทาน บรรยากาศดีแม้กระทั่งกับบุคคลที่รับประทานด้วย ล้วนแต่มีผลต่อความอร่อยทั้งสิ้น ร้านอาหารหลายร้านจึงลงทุนเรื่องการจัดบรรยากาศที่ดีไว้ต้อนรับลูกค้า สำหรับอีกหลายคนคำว่า “เซลล์ชวนชิม” หรือ “เปิบพิสดาร” ก็ดูจะมีอิทธิพลในการรู้รสอร่อยของอาหารมากทีเดียว

วฐู ชุกิตติกุล (2542: 152-169) และศิริโสภาคย์ บุรพาเดชะ (2528: 85-97) ได้กล่าวถึงประเภทของประสาทสัมผัส ดังนี้

1. การมองเห็น (Visual) อวัยวะที่สำคัญสำหรับในการมองเห็นภาพและแสง คือนัยน์ตาของมนุษย์ สามารถที่จะรับภาพต่าง ๆ ทั้งในระยะใกล้หรือไกล แยกแยะความแตกต่างของสีต่าง ๆ ได้หลายชนิด ซึ่งคุณภาพของการเห็นจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางด้านความไว ความชัดเจน ความสว่าง ความต่อเนื่อง เป็นต้น
2. การได้ยิน (Audition) การได้ยินหรือการรับรู้ทางหู เป็นการรู้ในเรื่องที่มาของเสียง ซึ่งคุณภาพของการเห็นจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางด้านความดัง ระดับเสียง และลักษณะเสียง
3. การได้กลิ่น (Sense of Smell) การได้กลิ่นหรือการรับรู้ทางจมูก เป็นการแปลข้อมูลของสัญญาณที่ส่งต่อมาจากสมองว่าเป็นกลิ่นอะไร หอมหรือเหม็น ซึ่งอาจจำแนกได้เป็น กลิ่นหอม กลิ่นกรวด กลิ่นไหม้ กลิ่นสาบ เป็นต้น
4. การรู้รส (Taste) การรู้รสเป็นปฏิกิริยาการสัมผัสที่บุคคลรู้รสสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ รสขม รสเปรี้ยว รสหวาน และรสเค็มโดยผ่านทางลิ้น เช่น รสเปรี้ยวเกิดจากสารเคมีประเภทกรด แต่รสบางอย่าง เช่น กรดอมิโน ทำให้เกิดรสหวาน สารเคมีประเภทเกลือทำให้เกิดรสเค็ม แต่เกลือบางชนิด เช่น เกลืออาซีเตทของตะกั่วทำให้เกิดรสหวาน เป็นต้น
5. การสัมผัสของผิวหนัง (Skin Sense) การสัมผัสทางผิวหรือผิวหนังสัมผัส เป็นส่วนการสัมผัสที่มีความไวต่อสิ่งที่มาเร้า ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายๆ ด้านที่ผิวหนัง การสัมผัสมีความหมายรวมถึงการสัมผัสแรงกดดัน อุณหภูมิ และความเจ็บปวด

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2555) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของระบบประสาทสัมผัสไว้ว่า ระบบประสาท คือ หน้าที่ในการสัมผัสที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งที่อยู่ภายในร่างกาย (internal environment) และที่อยู่ภายนอกในร่างกาย (external environment) ทำให้ร่างกายรับรู้แล้วจึงมีปฏิกิริยาโต้ตอบหรือแก้ไขด้วยวิธีการที่เหมาะสมต่อไป ความรู้สึกส่วนหนึ่งจะทำ

ให้ระบบประสาทรับรู้แล้วเก็บไว้เป็นความทรงจำ การเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมนั้นเป็นไปในรูปของพลังงานหลายอย่าง จึงต้องมีเครื่องรับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมที่มากกระตุ้นเครื่องรับนั้น หลังจากนั้น "กระแสข่าว" ที่เกิดจากการกระตุ้นจะส่งไปตามทางเดินประสาทรับสัมผัส (Sensory pathway) ขึ้นไปยังศูนย์ประสาทสัมผัส (sensory center) ในสมอง

ระบบประสาทรับสัมผัสอาจแบ่งได้เป็น 2 พวกใหญ่ ๆ คือ

1. ระบบรับสัมผัสภายนอก

1.1 ระบบกายสัมผัสทั่วไป (somatosensory system) เป็นระบบประสาทสัมผัสของร่างกาย ประกอบด้วยระบบรับสัมผัสเฉพาะอย่าง แต่มีเครื่องรับอยู่ทั่วร่างกาย แบ่งได้เป็นการรับสัมผัสแต่ละอย่าง (touch sensation) เจ็บ (pain sensation) ร้อน (warmth sensation) และเย็น (cold sensation)

1.2 ระบบรับสัมผัสจำเพาะ (special sensory system) มีอวัยวะรับสัมผัสเฉพาะอย่าง แบ่งได้เป็น 5 อย่างด้วยกัน คือ

1.2.1 ระบบการเห็น (visual system)

1.2.2 ระบบการได้ยิน (auditory system)

1.2.3 ระบบการรับรส (gustatory system)

1.2.4 ระบบการรับกลิ่น (olfactory system)

1.2.5 ระบบการทรงตัว (vestibular system)

2. ระบบรับสัมผัสภายใน มีเครื่องรับอยู่ในอวัยวะภายในต่างๆ เช่น ในกระเพาะอาหาร ในหลอดเลือด เป็นต้น

ผลการศึกษาเอกสารและจากนักวิชาการได้กล่าวถึงอายตนะข้างต้น สรุปได้ว่าการจำแนกอายตนะแบ่งออกเป็น 6 ชนิด ได้แก่ การเห็นรูปด้วยนัยน์ตา การฟังเสียงด้วยหู การดมกลิ่นด้วยจมูก การลิ้มรสด้วยลิ้น การถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกายและการรู้ธรรมารมณ์หรือความรู้สึกและปริมาณด้วยใจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ มีผู้ศึกษาไว้หลายแง่มุม ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและประมวลเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยไว้ดังนี้

บรรพต เปรมชู (2522) ศึกษาเรื่องคำวิเศษณ์และสำนวนพุดภาษาอีสานโดย การสัมภาษณ์ การได้ยินได้ฟังจากเจ้าของภาษา และคำที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องต่างๆ นำมารวบรวมและจัดประเภทของคำวิเศษณ์ภาษาอีสานได้ 37 ประเภท เช่น คำวิเศษณ์บอกลักษณะการเดิน เช่น ก่งโก๊ะ อธิบายว่า เป็นลักษณะการเดินของคนที่ย่ำเท้า ไม่นำดู ใช้สำหรับขนาดใหญ่ ถ้าขนาดเล็กใช้ก่องเก๊ะ เป็นอย่างก่องเก๊ะๆ, หรือ ก่อซ่อ อธิบายว่า เป็นลักษณะการเดินของผู้ที่มีรูปร่างเล็ก ไหลห่อเข้าหากัน ทำทางไม่สู้ภูมิฐาน เป็นลักษณะของคนขี้ยา บางทีใช้ “ก่่อจ่อ” ใช้กับขนาดเล็ก ถ้าขนาดใหญ่ใช้โก๊ะหรือโกโจ เป็นต้น คำวิเศษณ์บอกอาการของการวิ่ง เช่น ซ้ำ อธิบายว่าเป็นการบอกลักษณะการวิ่งเหยาะ ๆ เช่น ม้าแล่นซ้ำ หรือผีตลิด อธิบายว่า เป็นการบอกลักษณะ การวิ่งหรือการ เคลื่อนไหวอย่างว่องไว ใช้สำหรับของที่เล็กอย่างว่า แย่แล่นผีตลิดเข้ารู้ ของใหญ่จะใช้ ผุดหลุด เช่น วัวแล่นผุดหลุดไป เป็นต้น คำวิเศษณ์ประกอบกริยา เช่น กอดจอด เป็นการบอกอาการนั่งขัดหรือนอนคว่ำก้นโด่งขึ้น หรือบางทีใช้กับสิ่งของที่เป็นกองเล็กๆ ถ้าเป็นขนาดใหญ่จะใช้คำว่า กูดจูด หรือ จ้องพ้อง อธิบายว่า เป็นลักษณะของการนั่งติดอยู่กับที่ ตรงกับภาษาไทยกลางว่า นั่งติดแฉ่ อย่างว่า นั่งจ้องพ้องอยู่กับหม่อง คือ นั่งติดแฉ่อยู่กับพี่ (กับหม่องคือ กับพี่) เป็นต้น

อุดม พรประเสริฐ (2523) ศึกษาเรื่องคำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาอีสาน โดยศึกษา โครงสร้างและจัดประเภทคำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาอีสาน ผลการศึกษาพบว่า ประเภทของคำวิเศษณ์สองพยางค์ตามโครงสร้างของคำแบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทซ้ำทั้งคำกับประเภทซ้ำบางส่วนตำแหน่งหน้าที่ของคำวิเศษณ์สองพยางค์แบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่ คำวิเศษณ์สองพยางค์ที่อยู่หลังคำนามกับคำวิเศษณ์สองพยางค์ที่อยู่หลังคำกริยา การจัดประเภทของคำวิเศษณ์สองพยางค์ ความหมาย แบ่งได้ 10 ประเภท ได้แก่ คำวิเศษณ์สองพยางค์ที่สื่อความหมายบอกอาการ บอก ลักษณะรูปร่าง บอกรส กลิ่นต่างๆ บอกเสียง บอกแสงสี บอกสัณฐาน บอกขนาด บอกความหนาแน่น และบอกปริมาณเล็กน้อย

เปรมินทร์ คาระวี (2531) ศึกษาเรื่องรูปและความหมายของคำซ้ำพยางค์ที่เป็นคำคุณศัพท์ และคำกริยาวิเศษณ์ในภาษาสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปและความหมายของคำซ้ำพยางค์ที่เป็นคำคุณศัพท์และคำกริยาวิเศษณ์ในภาษาสงขลาและจัดกลุ่มตามโครงสร้างทางเสียง เพื่อศึกษา ความหมายของคำซ้ำพยางค์ที่เป็นคำคุณศัพท์และคำกริยาวิเศษณ์ในภาษาสงขลาและจัดกลุ่มตาม ความหมาย ผลการศึกษาพบว่าคำซ้ำพยางค์สามารถจำแนกโดยใช้เกณฑ์ทางเสียงเป็น 2 ประเภท ใหญ่ๆ คือ คำซ้ำพยางค์ที่มีโครงสร้างทางเสียงของคำสองพยางค์ และคำซ้ำพยางค์ที่มีโครงสร้างทาง เสียงของคำมากกว่าสองพยางค์ คำซ้ำพยางค์แต่ละกลุ่มแบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อย คือ คำซ้ำพยางค์ที่มี

ความต่างของโครงสร้างของพยางค์ที่การลงเสียงหนักเบา คำซ้ำพยางค์ที่มีโครงสร้างของพยางค์อย่างน้อยหนึ่งพยางค์และคำซ้ำพยางค์ที่โครงสร้างพยางค์มีความต่างกันที่เสียงพยัญชนะเสียงสระและเสียงวรรณยุกต์ โดยอาจต่างกันเพียงลักษณะเดียวหรือหลายลักษณะก็ได้ ด้านความหมายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ คำซ้ำพยางค์ที่มีความหมายในตัวเองและคำซ้ำพยางค์ที่ไม่มีความหมายในตัวเอง

สอนศรี พิลาไชย (2534) ศึกษาวิจัยเรื่องคำวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาถิ่นอีสาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ใช้เกณฑ์ทางด้านโครงสร้างในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ กับการสื่อความหมายของคำวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาถิ่นอีสาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่าด้านโครงสร้างของคำวิเศษณ์บอกลักษณะแบ่งเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ โครงสร้างลักษณะพยางค์ มีตั้งแต่โครงสร้างของคำพยางค์เดียว คำสองพยางค์ คำมากกว่าสองพยางค์ ซึ่งส่วนมากประกอบด้วยคำวิเศษณ์บอกลักษณะสองพยางค์ โครงสร้างลักษณะของเสียงพยัญชนะมีโครงสร้าง 2 ลักษณะ คือ โครงสร้างของเสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายหรือตัวสะกด ซึ่งโครงสร้างของเสียงพยัญชนะต้นที่แตกต่างกันเป็นโครงสร้างที่พบมากที่สุดและโครงสร้างของเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ปรากฏเสียงพยัญชนะที่เหมือนกันมากที่สุด โครงสร้างลักษณะของเสียงสระมีปรากฏ 2 ลักษณะ คือ โครงสร้างของเสียงสระที่เหมือนกันกับโครงสร้างของเสียงสระที่แตกต่างกัน และโครงสร้างลักษณะของวรรณยุกต์มี 2 ลักษณะ คือ โครงสร้างลักษณะเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นเสียงเดียวกันทุกพยางค์กับโครงสร้างลักษณะเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างกัน ซึ่งปรากฏโครงสร้างของเสียงวรรณยุกต์ที่เหมือนกันหรือเป็นเสียงเดียวกันมากกว่าโครงสร้างลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างกัน ด้านการสื่อความหมายของคำวิเศษณ์บอกลักษณะ แบ่งเป็น 15 ลักษณะ ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะ สระและเสียงวรรณยุกต์กับการสื่อความหมายของคำวิเศษณ์บอกลักษณะพบ 2 ลักษณะ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะกับการสื่อความหมายของคำ กับความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับการสื่อความหมายของคำ

บังอร ฤทธาภรณ์ (2513) ศึกษาคำกริยาวิเศษณ์ในภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ ใช้เกณฑ์โครงสร้างและหน้าที่ของคำ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเภท หน้าที่ของคำกริยาวิเศษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กรอบทดสอบประโยคโดยใช้แนวทางการศึกษาของวิจิตร ภาณุพงศ์ในการวิจัย จำแนกคำกริยาวิเศษณ์ และคำหมวดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีก สี่หมวด ได้แก่ คำในหมวดคำคุณศัพท์ คำในหมวดคำอาการกริยา คำในหมวดคำสรรพนามกริยา และคำในหมวดคำบุพบท จัดแบ่งประเภทตามรูปที่ปรากฏกล่าวถึงลักษณะของการสร้างคำกริยาวิเศษณ์ ที่เป็นคำเดี่ยว คำซ้ำ นอกจากนั้นทดสอบ การปรากฏของคำกริยาวิเศษณ์ในชนิดของประโยคที่เกิดขึ้นได้ สองชนิด คือ ชนิดที่เกิดกับประโยคบอกเล่า และชนิดที่ปรากฏได้ทั้งในประโยคบอกเล่าและประโยคปฏิเสธ

ชลพันธ์ จันทรขุน (2541) ศึกษาเรื่องคำขยายในภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่าโครงสร้างของคำขยายมี 4 ลักษณะ คือ คำเดี่ยว เช่น มาก กร่อย หมด เป็นต้น คำประสม เช่น พุดเก่ง ตอนเย็น ย่ำค่ำ ก่อนเที่ยง เป็นต้น คำซ้อน เช่น ลุยเอ หมายถึง มาก ฉาวแม่ หมายถึง ดัง เยือกเพรือ หมายถึง เปียกโชก เป็นต้น และคำซ้ำ เช่น ซึ้งซึ้ง หมายถึง แรง เต็มที่แบบแบบ หมายถึง รับประทาน เป็นต้น ประเภทของคำขยาย แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ขยายคำนาม เช่น

หน่วย แล่ หั่ว แป๊ก เป็นต้น คำขยายคำกริยา เช่น กำลัง เกือบ ค่อนข้าง เป็นต้น คำขยายคำขยาย เช่น กว่า เหลือ เศษ ได้ประมาณ เป็นต้น และคำขยายคำกริยาวิเศษณ์ เช่น มาก ยิ่ง เป็นต้น ชลาพันธุ์ จันทรชุน (2541) ยังได้จำแนกประเภทของคำขยายโดยใช้ความหมายได้ 2 ประเภท คือ ความหมายโดยอรรถ เช่น ท่าวัดเตี้ย หมายถึง เล็ก เติบ หมายถึง ใหญ่ เป็นต้น และความหมายโดยนัย เช่น หรอย หมายถึง ดี เก่ง สั้น หมายถึง แคบ เป็นต้น

พานทอง ศุภโกมล (2548) ศึกษาเปรียบเทียบคำวิเศษณ์จากพจนานุกรมภาษาถิ่นอีสานและพจนานุกรมภาษาถิ่นผู้ไทย เพื่อเปรียบเทียบคำวิเศษณ์ด้านโครงสร้างนามวลีและกริยาวลีในพจนานุกรมภาษาถิ่นอีสานและพจนานุกรมภาษาถิ่นผู้ไทยและบ่งชี้พจนานุกรมภาษาถิ่นอีสานและพจนานุกรมภาษาถิ่นผู้ไทย ผลการศึกษาพบว่า ด้านโครงสร้างนามวลีและกริยาวลีในพจนานุกรมภาษาถิ่นอีสานและพจนานุกรมภาษาถิ่นผู้ไทยมีความเหมือนกัน ความเหมือนกันของคำวิเศษณ์ที่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาถิ่นอีสานและพจนานุกรมภาษาถิ่นผู้ไทย คือ ทำหน้าที่ขยายคำนาม คำสรรพนาม คำกริยาและคำวิเศษณ์ด้วยกัน และคำวิเศษณ์สามารถปรากฏในตำแหน่งหน้าคำที่ไปขยายได้ด้วย ความแตกต่างของคำวิเศษณ์ที่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาถิ่นอีสานและพจนานุกรมภาษาถิ่นผู้ไทย คือ ความแตกต่างทางด้านเสียง ได้แก่ เสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่ศึกษาจากภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ข้างต้น พบว่างานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ได้แก่ บรรพต เปรมชู (2522) และพบบางงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ได้แก่ สอนศรีพิลาไชย (2534) และพานทอง ศุภโกมล (2548) รวมทั้งงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับชนิดและโครงสร้างของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ได้แก่ บังอร ฤทธาภรณ์ (2513); อุดม พรประเสริฐ (2523); เปรมินทร์ คาระวี (2530) และชลาพันธุ์ จันทรชุน (2541)

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาหน้าที่ของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ทางด้านการเน้นความหมายในภาษาไทย ซึ่งการศึกษาดังกล่าวมีผู้ศึกษาไว้หลายท่านเช่นกัน ดังนี้

Haas (1946) ศึกษากลวิธีการเน้นความหมายในภาษาไทยกรุงเทพฯ (Techniques of Intensifying in Thai) พบว่าในภาษาไทยกรุงเทพฯ มีกลวิธีการเน้นความหมาย 2 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีการขยาย เป็นการใช้คำพิเศษกลุ่มหนึ่งมาทำหน้าที่ขยายคำหลัก อาจจะใช้ขยายคำหลักได้เพียงคำเดียว สองคำหรือสามคำเท่านั้น คำขยายชนิดนี้มีจำนวนจำกัด เช่น คำว่า เอี่ยม จี๊วก ป้อ ผาก ต้อ เช่น ใหม่เอี่ยม ขาวจี๊วก ดำป้อ แห้งผาก มีดต้อ และคำหลักที่อาจเกิดกับคำขยายได้มากกว่า 1 คำ เช่น เย็นเจี๊ยก เย็นซิด และกลวิธีการซ้ำคำ เป็นกลวิธีการเน้นความหมายที่พบมากในภาษาไทย แบ่งได้ 2 ประเภท 1. คำซ้ำแบบไม่เน้นย้ำ คำซ้ำประเภทนี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางเสียงของคำหลักในพยางค์แรก เช่น ยุ่งยุ่ง กระซิบกระซิบ ตุ่มตุ่ม เป็นต้น 2. คำซ้ำแบบเน้นย้ำ คำซ้ำประเภทนี้มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางเสียงในพยางค์แรกเป็นวรรณยุกต์สูง เช่น ดีดี ย้ายาก ร้อนร้อน เป็นต้น

ปราณี กุลละวณิช (1997) ในบทความเรื่อง “Verb Intensifying Device in Bangkok Thai” ศึกษากลวิธีการเน้นความหมายของคำกริยาในภาษาไทยกรุงเทพฯ พบ 3 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีทางเสียง เป็นการทำให้เสียงสระยาวขึ้นพร้อมกับการเปลี่ยนระดับเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงสูง เช่น เขาขอ...บ! พิษซ่า ปากเธอบา...ง! เป็นต้น กลวิธีทางหน่วยคำ สามารถแบ่งได้เป็นกลวิธีการซ้ำคำ เช่น ช้าชวาชว และการเติมหน่วยคำเติมท้าย ซึ่งเป็นการยืมภาษาอังกฤษ เช่น มั่นส์ เป็นต้น และกลวิธีการใช้ส่วนขยาย เป็นการเน้นความหมายของคำกริยา โดยแสดงคุณสมบัติทางความหมายของหน่วยขยายกริยามีตัวอย่างดังนี้ 1. หน่วยขยายกริยาแสดงระดับสูงสุด ได้แก่คำว่า สุด, ยอด, ชั้นหนึ่ง เช่น หล่อสุด หมายถึง เขาหล่อมาก 2. หน่วยขยายกริยาแสดงความบริสุทธิ์, ความจริง, ความเด็ดขาด ได้แก่คำว่า บริสุทธิ์, จริง, เด็ดขาด เช่น เขาดังจริง 3. หน่วยขยายกริยาที่มีความหมายเหมือนกัน เช่น ใหญ่โตมหึมา, มากมายก่ายกอง 4. หน่วยขยายกริยาที่แสดงเหตุการณ์ที่เป็นไปไม่ได้ หรือยากที่จะเกิดขึ้น เช่น เป็นบ้า, จะตาย 5. หน่วยขยายกริยาที่แสดงว่าไม่สามารถจะทำได้ เช่น บอกไม่ถูก, เหลือเชื่อ, อย่าบอกใคร 6. หน่วยขยายกริยาที่แสดงความหมายอุปลักษณ์ เช่น เด็กคนนั้นชนยังกับลิง, เขาสูงเป็นเสาไฟฟ้า, ครูให้คะแนนยาก ครูกระตือรือร้น เป็นต้น

ภัทรารวรรณ กลับศรีอ่อน (2545) ศึกษากลวิธีการเน้นความหมายในภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีและจัดประเภทของกลวิธีการเน้นความหมายในภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดสงขลา และศึกษาส่วนขยายที่เน้นความหมายตามแนวไวยากรณ์และอรรถศาสตร์ โดยรวบรวมคำที่แสดงการเน้นความหมายเพื่อนำมาศึกษาจาก พจนานุกรม เอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ภาษาถิ่นใต้ และผู้บอกภาษา ผลการศึกษาพบว่ามีกลวิธีการเน้นความหมายอยู่ 2 กลวิธี คือ กลวิธีการซ้ำและกลวิธีการขยาย กลวิธีการซ้ำพบว่ามีการใช้บ่อยกว่าการกลวิธีการขยายมาก โดยกลวิธีการซ้ำจะเป็นการซ้ำคำลักษณะนามเพื่อแสดงการเพิ่มระดับของความหมายจากปกติ พร้อมทั้งแสดงปริมาณ แต่เนื่องจากกลวิธีนี้พบการใช้บ่อย งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการขยายโดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ทางไวยากรณ์เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์แนวนอนมีรูปแบบการเรียงลำดับของส่วนหลักส่วนขยายในโครงสร้างการเน้นความหมายทั้งหมด 10 รูปแบบ โดยส่วนขยายปรากฏหน้าและหลังส่วนหลัก ซึ่งปรากฏมากที่สุดใน 4 ตำแหน่ง และแนวตั้งของส่วนหลักกับส่วนขยายในโครงสร้างการเน้นความหมาย พบกลุ่มความสัมพันธ์แนวตั้งตามตำแหน่ง 4 ตำแหน่ง สามารถจัดเป็นหมวดหมู่ได้ 3 หมวด คือ หมวดที่ 1 ได้แก่ คำว่า “ชาติ” ปรากฏในตำแหน่งที่ 1 2 และ 4 หมวดที่ 2 ได้แก่ หน่วยเน้นความหมายที่เป็นคำ ปรากฏในตำแหน่งที่ 2 มีทั้งสิ้น 186 คำหมวดที่ 3 ได้แก่ หน่วยเน้นความหมายที่เป็นวลีและประโยค มีทั้งสิ้น 10 วลี 3 ประโยค ปรากฏในตำแหน่งที่ 2 ได้ทุกหน่วย และปรากฏในตำแหน่งที่ 3 ได้ 7 หน่วย และการวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ ผลการจำแนกประเภทการเน้นความหมายสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1. การเน้นความหมายแสดงระดับ พบว่า หน่วยเน้นความหมายในหมวดที่ 1 คือคำว่า “ชาติ” หมวดที่ 2 จำนวน 148 คำ และหมวดที่ 3 จำนวน 6 วลี เป็นหน่วยเน้นความหมายแสดงระดับ 2. การเน้นความหมายแสดงลักษณะ พบว่า หน่วยเน้นความหมายในหมวดที่ 2 จำนวน 9 คำ และหมวดที่ 3 อีกจำนวน 2 วลี 2 ประโยค เป็นหน่วยเน้นความหมายลักษณะ และ 3. การเน้นความหมายแสดงอาการ พบว่า หน่วยเน้นความหมายในหมวดที่ 2 จำนวน 16 คำ และหมวดที่ 3 อีกจำนวน 2 วลี 1 ประโยค เป็นหน่วยเน้นความหมายแสดงอาการ ผลการจำแนกประเภทหน่วยเน้นความหมาย สามารถจำแนกกลุ่มย่อย

ของหน่วยเน้นความหมายออกตามเกณฑ์ความหมายของคำกริยา แบ่งออกได้เป็น 18 กลุ่ม สามารถจำแนกการปรากฏออกได้เป็น 3 กลุ่มย่อย คือ หน่วยเน้นความหมายที่ปรากฏได้ทุกกลุ่มกริยา หน่วยเน้นความหมายที่ปรากฏได้เพียงกลุ่มกริยากลุ่มเดียว และหน่วยเน้นความหมายที่ปรากฏข้ามกลุ่มมากกว่า 1 กลุ่มกริยา

เมธาวิ ยุทธพงษ์ธาดา (2550) ศึกษาการเน้นความหมายในภาษาไทยสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นการศึกษาที่ใช้แนวทางของปราณี กุลละวณิชย์เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและต่างกับกลวิธีการเน้นความหมายในภาษาไทยปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า การเน้นความหมายในภาษาไทยสมัยรัชกาลที่ 5 ใช้กลวิธีการเน้นความหมาย 3 ประเภท ได้แก่ กลวิธีทางเสียง กลวิธีทางหน่วยคำ และกลวิธีการใช้ส่วนขยาย กลวิธีทางเสียง พบน้อยที่สุดในการเน้นความหมาย แบ่งเป็น 2 กลวิธี ได้แก่ การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงสูงหรือเสียงตรี ปรากฏใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏร่วมกับกลวิธีทางหน่วยคำ คือ การซ้ำคำ เช่น ดีดี แปล็กแปลก ซืดซืด เป็นต้น และการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ที่ไม่ปรากฏร่วมกับกลวิธีทางหน่วยคำ เช่น เล้ย นึด เป็นต้น และการยัดเสียงสระ ได้แก่ คิดถึงคิดถึง เล็กนี้ด กลวิธีทางหน่วยคำ ได้แก่ การซ้ำ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การซ้ำแบบเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ เป็นการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงสูงในรูปซ้ำๆ เช่น ดีดี ซวยสวย รำค้ำรำคาน เป็นต้น และการซ้ำแบบไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ เป็นการซ้ำคำโดยไม่มี การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ของรูปซ้ำๆ เช่น จัดๆ มากๆ บ่อยๆ เป็นต้น และกลวิธีการใช้ส่วนขยาย เป็นการใช้ส่วนขยายที่มีตั้งแต่ระดับคำไปจนถึงระดับอนุประโยค ปรากฏได้ทั้งตำแหน่งหน้าและหลัง ส่วนหลัก โดยอาจมีเงื่อนไขการปรากฏร่วมกับส่วนหลักแบบมีข้อจำกัดหรือไม่มีข้อจำกัด ได้แก่ การปรากฏร่วมของส่วนขยายกับส่วนหลัก พบคำที่ขยายคำหลักบางคำเท่านั้น เช่น เบาโหยง มิดติดตื้อ สว่างแจ๊ด เหนื่อยบอบ ใหม่เรี่ยม เป็นต้น คำที่ขยายคำหลักได้ไม่จำกัด เช่น จัด มาก นึก เต็มที่ อย่างยิ่ง เหลือเกิน ที่สุด เป็นต้น ลักษณะทางความหมายของส่วนขยาย พบ ส่วนขยายที่มีความหมายบอกระดับสูงหรือระดับสูงสุด น้ำหนัก ขนาด จำนวนหรือปริมาณ แบ่งเป็น บอกระดับสูงหรือสูงสุด เช่น อย่างยิ่ง จัด เป็นอย่างยิ่ง อย่างที่สุด เป็นที่สุด ที่สุด สุด บอกน้ำหนัก ได้แก่คำว่าหนัก หนักหนา บอกขนาด ได้แก่ ใหญ่ บอกจำนวนหรือปริมาณ ได้แก่ มาก นึก แสน มากมาย ส่วนขยายแสดงความจริง ความเด็ดขาด ได้แก่คำว่า จริง แท้ เด็ดขาด ส่วนขยายแสดงความหมายคล้ายคลึงกัน เช่น ซักซ้าเนิ่นนาน มากมายกายกองเหลือแหล่ โหดเหี้ยมดุร้าย เป็นต้น และส่วนขยายแสดงความหมายเชิงเปรียบเทียบ เช่น นานราวกับสักร้อยปีมาแล้ว หน้าซีดอย่างกับคนตาย หวานราวกะแขน้ำผึ้งมา สักกิงชาติ เป็นต้น ซึ่งสรุปผลการศึกษาลักษณะคล้ายคลึงกับปราณี กุลละวณิชย์ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่า กลวิธีการเน้นความหมายเหล่านี้ยังคล้ายคลึงกับภาษาอังกฤษที่มีผู้เสนอไว้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวมีความเป็นสากลและเป็นลักษณะเด่นของส่วนขยายแสดงการเน้นความหมาย

การศึกษางานวิจัยที่ศึกษาหน้าที่ของคำกริยวิเศษณ์บอกลักษณะ ๗ ทางด้านการเน้นความหมายในภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้คำกริยวิเศษณ์บอกลักษณะ ๗ เพื่อเน้นความหมายมีกลวิธีการสร้างคำที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยนำมาปรับใช้อธิบายความหมายคำขยายบอกลักษณะที่ปรากฏในกลวิธีการใช้คำเพื่อให้เห็นหน้าที่ขยายคำและเน้นความหมายให้ชัดเจนมากขึ้น

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของคำในภาษาไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของคำในภาษาไทย มีผู้ศึกษาไว้หลายประเด็น ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและประมวลเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยไว้ดังนี้

อนงค์ เอียงอุบล (2525) ศึกษาเชิงวิเคราะห์คำประสมในภาษาไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกณฑ์ในการพิจารณาคำประสม เพื่อวิเคราะห์คำประสมในด้านส่วนประกอบ หน้าที่และความหมาย คำประสม หมายถึงคำที่เกิดจากหน่วยคำอิสระที่มีความหมายต่างกัน ตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไป ประกอบกัน คำประสมแต่ละคำจะต้องมีส่วนประกอบ 2 ส่วน แต่ละส่วนอาจจะเป็นหน่วยคำอิสระ หรือเป็นหน่วยคำอิสระซึ่งประกอบกันเป็นกลุ่มคำ คำประสมหรือคำซ้อนก็ได้ และส่วนประกอบแต่ละส่วนจะต้องทำหน้าที่ร่วมกันเป็นคำคำเดียว ส่วนประกอบและหน้าที่ของคำประสมในภาษาไทย การเรียงลำดับหน่วยคำในคำประสม 7 หมวด ที่คำประสมประกอบด้วยคำ 2 -5 คำ ความสัมพันธ์ตามลำดับขั้นของคำเดียวซึ่งเป็นส่วนประกอบของคำประสม 2 ส่วน คือ ส่วนหลัก กับส่วนขยาย หน้าที่ของคำประสม ทำหน้าที่ต่างกันเป็น 2 ประเภท คือ คำประสมประเภททำหน้าที่เพียงอย่างเดียว และประเภทที่ทำได้หลายหน้าที่ ความหมายของคำประสมในภาษาไทย จำแนกได้ 2 ประเภท คือ คำประสมที่เป็นชื่อ และคำประสมที่หมายถึงกริยาอาการ

ลินดา วิชาดากุล (2528) ศึกษาการสร้างคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างของคำผาน คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำในรูปของกฎ ศึกษาหน้าที่ของคำผาน คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำ และศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการเปลี่ยนแปลงของคำผาน คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำ ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างของคำผานปรากฏ 6 แบบ คือ คำผานที่เกิดจากหน่วยคำไม่อิสระผานกับหน่วยคำไม่อิสระ คำผานที่เกิดจากหน่วยคำไม่อิสระผานกับหน่วยคำอิสระ คำผานที่เกิดจากหน่วยคำอิสระผานกับหน่วยคำไม่อิสระ คำผานที่เกิดจากหน่วยคำไม่อิสระผานกับหน่วยคำอิสระ คำผานที่เกิดจากหน่วยคำไม่อิสระผานกับหน่วยคำอิสระและหน่วยคำอิสระ คำผานที่เกิดจากหน่วยคำไม่อิสระผานกับหน่วยคำอิสระ หน่วยคำอิสระและหน่วยคำอิสระ คำผานที่เกิดจากหน่วยคำไม่อิสระผานกับหน่วยคำอิสระ หน่วยคำไม่อิสระ หน่วยคำอิสระและหน่วยคำอิสระ โครงสร้างของคำประสมปรากฏ 2 แบบ คือ คำประสมที่เกิดจากส่วนหลักและส่วนขยายมาประกอบกัน และคำประสมที่เกิดจากส่วนหลักและส่วนหลักมาประกอบกัน โครงสร้างของคำซ้อน ปรากฏ 4 แบบ คือ คำซ้อน 2 หน่วย คำซ้อน 3 หน่วย คำซ้อน 4 หน่วย คำซ้อน 6 หน่วย โครงสร้างของคำซ้ำ ปรากฏ 2 แบบ คือ คำซ้ำที่ซ้ำคำตั้งหรือคำเดิม โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมกแทนส่วนที่กล่าวซ้ำ คำซ้ำที่ซ้ำคำตั้งหรือคำเดิม โดยไม่ใช้เครื่องหมายไม้ยมกแทนส่วนที่กล่าวซ้ำ หน้าที่ของคำผาน คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำซึ่งเป็นคำประเภทนาม คุณศัพท์ กริยาและกริยาวิเศษณ์ทำหน้าที่เป็นหน่วยสำคัญของประโยคได้ ทางด้านลักษณะการเปลี่ยนแปลงของคำผาน คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์และสมัยปัจจุบัน พบว่า คำที่ใช้อยู่ในสมัยรัตนโกสินทร์มีรูปคำส่วนใหญ่เหมือนปัจจุบัน ความแตกต่างในด้านรูปคำและการเรียงลำดับคำอาจมีปรากฏเล็กน้อย การเปลี่ยนแปลงทางด้านความหมายส่วนใหญ่มีความหมายคล้ายกัน

เบญจมาศ บางอัน (2529) ศึกษาการสร้างคำในภาษาไทยสมัยอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างของคำผาน คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำ ศึกษาหน้าที่ของคำผาน คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำเมื่อปรากฏใช้ในประโยค และศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการเปลี่ยนแปลงของคำผาน คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำ ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างของคำผาน ปรากฏ 3 แบบ คือ คำผานที่ส่วนแรกเป็นหน่วยคำอิสระ ส่วนที่สองเป็นหน่วยคำไม่อิสระ แบบที่สอง คำผานที่ส่วนแรกเป็นหน่วยคำไม่อิสระ ส่วนที่สองเป็นหน่วยคำไม่อิสระ แบบที่สาม คำผานที่ส่วนแรกเป็นหน่วยคำไม่อิสระ ส่วนที่สองเป็นหน่วยคำอิสระ โครงสร้างของคำประสม ปรากฏ 2 แบบ คือ คำประสมที่เกิดจากส่วนหลักและส่วนขยาย คำประสมที่เกิดจากส่วนหลักและส่วนหลักมาประกอบกัน โครงสร้างของคำซ้อน ปรากฏ 12 แบบ คือ คำซ้อน 2 หน่วย คำซ้อน 3 หน่วย คำซ้อน 4 หน่วย คำซ้อน 5 หน่วย คำซ้อน 6 หน่วย คำซ้อน 7 หน่วย คำซ้อน 8 หน่วย คำซ้อน 9 หน่วย คำซ้อน 10 หน่วย คำซ้อน 11 หน่วย คำซ้อน 12 หน่วย และคำซ้อน 16 หน่วย โครงสร้างของคำซ้ำ ปรากฏ 2 แบบ คือ คำซ้ำที่ซ้ำส่วนตั้งหรือคำเดิมโดยใช้เครื่องหมายไม้มกแทนคำที่กล่าวซ้ำ และคำซ้ำที่ซ้ำส่วนตั้งหรือคำเดิมโดยไม่ใช้เครื่องหมายไม้มกแทนคำที่กล่าวซ้ำ แต่จะเขียนส่วนตั้งนั้นอีกครั้งหนึ่ง หน้าที่ของคำผาน คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำในประโยคได้ 2 ส่วน คือ ทำหน้าที่เป็นส่วนสำคัญของประโยคส่วนใดส่วนหนึ่งและทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของประโยค การเปรียบเทียบลักษณะ การเปลี่ยนแปลงของคำผาน คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำในภาษาไทยสมัยอยุธยาและสมัยปัจจุบันมีทั้งคำที่ได้ใช้สืบต่อกันมาในลักษณะต่าง ๆ หลายลักษณะและคำที่ปัจจุบันเลิกใช้แล้ว คำผาน และคำประสมมีการเปลี่ยนแปลงด้านรูปคำเล็กน้อย รูปคำที่แตกต่างกันนั้นส่วนใหญ่มักจะพบในเรื่อง การสร้างคำซ้อน ส่วนการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายนั้น คำประสมมีการเปลี่ยนแปลงความหมายเล็กน้อย ส่วนคำซ้อนในภาษาไทยสมัยอยุธยา เมื่อนำมาใช้ในปัจจุบันส่วนใหญ่จะไม่เปลี่ยนแปลงความหมายทั้งคำแต่จะเปลี่ยนแปลงไปบางส่วนเท่านั้น

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2530) ศึกษาการสร้างคำในภาษาไทยสมัยสุโขทัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการสร้างคำในสมัยสุโขทัย ศึกษาโครงสร้างของคำที่สร้างขึ้นใหม่นั้นในรูปของกฎ ศึกษาหน้าที่ของคำที่สร้างขึ้นใหม่เมื่อปรากฏใช้ในประโยค และศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการเปลี่ยนแปลงของคำที่สร้างขึ้นใหม่ว่ามีรูปคำและความหมายกับคำปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า สมัยสุโขทัย มีการสร้างคำขึ้นใช้ 4 แบบ คือ คำผาน คำประสม คำซ้อนและคำซ้ำ โครงสร้างของคำผานปรากฏเพียงแบบเดียวคือคำผานที่ส่วนแรกเป็นหน่วยคำไม่อิสระ ส่วนที่สองเป็นหน่วยคำอิสระ โครงสร้างของคำประสมปรากฏ 2 แบบ คือ แบบแรก คือ ส่วนหลักกับส่วนหลัก และแบบที่สอง คือ ส่วนหลักกับส่วนขยาย โครงสร้างของคำซ้อน ปรากฏ 11 แบบ คือ คำซ้อนแบบ 2 หน่วย แบบ 3 หน่วย แบบ 4 หน่วย แบบ 5 หน่วย แบบ 6 หน่วย แบบ 7 หน่วย แบบ 8 หน่วย แบบ 9 หน่วย แบบ 10 หน่วย แบบ 11 หน่วย และแบบ 15 หน่วย โครงสร้างของคำซ้ำ ปรากฏ 2 แบบ คือ คำซ้ำประเภทที่ซ้ำส่วนเดิมโดยเขียนส่วนเดิมซ้ำอีกครั้งหนึ่งและคำซ้ำประเภทที่ซ้ำส่วนเดิมโดยใช้เครื่องหมายไม้มก หน้าที่ของคำผาน คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำนั้นพบว่าต่างก็มีหน้าที่เป็นส่วนสำคัญของประโยคและหน้าที่เป็นส่วนขยายในหน่วยต่างๆ ของประโยคทุกคำ และเมื่อเปรียบเทียบการใช้คำในสมัยสุโขทัยกับสมัยปัจจุบันพบคำที่ใช้สืบต่อมาถึงปัจจุบันและคำที่ไม่ปรากฏใช้ในปัจจุบัน ซึ่งคำที่ยังคงมีใช้ในปัจจุบันมีทั้ง

ที่คงรูปเดิมและเปลี่ยนแปลงรูปคำไปบางส่วนก็มี ทางด้านความหมายพบว่า คำที่ใช้ในปัจจุบันมีทั้งที่คงความหมายเดิมและเปลี่ยนแปลงความหมายไปก็มี

ราตรี ธนวรรช (2534) ศึกษาการซ้อนคำในภาษาไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการซ้อนคำในภาษาไทย ที่มาของคำที่นำมาซ้อนกัน และศึกษาการซ้อนคำในเอกสารต่างๆ เพื่อทราบวัตถุประสงค์ของการซ้อนคำ โดยศึกษาเอกสารร้อยแก้วตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 7 (เวลาประมาณก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2575) ผลการศึกษาพบว่า คำหรือกลุ่มคำที่นำมาซ้อนกันนั้นมีสาเหตุมาจากความหมายเหมือนกัน คล้ายคลึงกันหรือตรงข้ามกัน โดยไม่คำนึงว่าลักษณะของคำ จำนวนพยางค์ ที่มาของคำ ระดับของคำที่นำมาซ้อนกันแตกต่างกัน นอกจากนี้การซ้อนคำที่มีการซ้ำคำที่ 1 และ 3 ซึ่งมีจำนวนมากทุกสมัย คิดเป็นร้อยละ 85 ของการซ้อนวลีกับวลี ซึ่งวลีประกอบด้วยคำ 2 คำ แสดงให้เห็นว่า คนไทยนิยมคำที่มีจังหวะซึ่งลักษณะนี้จะสอดคล้องกับจังหวะการออกเสียงคำสองพยางค์ในภาษาที่นิยมออกเสียงเป็นบาทหนัก กล่าวคือ จะให้น้ำหนักหรือย้ำเน้นคำพยางค์หลัง และการออกเสียงคำพยางค์หน้าซึ่งเป็นพยางค์น้ำหนักเบานั้น ก็ได้ทำให้คนไทยเข้าใจความหมายของคำนั้นผิดไปได้ ทั้งนี้เพราะพยางค์ย้ำเน้นคือพยางค์หลัง (พยางค์ที่ 2 กับ 4) จะช่วยสื่อความหมายในลักษณะที่เป็นคำซ้อนและการซ้อนคำที่มีความหมายชัดเจนอยู่แล้ว และเนื่องจากข้อมูลมีจำนวนมากขึ้นในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ ทำให้พบว่าในสมัยทั้งสองมีการซ้ำและการซ้อนมากกว่าสมัยสุโขทัย คือ มีการซ้อนสลับและการซ้อนซ้ำ ลักษณะดังกล่าวอาจเป็นพัฒนาการของรูปแบบการซ้อนคำ คือ สมัยแรก ๆ มีการซ้อนคำและกลุ่มคำธรรมดา เป็นการซ้อนสลับและการซ้อนซ้ำในขั้นสุดท้ายและการซ้อนคำดังกล่าวบางกรณีทำให้เกิดคำซ้อนซึ่งจะมีความหมาย 3 ประเภท คือ ความหมายเป็นความหมายเดียว ความหมายเพิ่มจากความหมายเดิมของหน่วยแต่ละหน่วย และความหมายเป็นความหมายรวม ผลการสำรวจทัศนคติของคนไทย 80 คน (อาจารย์มหาวิทยาลัย 40 คน และนิสิต 40 คน) ต่อการซ้อนคำ ปรากฏว่าร้อยละ 77.5 เห็นว่าข้อความภาษาไทยที่มีการซ้อนคำไพเราะสละสลวยกว่าข้อความที่ไม่มีการซ้อนคำ ข้อสังเกตประการหนึ่งที่พบคือ การซ้อนคำซึ่งตั้งแต่เดิมเป็นการซ้อนคำหรือกลุ่มคำธรรมดา ได้พัฒนาเป็นการซ้อนสลับและการซ้อนซ้ำนอกจากนั้นเรายังพบลักษณะคำที่มีการซ้อนคำในข้อความที่เป็นพรรณนาโวหารและเทศนาโวหารด้วย

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของคำในภาษาไทยข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยพบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของคำในภาษาไทยเพียงลักษณะเดียวในการศึกษา ได้แก่ อนงค์ เอยงอุบล (2525) ศึกษาเชิงวิเคราะห์คำประสมในภาษาไทย และราตรี ธนวรรช (2534) ศึกษาการซ้อนคำในภาษาไทย ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจลักษณะของคำในภาษาไทยชัดเจนมากยิ่งขึ้น ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของคำที่สร้างแล้ว⁶ คือ คำประสม คำซ้ำ และคำซ้อน ได้แก่ ลินดา วิชาดากุล (2528) ศึกษาการสร้างคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ เบญจมาศ บางอัน (2529) ศึกษาการสร้าง

⁶ คำที่สร้างแล้ว หมายถึง คำที่มีลักษณะเป็นคำประสม คำซ้ำ หรือคำซ้อน ซึ่งผ่านการสร้างหรือประกอบ เพื่อให้ได้ความหมายที่ต้องการมาแล้วทั้งสิ้น (ราตรี ธนวรรช 2534 : 21)

คำในภาษาไทยสมัยอยุธยา และจุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2530) ศึกษาการสร้างคำในภาษาไทยสมัยสุโขทัย ทำให้ผู้วิจัยเห็นภาพของลักษณะของคำในภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะตามอายตนะ

ธนานันท์ ตรงดี (2535) ศึกษาความเป็นสากลของสัทอรรถลักษณะในภาษาไทยเหนือ โดยใช้คำจำกัดความ “คำแสดงภาพลักษณ์” จำแนกตามประสาทสัมผัสออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทที่รับรู้ทางหู คำแสดงภาพลักษณ์ประเภทนี้จัดเป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติ (Onomatopoeia) ตัวอย่างเช่น หมาเห่าโห้งๆ ฝนตกซ่าๆ หมาฮุบ (อาหาร) จับๆ เป็นต้น

2. ประเภทที่รับรู้ทางตา คำแสดงภาพลักษณ์ที่ใช้ประสาทสัมผัสทางตาสามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยได้อีก 3 ประเภท ดังนี้

2.1 คำแสดงภาพลักษณ์ที่ใช้แสดงท่าทาง (manner) หรือการเคลื่อนไหว ตัวอย่างเช่น ลูกหินกลิ้งหลุน ๆ ปลาดีดปัด ๆ ชื่นปลิวเหยิบ ๆ เป็นต้น

2.2 คำแสดงภาพลักษณ์ที่แสดงสี แสง ตัวอย่างเช่น ขาวเผือก เหลืองมาก สว่างจัดจ้า ไสแจ้ว เป็นต้น

2.3 ประเภทที่แสดงลักษณะรูปร่าง ตัวอย่างเช่น กอไม้สูงชะลูด เป็นต้น

3. ประเภทที่รับรู้ด้วยจมูก คำแสดงภาพลักษณ์ประเภทนี้ใช้แสดงลักษณะของกลิ่น ตัวอย่างเช่น หอมฉุย เป็นต้น

4. ประเภทที่รับรู้ด้วยลิ้น คำแสดงภาพลักษณ์ประเภทนี้ใช้แสดงลักษณะของรสชาติ ตัวอย่างเช่น ขนมบัวลอยนี้หวานเจี๊ยบ เป็นต้น

5. ประเภทที่รับรู้ด้วยการสัมผัส คำแสดงภาพลักษณ์ที่ใช้ประสาทสัมผัสทางการสัมผัสสามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยได้อีก 2 ประเภท ดังนี้

5.1 คำขยายบอกลักษณะที่ใช้แสดงลักษณะสภาพ ตัวอย่างเช่น มีดคมกริบเป็นยาง เหนอะหนะ หนักตึก เป็นต้น

5.2 คำขยายบอกลักษณะที่ใช้แสดงลักษณะของความรู้สึก ตัวอย่างเช่น ขนลุกชูๆ เป็นต้น
อย่างไรก็ตาม ธนานันท์ ตรงดี (2535) ยังได้กล่าวถึงการปรากฏคำเหล่านี้ อาจเกิดจากการรับรู้ทางประสาทสัมผัสในสองลักษณะในขณะเดียวกันได้ กล่าวคือ การรับรู้ภาพเหตุการณ์ทางตาและรับรู้ทางเสียงจากเหตุการณ์เดียวกันได้

กัณทิมา รักวงษ์วาน (2550) ศึกษาคำเรียกสัมผัสและคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทยตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ โดยมุ่งศึกษาคำเรียกสัมผัสทางผิวหนังโดยใช้มือเพียง 1 ข้างในการสัมผัส โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1. เป็นคำที่บรรยายลักษณะของสัมผัสแบบใดแบบหนึ่งที่มนุษย์รับรู้ได้ทางมือ
2. ปรากฏหลังคำว่า “ผิว” เช่น ถนนนี้ผิวขรุขระ
3. ปรากฏหลังคำว่า “สัมผัส” โดยอาจมีคำอื่นคั่นอยู่หรือไม่ก็ได้ เช่น สัมผัสพรมนุ่ม
4. ปรากฏหลังคำว่า “รู้สึก” เช่น หล่อนสัมผัสกำมะหยี่แล้วรู้สึกนุ่ม
5. ปรากฏหลังคำว่า “ลูบ” ได้ เช่น ลูบแล้วเรียบ
6. ปรากฏหลังคำว่า “แตะ” ได้ เช่น แตะแล้วเย็น
7. ปรากฏหลังคำว่า “กด” ได้ เช่น กดแล้วแข็ง
8. ปรากฏในลักษณะของอุปมา เช่น รายนั่นนะสิ้นยังกะปลาไหลใส่สเกต

กัณทิมา รักวงษ์วาน (2550) ยังได้ศึกษากลวิธีการสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน ในภาษาไทย ซึ่งเป็นคำประสมที่เกิดจากกลวิธีการสร้างคำ 7 กลวิธี ดังนี้

1. กลวิธีการซ้ำคำ
 - 1.1 กลวิธีการซ้ำคำเรียกสัมผัสแบบไม่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ เช่น นุ่มๆ แข็งๆ สากๆ เป็นต้น
 - 1.2 กลวิธีการซ้ำคำเรียกสัมผัสแบบเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ เช่น ลื่นลื่น เย็นเย็น แฉ่งแฉ่ง เป็นต้น
2. กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัส 2 คำเข้าด้วยกัน
3. กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสกับคำขยาย
 - 3.1 กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสกับคำขยายบอกปริมาณ เช่น เย็นจัด ร้อนจี๋ แฉ่งโป๊ก เป็นต้น

3.2 กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสกับคำขยายบอกลักษณะอาการความรู้สึกทางกาย เช่น เย็นเยือก ร้อนผ่าว เหนียวเหนอะหนะ เป็นต้น

3.3 กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสกับคำขยายบอกลักษณะผ่านประสาทสัมผัสทางตา เช่น เหนียวใส ฝืดด้าน และชัน เป็นต้น

4. กลวิธีการใช้คำเรียกวัตถุเฉพาะ

กลวิธีการสร้างคำโดยการใช้คำเรียกวัตถุเฉพาะ หมายถึง การนำคำ เหมือน หรือ คล้าย มาประสมกับคำเรียกวัตถุ เช่น คล้ายฝอยขัดหม้อ เหมือนผ้าแพร เป็นต้น แบ่งเป็น 2 ชนิดย่อย คือ

4.1 กลวิธีการใช้คำว่า เหมือน กับคำเรียกวัตถุ เช่น เหมือนกำมะหยี่ เหมือนฟองน้ำ เหมือนสาคุ เป็นต้น

4.2 กลวิธีการใช้คำว่า คล้าย กับคำเรียกวัตถุ เช่น คล้ายฝอยขัดหม้อ คล้ายวุ้น เป็นต้น

5. กลวิธีการใช้ศัพท์เดียว

6. กลวิธีการใช้คำว่า “ค่อนข้าง” กับคำเรียกสัมผัส

7. กลวิธีการใช้คำว่า “ออก” กับคำเรียกสัมผัส

นันทนา วงษ์ไทย (2552) ศึกษาอุปลักษณะประสาทสัมผัสในภาษาไทย: การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน มุ่งศึกษาเฉพาะคำที่มีการเกิดร่วมกันของอุปลักษณะประสาทสัมผัสในภาษาไทย ที่ปรากฏในนวนิยายที่ตีพิมพ์ครั้งแรกระหว่างปี พ.ศ. 2541 – 2550 โดยศึกษารูปภาษาที่เป็นอุปลักษณะประสาทสัมผัสต่าง ๆ 5 ประเภท ได้แก่ การมองเห็น การรับรส การได้กลิ่น การได้ยินและการสัมผัส นำมาจัดประเภทข้อมูลโดยพิจารณาจากประสาทสัมผัสหลัก จากนั้นวิเคราะห์กระบวนการเกิดร่วมกันของคำที่เป็นอุปลักษณะประสาทสัมผัส รวมทั้งวิเคราะห์กระบวนการถ่ายทอดความหมายของอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ตามแนวคิดของทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน เช่น เสียงหวาน ประสาทสัมผัสหลักคือเสียง เป็นการเกิดร่วมกันระหว่างคำที่มีความหมายประสาทสัมผัสประเภท การได้ยินและคำที่มีความหมายแสดงประสาทสัมผัสประเภทการรับรส ซึ่งเป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายแบบเชิงซ้อน จากวงความหมายต้นทางคือประสาทสัมผัสการได้ยินและประสาทสัมผัส การรับรสถ่ายทอดความหมายไปยังวงความหมายปลายทางคือประสาทสัมผัสการได้ยิน จากนั้นนำไปเปรียบเทียบกับภาษาอื่น ๆ พบว่า การเกิดร่วมกันของอุปลักษณะประสาทสัมผัสในภาษาไทยมีลักษณะเหมือนกับที่พบในภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาจีน แล้วนำไปทดสอบระดับความเข้าใจความหมายของอุปลักษณะประสาทสัมผัสของกลุ่มตัวอย่าง งานวิจัยเรื่องนี้ช่วยให้ทราบการเกิดร่วมกันของคำที่มีความหมาย

แสดงประสาทสัมผัสประเภทต่างๆ เมื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษางานวิจัยจะทำให้ทราบคุณสมบัติในการเกิดร่วมกันของคำที่มีความหมายแสดงประสาทสัมผัสต่าง ๆ

กนกวรรณ ศรีบุญธรรม (2556) ศึกษาส่วนขยายคำเรียกสัมผัสในนวนิยายไทยรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน เพื่อวิเคราะห์ประเภทและลักษณะทางความหมายของส่วนขยายคำเรียกสัมผัสและวิเคราะห์กลวิธีการสร้างส่วนขยายคำเรียกสัมผัสในนวนิยายไทยรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2552 จำนวน 11 เรื่อง โดยศึกษาคำเรียกสัมผัสที่เกิดจากอวัยวะสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ผลการศึกษาประเภทและลักษณะทางความหมายของส่วนขยายคำเรียกสัมผัส แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ส่วนขยายคำเรียกสัมผัสที่ปรากฏร่วมกันในลักษณะเฉพาะ แบ่งได้เป็น 6 ประเภทย่อย ได้แก่ ส่วนขยายบอกปริมาณ ส่วนขยายบอกสภาพ ส่วนขยายบอกอาการ ส่วนขยายบอกระยะห่าง ส่วนขยายบอกความรู้สึก และส่วนขยายเชิงอุปลักษณ์ ส่วนขยายที่ปรากฏกับคำเรียกสัมผัสจากอวัยวะสัมผัสแต่ละประเภท แบ่งได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ ส่วนขยายคำเรียกสัมผัสจากอวัยวะสัมผัสทางตา ส่วนขยายคำเรียกสัมผัสจากอวัยวะสัมผัสทางหู แบ่งได้เป็น 4 ประเภทย่อย ได้แก่ ส่วนขยายบอกปริมาณ ส่วนขยายบอกสภาพ ส่วนขยายบอกการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติ และส่วนขยายแสดงความรู้สึก ส่วนขยายคำเรียกสัมผัสจากอวัยวะสัมผัสทางจมูก แบ่งได้เป็น 4 ประเภทย่อย ได้แก่ ส่วนขยายบอกปริมาณ ส่วนขยายบอกอาการ ส่วนขยายบอกความรู้สึก และส่วนขยายเชิงอุปลักษณ์ ส่วนขยายคำเรียกสัมผัสจากอวัยวะสัมผัสทางลิ้น แบ่งได้เป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ ส่วนขยายบอกความรู้สึก และส่วนขยายเชิงอุปลักษณ์ และส่วนขยายคำเรียกสัมผัสจากอวัยวะสัมผัสทางผิวหนัง แบ่งได้เป็น 4 ประเภทย่อย ได้แก่ ส่วนขยายบอกปริมาณ ส่วนขยายบอกสภาพ ส่วนขยายบอกความรู้สึก และส่วนขยายเชิงอุปลักษณ์ ส่วนขยายที่ปรากฏกับคำเรียกสัมผัสจากอวัยวะสัมผัสมากกว่า 1 ประเภท พบ 4 ประเภท ได้แก่ ส่วนขยายที่ใช้ได้ทั้งในปริมาณของคำเรียกสัมผัสจากอวัยวะสัมผัสทางตาและทางจมูก ส่วนขยายที่ใช้ได้ทั้งในปริมาณของคำเรียกสัมผัสจากอวัยวะสัมผัสทางตาและหู ส่วนขยายที่ใช้ได้ทั้งในปริมาณของคำเรียกสัมผัสจากอวัยวะสัมผัสทางตาและผิวหนัง และส่วนขยายที่ใช้ได้ทั้งในปริมาณของคำเรียกสัมผัสจากอวัยวะสัมผัสทางจมูกและผิวหนัง

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะตามอายตนะข้างต้นผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางศึกษา การกำหนดขอบเขตของเนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูล และการศึกษาคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะตามอายตนะนำมาประยุกต์ใช้ให้ครอบคลุมกับการศึกษาในครั้งนี้

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ

ภัทรารรรณ กลัศจรรย์ (2545) ศึกษาการเน้นความหมายในภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา ได้ศึกษากลวิธีกรขยาย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหน่วยภาษาที่ประกอบกันเป็นโครงสร้าง โดยมีการเรียงลำดับการปรากฏของแต่ละหน่วยในตำแหน่งต่าง ๆ พิจารณาความสัมพันธ์แบบส่วนหลัก ส่วนขยาย กล่าวคือ คำกริยาเป็นหน่วยหลัก และคำวิเศษณ์ วลี หรือประโยค เป็นหน่วยขยาย พบ 10 รูปแบบ คือ

- ส่วนขยาย₁ + ส่วนหลัก เช่น ชาติแพง, ชาติจน
- ส่วนหลัก + ส่วนขยาย₂ เช่น กลมดิก, กลมชาติ
- ส่วนหลัก + ส่วนขยาย₃ เช่น ด้าเหมือนขี้เป็ด, เอียดเท่าแต่ด
- ส่วนหลัก + ส่วนขยาย₂ + ส่วนขยาย₃ เช่น กลมดิกเหมือนลูกโหนดวัวดุด, ด้า
เหมือนขี้เป็ด
- ส่วนหลัก + ส่วนขยาย₂ + ส่วนขยาย₄ เช่น กลมดิกชาติ
- ส่วนหลัก + ส่วนขยาย₃ + ส่วนขยาย₄ เช่น กลมเหมือนลูกโหนดวัวดุดชาติ
- ส่วนหลัก + ส่วนขยาย₂ + ส่วนขยาย₃ + ส่วนขยาย₄ เช่น กลมดิกเหมือนลูกโหนดวัวดุด
ชาติ
- ส่วนขยาย₁ + ส่วนหลัก + ส่วนขยาย₂ เช่น ชาติสวยจังหุ
- ส่วนขยาย₁ + ส่วนหลัก + ส่วนขยาย₃ เช่น ชาติด้าเหมือนขี้เป็ด
- ส่วนขยาย₁ + ส่วนหลัก + ส่วนขยาย₂ + ส่วนขยาย₃ เช่น ชาติด้าเหมือนขี้เป็ด

ผลการศึกษาทั้ง 10 รูปแบบสามารถสรุปเป็นโครงสร้างการเน้นความหมายได้ 3 แบบใหญ่ คือ รูปแบบที่มีส่วนขยายอยู่หน้าส่วนหลัก รูปแบบที่มีส่วนขยายอยู่หลังส่วนหลักและรูปแบบที่มีส่วนขยายอยู่ทั้งหน้าและหลังส่วนหลัก

งานกันทิมา รักษวงษ์วาน (2550) ศึกษาคำเรียกสัมผัสและคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทยตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ ได้ศึกษากลวิธีกรสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐานในภาษาไทย พบว่าเป็นคำประสมที่เกิดจากกลวิธีกรสร้างคำ 7 กลวิธี

1. กลวิธีการซ้ำคำ
2. กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัส 2 คำเข้าด้วยกัน
3. กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยาย
4. กลวิธีการใช้คำเรียกวัตถุเฉพาะ
5. กลวิธีการใช้ศัพท์เดี่ยว
6. กลวิธีการใช้คำว่า ค่อนข้าง กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน
7. กลวิธีการใช้คำว่า ออก กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน

กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยาย กัณทิมา รังวงษ์วาน (2550) ได้จัดประเภทย่อยของการนำคำเรียกสัมผัสพื้นฐานมาประสมกับคำขยายที่จัดประเภทตามประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่ออธิบายความหมายของคำเรียกสัมผัสได้ชัดเจนมากขึ้น แบ่งเป็น 3 ชนิดย่อย คือ กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายบอกปริมาณ กลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายบอกลักษณะอาการ ความรู้สึกทางกาย และกลวิธีการประสมคำเรียกสัมผัสพื้นฐานกับคำขยายแสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา เนื่องจากกัณทิมา รังวงษ์วาน (2550) ศึกษาเฉพาะคำเรียกสัมผัสทางผิวหนังโดยใช้มือเพียง 1 ข้างในการสัมผัสเท่านั้น ทำให้การจัดแบ่งคำขยายที่จัดประเภทตามประสาทสัมผัสทั้ง 5 จึงมีเพียง 3 ชนิดเท่านั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประเภทย่อยของคำขยายตามประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่ออธิบายกลวิธีการใช้คำขยายให้ชัดเจนมากขึ้น

กนกวรรณ ศรีบุญธรรม (2556) ศึกษาส่วนขยายคำเรียกสัมผัสในนวนิยายไทยรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ได้ศึกษาวิธีการขยายคำเรียกสัมผัสไว้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลวิธี ได้แก่ ส่วนขยายคำเรียกสัมผัสแบบเรียงชิดติดกันและส่วนขยายคำเรียกสัมผัสแบบมีคำคั่น ซึ่งการปรากฏของการใช้คำขยาย ผลการศึกษาพบว่าการสร้างส่วนขยายดังนี้

ส่วนขยายคำเรียกสัมผัสแบบเรียงชิดติดกัน

ปรากฏหน้าคำเรียกสัมผัส

ส่วนขยาย 1 หน่วย พบการสร้างส่วนขยาย ได้แก่

คำเดี่ยว + คำเรียกสัมผัส เช่น ชุ่มเย็น

ปรากฏหลังคำเรียกสัมผัส

ส่วนขยาย 1 หน่วย พบการสร้างส่วนขยาย ได้แก่

คำเรียกสัมผัส + คำเดี่ยว เช่น ถึกลีบ

คำเรียกสัมผัส + กลุ่มคำ เช่น หอมชวนกิน

ส่วนขยาย 2 หน่วย พบการสร้างส่วนขยาย ได้แก่

คำเรียกสัมผัส + คำเดี่ยว + คำเดี่ยว เช่น ดั่งกังวานสดใส, เหม็นฉุนรุนแรง

คำเรียกสัมผัส + คำเดี่ยว + กลุ่มคำ เช่น สูงชะลูดท่วมศีรษะ, ขาวเด่นสะดุดตา

ส่วนขยาย 3 หน่วย พบการสร้างส่วนขยาย ได้แก่

คำเรียกสัมผัส + คำเดี่ยว + คำเดี่ยว + กลุ่มคำ เช่น หอมอวลหวานลิ้นถึงลำคอ

ส่วนขยายคำเรียกสัมผัสแบบมีคำคั่น

ส่วนขยาย 1 หน่วย พบการสร้างส่วนขยาย ได้แก่

คำเรียกสัมผัส + คำคั่น + คำเดี่ยว เช่น ดั่ง (อยู่) แว่ว ๆ

คำเรียกสัมผัส + คำคั่น + ประโยค เช่น ดั่ง (จน) แก้วหูสะท้อน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องวิวัฒนาการคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. สำนวนหนังสือหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยแบ่งเป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งสมัยของวรรณกรรม คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ลักษณะของคำในภาษาไทย อายุตั้งแต่ 6 การเน้นความหมาย และการปรากฏร่วม เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารร้อยแก้ว ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.1835 ถึง พ.ศ. 2555) เอกสารเหล่านี้ประกอบด้วย ศิลาจารึก พระราชพงศาวดาร จดหมายเหตุ หมายรับสั่ง บันทึกรายวัน กฎหมาย พระราชหัตถเลขา พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระบรมราชโองการ นวนิยาย จากการสำรวจข้อมูลการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในเอกสารราชการ เช่น จดหมายเหตุ หมายรับสั่ง เป็นต้น ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะอยู่ด้วย แม้ว่าเอกสารราชการจะมีการใช้ภาษาระดับทางการซึ่งจะมีความแตกต่างกับภาษาในวรรณกรรมอื่น ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากเอกสารราชการด้วย

ประชากร

ผู้วิจัยคัดเลือกประชากรดังนี้

1. ขั้นตอนการคัดเลือกประชากร

1.1 การกำหนดช่วงเวลาของประชากร

ผู้วิจัยกำหนดช่วงของวรรณกรรมตามการเปลี่ยนแปลงภาษา ดังที่ ปรีชา ช้างขวัญยืน (2515) จัดแบ่งในสมัยสุโขทัยจนถึงสมัยอยุธยา และวิภาวรรณ อยู่เย็น (2551) ร่วมกับ เมธาวิ ยุทธพงษ์ธาดา (2544) จัดแบ่งในสมัยธนบุรีจนถึงสมัยปัจจุบัน เพื่อทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในด้านภาษาที่เกี่ยวข้องกับคำขยายบอกลักษณะในภาษาไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งเป็น 4 สมัย ดังนี้

1.1.1 สมัยที่ 1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

สมัยที่ 1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835–พ.ศ.2079) นับตั้งแต่ปีที่พ่อขุนรามคำแหงทรงประดิษฐ์ตัวอักษรไทยจนถึงปีที่สิ้นสุดสมัยมหาธรรมราชาที่ 2 เพราะเป็นสมัยที่อาณาจักรสุโขทัยอ่อนแอต่อกรุงศรีอยุธยา

1.1.2 สมัยที่ 2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

สมัยที่ 2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917–พ.ศ.2386) นับตั้งแต่สมัยพระเจ้าอู่ทองจนสิ้นสุดสมัยอยุธยา เนื่องจากสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยามีช่วงเวลาที่คาบเกี่ยวกันอยู่ประมาณ 28 ปี (พ.ศ. 1893- พ.ศ. 1921) ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้เฉพาะเอกสารที่มีการยืนยันว่าเป็นผลงานของสมัยอยุธยา มาวิเคราะห์เท่านั้น นับตั้งแต่สมัยพระเจ้าตากสินจนสิ้นสุดสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สมัยนี้ยังไม่มี ความเปลี่ยนแปลงทางภาษาอย่างเห็นได้ชัดเจน และเป็นภาษาที่ สืบต่อมาจากภาษาสมัยสุโขทัย ดังนั้นภาษาที่ปรากฏใช้ในสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3 จึงควร จัดเป็นภาษาในสมัยอยุธยาด้วย

1.1.3 สมัยที่ 3 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

สมัยที่ 3 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367–พ.ศ. 2467) นับตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจาก มีการเปลี่ยนแปลงทางภาษาอย่างเห็นได้ชัด คือ การรับศัพท์ภาษาอังกฤษเข้ามาใช้ในภาษาไทยเป็น จำนวนมาก

1.1.4 สมัยที่ 4 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468 – พ.ศ. 2555)

สมัยที่ 4 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468–พ.ศ. 2555) นับตั้งแต่ สมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงปี พ.ศ.2555 มีการเปลี่ยนแปลงทางภาษาเกิดขึ้น มากมาย มีการจัดตั้งราชบัณฑิตสถาน ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนด หลักเกณฑ์การใช้ภาษา การบัญญัติศัพท์เป็นทางการและมีจำนวนมากขึ้น

1.2 การคัดเลือกประชากรที่ใช้เก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้สำรวจวรรณกรรมร้อยแก้วในช่วงต่าง ๆ พบว่าเอกสารร้อยแก้วที่พบและ ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในแต่ละสมัยมีจำนวนไม่เท่ากัน จึงได้คัดเลือกเอกสารร้อยแก้วช่วงสมัยละ 8-10 เล่ม เพื่อให้จำนวนประชากรมีใกล้เคียงกัน หากช่วงสมัยใดมีประชากรไม่ถึงจะเก็บทุกข้อมูล หากประชากรมีจำนวนมากผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ในการคัดเลือกตัวอย่างวรรณกรรมใช้วิธีการ ดังนี้ คือ

1) สมัยที่ 1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

สมัยที่ 1 สมัยสุโขทัย มีวรรณกรรมร้อยแก้วเพียง 2 เล่ม ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูล ทั้ง 2 เล่ม ได้แก่

1.1) จารึกที่บันทึกด้วยอักษรไทยสุโขทัยและเป็นภาษาไทย จำนวน 46 หลัก (พ.ศ. 1835 - พ.ศ.2079)

1.2) ไตรภูมิพระร่วง พระราชนิพนธ์ในพญาลิไทย (พ.ศ. 1888)

2) สมัยที่ 2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

สมัยที่ 2 มีวรรณกรรมมากกว่า 10 เล่ม จึงใช้การสุ่มอย่างง่าย ได้แก่

2.1) จารึกที่บันทึกด้วยอักษรไทยอยุธยา ภาษาไทย จำนวน 16 หลัก (พ.ศ.1917–พ.ศ. 2301)

2.2) พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหลวงประเสริฐ (พ.ศ.2223)

2.3) บันทึกกรายวันของออกพระวิสุทสุณธร (โกษาปาน) (พ.ศ. 2229)

2.4) จดหมายเหตุรายวันทัพสมัยกรุงธนบุรีคราวปราบเมืองพุทไธมาศ และ เขมร (พ.ศ.2314)

2.5) พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) (พ.ศ. 2338)

2.6) กฎหมายตราสามดวง (พ.ศ. 2348)

2.7) ประชุมหมายรับสั่ง ภาคที่ 2 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2325 - พ.ศ. 2352)

2.8) ประชุมหมายรับสั่ง ภาคที่ 3 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2352 - พ.ศ.2367)

2.9) ประชุมหมายรับสั่ง ภาค 4 ตอนที่ 1 สมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาล พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จ.ศ. 1186–1203 (พ.ศ.2367-พ.ศ. 2384)

2.10) ประชุมหมายรับสั่ง. ภาค 4 ตอนที่ 2 สมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาล
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า เจ้าอยู่หัว จ.ศ. 1203 – 1205 (พ.ศ.2384 – พ.ศ. 2386)

3) สมัยที่ 3 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

สมัยที่ 3 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 มีวรรณกรรมมากกว่า 10 เล่ม
จึงใช้การสุ่มแบบคัดเลือกเอกสาร ได้แก่

- 3.1) พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 (พ.ศ. 2412)
- 3.2) พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2 (พ.ศ. 2457)
- 3.3) พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3 (พ.ศ.2367 –
พ.ศ. 2394)
- 3.4) พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 (พ.ศ.2394 –
พ.ศ. 2411)
- 3.5) พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
(พ.ศ.2347 – พ.ศ. 2411)
- 3.6) พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
รศ. 121 – 122 ตอน 1 (พ.ศ.2445-2446)
- 3.7) พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
รศ. 121 – 122 ตอน 2 (พ.ศ.2445-2446)
- 3.8) ชุมนุมพระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จพะยาดำรงราชานุภาพ (ไม่
ระบุปี พ.ศ.)
- 3.9) โคลนติดล้อ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
(พ.ศ. 2458)
- 3.10) จดหมายเหตุรัชกาลที่ 6 เสด็จพระราชดำเนินประพาสประเทศมะลายู
พ.ศ. 2467 (พ.ศ. 2467)

4) สมัยที่ 4 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468 – พ.ศ. 2555)

ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบคัดเลือกเอกสาร เพื่อให้ครอบคลุมประเภทของแหล่งข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งเป็นประเภทสารคดี 5 เล่ม และประเภทบันเทิงคดี 5 เล่ม โดยคัดเลือกจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท และรวบรวมรายชื่อวรรณกรรมจากหนังสือรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ด ปี พ.ศ. 2547-2555 ได้แก่

4.1) ประเภทสารคดี

4.1.1) พระบรมราโชวาทและกระแสพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2468 – พ.ศ. 2476)

4.1.2) กระแสพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (พ.ศ.2493 – พ.ศ. 2514)

4.1.3) เติญสู่อิสราภาพ ของประมวล เพ็งจันทร ((หนังสือรางวัลเชว่นบุ๊ค อวอร์ด ปี พ.ศ. 2550)

4.1.4) จากวังจันทรสู่วียงแหงตามรอยนเรศวรมหาราช นอกกรอบประวัติศาสตร์ชาตินิยม ของสุเจน กรรพทุทธิ (หนังสือรางวัลเชว่นบุ๊ค อวอร์ด ปี พ.ศ. 2552)

4.1.5) สยามหลากหลายผ่านพันธุ์ ขององค์ บรรจุน (หนังสือรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ด ปี พ.ศ. 2554)

4.2) ประเภทบันเทิงคดี

4.2.1) ละครแห่งชีวิต ของ ม.จ.อากาศดำเกิง รพีพัฒน์ (พ.ศ.2472)

4.2.2) จนกว่าเราจะพบกันอีก ของศรีบูรพา (พ.ศ.2493)

4.2.3) ทองแดง พระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (พ.ศ.2545)

4.2.4) เวียงแวงฟ้า ของกฤษณา อโศกสิน (หนังสือรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ด ปี พ.ศ. 2547)

4.2.5 โถงสี่เทา ของเข้มพลอย (หนังสือรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ด

ปี พ.ศ. 2555)

เกณฑ์ในการวิจัย

ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการวิจัยดังนี้

1. กรอบแนวคิดในการจำแนกชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทยตามอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

การกำหนดกรอบแนวคิดในการจำแนกคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ตามคำจำกัดความของอายตนะทั้ง 6 จากพระไตรปิฎก ภาษาไทย (ฉบับหลวง) เล่มที่ 11 พระสูตรตันตปิฎก เล่มที่ 3 ที่ขนิยาย ปาฎิกวรรค หน้าที่ 207/288 ข้อที่ 304-306 กล่าวถึง อายตนะภายในและภายนอกในธรรมวินัย คือ อายตนะภายใน 6 อย่าง 1. อายตนะ คือตา 2. อายตนะ คือหู 3. อายตนะ คือจมูก 4. อายตนะ คือลิ้น 5. อายตนะ คือกาย 6. อายตนะ คือใจ และอายตนะภายนอก 6 อย่าง 1. อายตนะ คือ รูป 2. อายตนะ คือ เสียง 3. อายตนะ คือ กลิ่น 4. อายตนะ คือ รส 5. อายตนะ คือ โผฏฐัพพะ 6. อายตนะ คือ ธรรม งานวิจัยนี้ศึกษาอายตนะ 6 ได้แก่

7. การเห็นรูปด้วยนัยน์ตา

8. การฟังเสียงด้วยหู

9. การดมกลิ่นด้วยจมูก

10. การลิ้มรสด้วยลิ้น

11. การถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกาย

12. การรู้ธรรมารมณ์ด้วยใจ

2. การวิเคราะห์ลักษณะคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทยตามอายุนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

การวิเคราะห์ลักษณะคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทยตามอายุนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิเคราะห์ของหนังสือบรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2 คำ การสร้างคำและการยืมคำ (2549: 10-69) ซึ่งเป็นการศึกษาลักษณะในภาษาไทย มาเป็นกรอบในการวิจัย ดังนี้ 1. คำมูล 2. คำประสม 3. คำประสาน 4. คำซ้ำ 5. คำซ้อน

3. การวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทยตามอายุนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

การวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทยตามอายุนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิเคราะห์ของภัทราวรรณ กลัปศรี อ่อน (2545) ในการศึกษาทวิการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ตามโครงสร้าง โดยศึกษาความสัมพันธ์ การเรียงลำดับการปรากฏของแต่ละคำในตำแหน่งต่าง ๆ ประกอบกัน กล่าวคือ ศึกษาตำแหน่งการเรียงลำดับของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ตัวอย่างเช่น “แดงกำ” คำว่า “แดง” เป็นคำกริยา คำว่า “กำ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายุนะทางตา เป็นต้น มาเป็นกรอบในการวิจัย

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาทฤษฎีและหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ที่ประกอบคำกริยา และคำกริยาวิเศษณ์ด้วยกันซึ่งเป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ หลักการใช้ภาษาผ่านอายุนะทั้ง 6 มาวิเคราะห์

3.2 ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารขั้นต้นที่เป็นประชากรในการวิจัยที่เป็นข้อมูลขั้นต้น และจากเอกสารชั้นรองอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของพจนานุกรมที่ใช้ในการอ้างอิงความหมายผู้วิจัยใช้พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2556

3.3 ขั้นตอนที่ 3 ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวม

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ผู้วิจัยเลือกคำวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายุนะทั้ง 6 แล้วจัดบันทึกคำกริยาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ลงในตาราง รวมทั้งเลขหน้า ลำดับของเอกสาร

3.2 วิเคราะห์ชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ว่าอยู่ในอายตนะใด โดยศึกษาความหมายของคำจากบริบทที่ปรากฏ อ้างอิงพจนานุกรมในการอธิบายความหมายของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ นั้น ๆ

3.3 วิเคราะห์ลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ เป็นคำมูล คำประสม คำประสาน คำซ้ำหรือคำซ้อน

3.4 วิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ว่าปรากฏในตำแหน่งใดบ้าง มีรูปแบบใดบ้าง

3.5 ศึกษาวิวัฒนาการของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยต่างๆ ในด้านการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งข้อมูลเพิ่มเติมที่ได้จากการศึกษา

3.4 ขั้นตอนที่ 4 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

3.5 ขั้นตอนที่ 5 นำเสนอผลการวิจัย โดยเสนอเป็นการบรรยายเชิงพรรณนาตามผลการวิเคราะห์ต่อไป

บทที่ 4

การวิเคราะห์คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะสมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

บทนี้ผู้วิจัยมีจุดประสงค์ที่จะเสนอผลการวิเคราะห์คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบันเสนอผลการศึกษาตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน
2. ลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน
3. รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน
4. วิวัฒนาการคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

ชนิดคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ เป็นการศึกษาคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ที่ทำหน้าที่ประกอบกริยา และคำกริยาวิเศษณ์ด้วยกัน ให้ความหมายแตกต่างออกไปโดยใช้อายตนะทั้ง 6 โดยศึกษาความหมายของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะตามสมเด็จพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าได้เรียกว่า “อายตนะทั้ง 6” คือ ตา หู จมูก ลิ้น สัมผัสและความรู้สึก

ผลการวิเคราะห์ชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ พบ 6 ชนิด ได้แก่ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกายและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ได้ดังนี้

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา

ผลการวิเคราะห์พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ตามสมัยของวรรณกรรม ได้ดังนี้

1.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยสุโขทัยพบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 29 คำ ได้แก่คำว่า กลม ก่ำ ขาว ฉวัด ตระการ เต็ม นະแง่ง บริบูรณ์ บริสุทธิ์ บาง ผ่อง พราย พิจิตร พิสดาร พูน ระทด ราบ รุ่งเรือง รุ่ยร้าย เร็ว เรือง สลอน สุทระ ไส หม่นหมอง ห้วน เหลือง เหลื่อม (เหลื่อม ๆ) และอ่อน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1

กลม

แลไม่นั้นหาด้วยหาแมงปมมิได้แลไม่มีที่คดที่โก่งหาพุกหาโพรงพลวงปมมิได้ ชื่อตรง
กลมงามนักหนา

(ไตรภูมิพระร่วง: 89)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “กลม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 73) มีความหมายว่า “มีสัณฐานโดยรอบไม่เป็นเหลี่ยม” คำว่า “กลม” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ชื่อตรง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่าตรงในลักษณะที่ “ไม่เป็นเหลี่ยม”

ตัวอย่างที่ 2

ก่ำ

แลแก้วทั้งหลายฝูงนั้น . . . ลางอันแดงก่ำ

(ไตรภูมิพระร่วง: 136)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “ก่ำ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 122) มีความหมายว่า “สุกใส,

เข้ม, จัด (มักใช้แก้สแก้หรือทองที่สุก) คำว่า “กำ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “แดง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่าแดงเข้มแดงจัด

ตัวอย่างที่ 3

ขาว

ที่นั่นกลายเป็นแผ่นดินเสมอกันทุกแห่ง เหลือขาวงามดั่งแผ่นเงินยวง มีหญ้าแพรกเขียวมันเหมือนตามกัน โดยสูง 4 นิ้วมือ 3 นิ้วมือ เขียวงามดั่งแผ่นแก้วไพฑูรย์ฉ้นนั้นแล

(ไตรภูมิพระร่วง: 50)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “ขาว” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 190) มีความหมายว่า “มีสีอย่างสำลี” คำว่า “ขาว” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เหลือ” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่าเลื่อม “อย่างสำลี”

1.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยอยุธยาพบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 8 คำ ได้แก่คำว่า บริสุทธิ์ ผ่อง พล่าน พลุ้งพล่าน ราบคาบ รุ่งเรือง ลุ่ยลุต และสว่าง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 4

บริสุทธิ์

ให้ยืมเอาบาตรดินต่อพระคลังในมาใส่ทรายที่ขาวบริสุทธิ์ไปตั้งทั้ง 2 ป้อม

(ประชุมหมายรับสั่ง ภาคที่ 2 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์: 39)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “บริสุทธิ์” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 655) มีความหมายว่า “แท้, ไม่มีอะไรเจือปน, ปราศจากมลทิน, หมดจดไม่มีตำหนิ” คำว่า “บริสุทธิ์” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ขาว” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่าขาวลักษณะที่ไม่มีอะไรเจือปน ขาวหมดจดไม่มีตำหนิ

ตัวอย่างที่ 5

ผ่อง

พระจันทร์อันผ่องรุ่งเรืองสว่างในนภาทวิธาในวันสุกะปักขนั้น

(กฎหมายตราสามดวง: 202)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “ผ่อง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 774) มีความหมายว่า “ปลั่ง, ปราศจากมลทิน, ไม่ขุ่นมัว” คำว่า “ผ่อง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เพ็ญ” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า เต็มลักษณะที่มีน้ำมีนวล “ปราศจากมลทิน ไม่ขุ่นมัว”

ตัวอย่างที่ 6

พล่าน

นรกอันเต็มไปด้วยลามกอาจมเดือดพล่านว้ายอยู่

(กฎหมายตราสามดวง: 623)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับทางตา คำว่า “พล่าน” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 820) มีความหมายว่า “อาการเป็นไปในลักษณะป่วน วุ่น วับสน ลนลาน ชานหรืออย่างอื่นที่คล้ายกัน” คำว่า “พล่าน” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เดือด” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า เดือดชาน

1.3 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 41 คำ ได้แก่คำว่า กระจ่างแจ้ง กว้างใหญ่ ไพศาล กำเกอ ขมุกขมัว ครึกครื้น แฉ่ง ชำรุดทรุดโทรม เชื้อน โซ แด่ว ตะคุ่ม ๆ ตื้อ โตใหญ่ ทึบ นวล แน่นอัด บริบูรณ์ เบิกบาน ปรอย ประปราย โปรง พรำ ๆ ยับเยิน ยืดยาว เร็ว แรง โส้งโค้ง วิจิตร วีน สะอาด สะอาดสะอ้าน สูง หมดจด หรุหรา ห้วนไหว ใหญ่ ใหญ่โต อย่างครึกครื้น อย่างวิจิตรพิสดาร อัดแอ และเอี่ยม ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 7

กระจ่างแจ้ง

พอรุ่งก็สว่างกระจ่างแจ้ง

(พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: 104)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “กระจ่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 24) มีความหมายว่า “สว่าง, สุกใส, ชัดเจน, แจ่ม” และคำว่า “แจ้ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 340) มีความหมายว่า “กระจ่าง, สว่าง, ชัด” คำว่า “กระจ่างแจ้ง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “สว่าง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า สว่างลักษณะที่มองเห็นชัดเจน

ตัวอย่างที่ 8

กว้างใหญ่ไพศาล

แต่ไทยพวกที่ตั้งเป็นอิสระ ณ เมืองสุโขทัยสามารถแผ่อำนาเขตได้กว้างใหญ่ไพศาลไปจนประเทศอื่น

(ชุมนุมพระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จพะยาดำรงราชานุภาพ: 75)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “กว้างใหญ่” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 85) มีความหมายว่า “แผ่ออกไปไกล” และคำว่า “ไพศาล” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 855) มีความหมายว่า “กว้างใหญ่” คำว่า “กว้างใหญ่ไพศาล” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “แผ่” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า แผ่ออกไปอย่างกว้างใหญ่และไกลมาก

ตัวอย่างที่ 9

กำเกอ

พ่อผัว . . . กลับหยักร้างไปเดินกำเกออยู่คนเดียว

(พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: 288)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “กำเก๋” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 109) พบคำว่า “กำ” มีความหมายว่า “อาการที่ทำท่าว่าเก้ง” คำว่า “กำเก๋” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เดิน” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า เดินที่เป็นเชิงทำท่าว่าเก้ง

1.4 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 219 คำ ได้แก่คำว่า กรรโชก กระจ่าง กระจิริต กรัง กราก กรั้ม กรู กรูด เกรอะกรัง กลม กว้าง ก่ำ เกร็ง เกรียว เกลี้ยงเกลา เก้อ ๆ เก๋เก๋ เก๋าคร้าคร่า โก้ โก้หู่ โกรก ไกล ไกลลิบ ขจี ขริ้ม (ขริ้ม ๆ) ขลับ ขวบ (ขวบ ขวบ) ขมุขขมอม ขาม ขาว เข้ม คม ครั้ม ครืด คลุ้ม คึกคัก โครม ง่วน จุด เนก จรัส จังก้า จ้า จาง ๆ จ้ำ จู๊ด เจ๋อ เจื่อน ๆ แจ่ว ฉับ ๆ ฉิว ช่อ่ม ช้ำ ๆ ช้ำ ชุ่ม เชี่ยว โชก โชน ช่าน ชืด ชืดเชียว ชุบเชียว เชียว ๆ เชั่ว โช ดกตื้น ดุ่ม ๆ เด่น โดยสะดวก ตระหง่าน ตอบ ต้อย ๆ ตะคุ่ม ๆ ตะปุ่มตะป่ำ ตั้ว ต้อยน้อย เต็ม เตร์ เตียน ถี ทอดน่อง ทะมื่น ทีบ นวล นิ่ง (นิ่ง ๆ) แน่น แน่นชนิด แน่ว บริสุทธิ บาง (บาง ๆ) เบื่อเรื่อ ประปราย ปราด ปฐูต เประะ ปลั่ง ปลื้ม ป่วนปั่น เป่ง เปี่ยม แป้น โปรง ผล้อย ผ่อง ผ่องแผ้ว ผ่องใส ผอม เผือด แผล้ว โผงผาง พรั่ง พราก พราด ๆ พราย พราว พร้า ๆ พรู พลิว พะเียบ พิสุทธิ เปรียว โพน โพลง พูฟอง พูฟ้า เพี้ยว ๆ มลึงเมลือง มะเมื่อม มิด มีด ย่อง ยอง ๆ ยาว ๆ ยาวเหยียด ยิ่งใหญ่ เยิ้ม เยื่อน รวดเร็ว ร่องแรง ระริก ระรัว ระเรื่อ ระหง ระโหย ราบคาบ รำไร ริน ริว รี่ รุงรัง เร็ว (เร็ว ๆ) เร็วปรือ เร้า (เร้า ๆ) เรียงราย เรียบ เรียบร้อย เรื่อ เรือง แรง โรย ๆ ลั่น ลออ ละไม ละล้าละลัก ละเอียด ลิว เล็กจ้อย เลื่อน ๆ โล่ง วีน วุ่นวาย วูบ วูบวาบ เสร้า ๆ สงบ สง่า สลอน สลัว สวย สวยงาม สว่าง สะพรั่ง สะอาด สะอาดสะอาด สั่น สูง ไสว หง่อม หัก ๆ หนาแน่น หนุ่ม ห้วนไหว เหย้ง ๆ เหยียด เหยียดยาว เหลื่อง แหย (แหย ๆ) ใหญ่ อย่างช้า (อย่างช้า ๆ) อย่างดุดัน อย่างประณีตบรรจง อย่างรวดเร็ว อย่างระมัดระวัง อย่างแรง อย่างวิจิตรประณีต อย่างสงบเสงี่ยม อย่างสวยงาม อย่างองอาจ อย่างอดทน อลังการ อ่อนโยน อาด ๆ อึ้ง เอียงอาย เอี่ยม เอื่อย ฮาบ และฮือ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 10

กรรโชก

เสียงสุนัขเห่ากรรโชกดังลั่น

(เวียงแก้วฟ้า: 425)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “กรรโชก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 14) มีความหมายว่า “ชูเอาด้วยกิริยาหรือวาจาให้กลัว” คำว่า “กรรโชก” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เห่า” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า เห่าลักษณะที่ขู่เพื่อให้อีกฝ่ายกลัว

ตัวอย่างที่ 11

กระจ่าง

แสงจันทร์ทอลงมานวลกระจ่าง

(เวียงแว่นฟ้า: 635)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “กระจ่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 24) มีความหมายว่า “สว่าง, สุกใส, ชัดเจน, แจ่ม” คำว่า “กระจ่าง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “นวล” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า นวลลักษณะที่สว่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ 12

กระจิริต

ชีวิตผมเป็นส่วนหนึ่งที่เล็กจ้อยกระจิริต ในบ้านแห่งธรรมชาติอันกว้างใหญ่ไพศาลนี้

(เดินสู่อีสราภาพ : 170)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “กระจิริต” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 24) มีความหมายว่า “เล็กน้อย” คำว่า “กระจิริต” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “จ้อย” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า เล็กมาก เล็กนิดเดียว

เพื่อให้เห็นภาพรวมจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตาแต่ละสมัย ตามตารางที่ 1 ต่อไปนี้

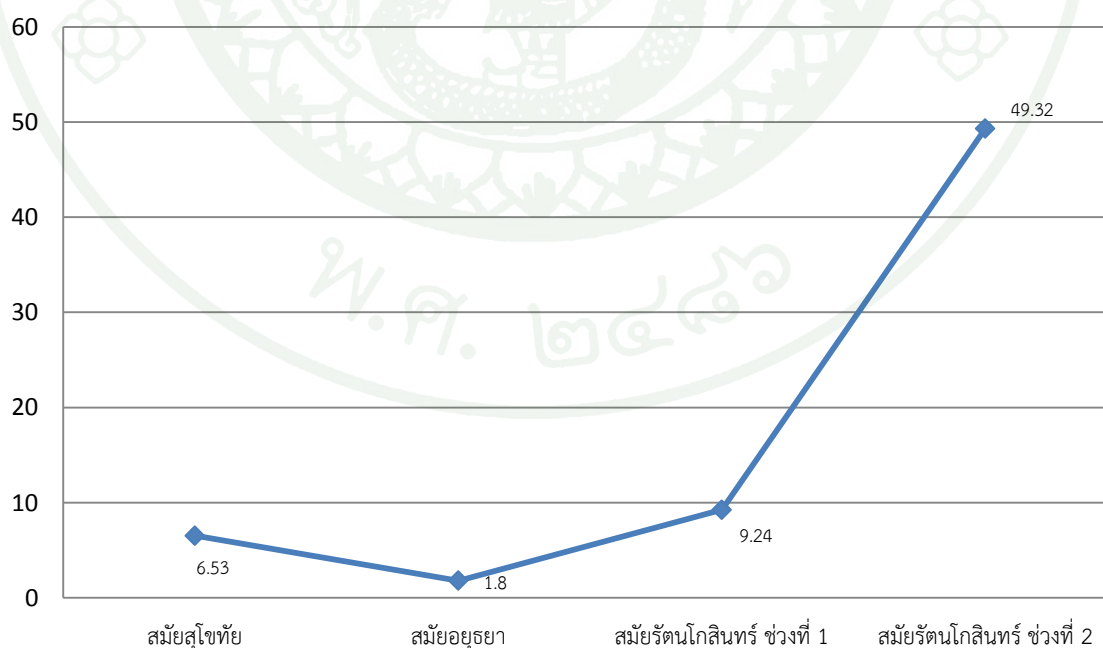
ตารางที่ 1 สรุปลำกิริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา

สมัย	คำ	จำนวน	ร้อยละ
สมัยสุโขทัย	กลม ก่ำ ขาว ฉวัด ตระการ เต็ม นະแน่ง บริบูรณ์ บริสุทธิ์ บาง ผ่อง พราย พิจิตร พิสดาร พูน ระทด ราบ รุ่งเรือง รุ่ยร่าย เร็ว เรื่อง สลอน สุทระ ใส่ หม่นหมอง ห้วน เหลือง เหลือง (เหลือง ๆ) อ่อน	29	6.53
สมัยอยุธยา	บริสุทธิ์ ผ่อง พล่าน พลุ่พล่าน ราบคาบ รุ่งเรือง ลุ่มลุด สว่าง	8	1.80
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1	กระจ่างแจ้ง กว้างใหญ่ไพศาล กำเก้อ ขมุกขมัว ครึกครื้น แฉ่ง ขำรุดทุดโทรม เชื้อน โซ แด่ว ตะคุ่ม ๆ ตื้อ โตใหญ่ ทึบ นวล แน่นอัด บริบูรณ์ เบิกบาน โปรย ประปราย โปรง พรำ ๆ ยับเย็น ยืดยาว เร็ว แรง โล้งโต้ง วิจิตร วุ่น สะอาด สะอาดสะอ้าน สูง หมดจด หรรษา ห้วนไหว ใหญ่ ใหญ่โต อย่างครึกครื้น อย่างวิจิตรพิสดาร อัดแอ เอี่ยม	41	9.46
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2	กรรโชก กระจ่าง กระจิริด กรัง กราก กริม กรู กรูด เกรอะกรัง กลม กว้าง ก่ำ เกร็ง เกรียว เกลี้ยงเกลา เก้อ ๆ เก่าแก่ เก่าคร่ำคร่า โก้ โก้หู่ โกรก ไกล ไกลลิบ ขจี ขริม (ขริม ๆ) ขลับ ขวบ (ขวบ ขวบ) ขมุกขมอม ขาม ขาว เข้ม คม ครึ้ม ครีต คลุ้ม คึกคัก โครม ง่วน งุด เงก จรัส จังก่ำ จ้า จาง ๆ จ๊า จู๊ด เจ๋อ เจื่อน ๆ แจ้ว ฉับ ๆ ฉิว ชุ่ม ช้ำ ๆ ช้ำ ชุ่ม เชี่ยว โชก โชน ช่าน ชืด ชืดเชียว ชุบเชียว เชียว ๆ แช่ว โซ ดกตื้น ดุ่ม ๆ เต็น โดยสะดวก ตระหง่าน ตอบ ต้อย ๆ ตะคุ่ม ๆ ตะปุ่มตะป่ำ ตัว ตั๋นตัย เต็ม เตรี เตียน ถี่ ทอดน่อง ทะมึน ทึบ นวล นึ่ง (นึ่ง ๆ) แน่น แน่นขันด แน่ว บริสุทธิ์ บาง (บาง ๆ) เบื่อเรื่อ ประปราย ปราด ปรี๊ด เปรอะ ปลั่ง ปลื้ม ป่วนปั่น เป่ง เปี่ยม เป้น โปรง ผล้อย ผ่อง ผ่องแผ้ว ผ่องใส ผอม เผือด แผล้ว โผงผาง พรัง พราก พราด ๆ พราย พราว พรำ ๆ พรู พลั่ว พะเยิบ พิสุทธิ์ เปรี้ยว โพน โพล่ง ขฟูฟ่อง ฟูฟ่า เพี้ยว ๆ มลั้งเมลือง มะเมือม มิด มืด ย่อง ยอง ๆ ยาว ๆ ยาว เหยียด ยิ่งใหญ่ เยี่ยม เยื่อน รวดเร็ว ร่องแร่่ง ระริก ระริว ระเรื่อ ระหง ระโหย ราบคาบ	219	49.32

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สมัย	คำ	จำนวน	ร้อยละ
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (ต่อ)	รำไร ริน รื้อ รี รุ่งรัง เร็ว (เร็ว ๆ) เร็วปรี๋ เร่า (เร่า ๆ) เรียงราย เรียบ เรียบร้อย เรื่อ เรือง แรง รอย ๆ ลั่น ลออ ละไม ละล้าละลัก ละเอียด ลัว เล็กจ้อย เลื่อน ๆ โลง วีน วุ่นวาย วูบ วูบวาบ เศร้า ๆ สงบ สง่า สลอน สลัว สวย สวยงาม สว่าง สะพรั่ง สะอาด สะอาดสะอ้าน สั้น สูง ไสว หง่อม หัก ๆ หนาแน่น หนุ่ม ห้วนไหว เหี้ย ๆ เหี้ยด เหี้ยดยาว เหลือง แหย (แหย ๆ) ใหญ่ อย่างช้า (อย่างช้า ๆ) อย่างคุดั่น อย่างประณีตบรรจง อย่างรวดเร็ว อย่างระมัดระวัง อย่างแรง อย่างวิจิตรประณีต อย่างสงบเสงี่ยม อย่างสวยงาม อย่างองอาจ อย่างอดทน อลังการ อ่อนโยน อาด ๆ อึ้ง เอียงอาย เอี่ยม เอื้อย ฮวบ ฮือ		
รวม		298	66.89

เพื่อให้เห็นภาพรวมของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา
ข้างต้น ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นการแบ่งสมัยคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา
ซึ่งปรากฏดังภาพที่ 1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นภาพรวมของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบว่า คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา มีคำทั้งหมด 297 คำ คิดเป็นร้อยละ 66.89 จากคำทั้งหมด 444 คำ พบมากที่สุด คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 จำนวน 219 คำ คิดเป็นร้อยละ 49.32 รองลงมา คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 จำนวน 41 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.24

2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู

ผลการวิเคราะห์พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ตามสมัยของวรรณกรรม ได้ดังนี้

2.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยสุโขทัยพบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู เพียง 1 คำเท่านั้น ได้แก่ เพราะ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 13

เพราะ

เสียงนั้นดังเพราะนักรบ

(ไตรภูมิพระร่วง: 105)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “เพราะ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 845) มีความหมายว่า “นำฟัง, เสนาะ, ไพเราะ” คำว่า “เพราะ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ดัง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ดังนำฟัง

2.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยอยุธยาไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู

2.3 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู จำนวน 6 คำ ได้แก่คำว่า กึกก้อง เจียบ สั่น อย่าง กึกก้อง อย่างสั่น และอีกทีก็กึกก้อง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 14

กึกก้อง

พราหมณ์เฝ้าพระมหาสังข์ประโคมดุริยางค์ดนตรีมโหรีที่กึกก้อง

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4: 13)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “กึกก้อง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 133) มีความหมายว่า “ดังสนั่น, ดังมาก” คำว่า “กึกก้อง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ประโคม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ประโคมจนสนั่น อื้ออึงไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 15

เจียบ

รถยนต์สมัยต้นยังดังอีกทีก็กึกก้องรถยนต์สมัยปลายแล่นเจียบเจียบเรียบร้อยดี
ฉะนั้น

(ชุมนุมพระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จพะยาดำรงราชานุภาพ: 109)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “เจียบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 294) มีความหมายว่า “ไม่มีเสียงดัง” คำว่า “เจียบ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “แล่น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า แล่นลักษณะที่ไม่มีเสียงดัง

ตัวอย่างที่ 16

สนั่น

อนึ่งในการมหรสพพระบรมอัฏฐีครั้งนั้น มีโขนชักรอบโรงใหญ่ทั้งโขนวังหลวง และวังหน้ามา . . . มาเล่นรบกันในห้องสนามหน้าพลับพลา ดังมีปืนบาหรียมรางเกวียนลากออกมายิงกันดังสนั่นไป

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1: 221)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “สนั่น” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1161) มีความหมายว่า “กึกก้อง, ดังลั่น, ดังมาก” คำว่า “สนั่น” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ดัง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ดังอย่างกึกก้อง ดังลั่นไปทั่ว

2.4 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู จำนวน 35 คำ ได้แก่คำว่า กราว กรีด ก้อง กังวาน กาก กึกก้อง กุบกับ ๆ โกลาหล เครือ เจียบ ชั่วบ ชูซ่า ดัง เบา ๆ เบาแผ่ว ปาบ ปึก ปุ ๆ เปาะแปะ แผ่วเบา โพล้งเพล้งโพล้งเพล้ง ไพเราะ ระเบ็ง ลั่น แว่ว (แว่ว ๆ) สนั่น แหบแห้ง โหวกเหวก อย่างเจียบ อย่างแผ่วเบา อึงอล เอิกเกริก เอี้ยด โอย และเอือก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 17

กราว

ตบมือดังขึ้นกราวใหญ่

(ละครแห่งชาติ: 289)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “กราว” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 67) มีความหมายว่า “เสียงดังอย่างเสียงของแข็ง เป็นต้น จำนวนมาก ๆ ร่วงลงกระทบพื้นหรือหลังคาพร้อม ๆ กัน หรือเสียงที่คนจำนวนมากตบมือพร้อม ๆ กัน” คำว่า “กราว” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับ

อายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ดัง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ดังขึ้นมา ลักษณะหนึ่ง ลักษณะเสียงที่คนจำนวนมากตบมือพร้อม ๆ กัน

ตัวอย่างที่ 18

กรีด

เสียงโทรศัพท์มือถือดังกรีดขึ้นจนสะดุ้ง

(โง่งสืเทา: 580)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “กรีด” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 69) มีความหมายว่า “เสียงร้องแหลม” คำว่า “กรีด” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ดัง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ดังลักษณะที่แหลมขึ้นมา

ตัวอย่างที่ 19

ก้อง

เสียงสุนัขยุนนานที่ผู้ไว้เห่าดังก้อง

(เวียงแฉ่งฟ้า: 460)

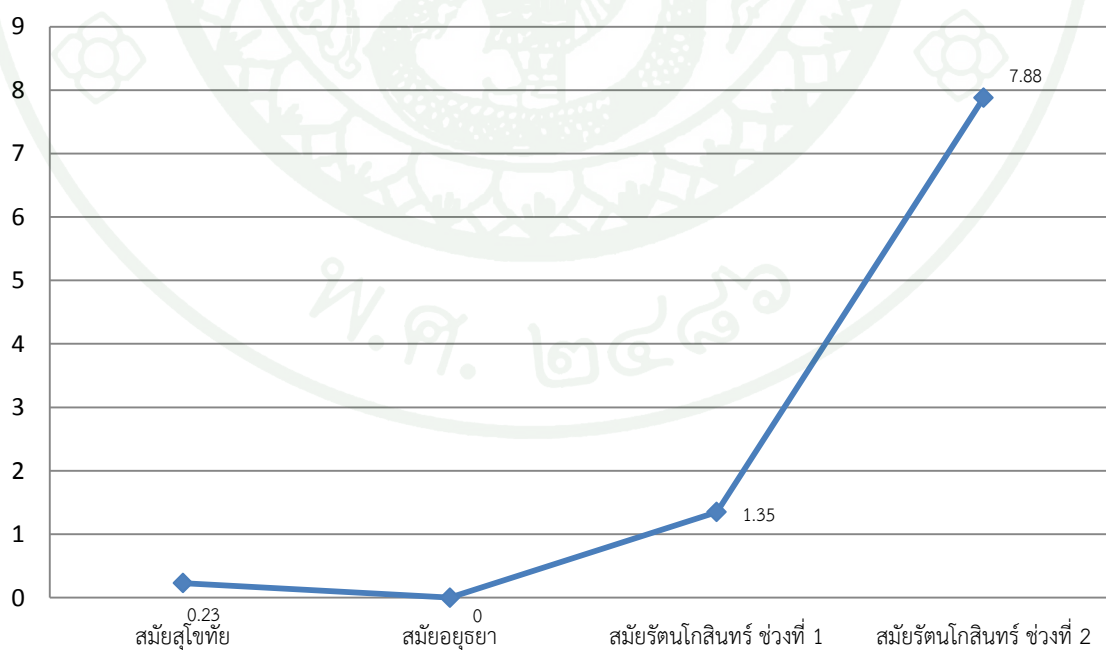
ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “ก้อง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 68) มีความหมายว่า “ดังมากอย่างเสียงในที่จำกัดเช่นในโบสถ์, ดังไปได้ไกล” คำว่า “ก้อง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ดัง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ดังมาก

เพื่อให้เห็นภาพรวมจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหูแต่ละสมัย ตามตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู

สมัย	คำ	จำนวน	ร้อยละ
สมัยสุโขทัย	เพราะ	1	0.23
สมัยอยุธยา	-	-	-
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1	กึกก้อง เจียบ สนั่น อย่างกึกก้อง อย่าง สนั่น อึกทึกกึกก้อง	6	1.35
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2	กราว กรีด ก้อง กังวาน กาก กึกก้อง กุกกัก ๆ โกลาหล เครือ เจียบ ชั่วบ ชูซ่า ดั่ง เบา ๆ เบาแผ่ว ป่าบ ปึก ปุ ๆ เปาะแปะ แผ่วเบา โพล้งเพล้งโพล้งเพล้ง ไพเราะ ระเบ็ง ลั่น แว่ว (แว่ว ๆ) สนั่น แหบ แห้ง โหวกเหวก อย่างเจียบ อย่างแผ่วเบา อิงอล เอิกเกริก เอียด โอย เอือก	35	7.88
รวม		42	9.46

เพื่อให้เห็นภาพรวมของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู
ข้างต้น ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นตามการแบ่งสมัยคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะ
ทางหู ซึ่งปรากฏดังภาพที่ 2 ต่อไปนี้

ภาพที่ 2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นภาพรวมของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู พบว่า คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู มีคำทั้งหมด 42 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.46 จากคำทั้งหมด 444 คำ พบมากที่สุด คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 จำนวน 35 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.88 รองลงมา คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 จำนวน 6 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.35 และไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในสมัยอยุธยา

3. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก

ผลการวิเคราะห์พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ตามสมัยของวรรณกรรม ได้ดังนี้

3.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยสุโขทัยพบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก จำนวน 4 คำ ได้แก่คำว่า ขจร ตระหลบ ฟุ้ง และสาบ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 20

ขจร

อันหนึ่งทีใดแลมีบึงมีหนองมีตระพังทั้งนั้น เทียรย่อมมีดอกบัวแดงบัวขาวบัวเขียวบัวหลวงและกระมุท อุบล จงกลนี แลนิลบุล บัวเผื่อน บัวชม ครั้นลมพัดต้อง มีกลิ่นอันหอมขจรอยู่ผู้มีรู้วายสักคาบ

(ไตรภูมิพระร่วง: 89)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำว่า “ขจร” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 164) มีความหมายว่า “ฟุ้งไป” คำว่า “ขจร” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “หอม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจมูกว่า หอมฟุ้งไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 21

ตระหลบ

เมืองสุโขทัยมาถึงจอมเขานี้งามหนักหนาแก่กมสองซอกหนทาง ย่อมตั้งกลัปพฤกษ์ใส่รมยวลดอกไม้ตามใต้เทียนประทีปเผาธูปหอมตระหลบทุกแห่ง

(จารึกสมัยสุโขทัย: 94)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก คำว่า “ตระหลบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 456) มีความหมายว่า “ฟุ้งไป, กระจายไป” คำว่า “ตระหลบ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “หอม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจุมูกว่า หอมฟุ้งหรือกระจายไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 22

ฟุ้ง

กลิ่นปากนางแก้วนั้นหอมฟุ้งออกดังกลิ่นดอกบัวอันชื่อว่านี้ลูบลและจงกลนี้เมื่อบาน
อยู่นั้น

(ไตรภูมิพระร่วง: 140)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก คำว่า “ฟุ้ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 860) มีความหมายว่า “ตลบไป, ปลิวไป, กระจาย” คำว่า “ฟุ้ง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “หอม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจุมูกว่า หอมตลบหรือกระจายไปทั่ว

3.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยอยุธยาพบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก จำนวน 2 คำ ได้แก่คำว่า ขจรและตระหลบ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 23

ขจร

บานแบ่งซึ่งเกสรกลีบกลิ่นทิพยบุบผาหอมขจรรื่นรอบบริเวณทิพยพิมานสถาน

(กฎหมายตราสามดวง: 198)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก คำว่า “ขจร” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 164) มีความหมายว่า

“ฟุ้งไป” คำว่า “ขจร” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “หอม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจุมกว่า หอมฟุ้งไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 24

ตระหลบ

แลทิพยพิมานนั้นงามไปด้วยสวนสระโบกขรณี มีกระแสนินธูติบริตยาใจเดียวราซไปด้วยเบญจพิธมะเบิกบานผะก้าก้านเกสรโรยร่วงเสาวะคนธฟุ้งตระหลบ

(กฎหมายตราสามดวง: 198)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมก คำว่า “ตระหลบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 456) มีความหมายว่า “ฟุ้งไป, กระจายไป” คำว่า “ตระหลบ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ฟุ้ง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจุมกว่า ฟุ้งกระจายไปทั่ว

3.3 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมก จำนวน 4 คำ ได้แก่คำว่า คลุ้ง คาว ตระหลบ และ เน่า ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 25

คลุ้ง

พวกเมืองตะกั่วป่าทำหนังแห้งไม่เป็นส่งกลิ่นเน่าติดหนังมาด้วยเหม็นคลุ้งไปทั้งศาลาลูกขุน

(ชุมนุมพระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จพะยาดำรงราชานุภาพ: 235)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมก คำว่า “คลุ้ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 239) มีความหมายว่า “มีกลิ่นตลบ” คำว่า “คลุ้ง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เหม็น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจุมกว่า เหม็นตลบไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 26

คาว

ถ้าจะว่าตามโบราณช้างเผือกงาดำก็มี นี่จะเป็นช้างเผือกหางดำจะไม่ได้หรือ ครั้นนั้นผู้ใดจะกราบทูลว่า กลืนตัวเหม็นคาวเป็นช้างโรคก็ไม่ได้

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3: 157)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำว่า “คาว” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 257) มีความหมายว่า “กลิ่นเหม็นอย่างหนึ่งอย่างกลิ่นปลาเนื่อสด” คำว่า “คาว” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เหม็น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจมูกว่า เหม็นลักษณะได้กลิ่นปลาสด

ตัวอย่างที่ 27

ตระหลบ

พวกทำงานก็ได้กลิ่นรูปเทียนหอมตระหลบไป

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4: 418)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำว่า “ตระหลบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 456) มีความหมายว่า “ฟุ้งไป, กระจายไป” คำว่า “ตระหลบ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “หอม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจมูกว่า หอมฟุ้งกระจายไปทั่ว

3.4 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก จำนวน 6 คำ ได้แก่คำว่า ขจร คลุ้ง คาว ฉุย ตระลบ และฟุ้ง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 28

ขจร

น้ำอบพลีส์บ้อยที่หล่อนเคยใช้ส่งกลิ่นหอมขจร

(ละครแห่งชาติ: 85)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำว่า “ขจร” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 164) มีความหมายว่า “ฟุ้งไป” คำว่า “ขจร” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “หอม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจมูกว่า หอมฟุ้งไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 29

คลุ้ง

หล่อนเพียงแต่รู้สึกเพื่อนในปากหากก็ไม่คลุ้งเหียนเหมือนวันวาน แม็กลิ่นอาหารจากในครัวจะเหม็นคลุ้ง

(เวียงแว่นฟ้า: 651)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำว่า “คลุ้ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 239) มีความหมายว่า “มีกลิ่นตลบ” คำว่า “คลุ้ง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เหม็น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจมูกว่า เหม็นตลบไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 30

ควา

หากก็รู้สึกว่น้ำเหม็นควาจนต้องเอื้อมไปหยิบกระโถน

(เวียงแว่นฟ้า: 646)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำว่า “ควา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 257) มีความหมายว่า “กลิ่น

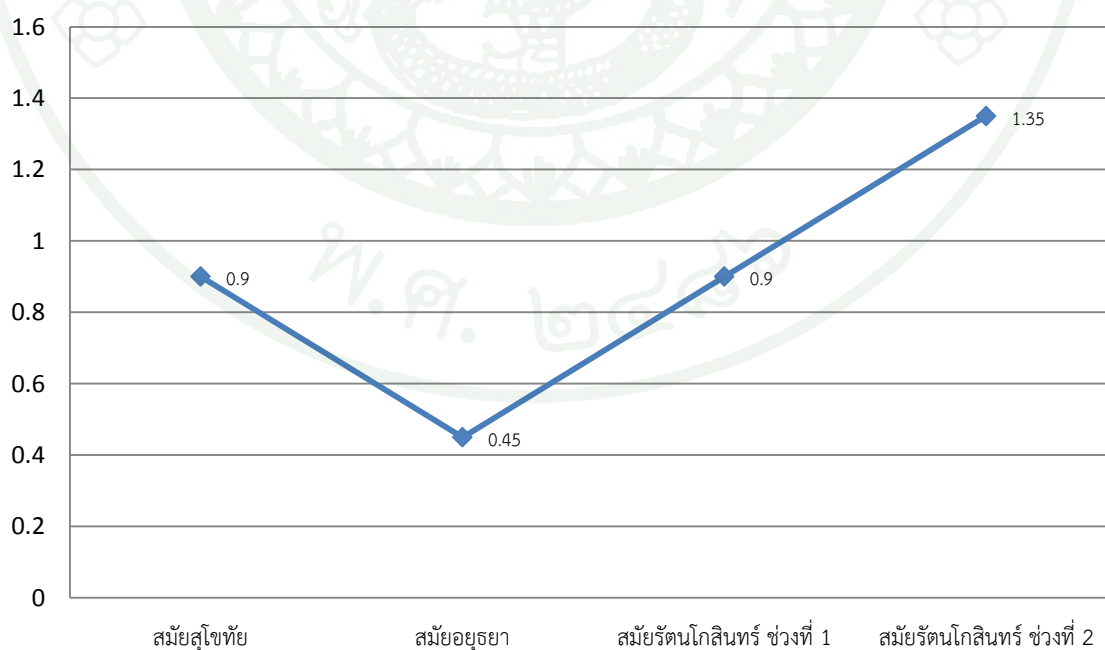
เหมือนอย่างหนึ่งอย่างกลืนปลาเนื้อสด” คำว่า “คาว” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เหม็น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจุมูกว่า เหม็นลักษณะที่ได้กลืนปลาสด

เพื่อให้เห็นภาพรวมจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูกแต่ละสมัย ตามตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก

สมัย	คำ	จำนวน	ร้อยละ
สมัยสุโขทัย	ขจร ตระหลบ ฟุ้ง สาบ	4	0.90
สมัยอยุธยา	ขจร ตระหลบ	2	0.45
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1	คลุ้ง คาว ตระหลบ เน่า	4	0.90
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2	ขจร คลุ้ง คาว ฉุย ตรลบ ฟุ้ง	6	1.35
รวม		16	3.60

เพื่อให้เห็นภาพรวมของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูกข้างต้น ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นตามการแบ่งสมัยคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก ซึ่งปรากฏดังภาพที่ 3 ต่อไปนี้

ภาพที่ 3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก

จากภาพที่ 3 แสดงให้เห็นภาพรวมของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก พบว่า คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก มีคำทั้งหมด 16 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.60 จากคำทั้งหมด 447 คำ พบมากที่สุด คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 จำนวน 6 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.35 รองลงมาพบเท่ากัน 2 สมัย คือ สมัยสุโขทัย จำนวน 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.90 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 จำนวน 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.90

4. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น

ผลการวิเคราะห์พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้นตามสมัยของวรรณกรรม ได้ดังนี้

4.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยสุโขทัยไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น

4.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยอยุธยาไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น

4.3 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 ไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น

4.4 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่คำว่า ปะแล่ม ฯ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 31

ปะแล่ม ๆ

เธอหมายถึงข้าวฟ่างหางช้างที่เธอสั่งให้ปลูกไว้ในคัม แล่นาเมล็ดมาเคี้ยวกับน้ำตาล
พอหวานปะแล่ม ๆ เมื่อสุกจนขึ้นดี

(เวียงแก้วฟ้า: 193)

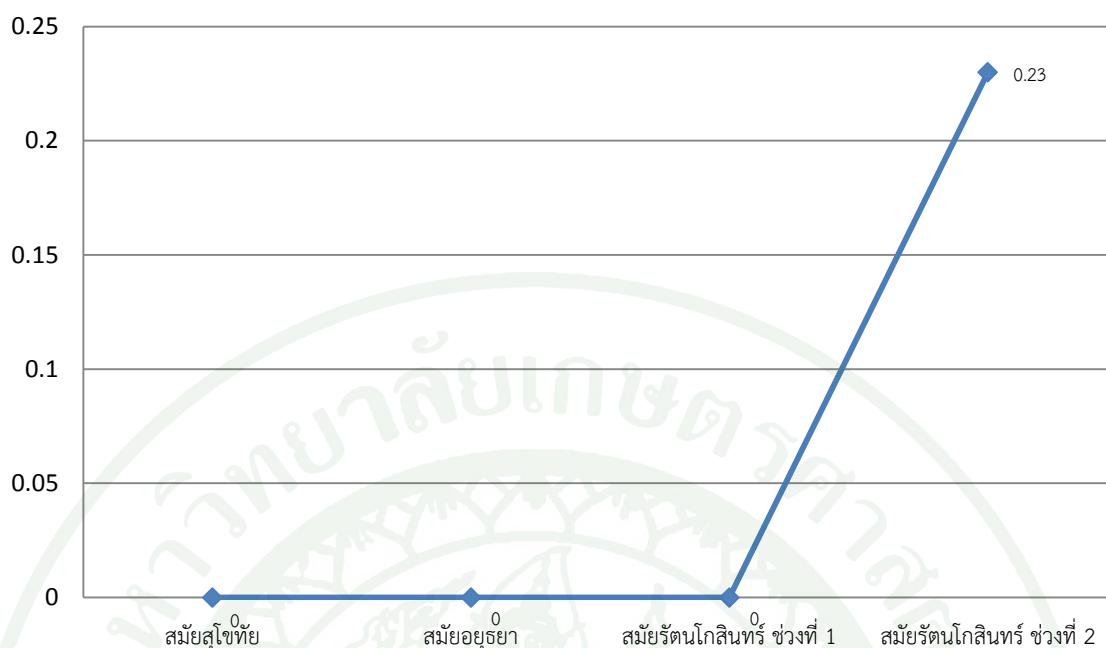
ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น
คำว่า “ปะแล่ม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 730) มีความหมายว่า
“อ่อน ๆ น้อย ๆ (ส่วนมากใช้แก่สิ่งที่มีรสหวาน)” คำว่า “ปะแล่ม ๆ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอก
ลักษณะ ๆ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “หวาน” ให้รายละเอียดของ
สิ่งที่รับรู้ด้วยลิ้นว่า หวานอ่อน ๆ น้อย ๆ

เพื่อให้เห็นภาพรวมจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะ
ทางลิ้น ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น
แต่ละสมัย ตามตารางที่ 4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4 สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น

สมัย	คำ	จำนวน	ร้อยละ
สมัยสุโขทัย	-	-	-
สมัยอยุธยา	-	-	-
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1	-	-	-
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2	ปะแล่ม ๆ	1	0.23
รวม		1	0.23

เพื่อให้เห็นภาพรวมของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทาง
ลิ้นข้างต้น ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นตามการแบ่งสมัยคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ชนิดที่เกี่ยวกับ
อายตนะทางลิ้น ซึ่งปรากฏดังภาพที่ 4 ต่อไปนี้

ภาพที่ 4 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น

จากภาพที่ 4 แสดงให้เห็นภาพรวมของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น พบว่า คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น มีค่าทั้งหมด 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.23 จากค่าทั้งหมด 444 คำ พบเพียงสมัยเดียวเท่านั้น คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 จำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.23 และไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น ในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1

5. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย

ผลการวิเคราะห์พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ตามสมัยของวรรณกรรม ได้ดังนี้

5.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยสุโขทัยพบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย เพียง 1 คำเท่านั้น ได้แก่คำว่า เกลี้ยง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 32

เกลี้ยง

แลฝ้งสระนั้นแลอันไส้แลมีก้อน (ศิลา) แก้ว 2 ก้อน ก้อนหนึ่งชื่อภัทราปริฐปาสาน อันหนึ่งชื่อสุภัทราปริฐปาสาน ฝิได้ต้องถือแลอ่อนเกลี้ยงนักหนาดังถือหนังสือท่านนั้นไส้

(ไตรภูมิพระร่วง: 209)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย คำว่า “เกลี้ยง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 145) มีความหมายว่า “เรียบ ๆ, ไม่ขรุขระหรือไม่มีลวดลาย” คำว่า “เกลี้ยง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “อ่อน” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยกายว่า อ่อนไปทั้งหมด ไม่มีความขรุขระอยู่เลย

5.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยอยุธยาไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย

5.3 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 ไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย

5.4 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย จำนวน 8 คำ ได้แก่คำว่า ฉ่ำ ขึ้น นุ่ม ฝะฝาว ผาก ฝ่าว เย็น และเยือก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 33

ฉ่ำ

ผ้าชิ้นเปียกโชกแต่เย็นฉ่ำ

(เวียงแวนฟ้า: 366)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย คำว่า “ฉ่ำ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 349) มีความหมายว่า “ชุ่มชื้น” คำว่า “ฉ่ำ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เย็น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยกายว่า เย็นแบบมีความชุ่มชื้น

ตัวอย่างที่ 34

ขึ้น

ค่อย ๆ รดลงมาถึงปลายแขนพอเปียกขึ้น แต่ก็ไปถึงกับเปียกโชก

(เวียงแวนฟ้า: 327)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย คำว่า “ขึ้น” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 384) มีความหมายว่า “มีไอน้ำซึมซาบอยู่ เช่น อากาศขึ้น, ไม่แห้งทีเดียว เช่น ผ้าขึ้น” คำว่า “ขึ้น” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เปียก” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยกายว่า เปียกลักษณะที่มีไอน้ำซึมอยู่

ตัวอย่างที่ 35

นุ่ม

หากสิ่งที่กายสัมผัสมีลักษณะสาก หยิบระคาย กายก็มีร่องรอยแห่งการขีดขูด และก่อให้เกิดความรู้สึกเจ็บ แต่ในขณะเดียวกันหากวัตถุที่กายสัมผัสมีลักษณะที่อ่อนนุ่ม กายก็ไร้รอยขีดขูดและก่อให้เกิดความรู้สึกสบายที่ได้สัมผัส

(เดินสู่อิสรภาพ: 271)

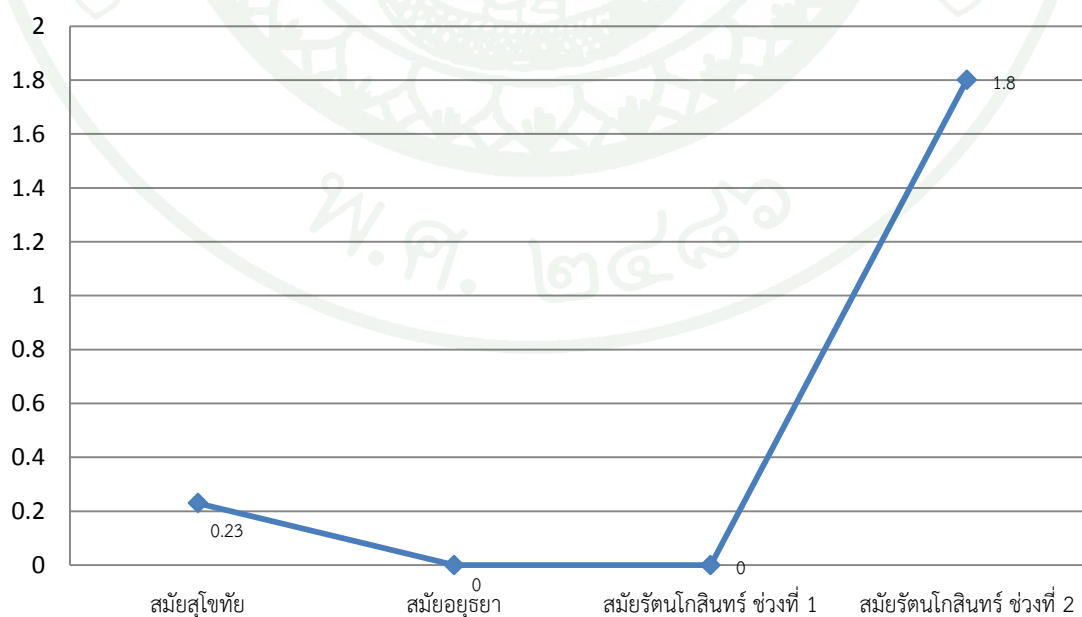
ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย คำว่า “นุ่ม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 640) มีความหมายว่า “อ่อนละมุน, อ่อนนิ่ม” คำว่า “นุ่ม” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “อ่อน” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยกายว่า อ่อนอย่างละมุนมือ

เพื่อให้เห็นภาพรวมจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกายแต่ละสมัย ตามตารางที่ 5 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5 สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย

สมัย	คำ	จำนวน	ร้อยละ
สมัยสุโขทัย	เกลี้ยง	1	0.23
สมัยอยุธยา	-	-	-
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1	-	-	-
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2	ฉ่ำ ขึ้น นุ่ม ฝะฝ่าว ผาก ฝ่าว เย็น เยือก	8	1.80
รวม		9	2.03

เพื่อให้เห็นภาพรวมของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกายข้างต้น ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นตามการแบ่งสมัยคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ซึ่งปรากฏดังภาพที่ 5 ต่อไปนี้

ภาพที่ 5 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย

จากภาพที่ 5 แสดงให้เห็นภาพรวมของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย พบว่า คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย มีคำทั้งหมด 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.03 จากคำทั้งหมด 444 คำ พบมากที่สุด คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 จำนวน 8 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.80 รองลงมา คือ สมัยสุโขทัย จำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.23 และไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ในสมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1

6. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ

ผลการวิเคราะห์พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจตามสมัยของวรรณกรรม ได้ดังนี้

6.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยสุโขทัยพบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 6 คำ ได้แก่คำว่า งาม ดี นึก นึกหนา สนอย และหนักหนาดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 36

งาม

เนื้อแหลนงออดั่งสำลีอันท่านสะพัดได้ละร้อยคาบแลชุบเปรียงประโคจามจู้อันใส

งามหนักหนา

(ไตรภูมิพระร่วง: 140)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” คำว่า “งาม” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ใส” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า ใสลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงพอใจ

ตัวอย่างที่ 37

ดี

แต่พรรณดอกไม้ทิพย์อันหอมดีมีในเมืองไตรตรึงษ์นั้น

(ไตรภูมิพระร่วง: 224)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “ดี” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 14) มีความหมายว่า “มีลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการน่าปรารถนา น่าพอใจใช้ในทางความหมายที่ตรงข้ามกับลักษณะบางอย่าง คือตรงข้ามกับชั่ว” คำว่า “ดี” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “หอม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า หอมน่าปรารถนา น่าพึงพอใจ

ตัวอย่างที่ 38

นัก

แลรู้ด้วยดังนี้ 1 (นิมิต) อันหนึ่งอาสนะที่ตนนั่งแลนอนก็ดูร้อนแกล้งใจ ดูแข็งกระด้างแกล้งใจเพราะว่าแต่ก่อนบ่ห้อนรู้ร้อนรู้แข็ง แลกระด้างแลมาร้อนแลกระด้างนัก

(ไตรภูมิพระร่วง: 233)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “นัก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “อย่างยิ่ง, มากหรือหนักไปในทางใดทางหนึ่ง” คำว่า “นัก” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “กระด้าง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า กระด้างอย่างยิ่ง กระด้างมาก

6.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยอยุธยาพบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 6 คำ ได้แก่คำว่า งาม ดี นัก ยิ่งนัก หนัก และหนักหนา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 39

งาม

ท่านจงเลงแลดูซึ่งวิมานอันโน้น มีรัศมีอันสว่างรุ่งเรืองงามยิ่งนัก

(กฎหมายตราสามดวง: 199)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” คำว่า “รุ่งเรือง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “งาม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วย ตาว่า รุ่งเรืองขึ้นมาเป็นที่น่าสนใจ

ตัวอย่างที่ 40

ดี

กรรมนาเอาข้าวสารซ้อมที่ขาวดี

(ประชุมหมายรับสั่ง ภาคที่ 3 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์: 173)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “ดี” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 14) มีความหมายว่า “มีลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการน่าปรารถนา น่าพอใจใช้ในทางความหมายที่ตรงข้ามกับลักษณะ บางอย่าง คือตรงข้ามกับชั่ว” คำว่า “ดี” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ขาว” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ขาวเป็นที่น่าสนใจ น่าปรารถนา น่าพึงพอใจ

ตัวอย่างที่ 41

นัก

เจ้าพระยาราชสุภาวดี จึงปรึกษาด้วยนายทัพนายกองว่าจะลงไปสู้รบที่เมือง นครราชสีมาก็ไกลนัก

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3: 79)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “นัก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “อย่างยิ่ง, มากหรือหนักไปในทางใดทางหนึ่ง” คำว่า “นัก” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ไกล” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ไกลอย่างยิ่ง ไกลมาก

6.3 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วง ที่ 1 พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 18 คำ ได้แก่คำว่า งดงาม งาม เฉียบ ดี นัก นักหนา บ้างประหลาด มาก ยิ่งนัก ระทก เล็กน้อย เลิศ หน้อยหนึ่ง หนัก หนักหนา อย่างงาม และอย่างยิ่ง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 42

งดงาม

สังคาสังกะสี . . . การที่ทำไว้ก็งดงามดี ถ้าเป็นกระเบื้องคลองสารเสียได้จะไม่ปลิว
แลงามดีขึ้น

(พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รศ.121 – 122: 44)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “งดงาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:286) มีความหมายว่า “สวย, ดี, งาม” คำว่า “ดู” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “งดงาม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า ดูสวย, ดูดี

ตัวอย่างที่ 43

งาม

ทำให้เกลี้ยงกวัดขึ้นงาม ด้วยชอบพระราชหฤทัยว่าเนื้อแก้วเกลี้ยงใสบริสุทธิ์
ต่อติดกับเครื่องทองอันเกลี้ยงนั้นงามยิ่งนัก

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2: 469)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” คำว่า “งาม” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “งาม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า

ตัวอย่างที่ 44

เฉียบ

ยกจอกขึ้นดื่ม น้ำอันเย็นเฉียบแลหอมฟุ้งจรุงใจด้วยกลิ่นที่อบร่ำด้วยบุปผชาติ

(เวียงแก้วฟ้า: 253)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “เฉียบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 352) มีความหมายว่า “ยิ่งนัก, จัด” คำว่า “เฉียบ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เย็น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า เย็นมาก

6.4 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 49 คำ ได้แก่คำว่า ครั้นครั้น ก่อนข้าง ค่อย ๆ งาม ง่าย จรุงใจ จัง จัด (จัด ๆ) จัดนัก จับใจ เจียบ เฉียบ ชอบใจ ดี น้อย (น้อย ๆ) นัก นิด ๆ นิดเดียว นิดหนึ่ง (นิดหนึ่ง) บาดคอ แปลก ๆ ผิดปกติ มาก (มาก ๆ) มากนัก มากมาย มากน้อย ยะเยือก ยิ่ง ยิ่งนัก ยิบ เยียบ เยี่ยม ร้ายกาจ ล้นหลาม เล็กน้อย (เล็ก ๆ น้อย ๆ) เลิศ วังเวง สบาย สะท้าน สุด (สุด ๆ) แสน หนัก หวานซึ้ง หิว เห็น เหลือเกิน อย่างผิดหวัง อย่างยิ่ง และออก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 45

ครั้นครั้น

ครั้นถึงยามค่ำภายหลังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์แลสิ้นสุดพระธรรมเทศนา วงสละซึ่งปี่ซุมก็เริ่มบรรเลง พร้อมจุดบอกไฟดาวขึ้นท้องฟ้าดังสนั่นครั้นครั้นทั่วไป

(เวียงแก้วฟ้า: 682)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “จิ่ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 309) มีความหมายว่า “ยิ่งนัก” คำว่า “จิ่ง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เพราะ” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า เพราะเป็นอย่างยิ่ง

ตัวอย่างที่ 46

ค่อนข้าง

กลางลำเรือต่ำลงไปค่อนข้างยาวแลกว้าง

(เวียงแว่นฟ้า: 514)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “ค่อนข้าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 246) มีความหมายว่า “หนักหรือกระเสียดไปทางใดทางหนึ่ง เช่น ค่อนข้างดี” คำว่า “ค่อนข้าง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ยาวแลกว้าง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ลักษณะกลางลำเรื่อนั้นหนักไปทางยาวและกว้าง

ตัวอย่างที่ 47

ค่อย ๆ

ค่อย ๆ

น้ำตาหยดหนึ่งค่อย ๆ ไหลรินลงมา

(โถงสีเทา: 289)

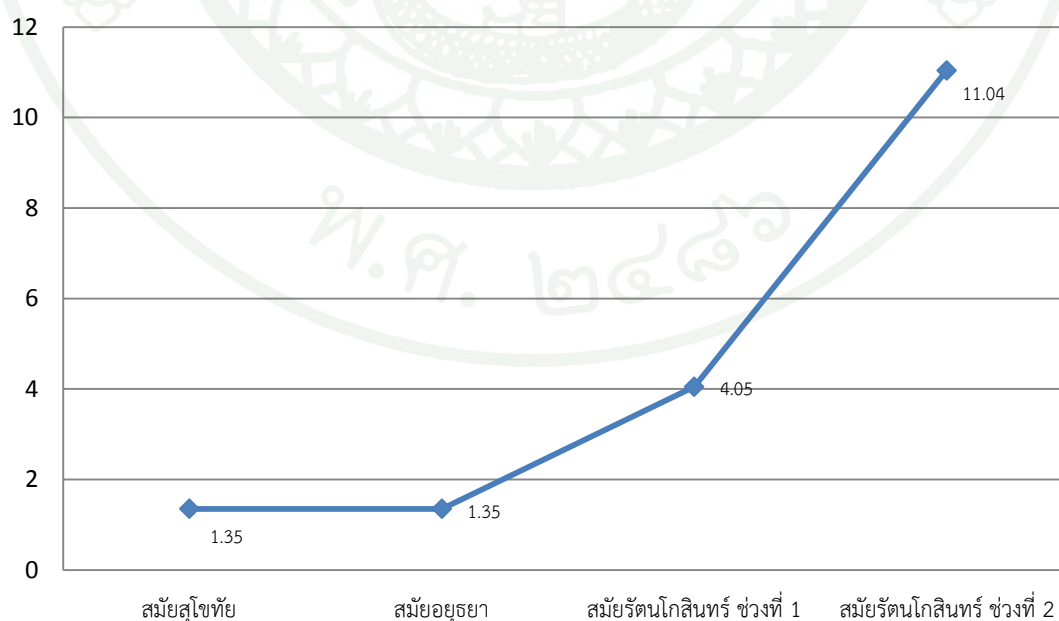
ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “ค่อย ๆ” มีลักษณะเป็นคำซ้ำ โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมก ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 248) มีความหมายว่า “ไม่รีบร้อน, อย่างระมัดระวัง, ช้า ๆ” คำว่า “ค่อย ๆ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ไหล” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ไหลช้า ๆ

เพื่อให้เห็นภาพรวมจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจแต่ละสมัย ตามตารางที่ 6 ต่อไปนี้

ตารางที่ 6 สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ

สมัย	คำ	จำนวน	ร้อยละ
สมัยสุโขทัย	งาม ดี นึก นึกหนา สนอย หนักหนา	6	1.35
สมัยอยุธยา	งาม ดี นึก ยิ่งนึก หนัก หนักหนา	6	1.35
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1	งดงาม งาม เฌิบ ดี นึก นึกหนา บ้างประหลาด มาก ยิ่งนึก ระทก เล็กน้อย เลิศ หน้อยหนึ่ง หนัก หนักหนา อย่างงาม อย่างยิ่ง	18	4.05
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2	ครั้นครั้น ค่อนข้าง ค่อย ๆ งาม ง่าย จรุงใจ จัง จัด (จัด ๆ) จัดนั้ก จับใจ เฌิบ เฌิบ ชอบใจ ดี น้อย (น้อย ๆ) นึก นิด ๆ นิดเดียว นิดหนึ่ง (นิดนึ่ง) บาดคอ แปลก ๆ ผิดปกติ มาก (มาก ๆ) มากนั้ก มากมาย มากน้อย ยะเยือก ยิ่ง ยิ่งนั้ก ยิบ เฌิบ เฌยม ร้ายกาจ ล้นหลาม เล็กน้อย (เล็ก ๆ น้อย ๆ) เลิศ วังเวง สบาย สะท้าน สุด (สุด ๆ) แสน หนัก หวานซึ้ง หวิว เหน็บ เหลือเกิน อย่างผิดหวัง อย่างยิ่ง ออก	49	11.04
รวม		79	17.79

เพื่อให้เห็นภาพรวมของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจข้างต้น ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นตามการแบ่งสมัยคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ซึ่งปรากฏดังภาพที่ 6 ต่อไปนี้

ภาพที่ 6 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ

จากภาพที่ 6 แสดงให้เห็นภาพรวมของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบว่า คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ มีคำทั้งหมด 79 คำ คิดเป็นร้อยละ 17.79 จากคำทั้งหมด 444 คำ พบมากที่สุด คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 จำนวน 49 คำ คิดเป็นร้อยละ 11.04 รองลงมา คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 จำนวน 18 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.05

เพื่อให้เห็นภาพรวมจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ตามชนิดของคำ ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ในแต่ละอายตนะและแต่ละสมัย ตามตารางที่ 7 ต่อไปนี้

ตารางที่ 7 สรุปชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ

ชนิด	สมัย		สมัยสุโขทัย		สมัยอยุธยา		สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1		สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา	29	6.53	8	1.80	41	9.24	219	49.32	297	66.89		
คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู	1	0.23	-	-	6	1.35	35	7.88	42	9.46		
คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก	4	0.90	2	0.45	4	0.90	6	1.35	16	3.60		
คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น	-	-	-	-	-	-	1	0.23	1	0.23		
คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย	1	0.23	-	-	-	-	8	1.80	9	2.03		
คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ	6	1.35	6	1.35	18	4.05	49	11.04	79	17.79		
รวม	41	9.23	16	3.60	69	15.54	318	71.62	444	100		

หมายเหตุ: ทศนิยม 2 ตำแหน่ง ตั้งแต่ 0.5 เป็นต้นไป ปิดเป็นจำนวนเต็ม

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นภาพรวมชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ในแต่ละอายตนะ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 มีค่าทั้งหมด 444 คำ วิเคราะห์ตามชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ในแต่ละอายตนะ พบมากที่สุดคือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 297 คำ คิดเป็นร้อยละ 66.89 รองลงมา คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 79 คำ คิดเป็นร้อยละ 17.79 และน้อยที่สุด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น จำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.23 และวิเคราะห์ตามชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ แบ่งตามสมัย พบมากที่สุด คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 จำนวน 318 คำ คิดเป็นร้อยละ 71.62 รองลงมา คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 จำนวน 69 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.54 และน้อยที่สุด คือ สมัยอยุธยา จำนวน 16 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.60 และนอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ในสมัยสุโขทัย ไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น ในสมัยอยุธยา ไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้นและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย และในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 ไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้นและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย

ลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ เป็นการศึกษาคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ตามแนวของหนังสือบรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2 เป็นเรื่องการสร้างคำ โดยผู้วิจัยจัดแบ่งลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ออกเป็น 5 แบบ คือ คำมูล คำประสม คำประสาน คำซ้ำและคำซ้อน

ผลการวิเคราะห์ลักษณะของคำในภาษาไทยคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ พบ 5 แบบ ได้แก่ คำมูล คำประสม คำประสาน คำซ้ำและคำซ้อน ดังนี้

1. คำมูล

1.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

1.1.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 26 คำ ได้แก่ คำว่า กลม ก่ำ ขาว ฉวัด ตระการ เต็ม นะแน่ง บริบูรณ์ บริสุทธิ์ บาง ผ่อง พราย พิจิตร พิสดาร พูน ระทด ราบ เร็ว เรือง สลอน สุทระ ไส ห้วน เหลือง เหลื่อม และอ่อน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 48

กลม

แลไม่นั้นหาด้วยหาแมงปมมิได้แลไม่มีที่คดที่โก่งหาพุกหาโพรงพลวงปมมิได้ ชื่อตรง
กลมงามนักหนา

(ไตรภูมิพระร่วง: 89)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “กลม” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 73) มีความหมายว่า “มีสัณฐานโดยรอบไม่เป็นเหลี่ยม” คำว่า “กลม” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ชื่อตรง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่าตรงในลักษณะที่ “ไม่เป็นเหลี่ยม”

ตัวอย่างที่ 49

กำ

แลแก้วทั้งหลายฝูงนั้น . . . ลางอันแดงกำ

(ไตรภูมิพระร่วง: 136)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “กำ” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 122) มีความหมายว่า “สุกใส, เข้ม, จัด (มักใช้แก่สีแก่หรือทองที่สุก)” คำว่า “กำ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “แดง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่าแดงเข้ม แดงจัด

ตัวอย่างที่ 50

ขาว

ที่นั่นกลายเป็นแผ่นดินเสมอกันทุกแห่ง เหลื่อมขาวงามดั่งแผ่นเงินยวง มีหญ้าแพรกเขียวมันเหมือนตามกัน โดยสูง 4 นิ้วมือ 3 นิ้วมือ เขียวงามดั่งแผ่นแก้วไพฑูรย์ฉ้นนั้นแล

(ไตรภูมิพระร่วง: 50)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “ขาว” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 190) มีความหมายว่า “มีสีอย่างสำลี” คำว่า “ขาว” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เหลื่อม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่าเลื่อม “อย่างสำลี”

1.1.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู พบเพียง 1 คำเท่านั้น ได้แก่คำว่า เพราะ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 51

เพราะ

เสียงนั้นดังเพราะนักหนา

(ไตรภูมิพระร่วง: 105)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “เพราะ” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 845) มีความหมายว่า “นำฟัง, เสนาะ, ไพเราะ” คำว่า “เพราะ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ดัง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ดัง นำฟัง

1.1.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก พบ 4 คำ ได้แก่ คำว่า ขจร ตระหลบ ฟุ้ง และสาบ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 52

ขจร

อันหนึ่งทีใดแลมีบึงมีหนองมีตระพังทั้งนั้น เทียรย่อมมีดอกบัวแดงบัวขาวบัวเขียวบัวหลวงและกระมุท อุบล จงกลนี แลนิลอุบล บัวเพื่อน บัวชม ครั้นลมพัดต้อง มีกลิ่นอันหอมขจรอยู่รับรู้ วายสักคาบ

(ไตรภูมิพระร่วง: 89)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำว่า “ขจร” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 164) มีความหมายว่า “ฟุ้งไป” คำว่า “ขจร” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “หอม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจมูกว่า หอมฟุ้งไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 53

ตระหลบ

เมืองสุโขทัยมาถึงจอมเขานี้งามหนักหนาแก่กมสองซอกหนทาง ย่อมตั้งกลัปพฤกษ์ใส่ร่มยวลดอกไม้ตามใต้เทียนประทีปเฝ้ารูปหอมตระหลบทุกแห่ง

(จารึกสมัยสุโขทัย: 94)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำว่า “ตระหลบ” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 456) มีความหมายว่า “ฟุ้งไป, กระจายไป” คำว่า “ตระหลบ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิด

ที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “หอม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจุมกว่า หอมฟุ้งหรือกระจายไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 54

ฟุ้ง

กลีนปากนางแก้วนั้นหอมฟุ้งออกดังกลีนดอกบัวอันชื่อว่านิลุลและจกกลนีเมื่อบาน
อยู่นั้น

(ไตรภูมิพระร่วง: 140)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมก คำว่า “ฟุ้ง” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 860) มีความหมายว่า “ตลบไป, ปลิวไป, กระจาย” คำว่า “ฟุ้ง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “หอม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจุมกว่า หอมตลบหรือกระจายไปทั่ว

1.1.4 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย พบเพียง 1 คำเท่านั้น ได้แก่คำว่า เกลี้ยง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 55

เกลี้ยง

แลฝั่งสระนั้นแลอันใสแลมีก้อน (ศิลา) แก้ว 2 ก้อน ก้อนหนึ่งชื่อภัทราปริฐปาสาน
อันหนึ่งชื่อสุภัทราปริฐปาสาน ฝิได้ต้องถือแลอ่อนเกลี้ยงนักหนาดั่งถือหนังสืออันนั้นใส

(ไตรภูมิพระร่วง: 209)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย คำว่า “เกลี้ยง” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 145) มีความหมายว่า “เรียบ ๆ, ไม่ขรุขระหรือไม่มีลวดลาย” คำว่า “เกลี้ยง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “อ่อน” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยกายว่า อ่อนไปทั้งหมด ไม่มีความขรุขระอยู่เลย

1.1.5 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 4 คำ ได้แก่ คำว่า งาม ดี นึก และสน้อย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 56

งาม

เนื้อแลหน้งอ่อนดังสำลีอันท่านสะพัดได้ละร้อยคาบแลซุบเปรียงประโคจามจूरันใส
งามนักหนา

(ไตรภูมิพระร่วง: 140)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” คำว่า “งาม” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ใส” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่าใส ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงพอใจ

ตัวอย่างที่ 57

ดี

แต่พรรณดอกไม้ทิพย์อันหอมดีมีในเมืองไตรตรึงษ์นั้น

(ไตรภูมิพระร่วง: 224)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “ดี” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 14) มีความหมายว่า “มีลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการน่าปรารถนา น่าพอใจใช้ในทางความหมายที่ตรงข้ามกับลักษณะบางอย่าง คือตรงข้ามกับชั่ว” คำว่า “ดี” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “หอม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่าหอมน่าปรารถนา น่าพึงพอใจ

ตัวอย่างที่ 58

นัก

แล้วด้วยดังนี้ 1 (นิมิต) อันหนึ่งอาสนะที่ตนนั่งแลนอนก็ดูร้อนแสบใจ ดูแข็งกระด้างแสบใจ เพราะว่าแต่ก่อนบ่ห่อนรู้ร้อนรู้แข็ง แลกระด้างแลมาร้อนแลกระด้างนัก

(ไตรภูมิพระร่วง: 233)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “นัก” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “อย่างยิ่ง, มากหรือหนักไปในทางใดทางหนึ่ง” คำว่า “นัก” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “กระด้าง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า กระด้างอย่างยิ่ง กระด้างมาก

1.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

1.2.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 4 คำ ได้แก่ คำว่า บริสุทธิ์ ผ่อง พล่าน และสว่าง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 59

บริสุทธิ์

ให้ยืมเอาบาตรดินต่อพระคลังในมาใส่ทรายที่ขาวบริสุทธิ์ไปตั้งทั้ง 2 บ่อ

(ประชุมหมายรับสั่ง ภาคที่ 2 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์: 39)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “บริสุทธิ์” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 655) มีความหมายว่า “แท้, ไม่มีอะไรเจือปน, ปราศจากมลทิน, หอมจืดไม่มีตำหนิ” คำว่า “บริสุทธิ์” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยา คำว่า “ขาว” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่าขาวลักษณะที่ไม่มีอะไรเจือปน ขาวหอมจืดไม่มีตำหนิ

ตัวอย่างที่ 60

ผ่อง

พระจันทร์อันเพญผ่องรุ่งเรืองสว่างในนภางค์ในวันสุกัษะปักขนั้น

(กฎหมายตราสามดวง: 202)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “ผ่อง” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 774) มีความหมายว่า “ปลั่ง, ปราศจากมลทิน, ไม่ขุ่นมัว” คำว่า “ผ่อง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เพ็ญ” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วย ตาว่า เต็มลักษณะที่มีน้ำมีนวล “ปราศจากมลทิน ไม่ขุ่นมัว”

ตัวอย่างที่ 61

พล่าน

นรกอันเต็มไปด้วยลามกอาจมเห็อดพล่านวายอยู่

(กฎหมายตราสามดวง: 623)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “พล่าน” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 820) มีความหมายว่า “อาการเป็นไปในลักษณะป่วน วุ่น ลนลาน ซ่าน หรืออย่างอื่นที่คล้ายกัน” คำว่า “พล่าน” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เห็อด” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า เห็อดซ่าน

1.2.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก พบ 2 คำ ได้แก่ คำว่า ขจรและตระหลบ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 62

ขจร

บานแบ่งซึ่งเกสรกลีบกลิ่นทิพย์บุปผาหอมขจรรินรอบบริเวณทิพย์พิมานสถาน

(กฎหมายตราสามดวง: 198)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำว่า “ขจร” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 164) มีความหมายว่า “ฟุ้งไป” คำว่า “ขจร” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “หอม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจมูกว่า หอมฟุ้งไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 63

ตระหลบ

แลทิพยพิมานนั้นงามไปด้วยสวนสระโบกขรณี มีกระแสน้ำสุตบริตยาใจเดียวราซไปด้วยเบญจพิธมะเบิกบานผกาแก่นเกสรโรยร่วงเสาวะคนธฟุ้งตระหลบ

(กฎหมายตราสามดวง: 198)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำว่า “ตระหลบ” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 456) มีความหมายว่า “ฟุ้งไป, กระจายไป” คำว่า “ตระหลบ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ฟุ้ง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจมูกว่า ฟุ้งกระจายไปทั่ว

1.2.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 4 คำ ได้แก่ คำว่า งาม ดี นึก และหนัก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 64

งาม

ท่านจงเลงแลดูซึ่งวิมานอันโน้น มีรัศมีอันสว่างรุ่งเรืองงามยิ่งนัก

(กฎหมายตราสามดวง: 199)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “งาม” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” คำว่า “รุ่งเรือง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “งาม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า รุ่งเรืองขึ้นมาเป็นที่น่าพึงพอใจ

ตัวอย่างที่ 65

ดี

กรมนาเอาข้าวสารซ่อมที่ขาวดี

(ประชุมหมายรับสั่ง ภาคที่ 3 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์: 173)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “ดี” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 14) มีความหมายว่า “มีลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการน่าปรารถนา น่าพอใจใช้ในทางความหมายที่ตรงข้ามกับลักษณะบางอย่าง คือตรงข้ามกับชั่ว” คำว่า “ดี” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ขาว” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ขาวเป็นที่น่าปรารถนา น่าพึงพอใจ

ตัวอย่างที่ 66

นัก

เจ้าพระยาราชสุภาวดี จึงปรึกษาด้วยนายทัพนายกองว่าจะลงไปสู้รบที่เมือง นครราชสีมานัก

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3: 79)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “นัก” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “อย่างยิ่ง, มากหรือหนักไปในทางใดทางหนึ่ง” คำว่า “นัก” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ไกล” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ไกลอย่างยิ่ง ไกลมาก

1.3 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

1.3.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 18 คำ ได้แก่ คำว่า แฉ่ง เชื้อน โซ แด่ว ตื้อ ทีบ นวล บริบูรณ์ ปรอย โปรง เร้ว แรง วิจิตร วีน สะอาด สูง ใหญ่ และเอี่ยม ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 67

ແ່ງ

ต่อมาราวสัก 10 ปี มีสเตอร์มิตเซลอินเนสมหาฉันทอีกคราวนี้ก็ริยาอาการเบิกบาน ผิดปรกติถึงเลือดขึ้นหน้าเดินยืมແ່ງเข้ามาแต่ประตูห้อง

(ชุมนุมพระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ: 220)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “ແ່ງ” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 353) มีความหมายว่า “ใช้ประกอบอาการของยืมหรือหน้าที่ร่าเริงเบิกบาน” คำว่า “ແ່ງ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ยืม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า ยืมอย่างร่าเริงเบิกบาน

ตัวอย่างที่ 68

ເຂື່ອນ

ມ້າเดินເຂື່ອນไปผิตทาง

(พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: 281)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “ເຂື່ອນ” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:391) มีความหมายว่า “ชักช้า” คำว่า “ເຂື່ອນ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เดิน” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า เดินชักช้า

ตัวอย่างที่ 69

ໂຂ

ແກ່ขราคร่ำคร่ำผอมໂຂ

(พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: 339)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “โซ” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:407) มีความหมายว่า “อดอยาก” คำว่า “โซ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ผอม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า ผอมแบบอดอยาก

1.3.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู พบ 2 คำ ได้แก่ คำว่า เจียบและสนั่น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 70

เจียบ

รถยนต์สมัยต้นยังดังอีกทีก็กัก้องรถยนต์สมัยปลายแล่นเจียบเจียบเรียบร้อยตีนั่น

(ชุมนุมพระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จพะยาดำรงราชานุภาพ: 109)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “เจียบ” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 294) มีความหมายว่า “ไม่มีเสียงดัง” คำว่า “เจียบ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “แล่น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า แล่นลักษณะที่ไม่มีเสียงดัง

ตัวอย่างที่ 71

สนั่น

อนึ่งในการมหรสพพระบรมอัฐิครั้งนั้น มีโขนซ์กรอบโรงใหญ่ทั้งโขนซ์วงหลวงและวงหน้ามา . . . มาเล่นรบกัันในท้องสนามหน้าพลับพลา ดังมีปืนบาหรียมรางเกวียนลากออกมาถึงกันตั้งสนั่นไป

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1: 221)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “สนั่น” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1161) มีความหมายว่า “กึกก้อง, ดังลั่น, ดังมาก” คำว่า “สนั่น” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่

เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ดัง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ดังอย่างกึกก้อง ดังลั่นไปทั่ว

1.3.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก พบ 4 คำ ได้แก่ คำว่า คลุ้ง คาว ตระหลบ และเน่า ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 72

คลุ้ง

ลูกขุน พวกเมืองตะกั่วป่าทำหนังสือแห่งไม่เป็นส่งกลิ่นเน่าติดหนังสือมาด้วยเหม็นคลุ้งไปทั้งศาลา

(ชุมนุมพระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จพะยาดำรงราชานุภาพ: 235)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำว่า “คลุ้ง” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 239) มีความหมายว่า “มีกลิ่นตลบ” คำว่า “คลุ้ง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เหม็น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจมูกว่า เหม็นตลบไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 73

คาว

ถ้าจะว่าตามโบราณช้างเผือกงาดำก็มี นี่จะเป็นช้างเผือกหางดำจะไม่ได้หรือ ครั้งนั้นผู้ใดจะกราบทูลว่า กลิ่นตัวเหม็นคาวเป็นช้างโรคก็ไม่ได้

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3: 157)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำว่า “คาว” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 257) มีความหมายว่า “กลิ่นเหม็นอย่างหนึ่งอย่างกลิ่นปลาเนื่อสด” คำว่า “คาว” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เหม็น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจมูกว่า เหม็นลักษณะได้กลิ่นปลาสด

ตัวอย่างที่ 74

ตระหลบ

พวกทำงานก็ได้กลืนรูปเทียนหอมตระหลบไป

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4: 418)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำว่า “ตระหลบ” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 456) มีความหมายว่า “ฟุ้งไป, กระจายไป” คำว่า “ตระหลบ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “หอม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วย จมูกว่า หอมฟุ้ง กระจายไปทั่ว

1.3.4 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 11 คำ ได้แก่ คำว่า งาม ฉียบ ดี นึก บ้าง ประหลาด มาก ยิ่ง ระทก เลิศ และหนัก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 75

งาม

ทำให้เกลี้ยงกวัดขึ้นเงางาม ด้วยชอบพระราชหฤทัยว่าเนื้อแก้วเกลี้ยงใสบริสุทธิ์ ต่อติดกับเครื่องทองอันเกลี้ยงนั้นงามยิ่งนัก

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2: 469)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “งาม” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” คำว่า “งาม” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “งาม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า เงาม “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ”

ตัวอย่างที่ 76

เฉียบ

ยกจอกขึ้นดื่มน้ำอันเย็นเฉียบแลหอมฟุ้งจรุงใจด้วยกลิ่นที่อบร่ำด้วยบุปผชาติ

(เวียงแว่นฟ้า: 253)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “เฉียบ” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 352) มีความหมายว่า “ยิ่งนัก, จัด” คำว่า “เฉียบ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เย็น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า เย็นมาก

ตัวอย่างที่ 77

ดี

วัดระฆังโฆสิตาราม มีสิ่งซึ่งเป็นฝีมือช่างในรัชกาลที่ 1 ทำปรากฏอยู่ คือ ก. พระอุโบสถ เป็นทรงแบบรัชกาลที่ 1 รูปงามดีแต่ไม่มีลวดลายที่ประณีต

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2: 576)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “ดี” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 14) มีความหมายว่า “มีลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการน่าปรารถนา น่าพอใจใช้ในทางความหมายที่ตรงข้ามกับลักษณะบางอย่าง คือตรงข้ามกับชั่ว” คำว่า “ดี” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “งาม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า งามน่าปรารถนา เป็นที่พึงพอใจ

1.4 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

1.4.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 138 คำ ได้แก่คำว่า กรรโชก กระจ่าง กระจิริด กรัง กราก กรั้ม กรู กรูต กลม กว้าง ก่ำ เกร็ง เกรียว โก้ โกรก ไกล ขจี ขริ้ม ขลับ ขวบ ขาม ขาว เข้ม คม ครั้ม ครีต คลุ้ม โครม ง่วน งุด เงก จรัส จังก้า จ้า จ้ำ จู๊ด เจ่อ แจ่ว ฉิว ซ่อม ช้ำ ชุ่ม เชี่ยว โชก โชน ช่าน ซีด แช่ว โซ เด่น ตระหง่าน ตอบ ตั่ว เต็ม เตรี เตียน ถี ทะมื่น ทีบ นวล นิ่ง แน่น แน่ว บริสุทธิ์ บาง ปราด ปู๊ด เปราะ ปลั่ง ปลื้ม เป่ง เปี่ยม เป้น โปรง ผล้อย ผ่อง ผอม ผือด แผล้ว

พรั่ง พราก พราย พราว พรู พลั่ว พะเยิบ พิสุทธิ์ เปรี้ยว โพน โพลง มิด มีด ย่อง เย้ม
 เยื่อน ระหง ระโฮย ร้าง ริน ริว ไร่ เร้ว เร้า เรียบ เรือ เรือง แรง ลั่น ลออ ละไม ละเอียด
 ลั่ว โล่ง วิน วูป สงบ สง่า สลอน สลัว สวย สว่าง สะพรั่ง สะอาด สั่น สูง ไสว หง่อม
 หนุ่ม เหยียด เหลือง แหย ใหญ่ อลังการ อึ้ง เอี่ยม เอื้อย ฮวบ และฮือ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 78

กรรโชก

เสียงสุนัขเห่ากรรโชกดังลั่น

(เวียงแวนฟ้า: 425)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “กรรโชก” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 14) มีความหมายว่า “ขู่เอาด้วยกิริยาหรือวาจาให้กลัว” คำว่า “กรรโชก” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เห่า” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า เห่าลักษณะที่ขู่เพื่อให้อีกฝ่ายกลัว

ตัวอย่างที่ 79

กระจ่าง

แสงจันทร์ทอลงมานวลกระจ่าง

(เวียงแวนฟ้า: 635)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “กระจ่าง” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 24) มีความหมายว่า “สว่าง, สุกใส, ชัดเจน, แจ่ม” คำว่า “กระจ่าง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “นวล” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า นวลลักษณะที่สว่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ 80

กระจริด

ชีวิตผมเป็นส่วนหนึ่งที่เล็กจ้อยกระจริด ในบ้านแห่งธรรมชาติอันกว้างใหญ่ไพศาลนี้

(เดินสู่อิสราภาพ : 170)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “กระจริด” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 24) มีความหมายว่า “เล็กนิด” มีลักษณะเป็นคำมูล คำว่า “กระจริด” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “จ้อย” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วย ตาว่า เล็กมาก เล็กนิดเดียว

1.4.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู พบ 20 คำ ได้แก่ คำว่า กราว กรีด ก้อง กังวาน กาก โกลาหล เครือ เงียบ ชั่วบ ดัง ปาบ ปึก ไพเราะ ระเบ็ง ลั่น แว่ว สนั่น เอียด โอย และเอือก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 81

กราว

ตบมือดังขึ้นกราวใหญ่

(ละครแห่งชีวิต: 289)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “กราว” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 67) มีความหมายว่า “เสียงดังอย่างเสียงของแข็ง เป็นต้น จำนวนมาก ๆ ร่วงลงกระทบพื้นหรือหลังคาพร้อม ๆ กัน หรือเสียงที่คนจำนวนมากตบมือพร้อม ๆ กัน” คำว่า “กราว” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ดัง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหู ว่า ดังขึ้นมาลักษณะหนึ่ง ลักษณะเสียงที่คนจำนวนมากตบมือพร้อม ๆ กัน

ตัวอย่างที่ 82

กรีด

เสียงโทรศัพท์มือถือดังกรีดขึ้นจนสะดุ้ง

(โองสืเทา: 580)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “กรีด” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 69) มีความหมายว่า “เสียงร้องแหลม” คำว่า “กรีด” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ดัง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ดังลักษณะที่แหลมขึ้นมา

ตัวอย่างที่ 83

ก้อง

เสียงสุนัขยุนนานที่ผู้ไว้เฝ้าดังก้อง

(เวียงแว่นฟ้า: 460)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “ก้อง” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 68) มีความหมายว่า “ดังมากอย่างเสียงในที่จำกัดเช่นในโบสถ์, ดังไปได้ไกล” คำว่า “ก้อง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ดัง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ดังมาก

1.4.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก พบ 6 คำ ได้แก่ คำว่า ขจร คลุ้ง คาว ฉุย ตรลบ และฟุ้ง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 84

ขจร

น้ำอบฟอลลีส์บ้อยที่หล่อนเคยใช้ส่งกลิ่นหอมขจร

(ละครแห่งชีวิต: 85)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำว่า “ขจร” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 164) มีความหมายว่า “ฟุ้งไป” คำว่า “ขจร” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “หอม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจมูกว่า หอมฟุ้งไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 85

คลุ้ง

หล่อนเพียงแต่รู้สึกเพื่อนในปากหากก็ไม่คลิ่นเหียนเหมือนวันวาน แม็กลิ่นอาหารจากในครัวจะเหม็นคลุ้ง

(เวียงแฉ่งฟ้า: 651)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำว่า “คลุ้ง” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 239) มีความหมายว่า “มีกลิ่นตลบ” คำว่า “คลุ้ง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เหม็น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจมูกว่า เหม็นตลบไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 86

คาว

หากก็รู้สึกว่น้ำเหม็นคาวจนต้องเอ้อมไปหยิบกระโถน

(เวียงแฉ่งฟ้า: 646)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำว่า “คาว” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 257) มีความหมายว่า “กลิ่นเหม็นอย่างหนึ่งอย่างกลิ่นปลาเนื่อสด” คำว่า “คาว” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เหม็น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจมูกว่า เหม็นลักษณะที่ได้กลิ่นปลาสด

1.4.4 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย พบ 7 คำ ได้แก่ คำว่า ฉ่ำ ขึ้น นุ่ม ผาก ผ่าว เย็น และเยือก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 87

ฉ่ำ

ผ้าชิ้นเปียกโชกแต่เย็นฉ่ำ

(เวียงแว่นฟ้า: 366)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย คำว่า “ฉ่ำ” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 349) มีความหมายว่า “ชุ่มชื้น” คำว่า “ฉ่ำ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เย็น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยกายว่า เย็นลักษณะมีความชุ่มชื้น

ตัวอย่างที่ 88

ขึ้น

ค่อย ๆ รดลงมาที่ปลายแขนพอเปียกขึ้น แต่ก็ไปถึงกับเปียกโชก

(เวียงแว่นฟ้า: 327)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย คำว่า “ขึ้น” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 384) มีความหมายว่า “มีไอน้ำซึมซาบอยู่ เช่น อากาศขึ้น, ไม่แห้งทีเดียว เช่น ผ้าขึ้น” คำว่า “ขึ้น” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เปียก” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยกายว่า เปียกลักษณะที่มีไอน้ำซึมอยู่

ตัวอย่างที่ 89

นุ่ม

หาสิ่งที่ยกสัมผัสมีลักษณะสาก หยาดระคาย กายก็มีร่องรอยแห่งการขูดขีด และก่อให้เกิดความรู้สึกเจ็บ แต่ในขณะที่เดียวกันหากวัตถุที่ยกสัมผัสมีลักษณะที่อ่อนนุ่ม กายก็ไร้รอยขีดขูดและก่อให้เกิดความรู้สึกสบายที่ได้สัมผัส

(เดินสู่อิสราภาพ: 271)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย คำว่า “นุ่ม” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 640) มีความหมายว่า “อ่อนละมุน, อ่อนนิ่ม” คำว่า “นุ่ม” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “อ่อน” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยกายว่า อ่อนอย่างละมุนมือ

1.4.5 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 23 คำ ได้แก่ คำว่า งาม ง่าย จัง จัด เจียบ เียบ ดี น้อย นึก มาก ยิ่ง ยิบ เียบ เี่ยม เลิศ สบาย สะท้าน สุด แสน หนัก หิว เหน็บ และออก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 90

งาม

นัยน์ตายังโตดำ ขม้อย งาม

(ละครแห่งชีวิต: 291)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “งาม” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” คำว่า “งาม” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ขม้อย” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า ขม้อยตาเป็นที่น่าสนใจชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ

ตัวอย่างที่ 91

ง่าย

เส้นก๋วยเตี๋ยวปัจจุบันสีขาวเพราะน้ำยาฟอกขาว เส้นไม่บูดอยู่ได้หลายวันเพราะยากันบูด เส้นเหนียวยาวไม่ ขาด ง่าย เพราะสารเคมี

(สยามหลอกเผ่าหลายพันธุ์: 244)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “ง่าย” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 291) มีความหมายว่า “สะดวก, ไม่ยาก” คำว่า “ง่าย” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับ

อายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ไม่ขาด” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่าขาดได้ยาก

ตัวอย่างที่ 92

จ้ง

"แหม เพลงเก่า ๆ เนี่ยเพราะจ้งนะคะ"

(โถงสีเทา: 25)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “จ้ง” มีลักษณะเป็นคำมูล ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 309) มีความหมายว่า “ยิ่งนัก” คำว่า “จ้ง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เพราะ” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า เพราะเป็นอย่างยิ่ง

เพื่อให้เห็นภาพรวมจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ที่เป็นคำมูล ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ที่เป็นคำมูลแต่ละสมัย ตามตารางที่ 8 ต่อไปนี้

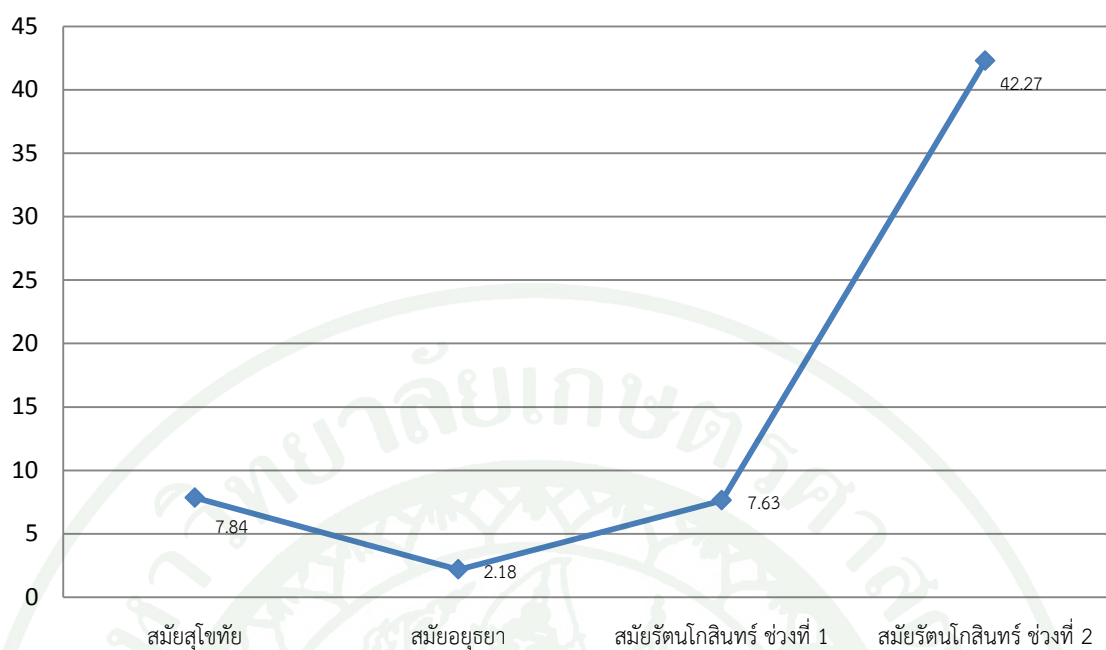
ตารางที่ 8 สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ที่เป็นคำมูล

สมัย	คำ	จำนวน	ร้อยละ
สมัยสุโขทัย	กลม เกลี้ยง ก่ำ ขจร ขาว งาม ฉวัด ดี ตระการ ตระหลบ เต็ม นะแน่ง นัก บริบูรณ์ บริสุทธิ์ บาง ผ่อง พราย เพราะ พิจิตร พิสดาร พูน พุ่ง ระทด ราบ เร็ว เรือง สน้อย สลอน สาบ สุทระ ไส ห้วน เหลือ้ง เหลือม อ่อน	36	7.84
สมัยอยุธยา	ขจร งาม ดี ตระหลบ นัก บริสุทธิ์ ผ่อง พล่าน สว่าง หนัก	10	2.18
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1	คลุ้ง คาว งาม เจียบ แฉ่ง ฉะียบ เชือน ไซ ดี แต่ว ตระหลบ ตื้อ ทีบ นวล นัก เนา บริบูรณ์ บ้าง ปรอย ประหลาด โปร่ง มาก ยิ่ง ระทก เร็ว แร้ง เลิศ วิจิตร วิน สนั่น สะอาด สูง หนัก ใหญ่ เอี่ยม	35	7.63

ตารางที่ 8 (ต่อ)

สมัย	คำ	จำนวน	ร้อยละ
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (ต่อ)	กรรโชก กระจ่าง กระจิริด กรัง กราก กราว กริม กรีด กรู กรูด กลม กว้าง ก้อง ก่ำ กังวาน กาก เกร็ง เกรียว ไก่ โกรก โกลาหล ไกล ขจร ขจี ขริม ขลับ ขวบ ขาม ขาว เข้ม คม ครีမ် ครีด คลั่ง คลุ้ม คาว เครือ โครม ง่วน งาม ง่าย งุด งอก เจียบ จรัส จัง จัด จังก้า จ้า จ้ำ จู๊ด เจ๋อ แจ่ว เจียบ ฉ่ำ ฉิว ฉุย ฉียบ ชั่วบ ช่อม ช้ำ ชุ่ม ชื่น เชี่ยว โชก โชน ช่าน ชืด แซ่ว โซ ดั่ง ดี เด่น ตรลบ ตระหง่าน ตอบ ตั่ว เต็ม เตรี เตียน ถี่ ทะมิน ทีบ นวล น้อย นึก นิ่ง นุ่ม แน่น แน่ว บริสุทธิ์ บาง ปราด ปรี๊ด เปรอะ ปลั่ง ปลื้ม ป่าป ปึก เป่ง เปี่ยม แป้น โปรง ผล้อย ผ่อง ผอม ผาก ผ่าว เผือด แผล้ว พรัง พราก พราย พราว พรู พลั่ว พะเยิบ พิสุทธิ์ เพรียว โพน โพลง ไพเราะ พุง มาก มิด มิด ย่อง ยิ่ง ยิบ เย็น เยิ้ม เยียบ เยี่ยม เยือก เยื่อน ระเบ็ง ระหง ระโหย ร้าง ริน รื้อ รื้อ เร็ว เร่า เรียบ เรื่อ เรือง แรง ลั่น ล่อ ละไม ละเอียด ลั่น ลือ เลิศ โลง วิน วูป แว่ว สงบ สง่า สนั่น สบาย สลอน สลัว สวย สว่าง สะท้าน สะพรั่ง สะอาด สั่น สุด สูง แสน ไสว หง่อม หนัก หนุ่ม หิว เหน็บ เหยียด เหลือง แหย ใหญ่ ออก อลังการ อึ้ง เอียด เอี่ยม เอื้อย โอย ฮวบ ฮือ เอือก	194	42.27
รวม		275	59.92

เพื่อให้เห็นภาพรวมของคำมูลข้างต้น ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นตามการแบ่งสมัยคำมูล
ซึ่งปรากฏดังภาพที่ 7 ต่อไปนี้

ภาพที่ 7 คำมูล

จากภาพที่ 7 แสดงให้เห็นภาพรวมของคำมูลพบว่า คำมูล มีค่าทั้งหมด 275 คำ คิดเป็นร้อยละ 59.92 จากค่าทั้งหมด 459 คำ พบมากที่สุด คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 จำนวน 194 คำ คิดเป็นร้อยละ 42.27 รองลงมา คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 จำนวน 35 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.63

2. คำประสม

2.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยสุโขทัย ไม่พบลักษณะคำประสมในคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ

2.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยอยุธยา ไม่พบลักษณะคำประสมในคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ

2.3 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 ไม่พบลักษณะคำประสมในคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ

2.4 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

2.4.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 2 คำ ได้แก่ คำว่า ทอดน่อง และอ่อนโยน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 93

ทอดน่อง

ต่างคนต่างก็เดินทอดน่องฝ่าความเย็นเยียบไปจนถึงตลาดที่ยังมีดมิด

(เวียงแว่นฟ้า: 140)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “ทอดน่อง” มีลักษณะเป็นคำประสม ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 554) มีความหมายว่า “อาการที่เดินช้า ๆ ตามสบาย” คำว่า “ทอดน่อง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เดิน” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า “อาการที่เดินช้า ๆ ตามสบาย”

ตัวอย่างที่ 94

อ่อนโยน

แนนซี่ยิ้มอ่อนโยน

(เวียงแว่นฟ้า: 47)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “อ่อนโยน” มีลักษณะเป็นคำประสม ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1386) มีความหมายว่า “มีกิริยาว่าจ้านมึนวล” คำว่า “อ่อนโยน” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ยิ้ม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า ยิ้มอย่างนึ่มนวล

2.4.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 7 คำ ได้แก่ คำว่า จรุงใจ จับใจ ชอบใจ บาดคอ ผิดปกติ สดชื่น และหวานซึ้ง ดังอย่าง

ตัวอย่างที่ 95

จรงใจ

ยกจอกขึ้นดื่มน้ำอันเย็นเฉียบแลหอมฟุ้งจรงใจด้วยกลิ่นที่อบร่ำด้วยบุปผชาติ

(เวียงแว่นฟ้า: 253)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “จรงใจ” มีลักษณะเป็นคำประสม คำว่า “จรง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 304) มีความหมายว่า “จุง, ชักชวน” ดังนั้น คำว่า “จรงใจ” มีความหมายว่า “ยวนใจ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาวิเศษณ์คำว่า “หอมฟุ้ง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า หอมตลบเป็นที่ยวนใจ

ตัวอย่างที่ 96

จับใจ

มีความยินดียิ่งนักที่พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการฝ่ายในได้แสดงความสัตย์สุจริตและอำนวยพรให้แก่เราและสมเด็จพระบรมราชินีด้วยวาจาอันไพเราะจับใจอย่างยิ่ง

(พระบรมราโชวาทและกระแสพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปกฯ: 33)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “จับใจ” มีลักษณะเป็นคำประสม ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 313) มีความหมายว่า “ติดใจ, เป็นที่พอใจ” คำว่า “จับใจ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาวิเศษณ์คำว่า “ไพเราะ” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ไพเราะเป็นที่พอใจ

ตัวอย่างที่ 97

ชอบใจ

เจ้าฟ้าเมืองนายหัวเราะดังลั่นชอบใจ

(เวียงแว่นฟ้า: 484)

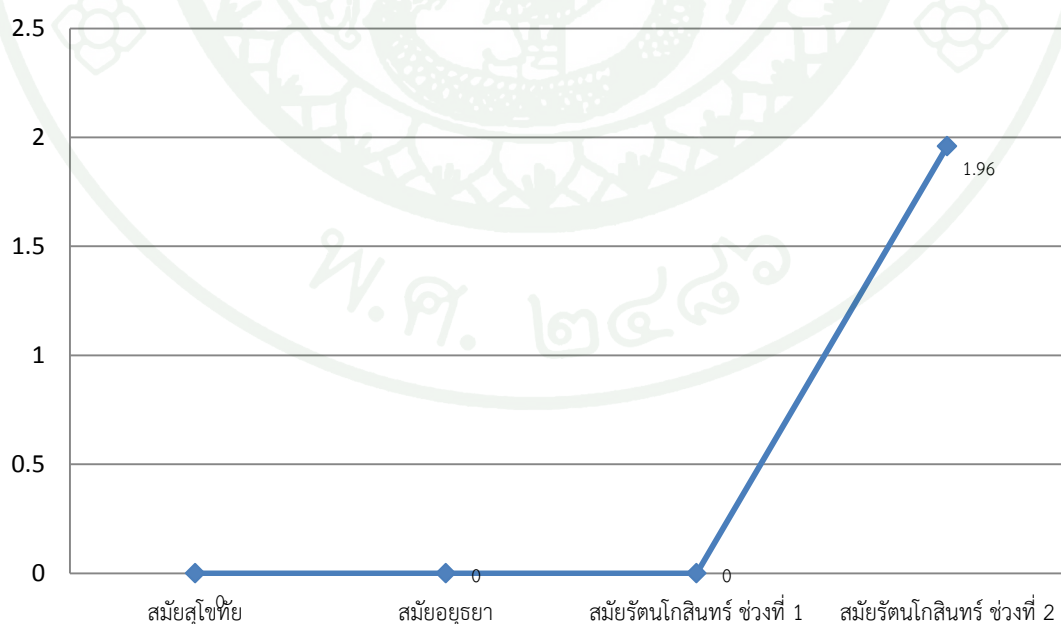
ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “ชอบใจ” มีลักษณะเป็นคำประสม ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 364) มีความหมายว่า “ถูกใจ, ยินดี, พอใจ” คำว่า “ชอบใจ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาวิเศษณ์คำว่า “ลั่น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า หัวเรียดังมากอย่างเป็นที่ถูใจ

เพื่อให้เห็นภาพรวมจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่เป็นคำประสม ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่เป็นคำประสมแต่ละสมัย ตามตารางที่ 9 ต่อไปนี้

ตารางที่ 9 สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่เป็นคำประสม

สมัย	คำ	จำนวน	ร้อยละ
สมัยสุโขทัย	-	-	-
สมัยอยุธยา	-	-	-
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1	-	-	-
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2	จูงใจ จับใจ ชอบใจ ทอดน่อง บาดคอ ผิดปกติ สดชื่น หวานซึ้ง อ่อนโยน	9	1.96
รวม		9	1.96

เพื่อให้เห็นภาพรวมของคำประสมข้างต้น ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นตามการแบ่งสมัยคำประสม ซึ่งปรากฏดังภาพที่ 8 ต่อไปนี้

ภาพที่ 8 คำประสม

จากภาพที่ 8 แสดงให้เห็นภาพรวมของคำประสม พบว่า คำประสม มีคำทั้งหมด 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.96 จากคำทั้งหมด 459 คำ พบเพียงสมัยเดียวเท่านั้น คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 จำนวน 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.96 ไม่พบคำประสมในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1

3. คำประสม

3.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยสุโขทัย ไม่พบลักษณะคำประสมใน คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ

3.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยอยุธยา ไม่พบลักษณะคำประสมใน คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ

3.3 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

3.3.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 2 คำ เท่านั้น ได้แก่คำว่า อย่างครึกครื้นและอย่างวิจิตรพิสดาร ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 98

อย่างครึกครื้น

ซึ่งคณะกรรมการและสมาชิกได้จัดให้มีขึ้นถวายเป็นพิเศษ ผู้แทนราชการจังหวัดและ คณะกรรมการคอยเฝ้าจัดการรับเสด็จ การได้เป็นไปอย่างครึกครื้นโตใหญ่

(จดหมายเหตุรัชกาลที่ 6 เสด็จพระราชดำเนินประพาสประเทศมะลายู: 123)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “อย่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1376) มีความหมายว่า “โดยอาการที่” คำว่า “ครึกครื้น” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 234) มีความหมายว่า “สนุกสนาน, ร่าเริง” คำว่า “อย่างครึกครื้น” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “จัดการรับเสด็จ” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ ด้วยคำว่า จัดการรับเสด็จในลักษณะที่สนุกสนาน

ตัวอย่างที่ 99

อย่างวิจิตรพิสดาร

พระวิหารคดทั้งสี่ ไม่ใช่สิ่งที่สำคัญ จึงไม่ได้ทำอย่างวิจิตรพิสดาร

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2: 575)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “อย่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1376) มีความหมายว่า “โดยอาการที่” คำว่า “วิจิตร” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1117) มีความหมายว่า “งามประณีต” คำว่า “พิสดาร” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 839) มีความหมายว่า “ละเอียดลออ” คำว่า “วิจิตรพิสดาร” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1117) มีความหมายว่า “ลักษณะที่ประติษฐ์หรือตกแต่งจนบางทีเกินงาม” คำว่า “อย่างวิจิตรพิสดาร” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ไม่ได้ทำ” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า ไม่ได้ทำจนเกินงาม

3.3.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู จำนวน 2 คำ ได้แก่คำว่า อย่างกึกก้องและอย่างสนั่น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 100

อย่างกึกก้อง

ต่างพากันโห่ถวายชัยเสียงสนั่นหวั่นไหวอย่างกึกก้อง

(จดหมายเหตุรัชกาลที่ 6 เสด็จพระราชดำเนินประพาสประเทศมะลายู: 18)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “อย่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1376) มีความหมายว่า “โดยอาการที่” คำว่า “กึกก้อง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 133) มีความหมายว่า “ดังสนั่น, ดังมาก” คำว่า “อย่างกึกก้อง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “โห่” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า โห่ดังมาก

ตัวอย่างที่ 101

อย่างสนั่น

ก็พากันปิตินดิสรสรเสริญพระบารมีตบมืออย่างสนั่นหวั่นไหว แสดงอาการเอิกเกริก
ร่าเริงบรรเทิงใจอย่างยิ่ง

(จดหมายเหตุรัชกาลที่ 6 เสด็จพระราชดำเนินประพาสประเทศมลายู: 47)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู
คำว่า “อย่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1376) มีความหมายว่า
“โดยอาการที่” คำว่า “สนั่น” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1161)
มีความหมายว่า “กึกก้อง, ดังลั่น, ดังมาก” คำว่า “อย่างสนั่น” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ
ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ตบมือ” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วย
หูว่า ตบมือดังมาก

3.3.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 2 คำ
ได้แก่คำว่า อย่างงามและอย่างยิ่ง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 102

อย่างงาม

พระพุทธรูปประจำพระวิหารแต่ละทิศก็คิดทำอย่างงามประหลาดไม่มีเสมอสอง

(ชุมนุมพระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จเจ้าพระยาดำรงราชานุภาพ: 236)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ
คำว่า “อย่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1376) มีความหมายว่า
“โดยอาการที่” “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมาย
ว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” คำว่า “อย่างงาม” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ
ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “คิดทำ” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วย
ใจว่า คิดทำให้เป็นทีพึงใจแก่ผู้พบเห็น

ตัวอย่างที่ 103

อย่างยิ่ง

ผู้พระไตรปิฎกทรงมณฑปประดับมุกงามอย่างยิ่ง

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2: 573)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “อย่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1376) มีความหมายว่า “โดยอาการที่” คำว่า “ยิ่ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 952) มีความหมายว่า “เป็นยอด ที่สุด” คำว่า “อย่างยิ่ง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “งาม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า งามที่สุด

3.4 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468- พ.ศ. 2555)

3.4.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 12 คำ ได้แก่คำว่า โดยสะดวก อย่างช้า (อย่างช้า ๆ) อย่างดุดัน อย่างประณีตบรรจง อย่างรวดเร็ว อย่างระมัดระวัง อย่างแรง อย่างวิจิตรประณีต อย่างสงบเสงี่ยม อย่างสวยงาม อย่างองอาจ และ อย่างอดทน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 104

โดยสะดวก

คนทั้งสองมองเลยไปตามลำน้ำสีน้ำตาลใสสะอาดเนื่องด้วยน้ำกำลังไหลบ่ามาแต่ภูผา ไกลโพ้นสองฟากที่เลยไป แน่นขนัดด้วยป่าไม้ดงดิบ แต่เรือก็ล่องแล่นโดยสะดวก

(เวียงแว่นฟ้า: 616)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “โดย” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 448) มีความหมายว่า “ด้วย, ตาม” คำว่า “สะดวก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1191) มีความหมายว่า “คล่อง, ไม่ติดขัด” คำว่า “โดยสะดวก” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ล่องแล่น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า แล่น “คล่อง ไม่ติดขัด”

ตัวอย่างที่ 105

อย่างช้า

รถแล่นฝ่าฝูงคนไปได้อย่างช้าที่สุด

(กระแสพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช : 564)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “อย่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1376) มีความหมายว่า “โดยอาการที่” คำว่า “ช้า” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 372) มีความหมายว่า “ค่อย ๆ เคลื่อนไป, ไม่เร็ว, ไม่ไว” คำว่า “อย่างช้า” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “แล่น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า แล่นไม่เร็ว

ตัวอย่างที่ 106

อย่างดุดัน

น้ำเสียงดังกังวานอย่างดุดันของบิดาไม่ทำให้เขาเกรงกลัวเนื่องจากไปด้วยอยู่มะละแหม่งมานานเสมือนบ้านอีกหลังหนึ่งซึ่งสามารถขึ้นลงได้ง่าย

(เวียงแว่นฟ้า: 423)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “อย่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1376) มีความหมายว่า “โดยอาการที่” คำว่า “ดุดัน” มีลักษณะเป็นคำซ้ำ โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมก ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:439) มีความหมายว่า “ดูอย่างไม่ลดละ” คำว่า “อย่างดุดัน” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ดังกังวาน” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า ดังกังวานลักษณะที่ดูอย่างไม่ลดละ

3.4.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู จำนวน 2 คำ ได้แก่คำว่า อย่างเจิบและอย่างแผ่วเบา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 107

อย่างเจียบ

ข้าพเจ้าเข้าบ้านที่ถนนรูย์ลีโอเตย์อย่างเจียบกริบ

(ละครแห่งชีวิต: 370)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “อย่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1376) มีความหมายว่า “โดยอาการที่” คำว่า “เจียบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 294) มีความหมายว่า “ไม่มีเสียง” คำว่า “อย่างเจียบ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เข้า” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า เข้าลักษณะที่ไม่มีเสียง

ตัวอย่างที่ 108

อย่างแผ่วเบา

ได้แต่ลอบระบายลมหายใจอย่างแผ่วเบา

(เวียงแว่นฟ้า: 330)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “อย่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1376) มีความหมายว่า “โดยอาการที่” คำว่า “แผ่ว” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 791) มีความหมายว่า “เบา” และ คำว่า “เบา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 683) มีความหมายว่า “มีน้ำหนักน้อย” ดังนั้นคำว่า “อย่างแผ่วเบา” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ระบาย” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ระบาย (ลมหายใจ) เบามาก

3.4.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 2 คำ ได้แก่คำว่า อย่างผิดหวังและอย่างยิ่ง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 109

อย่างผิดหวัง

เสียงของเขาดังมากผิดปกติสีหน้าซีดเผือดอย่างผิดหวัง

(เวียงแว่นฟ้า 68)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “อย่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1376) มีความหมายว่า “โดยอาการที่” คำว่า “ผิดหวัง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 781) มีความหมายว่า “ไม่สมหวัง, ไม่ได้ดังที่หวัง” คำว่า “อย่างผิดหวัง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ซีดเผือด” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ซีดเผือดลักษณะที่ไม่สมหวัง

ตัวอย่างที่ 110

อย่างยิ่ง

มีความยินดียิ่งนักที่พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการฝ่ายในได้แสดงความสัต์ยสุจริตและอำนวยพรให้แก่เราและสมเด็จพระบรมราชินีด้วยวามจาอันไพเราะจับใจอย่างยิ่ง

(พระบรมราโชวาทและกระแสพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก ฯ: 33)

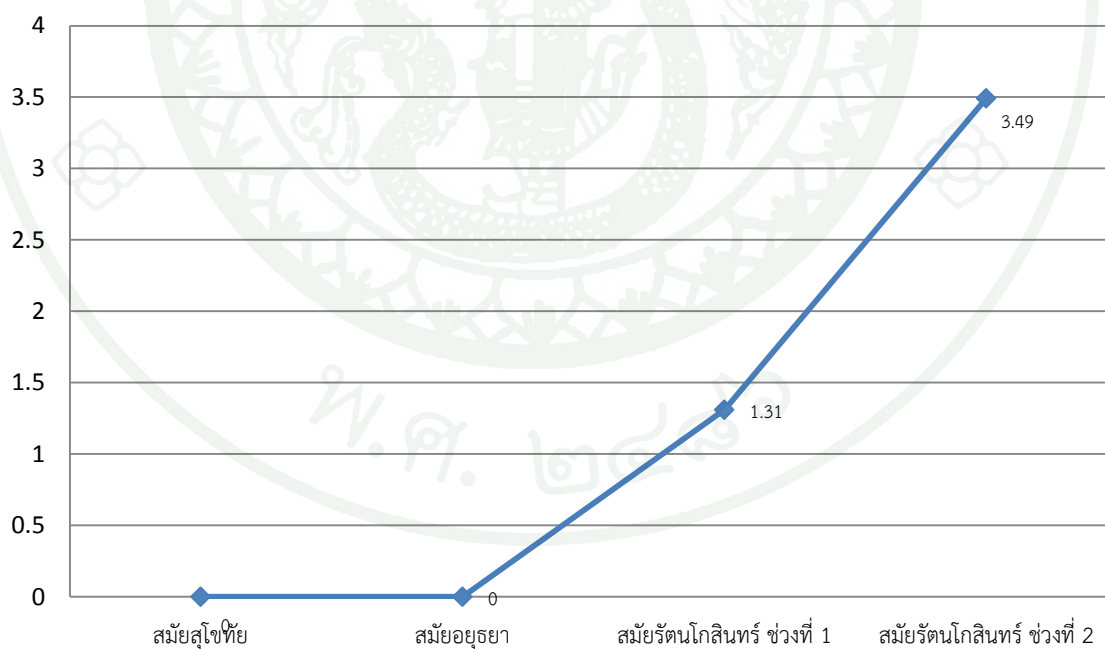
ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “อย่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1376) มีความหมายว่า “โดยอาการที่” คำว่า “ยิ่ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 952) มีความหมายว่า “เป็นยอด ที่สุด” คำว่า “อย่างยิ่ง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ไพเราะจับใจ” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ไพเราะจับใจที่สุด

เพื่อให้เห็นภาพรวมจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่เป็นคำประสม ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่เป็นคำประสมแต่ละสมัย ตามตารางที่ 10 ต่อไปนี้

ตารางที่ 10 สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่เป็นคำประสาน

สมัย	คำ	จำนวน	ร้อยละ
สมัยสุโขทัย	-	-	-
สมัยอยุธยา	-	-	-
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1	อย่างกึกก้อง อย่างครึกครื้น อย่างงาม อย่างยิ่ง อย่างวิจิตรพิสดาร อย่างสนั่น	6	1.31
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2	โดยสะดวก อย่างเงียบ อย่างช้า (อย่างช้า ๆ) อย่างดุดัน อย่างประณีตบรรจง อย่างผิตหวัง อย่างแผ่วเบา อย่างยิ่ง อย่างรวดเร็ว อย่างระมัดระวัง อย่างแรง อย่างวิจิตรประณีต อย่างสงบเสงี่ยม อย่างสวยงาม อย่างองอาจ อย่างอดทน	16	3.49
รวม		22	4.80

เพื่อให้เห็นภาพรวมของคำซ้ำข้างต้น ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นตามการแบ่งสมัยคำประสาน ซึ่งปรากฏดังภาพที่ 9 ต่อไปนี้

ภาพที่ 9 คำประสาน

จากภาพที่ 9 แสดงให้เห็นภาพรวมของคำประสม พบว่า คำประสม มีคำทั้งหมด 22 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.80 จากคำทั้งหมด 459 คำ พบมากที่สุด คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 จำนวน 16 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.49 รองลงมา คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 จำนวน 6 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.31

4. คำซ้ำ

4.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบเพียง 1 คำเท่านั้น ได้แก่คำว่า เหลื่อม ๆ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 111

เหลื่อม ๆ

นอกพระนครไตรตรึงษ์ฝ่ายอาคเนย์ทิศ มีพระเจดีย์เจ้าพระองค์หนึ่งทรงพระนามชื่อ จุฬามณีเจดีย์เจ้าแล รุ่งเรืองงาม เทียรย่อมแก้วอินทนิลแล ... แลที่นั่นมีกำแพงทองเนื้อแล้วล้อมรอบ แลกำแพงนั้น แต่ละอันละด้าน ๆ ละ 160,000 วา มีธงกระดาศแลธงชัย แลกลดขุมสายทั้งหลาย ย่อมประดับนี้ด้วยแก้วแลเจียนทองบ้างด้าบ้างแดงบ้างเหลืองบ้างขาวแลเขียว ย่อมแล้วแต่แก้ว 7 สิ่ง ซึ่งท่านผูกในใบกลดแลธง ดูงามเหลื่อม ๆ พรายงามตามกันทั้งหลายมากนักหนา

(ไตรภูมิพระร่วง: 221)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “เหลื่อม ๆ” มีลักษณะเป็นคำซ้ำ โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมก ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1040) พบคำว่า “เหลื่อม” มีความหมายว่า “เป็นเงามั่น” คำว่า “เหลื่อม ๆ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยา คำว่า “งาม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า งามเป็นเงามั่น

4.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยอยุธยา ไม่พบลักษณะคำซ้ำในคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ

4.3 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 2 คำ ได้แก่คำว่า ตะคุ่ม ๆ และพรำ ๆ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 112

ตะคุ่ม ๆ

นกกระทุงทางเหนือฝูงใหญ่โตมากและเป็นเวลาที่กำลังมีดขุมขมัวและเห็นตะคุ่ม ๆ

(ชุมนุมพระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จพะยาดำรงราชานุภาพ: 236)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “ตะคุ่ม ๆ” มีลักษณะเป็นคำซ้ำ โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมก ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:475) มีความหมายว่า “ที่เห็นเป็นเงาดำ ๆ เพราะอยู่ในที่แสงไม่พอหรือในระยะที่เห็นไม่ชัด” คำว่า “ตะคุ่ม ๆ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เห็น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า “เห็นเป็นเงาดำ ๆ เพราะอยู่ในที่แสงไม่พอหรือในระยะที่เห็นไม่ชัด”

ตัวอย่างที่ 113

พรำ ๆ

ฝนตกพรำ ๆ เกิดอสันิบาตตกถูกพระเมรุเกิดเพลิงไหม้ขึ้น

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3: 75)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “พรำ ๆ” มีลักษณะเป็นคำซ้ำ โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมก ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:815) มีความหมายว่า “อาการที่ฝนตกน้อย ๆ เรื่อยไป” คำว่า “พรำ ๆ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ตก” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า “ตกน้อย ๆ เรื่อยไป”

4.4 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

4.4.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 27 คำ ได้แก่ คำว่า เก้อ ๆ ขริ้ม ๆ ขวบ ขวบ จาง ๆ เจื่อน ๆ ฉับ ๆ ซ้ำ ๆ เซียว ๆ ตุ่ม ๆ ต้อย ๆ ตะคุ่ม ๆ นิ่ง ๆ บาง ๆ พรวด ๆ พร่า ๆ เปี้ยว ๆ ยอง ๆ ยาว ๆ เร็ว ๆ เร่า ๆ โรย ๆ เลื่อน ๆ เสร้า ๆ หกิก ๆ เหยิง ๆ แหย ๆ และอาด ๆ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 114

เก้อ ๆ

กาแพเป็นไฉวะชาญเวช นังมองอยู่ได้ เสี่ยงทักดัง ๆ เล่นเอาหน้าแดง ขึ้นมาอย่างห้ามไม่ทันยืมเก้อ ๆ

(โง่งสืเทา: 306)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “เก้อ ๆ” มีลักษณะเป็นคำซ้ำ โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมก ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:147) มีความหมายว่า “แสดงสีหน้าเจื่อนเพราะรู้สึกผิดหรือทำอะไรผิดพลาดไป” คำว่า “เก้อ ๆ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ยืม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า ยืมลักษณะที่ “รู้สึกผิดหรือทำอะไรผิดพลาดไป”

ตัวอย่างที่ 115

ขริ้ม ๆ

หมอชาญเวชยืมขริ้ม ๆ

(โง่งสืเทา: 413)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “ขริ้ม ๆ” มีลักษณะเป็นคำซ้ำ โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมก ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:173) มีความหมายว่า “มีอาการนึ่งอย่างตริกตรอง” คำว่า “ขริ้ม ๆ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ยืม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า ยืมด้วยอาการนึ่งอย่างตริกตรอง

ตัวอย่างที่ 116

ขวับ ขวับ

คุณน้าค้อนลมอยู่ขวับ ขวับ

(โถงสี่เฑาะ: 618)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “ขวับ ขวับ” มีลักษณะเป็นคำซ้ำ โดยการเขียนซ้ำคำเดิม ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:176) มีความหมายว่า “เร็ว, ทันที” คำว่า “ขวับ ขวับ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ค้อน” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า ค้อนทันที

4.4.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู พบ 5 คำ ได้แก่ คำว่า กุบกับ ๆ เบา ๆ ปุ ๆ โพล้งเพล้งโพล้งเพล้ง และแว่ว ๆ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 117

กุบกับ ๆ

ชนสีน้ำตาลเข้มมันปลาบ ย่ำกีบอยู่ไปมาดังกุบกับ ๆ มาถึงเชิงบันไดเรือน

(เวียงแว่นฟ้า: 459)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “กุบกับ ๆ” มีลักษณะเป็นคำซ้ำ โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมก ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:136) มีความหมายว่า “เสียงดังเช่นนั้น” คำว่า “กุบกับ ๆ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ดั่ง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ดั่งเป็นเสียงย่ำกีบ กุบกับ ๆ

ตัวอย่างที่ 118

เบา ๆ

เสียงจิ้งมำดั่งเบา ๆ จากข้างใน

(เวียงแว่นฟ้า: 554)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “เบา ๆ” มีลักษณะเป็นคำซ้ำ โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมก ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:683) มีความหมายว่า “ค่อย, ค่อย ๆ” คำว่า “เบา ๆ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ดัง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ดังค่อย ๆ

ตัวอย่างที่ 119

ปุ ๆ

เขาพูดพลางตบสีสี่ข้างมันดังปุ ๆ

(เวียงแว่นฟ้า: 399)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “ปุ ๆ” มีลักษณะเป็นคำซ้ำ โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมก ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:748) มีความหมายว่า “เสียงดังเช่นนั้น” คำว่า “ปุ ๆ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ดัง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ดังเป็นเสียงตบสีสี่ข้าง ปุ ๆ

4.4.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น พบเพียง 1 คำ เท่านั้นได้แก่คำว่า ปะแล่ม ๆ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 120

ปะแล่ม ๆ

เธอหมายถึงข้าวฟ่างหางช้างที่เธอสั่งให้ปลูกไว้ในคุ่ม แล่นาเมล็ดมาเคี้ยวกับน้ำตาล พอหวานปะแล่ม ๆ เมื่อสุกจนขึ้นดี

(เวียงแว่นฟ้า: 193)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น คำว่า “ปะแล่ม” มีลักษณะเป็นคำซ้ำ โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมก ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 730) มีความหมายว่า “อ่อน ๆ น้อย ๆ (ส่วนมากใช้แก่สิ่งที่มีรสหวาน)” คำว่า “ปะแล่ม ๆ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “หวาน” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยลิ้นว่า หวานอ่อน ๆ น้อย ๆ

4.4.4 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 8 คำ ได้แก่ คำว่า ค่อย ๆ จัด ๆ น้อย ๆ นิด ๆ แปรก ๆ มาก ๆ เล็ก ๆ น้อย ๆ และสุด ๆ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 121

ค่อย ๆ

น้ำตาหยดหนึ่งค่อย ๆ ไหลรินลงมา

(โง่งสืเทา: 289)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “ค่อย ๆ” มีลักษณะเป็นคำซ้ำ โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมก ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 248) มีความหมายว่า “ไม่รีบร้อน, อย่างระมัดระวัง, ช้า ๆ” คำว่า “ค่อย ๆ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ไหล” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ไหลช้า ๆ

ตัวอย่างที่ 122

จัด ๆ

ซูปปลาช่อนยังอยู่แต่ใจไม่ยอมให้แม่กินเลย ... จึงแบ่งมาอุ่นให้ร้อนจัด ๆ

(โง่งสืเทา: 486)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “จัด ๆ” มีลักษณะเป็นคำซ้ำ โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมก ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 310) มีความหมายว่า “ยิ่ง เต็มที่ เกินปรกติมาก มากหรือหนักไปในทางใดทางหนึ่ง” คำว่า “จัด ๆ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ร้อน” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ร้อนเกินปรกติ

ตัวอย่างที่ 123

น้อย ๆ

ประดิษฐ์ค้อยจ้องดูข้าพเจ้าพร้อมด้วยดวงหน้าอันยิ้มน้อย ๆ

(ละครแห่งชีวิต: 36)

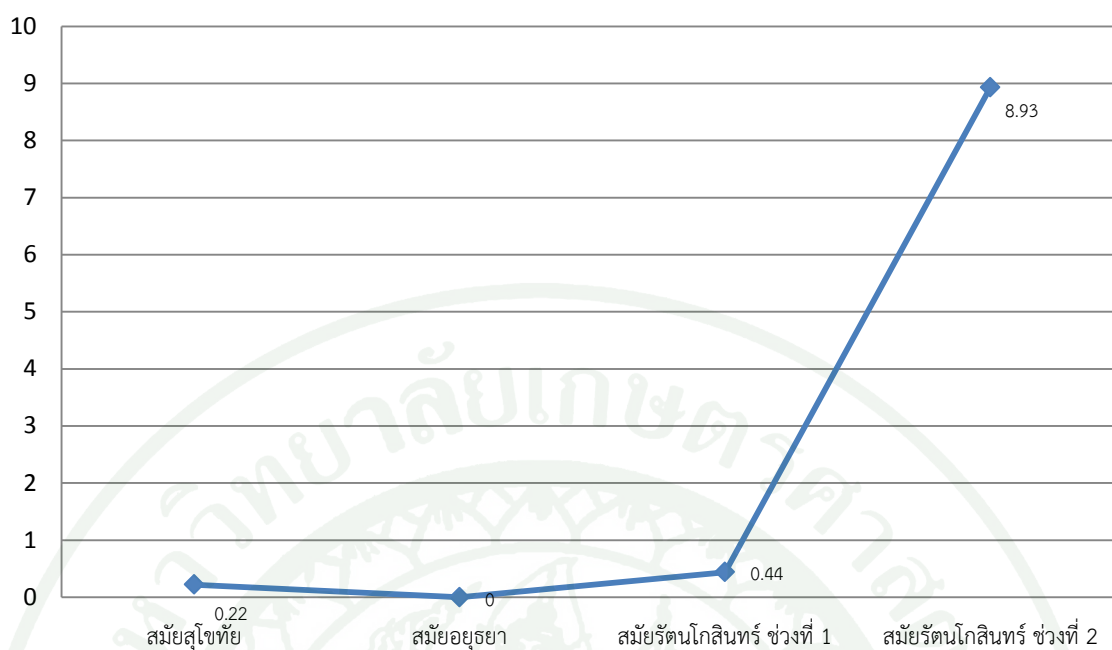
ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “น้อย ๆ” มีลักษณะเป็นคำซ้ำ โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมก ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 612) มีความหมายว่า “ไม่มาก ไม่ใหญ่” คำว่า “น้อย ๆ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ยิ้ม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ยิ้มไม่มาก

เพื่อให้เห็นภาพรวมจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ที่เป็นคำซ้ำ ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ที่เป็นคำซ้ำแต่ละสมัย ตามตารางที่ 11 ต่อไปนี้

ตารางที่ 11 สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ที่เป็นคำซ้ำ

สมัย	คำ	จำนวน	ร้อยละ
สมัยสุโขทัย	เหลือ้ม ๆ	1	0.22
สมัยอยุธยา	-	-	-
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1	ตะคุ่ม ๆ พร้า ๆ	2	0.44
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2	กุกกัก ๆ เก้อ ๆ ขริ้ม ๆ ขวบ ขวบ ค่อย ๆ จัด ๆ จาง ๆ เจื่อน ๆ ฉับ ๆ ซ้ำ ๆ เชียว ๆ ดุ่ม ๆ ต้อย ๆ ตะคุ่ม ๆ น้อย ๆ นิ่ง ๆ นิต ๆ บาง ๆ เบา ๆ ปะแล่ม ๆ ปุ ๆ แปลก ๆ พราด ๆ พร้า ๆ โพล้งเพล้งโพล้ง เพล้ง เพี้ยว ๆ มาก ๆ ยอง ๆ ยาว ๆ เร็ว ๆ เร่า ๆ โรย ๆ เล็ก ๆ น้อย ๆ เลื่อน ๆ แว่ว ๆ เศร้า ๆ สุด ๆ หจิก ๆ เหียง ๆ แหย ๆ อาด ๆ	41	8.93
รวม		44	9.59

เพื่อให้เห็นภาพรวมของคำซ้ำข้างต้น ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นตามการแบ่งสมัยคำซ้ำ ซึ่งปรากฏดังภาพที่ 10 ต่อไปนี้

ภาพที่ 10 คำซ้ำ

จากภาพที่ 10 แสดงให้เห็นภาพรวมของคำซ้ำพบว่า คำซ้ำ มีค่าทั้งหมด 44 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.59 จากค่าทั้งหมด 459 คำ พบมากที่สุด คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 จำนวน 41 คำ คิดเป็นร้อยละ 8.93 รองลงมา คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 จำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.44

5. คำซ้อน

5.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

5.1.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 3 คำ ได้แก่ คำว่า รุ่งเรือง รุ่งร้าย และหม่นหมอง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 124

รุ่งเรือง

เทียรย่อมแก้วแหวนเงินทองแลดูรุ่งเรืองงามดังภูเขาทองแล

(ไตรภูมิพระร่วง: 255)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “รุ่งเรือง” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “รุ่ง” ซ้อนกับคำว่า “เรือง” ในพจนานุกรม

ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:1006) มีความหมายว่า “สว่างไสว” คำว่า “รุ่งเรือง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “แลดู” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า แลดูสว่างไสว

ตัวอย่างที่ 125

รุ่มร่าย

ผมเข้านั้นหยุ่งรุ่มร่ายลงมากปากเขา

(ไตรภูมิพระร่วง: 56)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “รุ่มร่าย” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “รุ่ม” ซ้อนกับคำว่า “ร่าย” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:1008) มีความหมายว่า “ตก ๆ หล่น ๆ เกือบไม่เรียบร้อย” คำว่า “รุ่มร่าย” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “หยุ่ง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า รุ่มลักษณะ “ตก ๆ หล่น ๆ เกือบไม่เรียบร้อย”

ตัวอย่างที่ 126

หม่นหมอง

อันว่าผ้าทิพย์ผูงนั้นโสด ถ้าแล้วแปดเพื่อแลโคลแลเก่าหม่นหมองไปไ้

(ไตรภูมิพระร่วง: 515)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “หม่นหมอง” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “หม่น” ซ้อนกับคำว่า “หมอง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1295) มีความหมายว่า “ไม่ผ่องใส, ไม่สบายใจ, ไม่เบิกบาน” คำว่า “หม่นหมอง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เก่า” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า เก่าไม่ผ่องใส

5.1.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 2 คำ ได้แก่ คำว่า นักหนาและหนักหนา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 127

นักหนา

คนรกรนั้นอยู่ในแม่น้ำใหญ่ อันหนึ่งเต็มไปด้วยลามกอาจมีแลหมิ่นนักหนาแม้ว่าอยู่ไกลได้แลโยชน์ก็ดี

(ไตรภูมิพระร่วง: 32)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “นักหนา” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “นัก” ซ้อนกับคำว่า “หนา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “มากยิ่งขึ้น, ยิ่งนัก” คำว่า “นักหนา” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “หมิ่น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า หมิ่นอย่างมาก

ตัวอย่างที่ 128

หนักหนา

เมืองสุโขทัยมาถึงจอมเขานี้งามหนักหนาแก่กมสองขอกหนทาง ย่อมตั้งกลบพฤษัยไสร่มยวลดอกไม้ตามใต้เทียนประทีปเภาธูปหอมตระหลบทูกแห่ง

(จารึกสมัยสุโขทัย: 94)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “หนักหนา” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “หนัก” ซ้อนกับคำว่า “หนา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1284) มีความหมายว่า “มากยิ่งขึ้น, ยิ่งนัก, ร้ายแรง” คำว่า “หนักหนา” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “งาม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า งามยิ่งนัก

5.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

5.2.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 4 คำ ได้แก่ คำว่า พลุ่งพล่าน ราบคาบ รุ่งเรือง และลุ่มลุด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 129

พลุ่งพล่าน

สถานหนึ่งคือเคียนน้ำมันให้เดือดพลุ่งพล่าน

(กฎหมายตราสามดวง: 929)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “พลุ่งพล่าน” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “พลุ่ง” ซ้อนกับคำว่า “พล่าน” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:821) มีความหมายว่า “อาการที่ไอน้ำหรือควันดันตัวพุ่งออกมาโดยแรง” คำว่า “พลุ่งพล่าน” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เดือด” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า เดือดลักษณะที่ “อาการที่ไอน้ำหรือควันดันตัวพุ่งออกมาโดยแรง”

ตัวอย่างที่ 130

ราบคาบ

คลื่นลมก็สงบราบคาบลงเป็นอัศจรรย์

(พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม): 41)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “ราบคาบ” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “ราบ” ซ้อนกับคำว่า “คาบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:999) มีความหมายว่า “อาการที่ยอมแพ้อย่างไม่มีเงื่อนไข” คำว่า “ราบคาบ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “สงบ” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า สงบอย่างไม่มีเงื่อนไข

ตัวอย่างที่ 131

รุ่งเรือง

ใหญ่เท่าใบจอมมีเปลวไฟลุกรุ่งเรือง

(กฎหมายตราสามดวง: 159)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “รุ่งเรือง” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “รุ่ง” ซ้อนกับคำว่า “เรือง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1006) มีความหมายว่า “สว่างไสว” คำว่า “รุ่งเรือง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ลูก” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า ลูกสว่างไสว

5.2.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 2 คำ ได้แก่ คำว่า ยิ่งนักและหนักหนา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 132

ยิ่งนัก

ท่านจงเลงแลดูซึ่งวิมานอันโน้น มีรัศมีอันสว่างรุ่งเรืองงามยิ่งนัก

(กฎหมายตราสามดวง: 199)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “ยิ่งนัก” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “ยิ่ง” ซ้อนกับคำว่า “นัก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 952) มีความหมายว่า “อย่างยิ่ง” คำว่า “ยิ่งนัก” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “งาม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า งามยิ่งนัก

ตัวอย่างที่ 133

หนักหนา

ฝนตกหนักหนาสามวันจุจกดูฝน

(พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหลวงประเสริฐ: 28)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “หนักหนา” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “หนัก” ซ้อนกับคำว่า “หนา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:1284) มีความหมายว่า “มากยิ่งขึ้น, ยิ่งนัก, ร้ายแรง” คำว่า “หนักหนา” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ตก” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ตกมาก

5.3 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

5.3.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 19 คำ ได้แก่ คำว่า กระจ่างแจ้ง กว้างใหญ่ไพศาล กำเก้อ ขมุกขมัว ครึกครื้น ชำรุดทรุดโทรม โตใหญ่ แ่นนอัด เปิกบาน ประปราย ยับเยิน ยืดยาว โล้งโค้ง สะอาดสะอาด หมดจด หรุหร่า ห้วนไหว ใหญ่โต และอัดแอ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 134

กระจ่างแจ้ง

พอรุ่งก็สว่างกระจ่างแจ้ง

(พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: 104)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “กระจ่าง” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “กระจ่าง” ซ้อนกับคำว่า “แจ้ง” คำว่า “กระจ่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 24) มีความหมายว่า “สว่าง, สุกใส, ชัดเจน, แจ่ม” และคำว่า “แจ้ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 340) มีความหมายว่า “กระจ่าง, สว่าง, ชัด” คำว่า “กระจ่างแจ้ง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “สว่าง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วย ตาว่า สว่างลักษณะที่มองเห็นชัดเจน

ตัวอย่างที่ 135

กว้างใหญ่ไพศาล

แต่ไทยพวกที่ตั้งเป็นอิสระ ณ เมืองสุโขทัยสามารถแผ่อำนาเขตได้กว้างใหญ่ไพศาลไปจนประเทศอื่น

(ชุมนุมพระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จพะยาดำรงราชานุภาพ: 75)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “กว้างใหญ่ไพศาล” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “กว้างใหญ่” ซ้อนกับคำว่า “ไพศาล” คำว่า “กว้างใหญ่” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 85) มีความหมายว่า “แผ่ออกไปไกล” และคำว่า “ไพศาล” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 855) มีความหมายว่า “กว้างใหญ่” คำว่า “กว้างใหญ่ไพศาล” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิด

ที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “แผ่” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่าแผ่ออกไปอย่างกว้างใหญ่และไกลมาก

ตัวอย่างที่ 136

กำเก้อ

พ่อผัว ... กลับหยั่งร้างไปเต้นกำเก้ออยู่คนเดียว

(พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: 288)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “กำเก้อ” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “กำ” ซ้อนกับคำว่า “เก้อ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 109) พบคำว่า “กำ” มีความหมายว่า “อาการที่ทำท่าว่าเก้ง” คำว่า “กำเก้อ” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เต้น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า เต้นที่เป็นเชิงทำท่าว่าเก้ง

5.3.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู พบ 2 คำ ได้แก่ คำว่า กึกก้องและอีกทีกึกก้อง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 137

กึกก้อง

พราหมณ์เป่าพระมหาสังข์ประโคมดุริยางค์ดนตรีมโหรีที่กึกก้อง

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4: 13)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “กึกก้อง” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “กึก” ซ้อนกับคำว่า “ก้อง” คำว่า “กึกก้อง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 133) มีความหมายว่า “ดังสนั่น, ดังมาก” คำว่า “กึกก้อง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ประโคม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ประโคมจนสนั่น อื้ออึงไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 138

อีกทีก็กกก้อง

รยยนต์สมัยต้นยังดั่งอีกทีก็กกก้องรยนต์สมัยปลายแล่นเจียบเจียบเรียบร้อยดี
ฉะนั้น

(ชุมนุมพระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ: 109)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “อีกทีก็กกก้อง” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “อีกที” ซ้อนกับคำว่า “กกก้อง” คำว่า “อีกที” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1420) มีความหมายว่า “เอ็ดอึง, อื้ออึง, ครึกโครม” และคำว่า “กกก้อง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 133) มีความหมายว่า “ดังสนั่น, ดังมาก” คำว่า “อีกทีก็กกก้อง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ดั่ง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจ ว่า ดังมาก

5.3.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 6 คำ ได้แก่ คำว่า งดงาม นึกหนา ยิ่งนัก เล็กน้อย หน้อยหนึ่ง และหนักหนา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 139

นึกหนา

เป็นช่างเผือกโทแท้เหมือนกับพระวิสูตรขึ้นไปดูก็เห็นงามนึกหนา

(พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: 147)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “จัง” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “นึก” ซ้อนกับคำว่า “หนา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 309) มีความหมายว่า “ยิ่งนัก” คำว่า “จัง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “เพราะ” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า เห็นงามยิ่งนัก

ตัวอย่างที่ 140

ยิ่งนัก

ทำให้เกลี้ยงกวาดขึ้นเงางาม ด้วยชอบพระราชหฤทัยว่าเนื้อแก้วเกลี้ยงใสบริสุทธิ์
ต่อติดกับเครื่องทองอันเกลี้ยงนั้นงามยิ่งนัก

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2: 469)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ
คำว่า “ยิ่งนัก” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “ยิ่ง” ซ้อนกับคำว่า “นัก” ในพจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 952) มีความหมายว่า “อย่างยิ่ง” คำว่า “ยิ่งนัก” เป็น
คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “งาม” ให้
รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า เพราะเป็นอย่างยิ่ง

ตัวอย่างที่ 141

เล็กน้อย

ฝนตกประปรายบ้างเล็กน้อย

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4: 185)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ
คำว่า “เล็กน้อย” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “เล็ก” ซ้อนกับคำว่า “น้อย” ในพจนานุกรม
ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1076) มีความหมายว่า “นิดหน่อย” คำว่า “เล็กน้อย”
เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาวิเศษณ์คำว่า
“ตกประปรายบ้าง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ตกเรื่อย ๆ นิดหน่อย

5.4 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

5.4.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 46 คำ ได้แก่
คำว่า เกรอะกรัง เกลี้ยงเกลา เก๋เก๋ เก๋คร่ำคร่ำ ไกลลิบ ไก่หรุ ขะมุกขะมอม คึกคัก ชืดเชียว
ชุบเชียว ดกคื่น ตะปุ่มตะป่ำ ตั้นนุ้ย แน่นขนิด เบื่อเร่อ ประปราย ป่วนปั่น ผ่องแผ้ว ผ่องใส
โผ่งผาง พูพ่อง พูฟ้า มลึงเมลือง มะเมือม ยาวเหยียด ยิ่งใหญ่ รวดเร็ว ร่องแร่ง ระริก ระรัว
ระเรื่อ ราบคาบ รำไร รุ่งรัง เร็วปรือ เรียงราย เรียบร้อย ละล่ำลึง เล็กจ้อย วุ่นวาย วูบวาบ
สวยงาม สะอาดสะอ้าน หนาแน่น ห้วนไหว เหยียดยาว และเอียงอาย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 142

เกรอะกรัง

เลือดแห้งซึมเกรอะกรัง

(เวียงแว่นฟ้า: 361)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “เกรอะกรัง” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “เกรอะ” ซ้อนกับคำว่า “กรัง” ใน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:143) มีความหมายว่า “หมักหมมติดแห้งอยู่” คำว่า “เกรอะกรัง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยาย คำกริยาคำว่า “แห้งซึม” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า แห้งซึมลักษณะ “หมักหมมติดแห้งอยู่”

ตัวอย่างที่ 143

เกลี้ยงเกลา

ผิวที่เคยขาวเกลี้ยงเกลา

(เวียงแว่นฟ้า: 375)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “เกลี้ยงเกลา” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “เกลี้ยง” ซ้อนกับคำว่า “เกลา” ใน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:145) มีความหมายว่า “หมดจดหรือเรียบร้อย” คำว่า “เกลี้ยงเกลา” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ขาว” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า ขาวหมดจด

ตัวอย่างที่ 144

เก่าแก่

แท่นที่ประดิษฐานพระประธานในวิหารยังสูงเด่นเป็นสง่า แม้ว่าองค์พระพุทธรูปจะเป็นพระพุทธรูปจำลองที่สร้างขึ้นใหม่ แต่ก็ดูเก่าแก่

(เดินสู่อิสราภาพ: 215)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “เก่าแก่” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “เก่า” ซ้อนกับคำว่า “แก่” คำว่า “เก่า” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:147) มีความหมายว่า “ก่อน ไม่ใหม่” และคำว่า “แก่” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:1016) มีความหมายว่า “มีอายุมาก” คำว่า “เก่าแก่” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ดู” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า ดูไม่ใหม่

5.4.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู พบ 9 คำ ได้แก่ คำว่า กึกก้อง ชู่ซ่า เบาแผ่ว เปาะเปะ แผ่วเบา แหบแห้ง โหวกเหวก อึงอล และเอิกเกริก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 145

กึกก้อง

เสียงปรบมือดั่งกึกก้อง

(โองสืเทา: 178)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “กึกก้อง” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “กึก” ซ้อนกับคำว่า “ก้อง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:133) มีความหมายว่า “ดังสนั่น ดังมาก” คำว่า “กึกก้อง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ดัง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ดังมาก

ตัวอย่างที่ 146

ชู่ซ่า

หล่อ่นได้ยินเสียงเขาดักน้ำจากโอ่งราดรดเนื้อตัวดั่งชู่ซ่า เขามีสบู่อังกฤษฟอกตัวฟอกผมสบู่อังกฤษหอมกรุ่นติดจมูกเขาแบ่งให้หล่อ่นเก็บไว้ก้อนหนึ่ง

(เวียงแว่นฟ้า: 407)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “ชู่ซ่า” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “ชู่” ซ้อนกับคำว่า “ซ่า” คำว่า “ชู่” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 404) มีความหมายว่า “เสียงดังอย่างเสียงฝนตกมาก ๆ แต่ตก

ไม่นาน” คำว่า “ซู่ซ่า” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยาย คำกริยาคำว่า “ดัง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ดัง “อย่างเสียงในตมมาก ๆ แต่ตกไม่นาน”

ตัวอย่างที่ 147

เบาแผ่ว

บัวบุรีจึงทวนคำเขาเบาแผ่วแกมเงินขวย

(เวียงแว่นฟ้า: 238)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำว่า “เบาแผ่ว” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “เบา” ซ้อนกับคำว่า “แผ่ว” คำว่า “เบา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:683) มีความหมายว่า “มีน้ำหนักน้อย” และ คำว่า “แผ่ว” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:791) มีความหมายว่า “เบา” คำว่า “เบาแผ่ว” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ทำหน้าที่ขยาย คำกริยาคำว่า “ทวนคำ” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ทวนคำเบามาก

5.4.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย พบเพียง 1 คำ เท่านั้น ได้แก่คำว่า ฝะฝ่าว ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 148

ฝะฝ่าว

แดดส่องตรงลงมาสัมผัสผิวหน้าร้อนฝะฝ่าว

(เวียงแว่นฟ้า: 55)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย คำว่า “ฝะฝ่าว” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “ฝะ” ซ้อนกับคำว่า “ฝ่าว” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 775) มีความหมายว่า “อาการที่รู้สึกร้อนแรงเมื่อมีไอร้อนมากระทบ” คำว่า “ฝะฝ่าว” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ร้อน” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยกายว่า ร้อนลักษณะที่ร้อนแรง

5.4.4 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 15 คำ ได้แก่ คำว่า ครั้นครั้น ค่อนข้าง จัดนัก นิดเดียว นิดหนึ่ง (นิดนึ่ง) มากนัก มากมาย มากน้อย ยะเยือก ยิ่งนัก ร้ายกาจ ลั่นหลาม เล็กน้อย วังเวง และเหลือเกิน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 149

ครั้นครั้น

ครั้นถึงยามค่ำภายหลังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์แลสิ้นสุดพระธรรมเทศนา วงสละล้อซึ่งปี่ซุมก็เริ่มบรรเลง พร้อมจูดบอกไฟดาวขึ้นท้องฟ้าดังสนั่นครั้นครั้นทั่วไป

(เวียงแว่นฟ้า: 682)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “ครั้นครั้น” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “ครั้น” ซ้อนกับคำว่า “ครั้น” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:231) มีความหมายว่า “สะเทือน” คำว่า “ครั้นครั้น” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาวิเศษณ์คำว่า “สนั่น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า สนั่นจนสะเทือน

ตัวอย่างที่ 150

ค่อนข้าง

กลางลำเรือต่ำลงไปค่อนข้างยาวแลกว้าง

(เวียงแว่นฟ้า: 514)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “ค่อนข้าง” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “ค่อน” ซ้อนกับคำว่า “ข้าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 246) มีความหมายว่า “หนักหรือกระเสียดไปทางใดทางหนึ่ง เช่น ค่อนข้างดี” คำว่า “ค่อนข้าง” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ยาวแลกว้าง” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ลักษณะกลางลำเรื่อนั้นหนักไปทางยาวและกว้าง

ตัวอย่างที่ 151

จัดนัก

เพราะว่าวันนั้นอากาศไม่เย็นจัดนัก

(จนกว่าเราจะพบกันอีก: 35)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “จัดนัก” มีลักษณะเป็นคำซ้อน เกิดจากคำว่า “จัด” ซ้อนกับคำว่า “นัก” คำว่า “จัด” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 310) มีความหมายว่า “ยิ่ง, เต็มที่, เกินปกติ, ในทางใดทางหนึ่ง” คำว่า “นัก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “อย่างยิ่ง, มากหรือนักไปในทางใดทางหนึ่ง” คำว่า “จัดนัก” เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ทำหน้าที่ขยายคำกริยาคำว่า “ไม่เย็น” ให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ไม่เย็นมาก

เพื่อให้เห็นภาพรวมจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่เป็นคำซ้อน ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่เป็นคำซ้อนแต่ละสมัย ตามตารางที่ 12 ต่อไปนี้

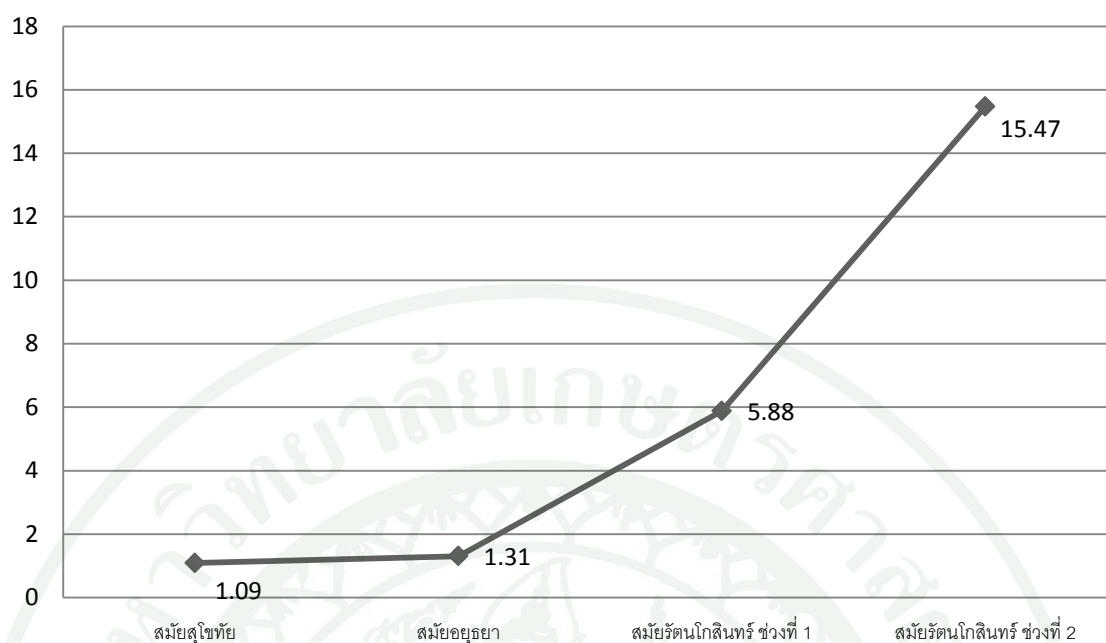
ตารางที่ 12 สรุปคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่เป็นคำซ้อน

สมัย	คำ	จำนวน	ร้อยละ
สมัยสุโขทัย	นักหนา รุ่งเรือง รุ่ยร้าย นักหนา หม่นหมอง	5	1.09
สมัยอยุธยา	พลุ่งพล่าน ยิ่งนัก ราบคาบ รุ่งเรือง ลุ่ยลุต นักหนา	6	1.31
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1	กระจ่างแจ้ง กว้างใหญ่ไพศาล กำเก้อ กึกก้อง ขมุกขมัว ครึกครื้น งดงาม ชำรุดทรุดโทรม โตใหญ่ นักหนา แน่นอัด เบิกบาน ประปราย ยับเย็น ยิ่งนัก ยืดยาว เล็กน้อย โล่งเต้ง สะอาดสะอ้าน หน้อยหนึ่ง นักหนา หมดจด หรุหรา ห้วนไหว ใหญ่โต อัดแอ อึกทึกกึกก้อง	27	5.88

ตารางที่ 12 (ต่อ)

สมัย	คำ	จำนวน	ร้อยละ
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2	เกรอะกรัง เกลี้ยงเกลา กึกก้อง เก๋แก่ เก๋คร่ำคร่ำ ไกลลิบ โก้หรู ชะมุกชะมอม ครั้นครั้น ค่อนข้าง คึกคัก จัดนัก ซีดเซียว ซู่ซ่า ซุบเซียว ดกตื้น ตะปุ่มตะป่ำ ตั๊นตั๊น นิตเตียว นิดหนึ่ง (นิดหนึ่ง) แน่นขันด เบาแผ่ว เบื่อเรื่อ ประปราย ป่วนปั่น เปาะแปะ ผ่องแผ้ว ผ่องใส ผะพัว แผ้วบา โผงผาง พูฟ่อง พูฟ้า มลึงเมื่อง มะเมื่อม มากนั้ก มากมาย มากน้อย ยะเยือก ยาวเหยียด ยิ่งนัก ยิ่งใหญ่ รวดเร็ว ร่องแร่ ระริก ระริ้ว ระเรื่อ ราบคาบ ร้ายกาจ รำไร รุ่งรัง เร็วปรือ เรียงราย เรียบร้อย ลั่นหลาม ละล้าละลัก เล็กจ้อย เล็กน้อย วังเวง วุ่นวาย วูบวาบ สวยงาม สะอาดสะอ้าน หนาแน่น ห้วนไหว แหบแห้ง เหยียดยาว เหลือเกิน โทวกเทวก อิงอล เอิกเกริก เอียงอาย	71	15.47
	รวม	109	23.75

เพื่อให้เห็นภาพรวมของคำซ้อนข้างต้น ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นตามการแบ่งสมัยคำซ้อน ซึ่งปรากฏดังภาพที่ 11 ต่อไปนี้

ภาพที่ 11 คำซ้อน

จากภาพที่ 11 แสดงให้เห็นภาพรวมของคำซ้อนพบว่า คำซ้อน มีค่าทั้งหมด 109 คำ คิดเป็นร้อยละ 23.75 จากค่าทั้งหมด 459 คำ พบมากที่สุด คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 จำนวน 71 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.47 รองลงมา คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 จำนวน 27 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.88

เพื่อให้เห็นภาพรวมจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ตามลักษณะของคำ ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ตามตารางที่ 13 ต่อไปนี้

ตารางที่ 13 สรุปลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ

ลักษณะ	สมัย		สมัยสุโขทัย		สมัยอยุธยา		สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1		สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
คำมูล	36	7.84	10	2.18	35	7.63	194	42.27	275	59.92		
คำประสม	-	-	-	-	-	-	9	2.96	9	2.96		
คำประสาน	-	-	-	-	6	1.31	16	3.49	22	4.80		
คำซ้ำ	1	0.22	-	-	2	0.44	41	8.93	44	9.59		
คำซ้อน	5	1.09	6	1.31	27	5.88	71	15.47	109	23.75		
รวม	42	9.15	16	3.49	70	15.26	331	72.12	459	100		

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นภาพรวมลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 มีค่าทั้งหมด 459 คำ วิเคราะห์ตามลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ พบมากที่สุดคือ คำมูล จำนวน 275 คำ คิดเป็นร้อยละ 59.92 รองลงมา คือ คำซ้อน จำนวน 109 คำ คิดเป็นร้อยละ 23.75 และน้อยที่สุด คือ คำประสม จำนวน 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.96 และวิเคราะห์ตามลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ แบ่งตามสมัย พบมากที่สุด คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 จำนวน 331 คำ คิดเป็นร้อยละ 72.12 รองลงมา คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 จำนวน 70 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.26 และน้อยที่สุด คือ สมัยอยุธยา จำนวน 16 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.49 และนอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ในสมัยสุโขทัย ไม่พบคำประสมและคำประสาน สมัยอยุธยา ไม่พบคำประสม คำประสานและคำซ้ำ และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 ไม่พบคำประสม

รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอายุนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัย สุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ เป็นการศึกษาการนำคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะมาเรียงลำดับเพื่อทำหน้าที่ขยายคำกริยา ให้มีความหมายที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ พบว่าคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ใช้ในตำแหน่งหน้าหรือหลัง และทั้งหน้าและหลัง สามารถนำมาจัดรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ รูปแบบหลัก 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้าคำกริยา
ดังนี้

รูปแบบที่ 2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ปรากฏในตำแหน่งหลังคำกริยา พบ
รูปแบบย่อย จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 2.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่ง
หลังคำกริยา

รูปแบบที่ 2.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ปรากฏ 2 คำ ในตำแหน่ง
หลังคำกริยา

รูปแบบที่ 2.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ปรากฏ 3 คำ ในตำแหน่ง
หลังคำกริยา

รูปแบบที่ 3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ปรากฏในตำแหน่งหน้าและหลัง
คำกริยา พบรูปแบบย่อย จำนวน 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 3.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่ง
หน้าคำกริยาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา ดังนี้

รูปแบบที่ 3.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่ง
หน้าคำกริยาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ปรากฏ 2 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา ดังนี้

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ผู้วิจัย
แบ่งตามรูปแบบ ได้ดังนี้

รูปแบบที่ 1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ปรากฏในตำแหน่งหน้าคำกริยา
พบรูปแบบย่อย จำนวน 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้าคำกริยา

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 1.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้าคำกริยา พบ 1 สมัย เท่านั้น คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ดังนี้

สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 รูปแบบที่ 1.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้าคำกริยา พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ 3 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกายและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ได้รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ สามารถสรุปผลและยกตัวอย่าง ได้ดังนี้

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ปรากฏหน้าคำกริยา จำนวน 2 คำ ได้แก่ กรากและผล็อย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 152

กราก_{ตา}

ชะง่อนผายื่นออกมาราวหลังคารัชมรรชาติทอดเงาเหนือลำห้วยอันกราก_{ตา}ไหลจากยอดดอยแน่นทึบเขียวชอุ่ม

(เวียงแว่นฟ้า: 17)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “กราก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 65) มีความหมายว่า “รวดเร็ว” ปรากฏหน้าคำกริยาคำว่า “ไหล” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า

ตัวอย่างที่ 153

ผล็อย_{ตา}

ในที่สุดหล่อนก็ผล็อย_{ตา}หลับไป

(เวียงแวนฟ้า: 645)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำว่า “ผล็อย” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 773) มีความหมายว่า “อาการที่ร่วงหรือหล่นไปโดยเร็ว” ปรากฏหน้าคำกริยาคำว่า “หลับ” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า หลับไปโดยเร็ว

3. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ปรากฏหน้าคำ จำนวน 4 คำ ได้แก่ ค่อนข้าง ยิ่ง แสน และออก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 154

ค่อนข้าง_{ใจ}

กลางลำเรือต่ำลงไปค่อนข้าง_{ใจ}ยาวแลกว้าง

(เวียงแวนฟ้า: 514)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำว่า “ค่อนข้าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 246) มีความหมายว่า “หนักหรือกระเสียดไปทางใดทางหนึ่ง เช่น ค่อนข้างดี” ปรากฏหน้าคำกริยาคำว่า “ยาวแลกว้าง” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ลักษณะกลางลำเรื่อนั้นหนักไปทางยาวและกว้าง

ตัวอย่างที่ 155

ยิ่ง_{ใจ}

โดยเฉพาะเมื่อขึ้นสู่ที่สูงบนเส้นทางสู่ดอยสุเทพ ทางก้าวอย่างเป็นไปอย่างยากลำบาก
ยิ่ง_{ใจ}สูงยิ่งยาก

(เดินสู่อิสรภาพ: 56)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทาง คำว่า “ยิ่ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 952) มีความหมายว่า “เพิ่มขึ้น เจริญขึ้น มากขึ้น” ปรากฏหน้าคำกริยาคำว่า “สูง” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยว่า สูงมากขึ้น

ตัวอย่างที่ 156

แสนใจ

ท้องทะเลอันเขียวครามอันแสนใจลึก

(เดินสู่อิสราภาพ: 565)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทาง คำว่า “แสน” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1271) มีความหมายว่า “มากยิ่งขึ้น, เหลือเกิน” ปรากฏหน้าคำกริยาคำว่า “ลึก” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยว่า ลึกมาก

เพื่อให้เห็นภาพรวมรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 1.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้าคำกริยา ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แสดงรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 1 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน

สมัย	คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖						คำกริยา
	อายตนะ						
	ตา	หู	จมูก	ลิ้น	กาย	ใจ	
สมัยสุโขทัย							คำกริยา
สมัยอยุธยา							
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1							
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2		✓				✓	

จากตารางที่ 14 แสดงรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 1.1 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน พบ 1 สมัย เท่านั้น คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตาและคำกริยาวิเศษณ์บอก

ลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ส่วนสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 ไม่พบรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ รูปแบบที่ 1.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้าคำกริยา

รูปแบบที่ 2 คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ปรากฏในตำแหน่งหลังคำกริยา พบรูปแบบย่อย จำนวน 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 2.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา ดังนี้

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ รูปแบบที่ 1.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ จำนวน 1 คำ อยู่หน้าคำกริยา พบทั้ง 4 สมัย คือ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ดังนี้

สมัยสุโขทัย

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยสุโขทัย รูปแบบที่ 2.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะใน 4 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกายและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ได้รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ สามารถสรุปผลและยกตัวอย่าง ได้ดังนี้

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 1 คำ ปรากฏหลังคำกริยา พบ 21 คำ ได้แก่ ก่ำ ขาว ฉวัด ตระการ บริสุทธิ์ บาง ผ่อง พราย พิจิตร พูน ระทด รุ่งเรือง รุ่ยร้าย เรือง สลอน ใส หม่นหมอง ห้วน เหลือง เหลื่อม และอ่อน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 157

ก่ำ_{ตา}

แลแก้วทั้งหลายผูงั้น ... ลางอันแดงก่ำ_{ตา}

(ไตรภูมิพระร่วง: 136)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ก่ำ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 122) มีความหมายว่า “สุกใส, เข้ม, จัด (มักใช้แก่สีแก่หรือทองที่สุก)” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “แดง” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า แดงจัด

ตัวอย่างที่ 158

ชาว_{ตา}

ที่นั่นกลายเป็นแผ่นดินเสมอกันทุกแห่ง เหลือ_มชาว_{ตา}งามดั่งแผ่นเงินยวง มีหญ้าแพรกเขียวมันเหมือนกัน โดยสูง 4 นิ้วมือ 3 นิ้วมือ เขียวงามดั่งแผ่นแก้วไพฑูรย์ฉนั้นแล

(ไตรภูมิพระร่วง: 50)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ชาว” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 190) มีความหมายว่า “มีสีอย่างสำลี” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เหลือ_ม” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า เหลือ_ม “อย่างสำลี”

ตัวอย่างที่ 159

ฉวัด_{ตา}

เมื่อนั้น จิงหมู่พระรัศมีสีพรรณดั่งดาวผกายพริกแลผลิกรัตนาก็เหาะ_{ฉวัด}ไปเบื้องหน้าก่อนพระรัศมีสีแดงเหลืองอ่อนดั่งระบายหงส์บาทนั้น

(ไตรภูมิพระร่วง: 55)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ฉวัด” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 346) พบคำว่า “ฉวัดเฉวียน” มีความหมายว่า “อาการที่บินวนเวียนไปมาอย่างผาดโผน, เล่นเร็วอย่างผาดโผน” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เหาะ” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า เหาะอย่างผาดโผน

2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมก ปรากฏหลัง คำกริยา 1 คำ จำนวน 4 คำ ได้แก่ ขจร ตระหลบ ฟุ้ง และสาบ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 160

ขจรจุมก

เทียรย่อมมีดอกบัวแดงบัวขาวบัวเขียวบัวหลวงและกระมุทอุบลจงกลนีแลนิลบุล ครันลมพัดต้อง มีกลิ่นอันหอมขจรจุมกอยู่ไม่รู้วันสักคาบ

(ไตรภูมิพระร่วง: 122)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมก จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ขจร” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 164) มีความหมายว่า “ฟุ้งไป” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “หอม” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจุมกว่า หอมฟุ้งไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 161

ตระหลบจุมก

เมืองสุโขทัยมาถึงจอมเขานี้งามหนักหนาแก่กมสองซอกหนทาง ย่อมตั้งกลบพฤษ์ ใส่ร่มยวลดอกไม้ตามใต้เทียนประทีปเฝ้ารูปหอมตระหลบจุมกทุกแห่ง

(จารึกสมัยสุโขทัย: 94)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมก จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ตระหลบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 456) มีความหมายว่า “ฟุ้งไป, กระจายไป” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “หอม” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจุมกว่า หอมฟุ้งหรือกระจายไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 162

ฟุ้งจุมุก

กลืนปากนางแก้วนั้น หอม ฟุ้งจุมุกออกดังกลืนดอกบัวอันชื่อว่านิลบลและจลกลนิเมื่อ
บานอยู่นั้น

(ไตรภูมิพระร่วง: 140)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมุก
จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ฟุ้ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 860) มี
ความหมายว่า “ตลบไป, ปลิวไป, กระจาย” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “หอม” ทำหน้าที่ขยายให้
รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจุมุกว่า หอมตลบหรือกระจายไปทั่ว

3. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ปรากฏหลัง
คำกริยา 1 คำ พบเพียง 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ เกลี้ยง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 163

เกลี้ยงกาย

ด้วยผลบุญอันกุปรารณานิโสภสภพทุกทุก...จักเกิดแห่งใดแห่งใดก็ดีขอจึ่งให้กู
เป็นผู้ดีมีศรี(ระงาม) (ม)ลากงามหนักหนาเป็นคนก็ดี จึ่งอย่าให้รู้ว่า...(ง)มดั่งนางพิสาขาทราบไปได้แก่
อรหัตตผลมีอาตม สนิทอัน อ่อน เกลี้ยง กาย ดังผิวคำ

(ไตรภูมิพระร่วง: 261)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย
จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “เกลี้ยง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 145) มี
ความหมายว่า “เรียบ ๆ, ไม่ขรุขระหรือไม่มีลวดลาย” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “อ่อน” ทำหน้าที่
ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยกายว่า อ่อนไปทั้งหมด ไม่มีความขรุขระอยู่เลย

4. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ปรากฏหลัง
คำกริยา 1 คำ จำนวน 6 คำ ได้แก่ งาม ดี นัก นักหนา สน่อย และหนักหนา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 164

งามใจ

แลน้ำนั้นใสงามใจปมีพระไซร

(ไตรภูมิพระร่วง: 51)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ใส” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ใส ”ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ”

ตัวอย่างที่ 165

ดีใจ

ท่านพญาบังเกิดศรัทธาจึงให้อัญเชิญผู้มหาราษฎรทั้งหลายเข้าดูปาฏิหาริย์...อัน ควรงามดีใจเพ็งมีใจอัศจรรย์หนักหนาดังอัน

(จารึกสมัยสุโขทัย: 136)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ดี” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 14) มีความหมายว่า “มีลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการนำปรารถนา น่าพอใจ ใช้ในทางความหมายที่ตรงข้ามกับลักษณะบางอย่าง คือตรงข้ามกับชั่ว” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “งาม” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า งามลักษณะ “ลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการนำปรารถนา น่าพอใจ”

ตัวอย่างที่ 166

นักใจ

เปרטจำพวกหนึ่งมีตนใหญ่สูงเพียงลำตาล และมีผมนั้น หยาบนักใจแล มีตัวนั้นเหม็น
นักหนา

(ไตรภูมิพระร่วง: 60)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “นัก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “อย่างยิ่ง, มากหรือหนักไปในทางใดทางหนึ่ง” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “หยาบ” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า หยาบมาก

สมัยอยุธยา

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยอยุธยา รูปแบบที่ 2.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะใน 2 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ได้รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ สามารถสรุปผลและยกตัวอย่าง ได้ดังนี้

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ปรากฏหลังคำกริยา 1 คำ จำนวน 6 คำ ได้แก่ บริสุทธิ์ พล่าน พลุ่งพล่าน ราบคาบ รุ่งเรือง และลุ่มดุด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 167

บริสุทธิ์^{๓๑}

ให้ยืมเอาบาตรดินต่อพระคลังในมาใส่ทรายที่ขาวบริสุทธิ์^{๓๑}ไปตั้งทั้ง 2 ป้อม

(ประชุมหมายรับสั่ง ภาคที่ 2 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์: 39)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “บริสุทธิ์” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 655) มีความหมายว่า “แท้, ไม่มีอะไรเจือปน, ปราศจากมลทิน, หอมดจไม่มีตำหนิ” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ขาว” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า ขาวหอมดจไม่มีตำหนิ

ตัวอย่างที่ 168

พล่าน^{๓๑}

นรกอันเต็มไปด้วยลามกอาจมเดือดพล่าน^{๓๑}ว่าอยู่

(กฎหมายตราสามดวง: 724)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “พล่าน” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 820) มีความหมายว่า “อาการเป็นไปในลักษณะป่วน วุ่น วับสน ลนลาน ช่านหรืออย่างอื่นที่คล้ายกัน” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เดือด” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า เดือดช่าน

ตัวอย่างที่ 169

พล่งพล่าน^{ตา}

สถานหนึ่งคือเคียนน้ำมันให้เดือดพล่งพล่าน

(กฎหมายตราสามดวง: 929)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “พล่งพล่าน” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:821) มีความหมายว่า “อาการที่ไอน้ำหรือควันดันตัวพุ่งออกมาโดยแรง” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เดือด” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า เดือดลักษณะที่ “ไอน้ำหรือควันดันตัวพุ่งออกมาโดยแรง”

2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ปรากฏหลังคำกริยา 1 คำ จำนวน 2 คำ ได้แก่ ขจรและตระหลบ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 170

ขจรจุมก

บานแบ่งซึ่งเกสรกลีบกลืนทิพยบุบผา หอมขจรจุมกรื่นรอบบริเวณทิพยพิมานสถาน

(กฎหมายตราสามดวง: 198)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ขจร” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 164) มีความหมายว่า “ฟุ้งไป” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “หอม” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจมูกว่า หอมฟุ้งไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 171

ตระหลบจุมก

มีกระแสนิสิตปริตยาใจเดียวตาชไปด้วยเบญจพิธปะเบิกบานพะก้านเกสรโรย
ร่วงเสาวะคนธฟุ้งตระหลบจุมก

(กฎหมายตราสามดวง: 198)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมก
จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ตระหลบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 456)
มีความหมายว่า “ฟุ้งไป, กระจายไป” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ฟุ้ง” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียด
ของสิ่งที่รับรู้ด้วยจุมกว่า หอมฟุ้งหรือกระจายไปทั่ว

3. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ปรากฏหลัง
คำกริยา 1 คำ จำนวน 5 คำ ได้แก่ งาม ดี นึก หนัก และหนักหนา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 172

งามใจ

จึงบริจาคซึ่งทรัพย์ออกกระทำสักการบูชาสร้างอาวาสอารามล้วนรุ่งเรืองงามใจเป็น
อย่าง ๆ ต่าง ๆ กัน

(ประชุมหมายรับสั่ง ภาค 4 ตอนที่ 1: 169)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ
จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มี
ความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “รุ่งเรือง” ทำ
หน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า รุ่งเรืองเป็นที่น่าชื่นชมหรือพึงใจ

ตัวอย่างที่ 173

ดีใจ

สนมพลเรือนมาปรุกระดาษปิดเป็นปล้องอ้อยให้งามดีใจ

(ประชุมหมายรับสั่ง ภาคที่ 3 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์: 117)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ คำว่า “ดี” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 14) มีความหมายว่า “มีลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการนำปรารถนา น่าพอใจ ใช้ในทางความหมายที่ตรงข้ามกับลักษณะบางอย่าง คือตรงข้ามกับชั่ว” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “งาม” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า งามลักษณะที่ “เป็นไปในทางที่ต้องการนำปรารถนา น่าพอใจ”

ตัวอย่างที่ 174

นักใจ

ตลาดนี้ฝาผนังแลหลังคาพระวิหารนั้นชำรุดทรุดโทรมแลพระพุทธรูปในพระวิหารนั้น เศรัหมองนักใจแลให้เร่งรื้อพระวิหารนั้นลงจะให้สถาปนาเป็นพระวิหารอุโบสถไว้สำหรับพระสงฆ์กระทำอุโบสถสถากิกรรมสืบไป

(จารึกสมัยอยุธยา: ม.ป.ป.)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “นัก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “อย่างยิ่ง, มากหรือหนักไปในทางใดทางหนึ่ง” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เศรัหมอง” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า เศรัหมองมาก

สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 รูปแบบที่ 2.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะใน 4 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูกและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่

เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ได้รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ สามารถสรุปผลและยกตัวอย่าง ได้ดังนี้

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ปรากฏหลังคำกริยา 1 คำ จำนวน 29 คำ ได้แก่ กระจ่างแจ้ง กว้างใหญ่ไพศาล กำเก้อ ขมุกขมัว แฉ่ง ขำรด ทรุดโทรม เชื้อน โข ดี ตะคุ่ม ๆ ตื้อ ทึบ แน่นอัด บริบูรณ์ พรอย ประปราย โปรง พร้า ๆ ยับเยิน โล้งโต้ง วิจิตรพิสดาร วิน สะอาด สะอาดสอาด หมดจด หรุหระ ใหญ่ อัดแอ และเอี่ยม ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 175

กระจ่างแจ้ง^{ตา}

พอรู้ก็สว่างกระจ่างแจ้ง^{ตา}

(พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: 104)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “กระจ่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 24) มีความหมายว่า “สว่าง, สุกใส, ชัดเจน, แจ่ม” และคำว่า “แจ้ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 340) มีความหมายว่า “กระจ่าง, สว่าง, ชัด” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “สว่าง” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า สว่างลักษณะที่มองเห็นชัดเจน

ตัวอย่างที่ 176

กว้างใหญ่ไพศาล^{ตา}

เมืองสุโขทัยสามารถแผ่อาณาเขตได้กว้างใหญ่ไพศาล^{ตา}ไปจนประเทศอื่น

(ชุมนุมพระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จพะยาดำรงราชานุภาพ: 75)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “กว้างใหญ่” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 85) มีความหมายว่า “แผ่ออกไปไกล” และคำว่า “ไพศาล” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 855) มีความหมายว่า “กว้างใหญ่” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “แผ่” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า แผ่ออกไปอย่างกว้างใหญ่และไกลมาก

ตัวอย่างที่ 177

กำเก้อ^{ตา}

พ่อผัว ... กลับหยักรั้งไปเต็นกำเก้อ^{ตา}อยู่คนเดียว

(พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: 288)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “กำเก้อ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 109) พบคำว่า “กำ” มีความหมายว่า “อาการที่ทำท่าว่าเก้ง” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เต็น” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า เต็นที่เป็นเชิงทำท่าว่าเก้ง

2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ปรากฏหลังคำกริยา 1 คำ จำนวน 3 คำ ได้แก่ กึกก้อง สั่น และอีกทีก็กึกก้อง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 178

กึกก้อง^{หู}

พราหมณ์เป่าพระมหาสังข์ประโคมดุริยางค์ดนตรีมโหรีที่กึกก้อง^{หู}

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4: 13)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “กึกก้อง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 133) มีความหมายว่า “ดังสนั่น, ดังมาก” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ประโคม” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ประโคมจนสนั่น อื้ออึงไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 179

สนั่น

อนึ่งในการมหรสพพระบรมอัฏฐีครั้งนั้น มีโขนชักรอบโรงใหญ่ทั้งโขนวังหลวงและวังหน้ามา ... มาเล่นรบกันในห้องสนามหน้าพลับพลา ดังมีปืนบาเหรียมรางเกวียนลากออกมายิงกัน ดังสนั่นไป

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1: 221)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “สนั่น” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1161) มีความหมายว่า “กึกก้อง, ดังลั่น, ดังมาก” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดัง” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ดังอย่างกึกก้อง ดังลั่นไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 180

อึกทิกกึกก้อง

รถยนต์สมัยต้นยังดังอึกทิกกึกก้องรถยนต์สมัยปลายแล่นเงียบเรียบเรียบร้อยดี ฉะนั้น

(ชุมนุมพระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จเจ้าพระยาดำรงราชานุภาพ: 109)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “อึกทิก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1420) มีความหมายว่า “เอ็ดอึง, อื้ออึง, ครึกโครม” คำว่า “กึกก้อง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 133) มีความหมายว่า “ดังสนั่น, ดังมาก” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดัง” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ดังเอ็ดอึงมาก

3. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ปรากฏหลังคำกริยา 1 คำ จำนวน 4 คำ ได้แก่ คลุ้ง คาว ตระหลบ และเน่า ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 181

คลังจุมก

พวกเมืองตะกั่วป่าทำหนังสือไม่เป็นส่งกลืนเนาติดหนังสือมาด้วยเหม็นคลังจุมกไปทั้งศาลาลูกขุน

(ชุมนุมพระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จพะยาดำรงราชานุภาพ: 235)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมก จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “คลัง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 239) มีความหมายว่า “มีกลิ่นตลบ” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เหม็น” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจุมกว่า เหม็นตลบไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 182

คาวจุมก

กลืนตัวเหม็นคาวจุมกเป็นข้างโรคก็ไม่ได้

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3: 157)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมก จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “คาว” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 257) มีความหมายว่า “กลิ่นเหม็นอย่างหนึ่งอย่างกลิ่นปลาเนื่อสด” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เหม็น” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจุมกว่า เหม็นลักษณะได้กลิ่นปลาสด

ตัวอย่างที่ 183

ตระหลบจุมก

พวกทำงานก็ได้กลืนรูปเทียนหอมตระหลบจุมกไป

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4: 418)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมก จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ตระหลบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 456)

มีความหมายว่า “ฟุ้งไป, กระจายไป” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “หอม” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจมูกว่า หอมฟุ้ง กระจายไปทั่ว

4. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ปรากฏหลังคำกริยา 1 คำ จำนวน 12 คำ ได้แก่ งดงาม งาม ดี นึก มาก ยิ่ง ยิ่งนัก ระทก เล็กน้อย เลิศ หนัก และหนักหนา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 184

งดงามใจ

สังคาส์กะสี ... การที่ทำไว้ก็งดงามใจดี ถ้าเป็นกระเบื้องคลองสารเสียได้จะไม่ปลิว
แลงามดีขึ้น

(พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รศ.121 –122: 44)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “งดงาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 286) มีความหมายว่า “สวย, ดี, งาม” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดู” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ดูสวย

ตัวอย่างที่ 185

งามใจ

ทำให้เกลี้ยงกวอดขึ้นงามใจ ด้วยชอบพระราชหฤทัยว่าเนื้อแก้วเกลี้ยงใสบริสุทธิ์
ต่อติดกับเครื่องทองอันเกลี้ยงนั้นงามยิ่งนัก

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2: 469)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เงา” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า เงามลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ

ตัวอย่างที่ 186

ดีใจ

พระอุโบสถใหญ่สรากรมในเล็กไม่มีเสาแก่น หนักจึงได้ลงมาโปรดให้ทำใหม่ใส่เสาแก่น
ก็มั่นคงดีใจ

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3: 157)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ
จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ดี” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 14) มีความหมายว่า “มีลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการนำปรารถนา น่าพอใจ ใช้ในทางความหมายที่ตรงข้ามกับลักษณะบางอย่าง คือตรงข้ามกับชั่ว” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “มั่นคง” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า มั่นคงลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการนำปรารถนา น่าพอใจ

สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยสุโขทัย
รูปแบบที่ 2.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา พบคำกริยา
วิเศษณ์บอกลักษณะทั้ง 6 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา
คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่
เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น คำกริยา
วิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกายและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่
เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ได้รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ สามารถ
สรุปผลและยกตัวอย่าง ได้ดังนี้

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ปรากฏหลัง
คำกริยา 1 คำ จำนวน 190 คำ ได้แก่ กรรโชก กระจ่าง กรัง กริม กรู กรูด กว้าง ก่ำ เกร็ง
เกรอะกรัง เกรียว เกลี้ยงเงลา เก้อ ๆ เก่าแก่ เก่าคร่ำคร่า โก้ โก้หรุ โกรก ไกล ไกลลิบ ขจี
ขนัด ขริม ๆ ขลับ ขวบ (ขวบ ขวบ) ขะมุกขะมอม ขาม ขาว เข้ม คม ครีม ครีด คลุ้ม
คึกคัก ง่วน งุด เงก จ้อยกระจริด จังก้า จ้า จาง ๆ จ้า จู๊ด เจ่อ เจื่อน ๆ แจ่ว ฉับ ๆ ฉิว
ช่อม ช้ำ (ช้ำ ๆ) ช้ำ ชุ่ม เชี่ยว โชก โชน ช่าน ซีด ซีดเขียว ชุบเขียว เขียว ๆ แช่ว โช ดก
ดื่น ดุ่ม ๆ เด่น ตระหง่าน ตอบ ต้อย ๆ ตะปุ่มตะป่ำ ตั่ว เต็ม เตรี เตียน ถี่ ทอดน่อง ทะมึน
ทึบ นวล นิง ๆ แน่ว แน่นขนัด บริสุทธิ บาง (บาง ๆ) เบื่อเรื่อ ประณีตบรรจง ประราย ปราด
ปรู๊ด ปลั่ง ปลื้ม ปึก เป่ง เประยะ เปี่ยม เป้น โปรง ผล้อย ผ่องแผ้ว ผ่องใส ผอม เผือด
แผ่ลว โผงผาง พรั่ง พราก พราด ๆ พราย พราว พร้า ๆ พรู พลั่ว พะเยิบ พิสุทธิ เพริ้ว
โพ้น โพลง พูฟอง มลังเมลือง มะเมื่อม มิด มีด ย่อง ยอง ๆ ยาว ๆ ยาวเหยียด ยิ่งใหญ่ เยี่ยม

เยื่อน รวดเร็ว ร่องแร่่ง ระเร็ว ระริก ระเรือ ระหง ระโหย ราบคาบ รำไร รัว รี รุ่งรัง เร็ว (เร็ว ๆ) เร็วปรี้อ เร้า (เร้า ๆ) เรียงราย เรียบ เรียบร้อย เรือ แร่ง โรอย ๆ ลั่น ละไม ละล้าละลัก ลิบ ลิว เลื่อน โลง วีน วูป เศร้า ๆ สงบเสงี่ยม สง่า สดชื่น สลอน สลัว สวยงาม สว่าง สะดวก สะพรั่ง สะอาด สั่น ไสว หง่อม หัก ๆ หนาแน่น ห้วนไหว เหียง เหยียด เหยียดยาว แหย ๆ ใหญ่ งามอาจ อดทน อ่อนโยน อาด ๆ อึ้ง เอียงอาย เอี่ยม เอื้อย ฮวบ และฮือ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 187

กรรโชก^{ตา}

เสียงสุนัขเห่ากรรโชก^{ตา}ดังลั่น

(เวียงแวนฟ้า: 425)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “กรรโชก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 14) มีความหมายว่า “ขู่เอาด้วยกิริยาหรือวาจาให้กลัว” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เห่า” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า เห่าลักษณะที่ขู่เพื่อให้อีกฝ่ายกลัว

ตัวอย่างที่ 188

กระจ่าง^{ตา}

แสงจันทร์ทอลงมานวลกระจ่าง^{ตา}

(เวียงแวนฟ้า: 635)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “กระจ่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 24) มีความหมายว่า “สว่าง, สุกใส, ชัดเจน, แจ่ม” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “นวล” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า นวลลักษณะที่สว่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ 189

กริ่ง^{ตา}

เมืองรามขยับฝีปากอันแห่งกริ่ง^{ตา}ขึ้นลง

(เวียงแวนฟ้า: 659)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “กริ่ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 64) มีความหมายว่า “แห่งติดแน่นอยู่” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “แห่ง” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยตาว่า แห่งติดแน่น

2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ปรากฏหลังคำกริยา 1 คำ จำนวน 20 คำ ได้แก่ กรีด ก้อง กังวาน กึกก้อง กุบกับ ๆ เครือ เจียบ ชูซ่า เบา ๆ เบาแผ่ว เปาะแปะ แผ่วเบา ไพเราะ ระเบ็ง แว่ว (แว่ว ๆ) สั่น แหบแห่ง เอิกเกริก โอย และเอือก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 190

กรีด^{หู}

เสียงโทรศัพท์มือถือดังกรีด^{หู}ขึ้นจนสะดุ้ง

(โง่งสืเทา: 580)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “กรีด” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 69) มีความหมายว่า “เสียงร้องแหลม” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดัง” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ดังลักษณะที่แหลมขึ้นมา

ตัวอย่างที่ 191

ก้องหู

เสียงสนัสนุนานที่ผู้ไว้เหง้าดั่งก้องหู

(เวียงแวนฟ้า: 460)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ก้อง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 68) มีความหมายว่า “ดังมากอย่างเสียงในที่จำกัดเช่นในโบสถ์, ดังไปได้ไกล” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดั่ง” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ดังมาก

ตัวอย่างที่ 192

กังวานหู

เสียงฆ้องอย่างเดียวกันไม่ดั่งกังวานหู

(กระแสรราชดำรัสและพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช : 514)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “กังวาน” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:102) มีความหมายว่า “ก้องอยู่ได้นาน” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ไม่ดั่ง” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยหูว่า ไม่ดังนาน

3. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ปรากฏหลังคำกริยา 1 คำ จำนวน 6 คำ ได้แก่ ขจร คลุ้ง คาว ฉุย ตรลบ และฟุ้ง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 193

ขจรจุก

น้ำอบพลีส์บ้อยที่หล่อนเคยใช้ส่งกลิ่นหอมขจรจุก

(ละครแห่งชีวิต: 85)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ขจร” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 164) มีความหมายว่า “ฟุ้งไป” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “หอม” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ ด้วยจมูกว่า หอมฟุ้งไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 194

คลุ้งจมูก

หล่อนเพียงแต่รู้สึกเพื่อนในปากหากก็ไม่คลิ่นเหียนเหมือนวันวาน แม็กลิ่นอาหารจากในครัวจะเหม็นคลุ้งจมูก

(เวียงแฉ่งฟ้า: 651)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “คลุ้ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 239) มีความหมายว่า “มีกลิ่นตลบ” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เหม็น” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจมูกว่า เหม็นตลบไปทั่ว

ตัวอย่างที่ 195

คาวจมูก

หากก็รู้สึกว่น้ำเหม็นคาวจมูกจนต้องเอ๋อไปหยิบกระโถน

(เวียงแฉ่งฟ้า: 646)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “คาว” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 257) มีความหมายว่า “กลิ่นเหม็นอย่างหนึ่งอย่างกลิ่นปลาเนื่อสด” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เหม็น” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยจมูกว่า เหม็นลักษณะที่ได้กลิ่นปลาสด

4. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น ปรากฏหลังคำกริยา 1 คำ พบเพียง 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ ปะแล่ม ๆ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 196

ปะแล่ม ๆ ล้น

เธอหมายถึงข้าวฟ่างหางช้างที่เธอสั่งให้ปลูกไว้ในคุ่ม แล่นาเมล็ดมาเคี้ยวกับน้ำตาล พอหวานปะแล่ม ๆ ล้น เมื่อสุกจนขึ้นดี

(เวียงแว่นฟ้า: 193)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ปะแล่ม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 730) มีความหมายว่า “อ่อน ๆ น้อย ๆ (ส่วนมากใช้แก่สิ่งที่มีรสหวาน)” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “หวาน” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยลิ้นว่า หวานอ่อน ๆ น้อย ๆ

5. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ปรากฏหลัง คำกริยา 1 คำ จำนวน 8 คำ ได้แก่ ฉ่ำ ชื่น นุ่ม ฝะฝ่าว ผาก ฝ่าว เย็น และเยือก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 197

ฉ่ำ_{กาย}

ผ้าชิ้นเปียกโชกแต่เย็นฉ่ำ_{กาย}

(เวียงแว่นฟ้า: 366)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ฉ่ำ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 349) มีความหมายว่า “ชุ่มชื้น” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เย็น” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ ด้วยกายว่า เย็นแบบมีความชุ่มชื้น

ตัวอย่างที่ 198

ชื่น_{กาย}

ค่อย ๆ รดลงมาที่ปลายแขนพอเปียกชื่น_{กาย} แต่ก็บ่ถึงกับเปียกโชก

(เวียงแว่นฟ้า: 327)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ขึ้น” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 384) มีความหมายว่า “มีไอน้ำซึมซาบอยู่ เช่น อากาศขึ้น, ไม่แห้งทีเดียว เช่น ผ้าขึ้น” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เปียก” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยกายว่า เปียกลักษณะที่มีไอน้ำซึมอยู่

ตัวอย่างที่ 199

นุ่มกาย

หากสิ่งที่กายสัมผัสมีลักษณะสาก หยาดระคาย กายก็มีร่องรอยแห่งการขูดขีด และก่อให้เกิดความรู้สึกเจ็บ แต่ในขณะเดียวกันหากวัตถุที่กายสัมผัสมีลักษณะที่อ่อนนุ่ม กายก็ไร้รอยขีดขูดและก่อให้เกิดความรู้สึกสบายที่ได้สัมผัส

(เดินสู่อิสราภาพ: 271)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “นุ่ม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 640) มีความหมายว่า “อ่อนละมุน, อ่อนนิ่ม” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “อ่อน” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยกายว่า อ่อนอย่างละมุนมือ

6. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ปรากฏหลังคำกริยา 1 คำ จำนวน 36 คำ ได้แก่ งาม ง่าย จัง จัด จัดนัก จัดมาก เจ็บ เบียบ ดี น้อย ๆ น้อยมาก นึก นิด ๆ นิดเดียว นิดหนึ่ง (นิดนึง) แปลก ๆ มาก (มาก ๆ) มากนัก มากมาย มาก หน้อย ยะเยือก ยิ่ง ยิ่งนัก เยี่ยม ร้ายกาจ ล้นหลาม เล็กน้อย (เล็ก ๆ น้อย ๆ) เลิศ สบาย สะท้าน สุด (สุด ๆ) หนัก หวานซึ้ง หิว เหน็บ และเหลือเกิน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 200

งามใจ

ครั้นแล้วจึงใช้คออันยาวงามใจถอนต้นหญ้าหวังคาบไปรองรวงรังให้อบอุ่น

(เวียงแว่นฟ้า: 27)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:290) มี

ความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ยาว” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ยาวลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ”

ตัวอย่างที่ 201

ง่าย

เส้นกล้วยเตี้ยปัจจุบันสีขาเพราะน้ำยาฟอกขาว เส้นไม่บูดอยู่ได้หลายวันเพราะยากันบูด เส้นเหนียวยาวไม่ขาดง่าย เพราะสารเคมี

(สยามหลากเผ่าหลายพันธุ์: 244)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ง่าย” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 291) มีความหมายว่า “สะดวก, ไม่ยาก” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ไม่ขาด” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า ขาดได้ยาก

ตัวอย่างที่ 202

จึ้ง

"แหม เพลงเก่า ๆ เนี่ยเพราะจึ้งนะคะ"

(โถงสีเทา: 25)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “จึ้ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 309) มีความหมายว่า “ยิ่งนัก” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เพราะ” ทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยใจว่า เพราะยิ่งนัก

เพื่อให้เห็นภาพรวมรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 2.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 แสดงรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 2.1 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน

สมัย	คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ					
	อายตนะ					
	ตา	หู	จมูก	ลิ้น	กาย	ใจ
สมัยสุโขทัย	✓					
			✓			
					✓	
						✓
สมัยอยุธยา	✓					
			✓			
						✓
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1	✓	✓				
			✓			
						✓
	✓					
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2		✓				
			✓			
				✓		
					✓	
						✓

จากตารางที่ 15 แสดงรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 2.1 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน พบทั้ง 4 สมัย พบมากที่สุด คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 จำนวน 6 ชนิด รองลงมา มี 2 สมัย คือ สมัยสุโขทัย จำนวน 4 ชนิด และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 จำนวน 4 ชนิด เมื่อวิเคราะห์ตามชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ พบมากที่สุด จำนวน 2 ชนิด เท่ากัน คือ คำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตาและคำกริยาวิเศษณ์บอก

ลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก รองลงมาคือ คำกริยาบอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ

รูปแบบที่ 2.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ปรางกฎ 2 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ รูปแบบที่ 1.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ จำนวน 1 คำ อยู่หน้าคำกริยา พบทั้ง 4 สมัย คือ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ดังนี้

สมัยสุโขทัย

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยสุโขทัย รูปแบบที่ 2.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ปรางกฎ 2 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในตำแหน่งที่ 1 จำนวน 5 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกายและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ และคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 3 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูกและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ปรางกฎร่วมกัน ได้รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ สามารถสรุปผลและยกตัวอย่าง ได้ดังนี้

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 ปรางกฎร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ ขาวใส ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 203

ขาว_{ตา}ใส_{ตา}

สองหัวแก้วนั้นมีดอกบัวทองสองดอกออกแห่งมีسابมูกตามากหากหลายติดอยู่กลางมูกตาแลดอกบัวทองนั้นโสดดูขาว_{ตา}ใสดังงามตั้งอยู่ในกลีบดอกบัวทองนั้นแล

(ไตรภูมิพระร่วง: 136)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ขาว” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 190) มีความหมายว่า “มีสีอย่างสาลี” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ใส” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1274) มีความหมายว่า “แจ่มกระจ่าง” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดู” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ดูมีสีอย่างสาลีที่แจ่มกระจ่าง ชัดเจน

2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 7 คำ ได้แก่ พิจิตรหนักหนา รุ่งเรืองงาม รุ่งเรืองหนักหนา เร็วนัก เร็วหนักหนา เรืองงาม และหวั่นหนักหนา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 204

พิจิตรหนักหนา

หากเที่ยวในสงสารภพอันโหลเกิดไปมาแล๐ เมตไตรโยโคตตโมคคภาณีนี มีแห่งมหา
นิทานแล๐ พระเจดีย์สูงใหญ่รอบนั้นฉลักรินห้าร้อยชาติติริเทสงามพิจิตรหนักหนาแก่กม

(จารึกสมัยสุโขทัย: 115-116)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “พิจิตร” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “หนักหนา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 834) มีความหมายว่า “ต่าง ๆ, หลากหลาย” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “งาม” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า งามอย่างหลากหลาย

ตัวอย่างที่ 205

รุ่งเรืองงาม

เมื่อท้าวพระญาทั้งหลายมาเฝ้ามาศัลพระญามหาจักรพรรดิราชเจ้าอยู่ดั่งนั้นดูรุ่งเรือง
งามด้วยกฤตการลธิ

(ไตรภูมิพระร่วง: 144)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “รุ่งเรือง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:1006) มีความหมายว่า “สว่างไสว” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดู” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่าดูสว่างไสวเป็นที่น่าชื่นชมพึงใจ

ตัวอย่างที่ 206

รุ่งเรืองนักหนา

แลแก้วทั้งหลายผุ่ณั้น ... ลางอันเหลือองดูรุ่งเรืองนักหนา

(ไตรภูมิพระร่วง: 136)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “รุ่งเรือง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:1006) มีความหมายว่า “สว่างไสว” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “นักหนา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “มากยิ่งขึ้น, ยิ่งนัก” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดู” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ดูสว่างไสวยิ่งนัก

2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 3 คำ ได้แก่ งามนะเน่ง งามพิสดาร และงามเหลือม ฯ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 207

งามนะเน่ง

นิ้วตินนิ้วมือเขานั้นกลมงามนะเน่ง

(ไตรภูมิพระร่วง: 91)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอก

ลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “นะแน่ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 612) มีความหมายว่า “แน่งน้อย, ร้างน้อยกะทัดรัด” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “กลม” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า กลมเป็นที่น่าชื่นชมพึงใจในร่างน้อยกะทัดรัด

ตัวอย่างที่ 208

งามใจพิสดาร^{๓๑}

มีพวกถือธงเล็กแลธงใหญ่ธงงาม ธงขาวงามพิสดาร...มีอันเหลือใจเรื่องทุกแห่งทุก
กาย พรายงามดังแสงตะวันเรืองทั่วแผ่นดิน

(ไตรภูมิพระร่วง: 108)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “พิสดาร” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 839) มีความหมายว่า “ละเอียดลออ” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดู” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ดูเป็นที่น่าชื่นชมพึงใจ งามละเอียดลออ

ตัวอย่างที่ 209

งามใจเหลือม ๆ^{๓๒}

นอกพระนครไตรตรึงษ์ฝ่ายอาคเนย์ทิศ มีพระเจดีย์เจ้าพระองค์หนึ่งทรงพระนามชื่อ
จุฬามณีเจดีย์เจ้าแล รุ่งเรืองงาม เทียรย่อมแก้วอินทนิลแล ... แลที่นั่นมีกำแพงทองเนื้อแล้วล้อมรอบ
แลกำแพงนั้น แต่ละอันละด้าน ๆ ละ 160,000 วา มีธรรมาสน์แลธงชัย แลกลดชุมสายทั้งหลาย
ย่อมประดับนี้ด้วยแก้วแลเจียนทองบ้างดำบ้างแดงบ้างเหลืองบ้างขาวแลเขียว ย่อมแล้วแต่แก้ว 7 สิ่ง
ซึ่งท่านผูกในใบกลดแลธง งามเหลือม ๆ พรายงามตามกันทั้งหลายมากนักหนา

(ไตรภูมิพระร่วง: 221)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอก

ลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “เหลื่อม ๆ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1040) พบคำว่า “เหลื่อม” มีความหมายว่า “เป็นเงามัน” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดู” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ดู เป็นที่น่าชื่นชมพึงใจในลักษณะที่เป็นเงามัน

2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 3 คำ ได้แก่ งามนั้ก งามนั้กหนา และงามนั้กหนา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 210

งามนั้ก

หน้าตาเนื้อตัวพระพรหมทั้งหลายนั้นเกลาเกลี้ยงงามนั้ก

(ไตรภูมิพระร่วง: 241)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “นั้ก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “อย่างยิ่ง, มากหรือหนักไปในทางใดทางหนึ่ง” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เกลาเกลี้ยง” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า เกลาเกลี้ยงเป็นที่น่าสนใจมาก

ตัวอย่างที่ 211

งามนั้กหนา

ในตัวไกรสรสีหะนั้นที่ขาวก็ขาวงามนั้กหนาดังหอยสังข์อันท่านฝนใหม่

(ไตรภูมิพระร่วง: 45)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “นั้กหนา” ในพจนานุกรมฉบับ

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “มากยิ่งขึ้น, ยิ่งนัก” ปรากฏหลังคำกริยา คำว่า “ขาว” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ขาวลักษณะที่น่าชื่นชมพึงใจยิ่งนัก

ตัวอย่างที่ 212

งามหนักหนา

ครั้นอธิษฐานตั้งอันชื่อใบหนึ่งแห่ง...จึงขึ้นเป็นใบเขียวงามหนักหนาแก่กมเป็นต้นใหญ่ต้นหลวงสูงงามหนักหนา เป็น...หลายกิ่ง

(จารึกสมัยสุโขทัย: 107)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “หนักหนา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:1284) มีความหมายว่า “มากยิ่งขึ้น, ยิ่งนัก, ร้ายแรง” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “สูง” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า สูงเป็นที่น่าชื่นชมพึงใจยิ่งนัก

2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ เพราะหนักหนา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 213

เพราะหนักหนา

อันที่เป็นเพื่อนพินัน หากดั่งเองแล ได้ยินไพบระเพราะหนักหนา

(ไตรภูมิพระร่วง: 215)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “เพราะ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 845) มีความหมายว่า “น่าฟัง, เสนาะ, ไพเราะ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “หนักหนา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “มากยิ่งขึ้น, ยิ่งนัก” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ไพบเราะ” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ไพบเราะนำฟุ้งยิ่งนัก

3. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ ฟุ้งจร ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 214

ฟุ้งจุมูกจรจุมูก

อันมีดอกอันงามตระการแลหอมกลิ่นฟุ้งจุมูกจรจุมูกไปปม็ริ้ววาย

(ไตรภูมิพระร่วง: 93)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ฟุ้ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 860) มีความหมายว่า “ตลบไป, ปลิวไป, กระจาย” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “จร” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 164) มีความหมายว่า “ฟุ้งไป” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “หอม” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า หอมฟุ้งไป กระจายไป

4. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ ฟุ้งนักรหา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 215

ฟุ้งจุมูกนักรหา

ตัวนางแก้วนั้นหอมดั่งแก่นจันทร์ณฤศณาอันบดแล้วแลปรุ่งลงด้วยคันธารสอันหอม ทั้ง 4 ประการ แลหอมฟุ้งจุมูกอยู่นักรหาทุกเมื่อแล

(ไตรภูมิพระร่วง: 140)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ฟุ้ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 860) มี

ความหมายว่า “ตลบไป, ปลิวไป, กระจาย” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “นักหนา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “มากยิ่งขึ้น, ยิ่งนัก” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “หอม” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า หอมกระจายไปยังนัก

5. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ เกลี้ยงนักหนา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 216

เกลี้ยง_{กาย}นักหนา_{ใจ}

อันหนึ่งชื่อสุภัทราปริฐปาสาณ ฝึกได้ต้องถือแลอ่อนเกลี้ยง_{กาย}นักหนา_{ใจ}ตั้งถือหนังสือ
นั้นได้

(ไตรภูมิพระร่วง: 209)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ในตำแหน่งที่ 1 คือคำว่า “เกลี้ยง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 145) มีความหมายว่า “เรียบ ๆ, ไม่ขรุขระหรือไม่มีลวดลาย” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “นักหนา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “มากยิ่งขึ้น, ยิ่งนัก” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “อ่อน” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า อ่อนลักษณะที่ไม่มี ความขรุขระอยู่เลย อ่อนมาก

6. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ ดีนักหนา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 217

ดี_{ใจ}นักหนา_{ใจ}

หากดังเองดุมมีผู้ตีทุกอันแลมีเสียงนั้นเพราะดี_{ใจ}นักหนา_{ใจ}

(ไตรภูมิพระร่วง: 216)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ดี” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 14) มีความหมายว่า “มีลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการนำปรารภนา นำพอใจใช้ในทางความหมายที่ตรงข้ามกับลักษณะบางอย่าง คือตรงข้ามกับชั่ว” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “นักหนา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “มากยิ่งขึ้น, ยิ่งนัก” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เพราะ” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า เพราะเป็นที่น่าสนใจยิ่งนัก

สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 รูปแบบที่ 2.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 2 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในตำแหน่งที่ 1 จำนวน 5 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกายและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ และคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 3 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูกและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ปรากฏร่วมกัน ได้รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ สามารถสรุปผลและยกตัวอย่าง ได้ดังนี้

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 3 คำ ได้แก่ ครึกครื้นใหญ่ สูงโปร่ง และอย่างครึกครื้นโตใหญ่ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 218

ครึกครื้นใหญ่^{ตา}

ก็กลายเป็นถิ่นที่เอิกเกริกครึกครื้นใหญ่^{ตา}

(ชุมนุมพระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จพะยาดำรงราชานุภาพ: 145)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ครึกครื้น” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:234) มีความหมายว่า “สนุกสนาน, ร่าเริง” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ใหญ่” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.

2554 (2556: 1358) มีความหมายว่า “โต” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เอิกเกริก” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า เอิกเกริกลักษณะที่สนุกสนานมาก

ตัวอย่างที่ 219

สูง_{ตา}โปรง_{ตา}

เป็นตึกใหญ่ สองชั้น ทำสูง_{ตา}โปรง_{ตา} ห้องหับกว้างขวาง รู้สึกว่าท่าคงสบายดี ชั้นล่างออกจะโล่งโล่ง

(จดหมายเหตุรัชกาลที่ 6 เสด็จพระราชดำเนินประพาสประเทศมะลายู: 122)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “สูง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1249) มีความหมายว่า “มีระยะที่วัดตรงขึ้นไปตามแนวตั้งฉากกับพื้น” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “โปรง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 767) มีความหมายว่า “มีลักษณะว่างหรือเปิดเป็นช่อง” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ทำ” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ทำลักษณะที่มีระยะวัดตรงขึ้นไป ว่างหรือเปิดเป็นช่อง

ตัวอย่างที่ 220

อย่างครึกครื้น_{ตาโตใหญ่}

ซึ่งคณะกรรมการและสมาชิกได้จัดให้มีขึ้นถวายเป็นพิเศษ ผู้แทนราชการจังหวัดและคณะกรรมการคอยเฝ้าจัดการรับเสด็จ การได้เป็นไปอย่างครึกครื้น_{ตาโตใหญ่}

(จดหมายเหตุรัชกาลที่ 6 เสด็จพระราชดำเนินประพาสประเทศมะลายู: 123)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ครึกครื้น” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:234) มีความหมายว่า “สนุกสนาน, ร่าเริง” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “โตใหญ่” ซึ่งเป็นคำซ้อน คำว่า “โต” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:518) มีความหมายว่า “ใหญ่, ขนาดไม่เล็ก” และคำว่า “ใหญ่” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:1016) มีความหมายว่า “โต” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “จัดการรับเสด็จ” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า จัดการรับเสด็จในลักษณะที่สนุกสนานมาก

2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 5 คำ ได้แก่ เปิกบานดี ยืดยาวน้อยหนึ่ง เร็วนัก แร้งนัก และใหญ่โต...หนักหนา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 221

เปิกบาน_{ตาดีใจ}

กงสุลเซอร์เปิดส ... เป็นคนเพิ่งมาถึงใหม่ ... เห็นเปิกบาน_{ตาดีใจ}

(พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: 318)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “เปิกบาน” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 684) มีความหมายว่า “แช่มชื่น, สดใส” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ดี” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 14) มีความหมายว่า “มีลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการน่าปรารถนา น่าพอใจ ใช้ในความหมายที่ตรงข้ามกับลักษณะบางอย่าง คือตรงข้ามกับชั่ว” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เห็น” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า เห็นลักษณะที่สดใสเป็นที่ต้องการน่าปรารถนา น่าพอใจ

ตัวอย่างที่ 222

ยืดยาว_{ตาน้อยหนึ่งใจ}

จึงขอรับประทานเขียนหนังสือชี้แจงยืดยาว_{ตาน้อยหนึ่งใจ}

(พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: 58)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ยืดยาว” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 953) มีความหมายว่า “ยาวมาก” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “น้อยหนึ่ง” เป็นคำซ้อน คำว่า “น้อย” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1284) มีความหมายว่า “นิดหนึ่ง, น้อยหนึ่ง” กับคำว่า “หนึ่ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1293) มีความหมายว่า “คนเดียว, สิ่งเดียว , เดียว” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เขียน” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า เขียนยาวมากประมาณจำนวนหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 223

เร็ว^{คานัก}

ให้ตกโลหิตชิตชูปลงเร็ว^{คานัก}

(พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: 48)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “เร็ว” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1033) มีความหมายว่า “ไว, ไม่ชักช้า” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “นัก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “อย่างยิ่ง, มากหรือนักไปในทางใดทางหนึ่ง” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ชิตชูป” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ชิตชูปอย่างรวดเร็วมาก

3. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ อย่างสนั่นหวั่นไหว ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 224

อย่างสนั่นหวั่นไหว^{คานัก}

ก็พากันปีติยินดีสรรเสริญพระบารมีตบมืออย่างสนั่นหวั่นไหว^{คานัก} แสดงอาการเอิกเกริกเร้าเริงบรรเทิงใจอย่างยิ่ง

(จดหมายเหตุรัชกาลที่ 6 เสด็จพระราชดำเนินประพาสประเทศสยาม: 47)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “สนั่น” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1161) มีความหมายว่า “กึกก้อง, ดังลั่น, ดังมาก” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คำว่า “หวั่นไหว” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1318) มีความหมายว่า “อาการที่สั่นสะเทือน” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ตบมือ” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยว่า ตบมือนั่นมากจนมีอาการสั่นสะเทือน

4. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ เจียบเจียบ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 225

เจียบหูเจียบใจ

รยยนต์สมัยต้นยังดังอีกทีก็ก้องรยนต์สมัยปลายแล่นเจียบหูเจียบใจเรียบร้อยดี
ฉะนั้น

(ชุมนุมพระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จพะยาดำรงราชานุภาพ: 109)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “เจียบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 294) มีความหมายว่า “ไม่มีเสียงดัง” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “เจียบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 352) มีความหมายว่า “ยิ่งนัก, จัด” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “แล่น” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า แล่นลักษณะที่ไม่มีเสียงดัง แล่นเจียบมาก

5. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 5 คำ ได้แก่ งดงามดี งามดี งามนั้กหนา ดีนั้กหนา และดีนั้กหนา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 226

งดงามตาดีใจ

สังคาสั่งกะสี ... การที่ทำไว้ก็งดงามตาดีใจ ถ้าเป็นกระเบื้องคลองสารเสียได้จะไม่
ปลิวแลงามดีขึ้น

(พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: 44)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “งดงาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:286) มีความหมายว่า “สวย, ดี, งาม” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ดี” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

(2556: 14) มีความหมายว่า “มีลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการนำปรารภ นำพอใจ ใช้ในทางความหมายที่ตรงข้ามกับลักษณะบางอย่าง คือตรงข้ามกับชั่ว” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดู” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ดูสวยงามเป็นที่น่าปรารภ นำพอใจ

ตัวอย่างที่ 227

งามตาดีใจ

งามตาดีใจขึ้น
สังคาส์กะสี ... การที่ทำไว้ก็ดูงดงามดี ถ้าเป็นกระเบื้องคลองสารเสียได้จะไม่ปลิวแล

(พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: 44)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ดี” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 14) มีความหมายว่า “มีลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการนำปรารภ นำพอใจใช้ในทางความหมายที่ตรงข้ามกับลักษณะบางอย่าง คือตรงข้ามกับชั่ว” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “แล” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ดูเป็นที่น่าชื่นชมหรือพึงใจ นำพอใจ

ตัวอย่างที่ 228

งามตานักหนา

เป็นช่างเผือกโทแท้เหมือนกับพระวิสูตรขึ้นไปดูก็เห็นงามตานักหนา

(พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: 147)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “นักหนา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “มากยิ่งขึ้น, ยิ่งนัก” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เห็น” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า เห็นเป็นที่น่าชื่นชมหรือพึงใจยิ่งนัก

สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 รูปแบบที่ 2.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 2 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในตำแหน่งที่ 1 จำนวน 4 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกายและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ และคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 3 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหูและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ปรากฏร่วมกัน ได้รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ สามารถสรุปผลและยกตัวอย่าง ได้ดังนี้

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 9 คำ ได้แก่ กลมต้อยนุ้ย ซ้ำ ๆ อย่างระมัดระวัง แน่นทึบ ยิ้มขี้นม เรืองล่อ วิจิตรประณีต ยิ่งใหญ่ สงบนิ่ง สูงเด่น และอลังการฟูฟ่า ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 229

กลมต้อยนุ้ยตา

ส่วนทองหลางนั้นอ้วนกลมต้อยนุ้ยตา น่าเอ็นดู

(ทองแดง: 155)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “กลม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 73) มีความหมายว่า “มีสัณฐานโดยรอบไม่เป็นเหลี่ยม” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ต้อยนุ้ย” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 640) พบคำว่า “นุ้ย” มีความหมายว่า “อ้วน, อวบ” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “อ้วน” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า อ้วนลักษณะที่ไม่เป็นเหลี่ยม

ตัวอย่างที่ 230

ช้า ๆ_{ตา} อย่างระมัดระวัง_{ตา}

ปริยา ลูกเดินช้า ๆ_{ตา} อย่างระมัดระวัง_{ตา}

(โองสืเทา: 228)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ช้า” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 372) มีความหมายว่า “ค่อย ๆ เคลื่อนไป, ไม่เร็ว, ไม่ไว” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “อย่างระมัดระวัง” คำว่า “อย่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1376) มีความหมายว่า “โดยอาการที่” และ คำว่า “ระมัดระวัง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 981) มีความหมายว่า “ดูแลให้ปลอดภัย, ดูแลอย่างรอบคอบไม่ให้พลาดพลั้ง” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ลูกเดิน” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ลูกเดินไม่เร็วด้วยความรอบคอบ

ตัวอย่างที่ 231

แน่นทึบ

ศาลและอนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรทุกแห่งในเมืองไทยต้องมีรูปปั้นไก่ชนพันธุ์ดังกล่าวตั้งบูชาแก่น้อยแน่นทึบ

(จากวังจันทน์สู่เวียงแหง: 57)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “แน่น” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 645) มีความหมายว่า “อาการที่แออัดยัดเยียดหรือเปียดเสียดจนแทบไม่มีที่ว่าง” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ทึบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 574) มีความหมายว่า “ไม่โปร่ง, หนาแน่น” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ตั้ง” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ตั้งลักษณะที่เปียดเสียดจนไม่มีที่ว่าง หนาแน่น

2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 7 คำ ได้แก่ เข้มจัด ถีบิบ ละเอียดยิบ เล็กจ้อยเหลือเกิน สวยดี สวยสดชื่น และหนุ่มมาก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 232

เข้^{ตา}ม^{ใจ}จัด^{ใจ}

ประชาสัมพันธ์สาวแต่งหน้าเข้^{ตา}ม^{ใจ}จัด^{ใจ}

(โง่งสืเทา: 356)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “เข้” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:207) มีความหมายว่า “แก่, จัด” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “จัด” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:310) มีความหมายว่า “ยิ่ง เต็มที่ เกินปรกติมาก มากหรือหนักไปในทางใดทางหนึ่ง” ปรากฏหลังคำกริยา คำว่า “แต่ง” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยว่า แต่งจัดมาก

ตัวอย่างที่ 233

ถี้^{ตา}ยิบ^{ใจ}

กลางโง่งจัดเป็นส่วนเก้านั่งรอสำหรับผู้ป่วยที่^{ตั้ง}เรียงกันถี้^{ตา}ยิบ^{ใจ}ให้เพียงพอกับ
จำนวนคน

(โง่งสืเทา: 14)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ถี้” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 531) มีความหมายว่า “มีระยะหรือช่องว่างชิด ๆ กัน” คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ยิบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 953) มีความหมายว่า “ยิ่ง” ปรากฏหลังคำกริยา คำว่า “ตั้งเรียง” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสามร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ตั้งเรียงระยะที่ชิด ๆ กันมาก

ตัวอย่างที่ 234

ละเอียดยิบใจ

เอาหมูปดมาสับอีกครั้งจนละเอียดยิบใจ

(โง่งสืเทา: 457)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ละเอียดยิบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1047) มีความหมายว่า “ไม่หยาบ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ยิบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 953) มีความหมายว่า “ยิ่ง” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “สับ” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า สับเป็นชิ้นเล็กมาก

3. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 5 คำ ได้แก่ กังวานอย่างดุดัน กากใหญ่ เจียบขีมิ สั่นหวั่นไหว และโหวกเหวกวุ่นวาย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 235

กังวานอย่างดุดันตา

น้ำเสียงดังกังวานอย่างดุดันตาของบิดาไม่ทำให้เขาเกรงกลัวเนื่องไปด้วยอยู่มะละแห่งมานานเสมือนบ้านอีกหลังหนึ่งซึ่งสามารถขึ้นลงได้ง่าย

(เวียงแว่นฟ้า: 423)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “กังวาน” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:102) มีความหมายว่า “ก้องอยู่ได้นาน” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “อย่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1376) มีความหมายว่า “โดยอาการที่” คำว่า “ดุดัน” มีลักษณะเป็นคำซ้ำ โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมก ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:439) มีความหมายว่า “ดูอย่างไม่ลดละ” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดัง” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ดังก้องอยู่นานลักษณะที่ดูอย่างไม่ลดละ

ตัวอย่างที่ 236

กากหูใหญ่^{ตา}ม่อนหัวเราะกากหูใหญ่^{ตา}ตบป่าเมืองรามดั่งป่าบจนเขาเซเล็กน้อย

(เวียงแว่นฟ้า: 148)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “กาก” ในบริบทมีความหมายว่า “เสียงหัวเราะเช่นนั้น” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ใหญ่” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1358) มีความหมายว่า “โต” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “หัวเราะ” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า หัวเราะดังกาก ดังมาก

ตัวอย่างที่ 237

เจียบหู^{ขริม}ตาพอรถออกเขายังคงนั่งเจียบหู^{ขริม}ตาจนน้ำอืดอัด

(โถงสีเทา: 84)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “เจียบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 294) มีความหมายว่า “ไม่มีเสียงดัง” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ขริม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:173) มีความหมายว่า “มีอาการนิ่งอย่างตริกตรอง” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “นั่ง” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า นั่งไม่มีเสียงดังด้วยอาการนิ่งอย่างตริกตรอง

4. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 13 คำ ได้แก่ ก้องกังวาน กังวานไพเราะ ดังก้อง ดังกังวาน ดังซวบ ดังป่าบ ดังปัก ดังปุ ๆ ดังโพล้งเพล้งโพล้งเพล้ง ดังลั่น ดังสนั่น ดังเอี้ยด และดังเอือก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 238

ก้องกังวานหู

พระสุรเสียงแม่พิมพ์ก็ก้องกังวานหูไปทั่วตรงกันข้ามกับวรกายค่อนข้างบาง เกศา
ทรงสั้นกลางพระเศียรแต่ตัดเกรียนโดยรอบ ที่เรียกว่าทรงหลักแจว แชมเส้นขาวทั่วไป

(เวียงแว่นฟ้า: 131)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ใน
ตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ก้อง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 68) มี
ความหมายว่า “ดังมาอย่างเสียงในที่จำกัดเช่นในโบสถ์, ดังไปได้ไกล” ปรากฏร่วมกับคำกริยา
วิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “กังวาน” ใน
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:102) มีความหมายว่า “ก้องอยู่ได้นาน”
ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “พิมพ์” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า
พิมพ์ดังมากในลักษณะที่ก้องอยู่นาน

ตัวอย่างที่ 239

กังวานไพเราะหู

หล่อนกล่าวด้วยน้ำเสียงอันก้องกังวานไพเราะหู

(ละครแห่งชีวิต: 76)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ใน
ตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “กังวาน” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:102) มี
ความหมายว่า “ก้องอยู่ได้นาน” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับ
อายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ไพเราะ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.
2554 (2556: 854) มีความหมายว่า “เพราะ, เสนาะ, น่าฟัง” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ก้อง” ซึ่ง
คำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ก้องอยู่นานในลักษณะที่ไพเราะ น่าฟัง

ตัวอย่างที่ 240

ดังหูก้องเสียงสุนัขยืนนานที่ผู้ไว้เห่าดังหูก้อง

(เวียงแวนฟ้า: 460)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ดัง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:427) มีความหมายว่า “บังเกิดเสียงขึ้น หรือทำให้เสียงบังเกิดขึ้นอย่างแรง” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ก้อง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 68) มีความหมายว่า “ดังมากอย่างเสียงในที่จำกัดเช่นในโบสถ์, ดังไปได้ไกล” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เห่า” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า เห่าดังมาก ดังไปได้ไกล

5. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 2 คำ ได้แก่ ดังนักและสนั่นครั้งครืน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 241

ดังนัก"ใจ

"แม่บอกแล้ว ไร่เรื่องล้างจานนี้บอกว่าให้คว่ำกันเบา ๆ ซ้อนส้อมอย่าโยนลงตะกร้า ให้มันดังนัก"ใจ

(โถงสีเทา: 468)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ดัง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:427) มีความหมายว่า “บังเกิดเสียงขึ้น หรือทำให้เสียงบังเกิดขึ้นอย่างแรง” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “นัก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “อย่างยิ่ง, มากหรือหนักไปในทางใดทางหนึ่ง” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “โยน” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า โยนจนเกิดเสียงอย่างแรงมาก ดังมาก

ตัวอย่างที่ 242

สนั่นหู ครั่นครื้นใจ

ครั้นถึงยามค่ำภายหลังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์แลสิ้นสุดพระธรรมเทศนา วงสละล้อซึ่งปี่ซุมก็เริ่มบรรเลง พร้อมจุดบอกไฟดาวขึ้นท้องฟ้า ดังสนั่นหู ครั่นครื้นใจ ทั่วไป

(เวียงแว่นฟ้า: 682)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “สนั่น” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1161) มีความหมายว่า “กึกก้อง, ดังลั่น, ดังมาก” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ครั่นครื้น” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:231) มีความหมายว่า “สะเทือน” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดัง” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ดังมากจนสะเทือน

6. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ ฟุ้งจรุงใจ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 243

ฟุ้งจมูกจรุงใจ

ยกจอกขึ้นดื่ม น้ำอันเย็นเฉียบแล หอมฟุ้งจมูกจรุงใจ ด้วยกลิ่นที่อบร่ำด้วยบุปผชาติ

(เวียงแว่นฟ้า: 253)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ฟุ้ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 860) มีความหมายว่า “ตลบไป, ปลิวไป, กระจาย” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “จรุงใจ” คำว่า “จรุง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 304) มีความหมายว่า “จูง, ชักชวน” ดังนั้น คำว่า “จรุงใจ” มีความหมายว่า “ชวนใจ” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “หอม” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า หอมตลบเป็นที่ชวนใจ

7. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ ฉ่ำสดชื่น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 244

ฉ่ำ_{กาย}สดชื่น_{ใจ}

อากาศรอบกายเย็นฉ่ำ_{กาย}สดชื่น_{ใจ}

(เวียงแว่นฟ้า: 509)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ฉ่ำ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 349) มีความหมายว่า “ชุ่มชื้น” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “สดชื่น” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:1156) มีความหมายว่า “ใหม่และบริสุทธิ์ทำให้เบิกบานใจและกระปรี้กระเปร่าขึ้น” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เย็น” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ด้วยว่า เย็น ลักษณะมีความชุ่มชื้นทำให้เบิกบานใจและกระปรี้กระเปร่าขึ้น

7. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 4 คำ ได้แก่ จับใจอย่างยิ่ง น้อยลงมาก มากผิดปกติ และเยียบยิ่งนัก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 245

จับใจ_{ใจ}อย่างยิ่ง_{ใจ}

มีความยินดียิ่งนักที่พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการฝ่ายในได้แสดงความสัตย์สุจริตและอำนวยการให้แก่เราและสมเด็จพระบรมราชินีด้วยวามจาอันไพเราะจับใจ_{ใจ}อย่างยิ่ง_{ใจ}

(พระบรมราชโองการและกระแสพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก ฯ: 33)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “จับใจ” มีลักษณะเป็นคำประสม ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 313) มีความหมายว่า “ติดใจ, เป็นที่พอใจ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “อย่างยิ่ง” คำว่า “อย่าง” ใน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1376) มีความหมายว่า “โดยอาการที่” คำว่า “ยิ่ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 952) มีความหมายว่า “เป็นยอดที่สุด” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ไพบเราะ” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ไพบเราะเป็นที่พอใจมาก

ตัวอย่างที่ 246

น้อย...มาก

แต่พื้นที่ป่าไร้คนจับจองรวมทั้งแหล่งอาหารในธรรมชาติลดน้อยลงมาก

(สยามหลากเผ่าหลายพันธุ์: 54)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “น้อย” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:612) มีความหมายว่า “ไม่มาก ไม่ใหญ่” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “มาก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 901) มีความหมายว่า “หลาย” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ลด” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ลดจำนวนเหลือไม่มาก

ตัวอย่างที่ 247

มากผิดปกติ

เสียงของเขาดังมากผิดปกติสีหน้าซีดเผือดอย่างผิดหวัง

(เวียงแว่นฟ้า: 68)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “มาก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 901) มีความหมายว่า “หลาย” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ผิดปกติ” คำว่า “ผิด” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 781) มีความหมายว่า “ไม่ตรงกับความจริงหรือที่กำหนดนิยมไว้, ไม่ถูก, ต่างไป, แปลกไป” และคำว่า “ปกติ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 693) มีความหมายว่า “ธรรมดา” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดัง” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ดังมากจนผิดไปจากเดิม

เพื่อให้เห็นภาพรวมรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ
 รูปแบบที่ 2.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 2 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา ตั้งแต่สมัย
 สุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 แสดงรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 2.2 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน

สมัย	คำกริยา	คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ						คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ					
		อายตนะ						อายตนะ					
		ตา	หู	จมูก	ลิ้น	กาย	ใจ	ตา	หู	จมูก	ลิ้น	กาย	ใจ
สมัยสุโขทัย		✓						✓					
		✓											✓
							✓	✓					
							✓						✓
				✓						✓			
				✓									✓
						✓							✓
							✓						✓
สมัยอยุธยา		✓						✓					
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1		✓											✓
			✓					✓					
			✓										✓
							✓						✓

ตารางที่ 16 (ต่อ)

สมัย	คำกริยา	คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ						คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ					
		อายตนะ						อายตนะ					
		ตา	หู	จมูก	ลิ้น	กาย	ใจ	ตา	หู	จมูก	ลิ้น	กาย	ใจ
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2	คำกริยา	✓						✓					
		✓											✓
			✓					✓					
			✓						✓				
			✓										✓
				✓									✓

จากตารางที่ 16 แสดงรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 2.2 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน พบทั้ง 4 สมัย พบรูปแบบย่อยมากที่สุด คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 รองลงมา คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 เมื่อวิเคราะห์การปรากฏร่วมกันตามชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ พบมากที่สุด คือ คำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตาปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตาปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ และคำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ รองลงมาคือ คำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหูปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา และคำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหูปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ และไม่พบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 2.2 นี้ในสมัยอยุธยา

รูปแบบที่ 2.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 3 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 2.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 3 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา พบทั้ง 4 สมัย คือ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ดังนี้

สมัยสุโขทัย

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยสุโขทัย รูปแบบที่ 2.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 3 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในตำแหน่งที่ 1 จำนวน 1 ชนิด เท่านั้น คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 2 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ และคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในตำแหน่งที่ 3 จำนวน 2 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ปรากฏร่วมกัน ได้รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ สามารถสรุปผลและยกตัวอย่าง ได้ดังนี้

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 และปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 3 จำนวน 2 คำ ได้แก่ ขาวใสสุทระ และใสเหลื่อมพราย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 248

ขาวใสสุทระตา

รัตนโมลีเป็นเจ้า จนเต้าคำไหนบันดาลจิตใสศรีอติเรกอนจินดาตั้งใจสรัทธากอรปด้วย...ขึ้นในสุพรรณบัฏประดิษฐานบพระรัตนธาตุเจ้าเหนือหลังเจ้าอันตระการอันเป็นสถานอันอนรร(ข)...เรือขาวใสสุทระตาจึงประดิษฐานไว้ด้วยดีในท่ามกลางธรณีที่มีปรางค์คูหา

(จารึกสมัยสุโขทัย: 210)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ขาว” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 190) มีความหมายว่า “มีสีอย่างสำลี” คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ใน

ตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ใส” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1274) มีความหมายว่า “แจ่มกระจ่าง” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 3 คือ คำว่า “สุทธะ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1244) มีความหมายว่า “หมดจด, สะอาด, ล้วน, แท้” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เรือ” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสามร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า เรือลักษณะที่มีสีอย่างสาลี แจ่มกระจ่าง สะอาด

ตัวอย่างที่ 249

ใสตาเหลือมตาพรายตา

แลมีรัศมีตั้งพระอาทิตย์ เมื่อพิจารณาใสตาเหลือมตาพรายตางามดังสายฟ้าแลบรอบ ๆ ไพล่ ๆ ไชว ๆ ไปมา ดูงามนักหนา

(ไตรภูมิพระร่วง: 101)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ใส” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1274) มีความหมายว่า “แจ่มกระจ่าง” คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ “เหลือม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1040) พบคำว่า “เหลือม” มีความหมายว่า “เป็นเงามัน” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 3 คือ คำว่า “พราย” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 814) มีความหมายว่า “แวววาว, พราย, พร้อย” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดู” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสามร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ดูแจ่มกระจ่างด้วยลักษณะเป็นเงามัน แวววาว

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 และ ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 3 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ เต็มงามบริบูรณ์ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 250

เติมคำในประโยค

วันนี้เล่าพระจันทร์เจ้าก็ขึ้นมาเป็นสองดวง และเติมคำในประโยค เสมอกัน
ทั้งสองอัน

(ไตรภูมิพระร่วง: 105)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “เติม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:510) มีความหมายว่า “มีสิ่งใดสิ่งหนึ่งบรรจุอยู่จนไม่มีที่ว่าง ไม่พร่อง” คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 3 คือ คำว่า “บริบูรณ์” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 654) มีความหมายว่า “ครบถ้วน, เต็มที่, เต็มเปี่ยม” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “แล” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสามร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ดูเต็มลักษณะที่น่าชื่นชมหรือพึงใจด้วยความเต็มเปี่ยมนั้น

2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 และปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 3 จำนวน 8 คำ ได้แก่ กลมงามนักหนา ตระการงามนักหนา พรายงามนัก พรายงามนักหนา รุ่งเรืองงามนักหนา รุ่งเรืองแลเหลื่อมงามนักหนา เรืองงามนักหนา และใสงามนักหนา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 251

กลมคำในใจนักหนา

แลไม้นั้นหาด้วยหาแมงปมได้แลไม่มีที่คดที่โก่งหาพุกหาโพรงพลวงปมได้ ชื่อตรง
กลมคำในใจนักหนา

(ไตรภูมิพระร่วง: 89)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “กลม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 73) มี

ความหมายว่า “มีสัณฐานโดยรอบไม่เป็นเหลี่ยม” คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 3 คือ คำว่า “นักหนา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “มากยิ่งขึ้น, ยิ่งนัก” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ชื้อตรง” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสามร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ชื้อตรงลักษณะไม่เป็นเหลี่ยมเป็นที่น่าชื่นชมพึงใจมาก

ตัวอย่างที่ 252

ตระการ_{ตา}งาม_{ใจ}นักหนา_{ใจ}

มีฝูงต้นไม้ทั้งหลายเป็นต้นเป็นลำงาม แลมิได้เป็นดั่งเป็นแลง แลเป็นลูกเป็นดอกดู
ตระการ_{ตา}งาม_{ใจ}นักหนา_{ใจ}

(ไตรภูมิพระร่วง: 50)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ตระการ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:457) มีความหมายว่า “งาม, ประหลาด, แปลก, หลากหลาย, มีต่าง ๆ” คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 3 คือ คำว่า “นักหนา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “มากยิ่งขึ้น, ยิ่งนัก” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดู” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสามร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ดูงามเป็นที่น่าชื่นชมหรือพึงใจยิ่งนัก

ตัวอย่างที่ 253

พราย_{ตา}งาม_{ใจ}นัก_{ใจ}

สุดอัมพุทะเป็นเปลีเป็นชนะสุดเป็นแผ่นภูมิทองดั่งเก่าดูพราย_{ตา}งาม_{ใจ}นัก_{ใจ}

(ไตรภูมิพระร่วง: 298)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “พราย” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 814) มี

ความหมายว่า “แหววาว, พร้าว, พร้อย” คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 3 คือ คำว่า “นัก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 613) มีความหมายว่า “อย่างยิ่ง, มากหรือหนักไปในทางใดทางหนึ่ง” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดู” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสามร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ดูแหววาวเป็นที่น่าสนใจชื่นชมหรือพึงใจนัก

3. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 และ ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 3 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ งามดีหนักหนา ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 254

งามดีหนักหนา

ท่านพุทธธรรมมิกราชให้ท่านแปลงปราสาทอันหนึ่งและประดับงามดีหนักหนาผิ
จักอุปมาไปตั้งมหาไพชยนต์ปราสาทนั้นตายแลจึงสรพระธาตุเป็นเจ้าด้วยน้ำสุคนธ์ศรีสุนทราร

(จารึกสมัยสุโขทัย: 136)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ดี” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 14) มีความหมายว่า “มีลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการน่าปรารถนา น่าพอใจใช้ในทางความหมายที่ตรงข้ามกับลักษณะบางอย่าง คือตรงข้ามกับชั่ว” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 3 คือ คำว่า “หนักหนา” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:1284) มีความหมายว่า “มากยิ่งขึ้น, ยิ่งนัก, ร้ายแรง” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ประดับ” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสามร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ประดับลักษณะเป็นที่น่าสนใจชื่นชมหรือพึงใจยิ่งนัก

สมัยอยุธยา

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยอยุธยา รูปแบบที่ 2.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 3 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา พบคำกริยา

วิเศษณ์บอกลักษณะในตำแหน่งที่ 1 จำนวน 1 ชนิด เท่านั้น คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 1 ชนิด เท่านั้น คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในตำแหน่งที่ 3 จำนวน 2 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตาและ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ปรากฏร่วมกัน ได้รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ สามารถสรุปผลและยกตัวอย่าง ได้ดังนี้

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 และ ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 3 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ ผ่องรุ่งเรืองสว่าง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 255

ผ่องรุ่งเรืองสว่างตา

ประดุจพระจันทร์อันเพญผ่องรุ่งเรืองสว่างตาในนภาวิถีในวันสุกเบิกบาน

(กฎหมายตราสามดวง: 202)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ผ่อง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 774) มีความหมายว่า “ปลั่ง, ปราศจากมลทิน, ไม่ขุ่นมัว” คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “รุ่งเรือง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:1006) มีความหมายว่า “สว่างไสว” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 3 คือ คำว่า “สว่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1185) มีความหมายว่า “ระยะเวลาฟ้าสว่าง, ระยะเวลาเมื่อรุ่งอรุณ” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เพญ” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสามร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า เต็มลักษณะที่ปลั่ง สว่างไสว

2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 และ ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 3 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ รุ่งเรืองงามยิ่งนัก

ตัวอย่างที่ 256

รุ่งเรืองงามยิ่งนัก

ท่านจงเลงแลดูซึ่งวิมานอันโน้น มีรัศมีอันสว่างรุ่งเรืองงามยิ่งนัก

(กฎหมายตราสามดวง: 199)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “รุ่งเรือง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:1006) มีความหมายว่า “สว่างไสว” คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “งาม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 290) มีความหมายว่า “ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 3 คือ คำว่า “ยิ่งนัก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 952) มีความหมายว่า “อย่างยิ่ง” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “สว่าง” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสามร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า สว่างไสวเป็นที่น่าชื่นชมหรือพึงใจอย่างยิ่ง

สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 รูปแบบที่ 2.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 3 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในตำแหน่งที่ 1 จำนวน 1 ชนิด เท่านั้น คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 1 ชนิด เท่านั้น คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ และคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในตำแหน่งที่ 3 จำนวน 1 ชนิด เท่านั้น คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ปรากฏร่วมกัน ได้รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ดังนี้

จากรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะข้างต้น สามารถสรุปผลและยกตัวอย่าง ได้ดังนี้

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 และปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 3 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ ประปรายบ้างเล็กน้อย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 257

ประปราย^๓บ้าง^๔เล็กน้อย^๕

ฝน^๖ตก^๗ประปราย^๘บ้าง^๙เล็กน้อย^{๑๐}

(พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4: 185)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ประปราย” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 709) มีความหมายว่า “มีกระจายอยู่ห่าง ๆ, มีห่าง ๆ เป็นระยะ ๆ, เรียงราย, เล็กน้อย” คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “บ้าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 667) มีความหมายว่า “บางจำนวนหรือบางส่วนของสิ่งที่กล่าวถึงโดยเฉพาะ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 3 คือ คำว่า “เล็กน้อย” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1076) มีความหมายว่า “นิดหน่อย” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ตก” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสามร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ตกเป็นระยะ ๆ นิดหน่อย

สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 รูปแบบที่ 2.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ปรากฏ 3 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา จำนวน 3 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหูและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในตำแหน่งที่ 2 จำนวน 2 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู และคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในตำแหน่งที่ 3 จำนวน 2 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ปรากฏร่วมกัน ได้รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ สามารถสรุปผลและยกตัวอย่าง ได้ดังนี้

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 และปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 3 จำนวน 2 คำ ได้แก่ ขาวนวลสว่างและเหลืองเรืองจรัส ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 258

ขาว_{ตา}นว_{ตา}สว_{าง}ตา

ทอดตามองท้องฟ้าอันพรึงเพราเรืองแสงส่องขาว_{ตา}นว_{ตา}สว_{าง}ตา

(เวียงแว่นฟ้า: 571)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ขาว” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 190) มีความหมายว่า “มีสีอย่างสาลี” คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “นว” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 609) มีความหมายว่า “สีขาวปนเหลืองเล็กน้อย, ผ่องเป็นยองใย, งามผุดผ่อง” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 3 คือ คำว่า “สว_{าง}” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1185) มีความหมายว่า “ระยะเวลาฟ้าสาง, ระยะเวลาเมื่อรุ่งอรุณ” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ส่อง” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสามร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ส่องลักษณะมีสีอย่างสาลี ผุดผ่องสว่างขึ้นมา

ตัวอย่างที่ 259

เหลื่อง_{ตา}เรื่อ_งตาจรัส_{ตา}

แสงจากตะวันรอนอันเรื่อ_งเหลื่อง_{ตา}เรื่อ_งตาจรัส_{ตา}

(เวียงแว่นฟ้า: 516)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “เหลื่อง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1350) มีความหมายว่า “สีอย่างรงทองหรือขมิ้น” คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “เรื่อ_ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1021) มีความหมายว่า “มีแสงน้อย ๆ อย่างแมงดาเรื่อหรือหิ่งห้อย” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 3 คือ คำว่า “จรัส” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 303) มีความหมายว่า “แจ่มแจ้ง, รุ่งเรือง, สว_{าง}” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เรื่อ” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสามร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า เรื่อลักษณะมีสีอย่างรงทองหรือขมิ้นที่มีแสงน้อย ๆ สว_{าง}ขึ้นมา

3. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 2 และ ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 3 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ ดังขึ้นกราวใหญ่ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 260

ดัง...กราวใหญ่_{ตา}

ตบมือดังขึ้นกราวใหญ่_{ตา}

(ละครแห่งชีวิต: 289)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ดัง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:427) มีความหมายว่า “บังเกิดเสียงขึ้น หรือทำให้เสียงบังเกิดขึ้นอย่างแรง” คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “กราว” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 67) มีความหมายว่า “เสียงดังอย่างเสียงของแฉ่ง เป็นต้น จำนวนมาก ๆ ร่วงลงกระทบพื้นหรือหลังคาพร้อม ๆ กัน หรือเสียงที่คนจำนวนมากตบมือพร้อม ๆ กัน” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 3 คือ คำว่า “ใหญ่” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1358) มีความหมายว่า “โต” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ตบมือ” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสามรวมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ดังขึ้นมาลักษณะหนึ่ง ลักษณะเสียงที่คนจำนวนมากตบมือพร้อม ๆ กัน

4. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 และ ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 3 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ เจียบร้างวังเวง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 261

เจียบ_{หู}ร้าง_{ตา}วังเวง_{ใจ}

ยามนี้เฝงจะดูเจียบร้างร้าง_{ตา}วังเวง_{ใจ}จนรู้สีกวากว้างใหญ่เหลือเกิน

(โง้งสีเทา: 649)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “เจี๊ยบ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 294) มีความหมายว่า “ไม่มีเสียง” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ร้าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 994) มีความหมายว่า “ที่ถูกทอดทิ้ง” และปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 3 คือ คำว่า “วังเวง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1102) มีความหมายว่า “ลักษณะบรรยากาศที่สงบเยือกเย็นทำให้เกิดความรู้สึกอ้างว้างว่าเหวเปล่าเปลี่ยวใจ” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดู” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า คุณลักษณะที่ไม่มีเสียงและไม่ได้รับการเอาใจใส่จนทำให้รู้สึกวังเวง

4. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 2 และ ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 3 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ อังอลโกลาหลป่วนปั่น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 262

อังอลโกลาหลป่วนปั่น^{ตา}

เสียงตะโกนเรียกหากันแลกันดังอังอลโกลาหลป่วนปั่น^{ตา}

(เวียงแว่นฟ้า: 470)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “อังอล” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1420) มีความหมายว่า “ดังลั่น” คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “โกลาหล” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:160) มีความหมายว่า “อื้ออึง, เอิกเกริก, วุ่นวาย” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 3 คือ คำว่า “ป่วนปั่น” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 726) มีความหมายว่า “เคลื่อนไหวไปมาอย่างรุนแรงผิดปกติ, สับสนวุ่นวายผิดปกติ” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ดัง” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสามร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ดังลั่นด้วยความวุ่นวายผิดปกติ

4. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 2 และ ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 3 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ ดังลั่นชอบใจ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 263

ดั่งหูลั่นหูชอบใจ

เจ้าฟ้าเมืองนายหัวเราะดั่งหูลั่นหูชอบใจ

(เวียงแว่นฟ้า: 484)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ดั่ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:427) มีความหมายว่า “บังเกิดเสียงขึ้น หรือทำให้เสียงบังเกิดขึ้นอย่างแรง” คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ลั่น” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1049) มีความหมายว่า “มีเสียงดังมาก” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 3 คือ คำว่า “ชอบใจ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:364) มีความหมายว่า “ถูกใจ ยินดี พอใจ” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “หัวเราะ” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสามร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า หัวเราะดังมากด้วยความรู้สึกถูกใจ

5. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 และ ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 3 จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ ข้างละเอียดดี ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 264

ข้างละเอียดดี

มันเป็นเรียวแรงของข้าทำงานข้างละเอียดดี

(เวียงแว่นฟ้า: 338)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 1 คือ คำว่า “ข้าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:373) มีความหมายว่า “มีลักษณะโน้มไปในทางนั้น ฯ” คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ในตำแหน่งที่ 2 คือ คำว่า “ละเอียด” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1047) มีความหมายว่า “ไม่หยาบ” ปรากฏร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ในตำแหน่งที่ 3 คือ คำว่า “ดี” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

พ.ศ. 2554 (2556: 14) มีความหมายว่า “มีลักษณะที่เป็นไปในทางที่ต้องการนำปรารภนา นำพอใจใช้ในทางความหมายที่ตรงข้ามกับลักษณะบางอย่าง คือตรงข้ามกับชั่ว” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ทำงาน” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสามร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ทำงานลักษณะพิถีพิถัน เป็นที่น่าพอใจมาก

เพื่อให้เห็นภาพรวมรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 2.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 3 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 แสดงรูปแบบการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 2.3 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน

สมัย		คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑					คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑					คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๑							
		อายตนะ					อายตนะ					อายตนะ							
		ตา	หู	จมูก	ลิ้น	กาย	ใจ	ตา	หู	จมูก	ลิ้น	กาย	ใจ	ตา	หู	จมูก	ลิ้น	กาย	ใจ
สมัยสุโขทัย		✓						✓						✓					
		✓											✓	✓					
							✓						✓						✓
สมัยอยุธยา	คำกริยา	✓						✓						✓					
		✓											✓						✓
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1		✓											✓						✓
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2		✓						✓						✓					
			✓						✓					✓					
			✓						✓										✓
			✓						✓					✓					
			✓						✓										✓
						✓	✓												✓

จากตารางที่ 17 แสดงรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 2.3 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน พบทั้ง 4 สมัย พบรูปแบบย่อยมากที่สุด คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 รองลงมา คือ สมัยสุโขทัย เมื่อวิเคราะห์การปรากฏร่วมกันตามชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ พบมากที่สุด คือ คำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตาปรากฏร่วมกันทั้งสามตำแหน่ง และคำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตาปรากฏร่วมกับคำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ รองลงมา คือ คำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจปรากฏร่วมกับคำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ

รูปแบบที่ 3 คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏในตำแหน่งหน้าและหลังคำกริยา พบรูปแบบย่อย จำนวน 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 3.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้าคำกริยาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 3.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้าคำกริยาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา จำนวน 1 คำ อยู่หลังคำกริยา พบเพียง 1 สมัย เท่านั้น คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ดังนี้

สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 รูปแบบที่ 3.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้าคำกริยาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา จำนวน 3 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกายและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ และพบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ จำนวน 1 คำ อยู่หลังคำกริยา จำนวน 2 ชนิด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้นและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ปรากฏร่วมกัน ได้รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ สามารถสรุปผลและยกตัวอย่าง ได้ดังนี้

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ อยู่หน้าคำกริยา และคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 1 คำ อยู่หลังคำกริยา จำนวน 2 คำ เท่านั้น ได้แก่ ค่อนข้าง...แรง, ค่อย ๆ...ริน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 265

ค่อนข้างใจ...แรงตา

แต่น้ำค่อนข้างใจไหลแรงตา

(เวียงแว่นฟ้า: 636)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ค่อนข้าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 246)

มีความหมายว่า “หนักหรือกระเสียดไปทางใดทางหนึ่ง เช่น ค่อนข้างดี” ปรากฏหน้าคำกริยา และ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “แรง” ใน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:1023) มีความหมายว่า “จัด, กล้า” ปรากฏ หลังคำกริยาคำว่า “ไหล” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ได้ว่า ไหลหนักไปลักษณะที่จัด

ตัวอย่างที่ 266

ค่อย ๆ ใจ...รินตา

น้ำหยดหนึ่งค่อย ๆ ใจ ไหลรินตาลงมา

(เวียงแว่นฟ้า: 636)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ค่อย ๆ” มีลักษณะเป็นคำซ้ำ โดยใช้เครื่องหมายไม้ยมก ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 248) มีความหมายว่า “ไม่รีบร้อน, อย่างระมัดระวัง, ช้า ๆ” ปรากฏหน้าคำกริยา และคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ริน” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:1003) มีความหมายว่า “เรื่อย ๆ, น้อย ๆ” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “ไหล” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ไหลลักษณะช้า ๆ เรื่อย ๆ

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ อยู่ หน้าคำกริยา และคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ อยู่ หลังคำกริยา จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ ยิ่ง...จัด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 267

ยิ่งใจ...จัดใจ

อากาศก็ยิ่งใจร้อนจัดใจเข้าทุกที

(ละครแห่งชีวิต: 122)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ยิ่ง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 952) มี

ความหมายว่า “เพิ่มขึ้น เจริญขึ้น มากขึ้น” ปรากฏหน้าคำกริยา และคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “จัด” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:310) มีความหมายว่า “ยิ่ง เต็มที่ เกินปรกติมาก มากหรือหนักไปในทางใดทางหนึ่ง” ปรากฏหลังคำกริยา คำว่า “ร้อน” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสองร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดว่า ร้อนมากขึ้นเกินปรกติ

เพื่อให้เห็นภาพรวมรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 3.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้าคำกริยาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 แสดงรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 3.1 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน

สมัย	คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ						คำกริยา	คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ						
	อายตนะ							อายตนะ						
	ตา	หู	จมูก	ลิ้น	กาย	ใจ		ตา	หู	จมูก	ลิ้น	กาย	ใจ	
สมัยสุโขทัย														
สมัยอยุธยา														
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1						✓		✓						
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2						✓								✓

จากตารางที่ 18 แสดงรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 3.1 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน พบเพียง 1 สมัยเท่านั้น ได้แก่ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ได้แก่ คำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูกปรากฏร่วมกับคำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น คำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกายปรากฏร่วมกับคำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ และคำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจปรากฏร่วมกับคำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ

รูปแบบที่ 3.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้าคำกริยาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 2 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 3.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้าคำกริยาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 2 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา พบเพียง 1 สมัย เท่านั้น คือ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ดังนี้

สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 รูปแบบที่ 3.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้าคำกริยาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 2 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา จำนวน 1 ชนิด เท่านั้น คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ จำนวน 1 คำ อยู่หลังคำกริยา ตำแหน่งที่ 1 จำนวน 1 ชนิด เท่านั้น คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ และพบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ จำนวน 1 คำ อยู่หลังคำกริยา ตำแหน่งที่ 2 จำนวน 1 ชนิด เท่านั้น คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ กล่าวคือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ จำนวน 1 คำ อยู่หน้าคำกริยาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ จำนวน 2 คำ อยู่หลังคำกริยา เป็นคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดเดียวกัน ปรากฏร่วมกัน ได้รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ สามารถสรุปผลและยกตัวอย่าง ได้ดังนี้

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ปรากฏหน้า 1 คำ และหลังคำกริยา 2 คำ พบเพียง 1 คำ เท่านั้น ได้แก่ ช่าง...บาดคอเหลือเกิน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 268

ช่าง...บาดคอเหลือเกิน_๑

น้ำมะนาวโซดาช่าง...เปรี้ยวบาดคอเหลือเกิน_๑

(โง่งสืเทา: 365)

ประโยคข้างต้น พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “ช่าง” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:373) มีความหมายว่า “มีลักษณะโน้มไปในทางนั้น ๆ” ปรากฏหน้าคำกริยา และคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ จำนวน 2 คำ คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ คือ

คำว่า “บาดคอ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 667) มีความหมายว่า “ความรู้สึกคล้ายระคายคอเนื่องจากกินเหล้าหรือของที่มีรสหวานจัด เป็นต้น” และคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 1 คำ คือ คำว่า “เหลือเกิน” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556: 1350) มีความหมายว่า “ยิ่งนัก เกินควร เต็มที่” ปรากฏหลังคำกริยาคำว่า “เปรี้ยว” ซึ่งคำกริยาวิเศษณ์ทั้งสามร่วมกันทำหน้าที่ขยายให้รายละเอียดของสิ่งที่รับรู้ได้ว่า เปรี้ยวจนรู้สึกระคายคออย่างมาก

เพื่อให้เห็นภาพรวมรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ รูปแบบที่ 3.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้าคำกริยาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ปรากฏ 2 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 แสดงรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 3.2 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน

สมัย	คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ						คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ						คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ					
	อายตนะ						อายตนะ						อายตนะ					
	ตา	หู	จมูก	ลิ้น	กาย	ใจ	ตา	หู	จมูก	ลิ้น	กาย	ใจ	ตา	หู	จมูก	ลิ้น	กาย	ใจ
สมัยสุโขทัย							คำกริยา											
สมัยอยุธยา																		
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1																		
สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2						✓						✓						✓

จากตารางที่ 19 แสดงรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่ 3.2 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบัน พบเพียง 1 สมัย เท่านั้น ได้แก่ สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ได้แก่ คำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ คำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจปรากฏ ร่วมกับคำกริยาบอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ

วิวัฒนาการคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

ผลการวิเคราะห์วิวัฒนาการคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ผู้วิจัยเปรียบเทียบให้เห็นวิวัฒนาการ 2 ประเด็น ดังนี้

4.1 วิวัฒนาการชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

4.2 วิวัฒนาการลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

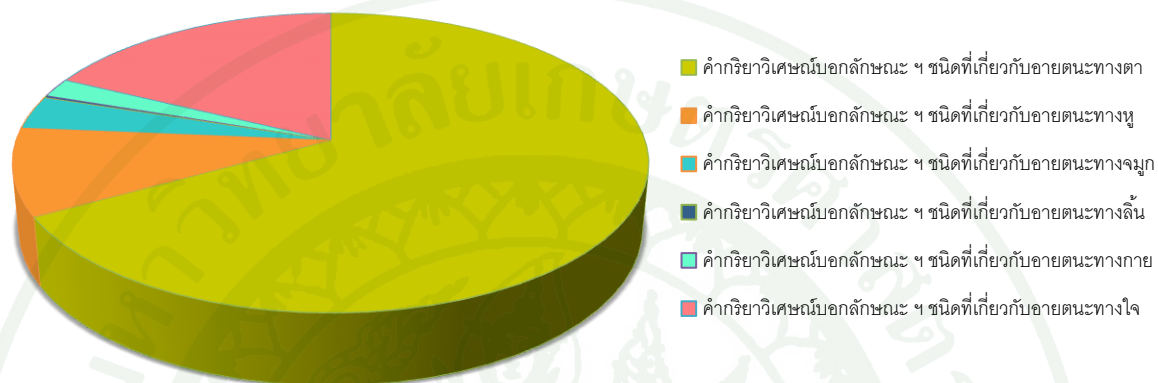
4.3 วิวัฒนาการรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

4.1 วิวัฒนาการชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

ผลการวิเคราะห์ชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ผู้วิจัยเปรียบเทียบให้เห็นวิวัฒนาการ ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ตามชนิดของคำในแต่ละอายตนะภาพรวมพบว่า คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 มีค่าทั้งหมด 444 คำ เมื่อจัดอันดับความมากน้อยของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ตามชนิดของคำ ผลปรากฏว่า มากอันดับหนึ่ง คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 297 คำ คิดเป็นร้อยละ 66.89 รองลงมาอันดับที่สอง คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 79 คำ คิดเป็นร้อยละ 17.79 รองลงมาอันดับที่สาม คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู จำนวน 42 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.46 รองลงมาอันดับที่สี่ คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก จำนวน 16 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.60 รองลงมาอันดับที่ห้า คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย จำนวน 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.03 และน้อยที่สุดเป็นอันดับที่หก คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น จำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.23

เพื่อให้เห็นภาพรวมจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ตามชนิดของคำ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ข้างต้น ผู้วิจัยได้แสดง การเปรียบเทียบให้เห็นจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ตามชนิดของคำ ซึ่งปรากฏตาม ภาพที่ 12 ดังต่อไปนี้

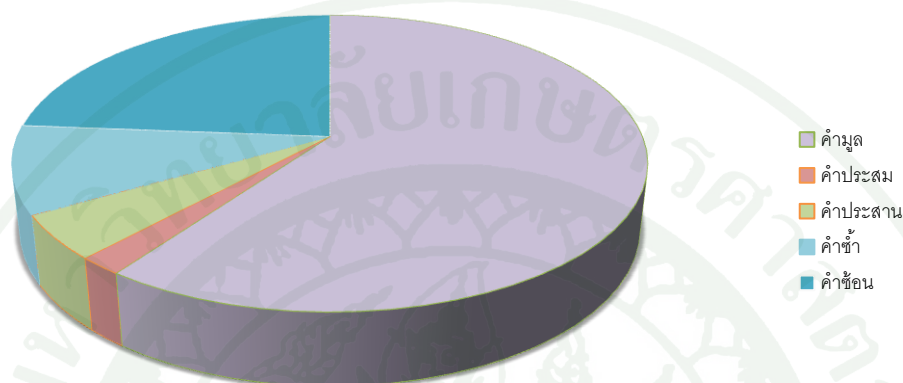
ภาพที่ 12 แสดงผลการเปรียบเทียบจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ตามชนิดของคำ ในแต่ละอายตนะ

4.2 วิวัฒนาการลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

ผลการวิเคราะห์ลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ สมัยสุโขทัย สมัย อยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ผู้วิจัยเปรียบเทียบให้เห็น วิวัฒนาการ ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ตามลักษณะของคำ ในภาพรวมพบว่า คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 มีคำทั้งหมด 459 คำ เมื่อจัดอันดับความมากน้อยของคำกริยาวิเศษณ์ บอกลักษณะ ฯ ตามลักษณะของคำ ผลปรากฏว่า มากอันดับหนึ่ง คือ คำมูล จำนวน 275 คำ คิดเป็นร้อยละ 59.92 อันดับที่สอง คือ คำซ้อน จำนวน 109 คำ คิดเป็นร้อยละ 23.75 อันดับที่สาม คือ คำซ้ำ จำนวน 44 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.59 อันดับที่ 4 คือ คำประสม จำนวน 22 คำ คิดเป็น ร้อยละ 4.80 และน้อยที่สุดเป็นอันดับที่สี่ คือ คำประสม จำนวน 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.96

เพื่อให้เห็นภาพรวมจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ตามลักษณะของคำ ในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ข้างต้น ผู้วิจัย ได้แสดงการเปรียบเทียบให้เห็นลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ตามลักษณะของคำ ซึ่งปรากฏตามภาพที่ 13 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 13 แสดงผลการเปรียบเทียบจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ตามลักษณะของคำ

4.3 วิวัฒนาการรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ผู้วิจัยเปรียบเทียบให้เห็นวิวัฒนาการ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ผู้วิจัยพบว่า รูปแบบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ มีความซับซ้อนในการใช้มากขึ้น ตำแหน่งการปรากฏของคำกริยาบอกลักษณะ ๖ ปรากฏได้หน้าหรือหลัง หรือหน้าและหลังคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ มีการใช้ตั้งแต่สมัยสุโขทัย แสดงให้เห็นว่า คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ มีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 มีการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ดังเช่น

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ รูปแบบที่อยู่หลังคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ตำแหน่งที่ 1 พบมากที่สุด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา รองลงมาอันดับที่ 2 คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู รองลงมาอันดับที่ 3 คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ รองลงมาอันดับที่ 4 คือ

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก รองลงมาอันดับที่ 5 คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย น้อยที่สุด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่อยู่หลังคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ตำแหน่งที่ 2 พบมากที่สุด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา รองลงมาอันดับที่ 2 คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ รองลงมาอันดับที่ 3 คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้นและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่อยู่หลังคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ตำแหน่งที่ 3 พบมากที่สุด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ รองลงมาอันดับที่ 2 คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจุมูก คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้นและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย

เพื่อให้เห็นภาพรูปแบบการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ข้างต้น ผู้วิจัยได้แสดงการเปรียบเทียบให้เห็นรูปแบบการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ซึ่งปรากฏตารางที่ 20 ดังนี้

ตารางที่ 20 แสดงผลการเปรียบเทียบรูปแบบการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ

รูปแบบ	สมัยสุโขทัย	สมัยอยุธยา	สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1	สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2
รูปแบบที่ 1.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้าคำกริยา	-	-	-	✓
รูปแบบที่ 2.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา	✓	✓	✓	✓
รูปแบบที่ 2.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 2 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 20 (ต่อ)

รูปแบบ	สมัยสุโขทัย	สมัยอยุธยา	สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1	สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2
รูปแบบที่ 2.3 คำกริยา วิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ปรากฏ 3 คำ ในตำแหน่ง หลังคำกริยา	✓	✓	✓	✓
รูปแบบที่ 3.1 คำกริยา วิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่ง หน้าคำกริยาและคำกริยา วิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่ง หลังคำกริยา	-	-	-	✓
รูปแบบที่ 3.2 คำกริยา วิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่ง หน้าคำกริยาและคำกริยา วิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ปรากฏ 2 คำ ในตำแหน่ง หลังคำกริยา	-	-	-	✓

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยเรื่อง วิวัฒนาการคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ นี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาชนิดคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาลักษณะคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษารูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน
4. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

1. ชนิดคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ เป็นการศึกษาคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่ทำหน้าที่ประกอบกริยา และคำกริยาวิเศษณ์ด้วยกัน ให้มีความหมายแตกต่างออกไปโดยใช้อายตนะทั้ง 6 โดยศึกษาความหมายของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ตามสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ได้เรียกว่า “อายตนะทั้ง 6” คือ ตา หู จมูก ลิ้น สัมผัสและความรู้สึก

ผลการวิเคราะห์ชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ พบ 6 ชนิด ได้แก่ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกายและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ได้ดังนี้

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา

ผลการวิเคราะห์พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา ตามสมัยของวรรณกรรม ได้ดังนี้

1.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยสุโขทัยพบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 29 คำ ได้แก่คำว่า กลม ก่ำ ขาว ฉวัด ตระการ เต็ม เน้น่ง บริบูรณ์ บริสุทธิ บาง ผ่อง พราย พิจิตร พิสดาร พูน ระทด ราบ รุ่งเรือง รุ่ยร้าย เร็ว เรือง สลอน สุทระ ไส หม่นหมอง ห้วน เหลือง เหลื่อม (เหลื่อม ๆ) และอ่อน

1.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยอยุธยาพบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 8 คำ ได้แก่คำว่า บริสุทธิ ผ่อง ปล่าน พลุ่งปล่าน ราบคาบ รุ่งเรือง ลุ่ยลุ่ด และสว่าง

1.3 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 41 คำ ได้แก่คำว่า กระจ่างแจ้ง กว้างใหญ่ ไพศาล ก่าเกอ ขมุกขมัว ครึกครื้น แฉ่ง ชำรุดทรุดโทรม เชื้อน โซ แด่ว ตะคุ่ม ๆ ตื้อ โตใหญ่ ทีบ นวล แน่นอัด บริบูรณ์ เบิกบาน โปรย ประปราย โปรง พร่า ๆ ยับเยิน ยืดยาว เร็ว แรง โล้งโด้ง วิจิตร วีน สะอาด สะอาดสะอาด สุก หมดจืด หรุหระ ห้วนไหว ใหญ่ ใหญ่โต อย่างครึกครื้น อย่างวิจิตรพิสดาร อัดแอ และเอี่ยม

1.4 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 219 คำ ได้แก่คำว่า กรรโชก กระจ่าง กระจิริด กรัง กราก กริม กรู กรูด เกรอะกรัง กลม กว้าง ก่ำ เกร็ง เกรียว เหลี่ยมเกลตา เก้อ ๆ เก่าแก่ เก่าคร่ำคร่า โก้ โก้หรุ โกรก ไกล ไกลลิบ ขจี ขริม (ขริม ๆ) ขลับ ขวบ (ขวบ ขวบ) ขมุกขมอม ขาม ขาว เข้ม คม ครีမ် ครีต คลุ้ม คึกคัก โครม ง่วน งุด เงก จรัส จังก้า จ้า จาง ๆ จ้า จู๊ด เจอ เจื่อน ๆ แจ่ว ฉับ ๆ ฉิว ชุ่ม ช้ำ ๆ ช้ำ ชุ่ม เชียว โชก โชน ช่าน ชืด ชืดเขียว ชุบเขียว เขียว ๆ แช่ว โซ ดกตื้น ดุ่ม ๆ เด่น โดยสะดวก ตระหง่าน ตอบ ต้อย ๆ ตะคุ่ม ๆ ตะปุ่มตะป่ำ ตั่ว ต้อยนุ้ย เต็ม เตรี เตียน ถี ทอดน่อง ทะมึน ทีบ นวล นิ่ง (นิ่ง ๆ)

แน่น แน่นขันด แน่ว บริสุทธิ์ บาง (บาง ๆ) เบื่อเรื่อ ประปราย ปราด ปฐิต เประะ ปลั่ง ปลื้ม ป่วนปั่น เป่ง เปี่ยม แป้น โปรง ผล้อย ผ่อง ผ่องแผ้ว ผ่องใส ผอม เผือด แผล้ว โฝง ผาง พร้ง พราก พราด ๆ พราย พราว พร้า ๆ พรู พลั่ว พะเยิบ พิสุทธิ์ เพรียว โพน โพลง พูฟอง พูฟ้า เพี้ยว ๆ มลึงเมลือง มะเมือม มิด มืด ย่อง ยอง ๆ ยาว ๆ ยาวเหยียด ยิ่งใหญ่ เยิ้ม เยื่อน รวดเร็ว ร่องแรง ระริก ระรัว ระเรื่อ ระหง ระโหย ราบคาบ รำไร ริน ริ้ว รี่ รุงรัง เร็ว (เร็ว ๆ) เร็วปรือ เร้า (เร้า ๆ) เรียงราย เรียบ เรียบร้อย เรื่อ เรือง แรง โรย ๆ ลั่น ลออ ละไม ละล้าละลัก ละเอียด ลัว เล็กจ้อย เลื่อน ๆ โล่ง วิน วุ่นวาย วูบ วูบวาบ เศร้า ๆ สงบ สง่า สลอน สลัว สวย สวยงาม สว่าง สะพร้ง สะอาด สะอาดสะอ้าน สั่น สูง ไสว หง่อม หัก ๆ หนาแน่น หนุ่ม หนั้นไหว เหียง ๆ เหยียด เหยียดยาว เหลือง แหย (แหย ๆ) ใหญ่ อย่างช้า (อย่างช้า ๆ) อย่างคุดัน อย่างประณีตบรรจง อย่างรวดเร็ว อย่างระมัดระวัง อย่างแรง อย่างวิจิตรประณีต อย่างสงบเสงี่ยม อย่างสวยงาม อย่างองอาจ อย่างอดทน อลังการ อ่อนโยน อาด ๆ อึ้ง เอียงอาย เอี่ยม เอื้อย ฮาบและฮือ

2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู

ผลการวิเคราะห์พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู ตามสมัยของวรรณกรรม ได้ดังนี้

2.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยสุโขทัยพบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู เพียง 1 คำเท่านั้น ได้แก่ เพราะ

2.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยอยุธยา ไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู

2.3 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู จำนวน 6 คำ ได้แก่ คำว่า กึกก้อง เจียบ สั่น อย่าง กึกก้อง อย่างสั่นและอีกทีก็กึกก้อง

2.4 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 พบคำกริยาวิเศษณ์ บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู จำนวน 35 คำ ได้แก่คำว่า กราว กรีด ก้อง กังวาน กาก กึกก้อง กุบกับ ๆ โกลาหล เครือ เจียบ ชั่วบ ชูซ่า ดัง เบา ๆ เบาแผ่ว ป่าบ ปึก ๆ เปาะแปะ แผ่วเบา โพล่งพลั่งโพล่งพลั่ง ไพเราะ ระเบียง ลั่น แว่ว (แว่ว ๆ) สนั่น แหบแห้ง โหวกเหวก อย่างเจียบ อย่างแผ่วเบา อึงอล เอิกเกริก เอี้ยด โอย และเอือก

3. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก

ผลการวิเคราะห์พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก ตามสมัยของวรรณกรรม ได้ดังนี้

3.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยสุโขทัยพบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก จำนวน 4 คำ ได้แก่คำว่า ขจร ตระหลบ ฟุ้งและสาบ

3.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยอยุธยาพบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก จำนวน 2 คำ ได้แก่คำว่า ขจรและตระหลบ ดังตัวอย่าง

3.3 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 พบคำกริยาวิเศษณ์ บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก จำนวน 4 คำ ได้แก่คำว่า คลุ้ง คาว ตระหลบและ เน่า

3.4 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 พบคำกริยาวิเศษณ์ บอกลักษณะ ๓ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก จำนวน 6 คำ ได้แก่คำว่า ขจร คลุ้ง คาว ฉุย ตระหลบและฟุ้ง

4. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น

ผลการวิเคราะห์พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น ตามสมัยของวรรณกรรม ได้ดังนี้

4.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยสุโขทัยไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น

4.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยอยุธยาไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น

4.3 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 ไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น

4.4 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น จำนวน 1 คำ เท่านั้น ได้แก่คำว่า ปะแล่ม ฯ

5. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย

ผลการวิเคราะห์พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย ตามสมัยของวรรณกรรม ได้ดังนี้

5.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยสุโขทัยพบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย เพียง 1 คำเท่านั้น ได้แก่คำว่า เกลี้ยง

5.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยอยุธยาไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย

5.3 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 ไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย

5.4 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย จำนวน 8 คำ ได้แก่คำว่า ฉ่ำ ขึ้น นุ่ม ฝะฝ่าว ผาก ฝ่าว เย็นและเยือก

6. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ

ผลการวิเคราะห์พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ ตามสมัยของวรรณกรรม ได้ดังนี้

6.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยสุโขทัยพบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 6 คำ ได้แก่คำว่า งาม ดี นึก นึกหนา สนอยและหนักหนา

6.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยอยุธยาพบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 6 คำ ได้แก่คำว่า งาม ดี นึก ยิ่งนึก หนักและหนักหนา

6.3 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วง ที่ 1 พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 18 คำ ได้แก่คำว่า งดงาม งาม เยียบ ดี นึก นึกหนา บ้างประหลาด มาก ยิ่งนึก ระทก เล็กน้อย เลิศ หน้อยหนึ่ง หนัก หนักหนา อย่างงามและอย่างยิ่ง

6.4 สมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

ผลการวิเคราะห์ วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 49 คำ ได้แก่คำว่า ครั้นครั้น ค่อนข้าง ค่อย ๆ งาม ง่าย จรุงใจ จัง จัด (จัด ๆ) จัดนัก จับใจ เจียบ เฌียบ ชอบใจ ดี น้อย (น้อย ๆ) นึก นิด ๆ นิดเดียว นิดหนึ่ง (นิดหนึ่ง) บาดคอ แปลก ๆ ผิดปกติ มาก (มาก ๆ) มากนัก มากมาย มากน้อย ยะเยือก ยิ่ง ยิ่งนัก ยิบ เยียบ เยี่ยม ร้ายกาจ ล้นหลาม เล็กน้อย (เล็ก ๆ น้อย ๆ) เลิศ วังเวง สบาย สะท้าน สุด (สุด ๆ) แสน หนัก หวานซึ้ง หวิว เหน็บ เหลือเกิน อย่างผิดหวัง อย่างยิ่งและออก

2. ลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ เป็นการศึกษาคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ตามแนวของหนังสือบรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2 เป็นเรื่องการสร้างคำ โดยผู้วิจัยจัดแบ่งลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ออกเป็น 4 แบบ คือ คำมูล คำประสม คำประสาน คำซ้ำและคำซ้อน

ผลการวิเคราะห์ลักษณะของคำในภาษาไทยคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ พบ 5 แบบ ได้แก่ คำมูล คำประสม คำประสาน คำซ้ำและคำซ้อน ดังนี้

1. คำมูล

1.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

1.1.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 26 คำ ได้แก่คำว่า กลม ก่ำ ขาว ฉวัด ตระการ เต็ม นะแน่ง บริบูรณ์ บริสุทธิ์ บาง ผ่อง พราย พิจิตร พิสดาร พูน ระทด ราบ เร็ว เรือง สลอน สุทระ ไส ห้วน เหลือง เหลื่อมและอ่อน

1.1.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก พบ 4 คำ ได้แก่คำว่า ขจร ตระหลบ ฟุ้งและสาบ

1.1.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย พบเพียง 1 คำ เท่านั้น ได้แก่คำว่า เกลี้ยง

1.1.๓ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๖ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 4 คำ ได้แก่คำว่า งาม ดี นึกและสน้อย

1.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

1.2.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 4 คำ ได้แก่คำว่า บริสุทธิ์ ผ่อง พล่านและสว่าง

1.2.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก พบ 2 คำ ได้แก่คำว่า ขจรและตระหลบ

1.2.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 4 คำ ได้แก่คำว่า งาม ดี นึกและหนัก

1.3 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

1.3.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 18 คำ ได้แก่คำว่า แฉ่ง เชื้อน โข แต่ว ตื้อ ทีบ นวล บริบูรณ์ ปรอย โปรง เร็ว แรง วิจิตร วีน สะอาด สูง ใหญ่และเอี่ยม

1.3.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู พบ 2 คำ ได้แก่คำว่า เจียบและสนั่น

1.3.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก พบ 4 คำ ได้แก่คำว่า คลุ้ง คาว ตระหลบและเน่า

1.3.4 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 11 คำ ได้แก่คำว่า งาม เจียบ ดี นึก บ้าง ประหลาด มาก ยิ่ง ระทก เลิศและหนัก

1.4 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

1.4.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 138 คำ ได้แก่คำว่า กรรโชก กระจ่าง กระจิริด กรัง กราก กริม กรู กรูต กลม กว้าง ก่ำ เกร็ง เกรียว โก้ โกรก ไกล ขจี ขริม ขลับ ขวบ ขาม ขาว เข้ม คม ครีม ครีต คลุ้ม โครม ง่วน งุด เงก จรัส จังก้า จ้า จ้ำ จู๊ด เจ๋อ แจ่ว ฉิว ชุ่ม ช้ำ ชุ่ม เชี่ยว โชก โชน ช่าน ซีด แช่ว โซ เด่น ตระหง่าน ตอบ ตั่ว เต็ม เตรี เตียน ถี่ ทะมื่น ทีบ นวล นิ่ง แน่น แน่ว บริสุทธิ์ บาง ปราด ปฐู๊ด เปรอะ ปลั่ง ปลื้ม เป่ง เปี่ยม เป้น โปรง ผล็อย ผ่อง ผอม เผือด แผล้ว พรั่ง พราก พราย พราว พรุ พลัว พะเยิบ พิสุทธิ์ เปรี้ยว โพน โพลง มิด มีด ย่อง เอี่ยม เยื่อน ระหง ระเหย ร้าง ริน รื้อ รั้ว รั เร็ว เร่า เรียบ เรื่อ เรือง แร่ง ลั่น ลออ ละไม ละเอียด

ลิว โล่ง วิน วูป สงบ สง่า สลอน สลัว สวย สว่าง สะพรั่ง สะอาด สั่น สูง ไสว หง่อม หนุ่ม เหยียด เหลือง แหะ ใหญ่ อลังการ อึ้ง เอี่ยม เอื้อย ฮวบและฮือ

1.4.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู พบ 20 คำ ได้แก่คำว่า กราว กรีด ก้อง กังวาน กาก โกลาหล เครือ เฌิบ ชั่วบ ดัง ปาบ ปึก ไพเราะ ระเบ็ง ลั่น แว่ว สั่น เอียด โอยและเอือก

1.4.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก พบ 6 คำ ได้แก่คำว่า ขจร คลุ้ง คาว ฉุย ตรลบและฟุ้ง

1.4.4 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย พบ 7 คำ ได้แก่คำว่า ฉ่ำ ชื่น นุ่ม ผาก ผ่าว เย็นและเยือก

1.4.5 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 23 คำ ได้แก่คำว่า งาม ง่าย จัง จัด เฌิบ เฌิบ ดี น้อย นึก มาก ยิ่ง ยิบ เฌิบ เฌียม เลิศ สบาย สะท้าน สุด แสน หนัก หวิว เหน็บและออก

2. คำประสม

2.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยสุโขทัย ไม่พบลักษณะคำประสมในคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ

2.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยอยุธยา ไม่พบลักษณะคำประสมในคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ

2.3 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 ไม่พบลักษณะคำประสมในคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ

2.4 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

2.4.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 2 คำ ได้แก่คำว่า ทอดน่องและอ่อนโยน

2.4.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 7 คำ ได้แก่คำว่า จรุงใจ จับใจ ชอบใจ บาดคอ ผิดปกติ สดชื่นและหวานซึ่ง

3. คำประสม

3.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยสุโขทัย ไม่พบลักษณะคำประสมใน คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ

3.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยอยุธยา ไม่พบลักษณะคำประสมใน คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ

3.3 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

3.3.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 2 คำ เท่านั้น ได้แก่คำว่า อย่างครึกครื้น อย่างวิจิตรพิสดาร

3.3.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู จำนวน 2 คำ ได้แก่คำว่า อย่างกึกก้องและอย่างสนั่น

3.3.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 2 คำ ได้แก่คำว่า อย่างงามและอย่างยิ่ง

3.4 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

3.4.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 12 คำ ได้แก่คำว่า โดยสะดวก อย่างช้า (อย่างช้า ๆ) อย่างดุดัน อย่างประณีตบรรจง อย่างรวดเร็ว อย่างระมัดระวัง อย่างแรง อย่างวิจิตรประณีต อย่างสงบเสงี่ยม อย่างสวยงาม อย่างองอาจ และอย่างอดทน

3.4.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 2 คำ ได้แก่คำว่า อย่างผิดหวังและอย่างยิ่ง

4. คำซ้ำ

4.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบเพียง 1 คำ เท่านั้น ได้แก่คำว่า เหลื่อม ๆ

4.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยอยุธยา ไม่พบลักษณะคำซ้ำในคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ

4.3 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 2 คำ ได้แก่คำว่า ตะคุ่ม ๆ และพราว ๆ

4.4 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

4.4.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 27 คำ ได้แก่คำว่า เก้อ ๆ ขริ้ม ๆ ขวบ ขวบ จาง ๆ เจื่อน ๆ ฉับ ๆ ซ้ำ ๆ เซียว ๆ ดุ่ม ๆ ต้อย ๆ ตะคุ่ม ๆ นิ่ง ๆ บาง ๆ พรวด ๆ พราว ๆ เปี้ยว ๆ ยอง ๆ ยาว ๆ เร็ว ๆ เร่า ๆ โรย ๆ เลื่อน ๆ เสร้า ๆ หัก ๆ เหย้ง ๆ แหย ๆ และอาด ๆ

4.4.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู พบ 5 คำ ได้แก่คำว่า กุบกับ ๆ เบา ๆ ปุ ๆ โพล้งเพล้งโพล้งเพล้งและแว่ว ๆ

4.4.4 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 8 คำ ได้แก่คำว่า ค่อย ๆ จัด ๆ น้อย ๆ นิด ๆ แปลก ๆ มาก ๆ เล็ก ๆ น้อย ๆ และสุด ๆ

5. คำซ้อน

5.1 สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1835 – พ.ศ.2079)

5.1.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 3 คำ ได้แก่คำว่า รุ่งเรือง รุ่ยร่ายและหม่นหมอง

5.1.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 2 คำ ได้แก่คำว่า นึกหนา และหนักหนา

5.2 สมัยอยุธยา (พ.ศ.1917 – พ.ศ.2386)

5.2.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 4 คำ ได้แก่คำว่า พล่งพล่าน ราบคาบ รุ่งเรืองและลุ่มลุด

5.2.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 2 คำ ได้แก่คำว่า ยิ่งนักและหนักหนา

5.3 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2367 – พ.ศ. 2467)

5.3.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 19 คำ ได้แก่คำว่า กระจ่างแจ้ง กว้างใหญ่ไพศาล กำกวม ขมุกขมัว ครึกครื้น ชำรุดทรุดโทรม โตใหญ่ แฉ่นอัด เปิกบาน ประปราย ยับเย็น ยืดยาว โส้งโด้ง สะอาดสะอาด หมดจด หรุหร่า ห้วนไหว ใหญ่โต และอัดแอ

5.3.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู พบ 2 คำ ได้แก่คำว่า กึกก้องและอึกทึกกึกก้อง

5.3.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 6 คำ ได้แก่คำว่า งดงาม นึกหนา ยิ่งนัก เล็กน้อย หน้อยหนึ่ง และหนักหนา

5.4 สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2468– พ.ศ. 2555)

5.4.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา พบ 46 คำ ได้แก่คำว่า เกรอะกรัง เกลี้ยงเกลา เก่าแก่ เก่าคร่ำคร่า ไกลลิบ โก้หรุ ขะมุกขะมอม คึกคัก ชิดชิด ชูบเขียว ดกตื้น ตะปุ่มตะป่ำ ตั๊นตั๊น แฉ่นขนิบ เบื่อเรื่อ ประปราย ป่วนปั่น ผ่องแผ้ว ผ่องใส โผงผาง พูพอง พูฟ้า มลึงเมือม มะเมือม ยาวเหยียด ยิ่งใหญ่ รวดเร็ว ร่องแรง

ระริก ระริ้ว ระเรื่อ ราบคาบ รำไร รุงรัง เรื้อปรือ เรียงราย เรียบร้อย ละล่ำลึง เล็กจ้อย
วุ่นวาย วูบวาบ สวยงาม สะอาดสะอ้าน หนาแน่น ห้วนไหว เหยียดยาว และเอียงอาย

5.4.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู พบ 9 คำ ได้แก่
คำว่า กึกก้อง ชู่ซ่า เบาแผ่ว เปาะเปะ แผ่วเบา แหบแห้ง โหวกเหวก อึงอล และเอิกเกริก

5.4.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย พบเพียง
1 คำเท่านั้น ได้แก่คำว่า สะดุ้ง

5.4.4 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ พบ 15 คำ
ได้แก่คำว่า ครั้นครั้น ค่อนข้าง จดนัก นิดเดียว นิดหนึ่ง (นิดนึง) มากนัก มากมาย มากน้อย
ยะเยือก ยิ่งนัก ร้ายกาจ ล้นหลาม เล็กน้อย วังเวง และเหลือเกิน

3. รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัย สุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ เป็นการศึกษาการนำคำกริยา
วิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ มาเรียงลำดับเพื่อทำหน้าที่ขยายคำกริยา ให้มีความหมายที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ พบว่าคำกริยาวิเศษณ์
บอกลักษณะ ฯ ใช้ในตำแหน่งหน้าหรือหลัง และทั้งหน้าและหลัง สามารถนำมาจัดรูปแบบการ
เรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบหลัก 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้าคำกริยา ดังนี้

รูปแบบที่ 2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏในตำแหน่งหลังคำกริยา พบรูปแบบย่อย
จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 2.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหลัง
คำกริยา

รูปแบบที่ 2.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 2 คำ ในตำแหน่งหลัง
คำกริยา

รูปแบบที่ 2.3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 3 คำ ในตำแหน่งหลัง
คำกริยา

รูปแบบที่ 3 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏในตำแหน่งหน้าและหลังคำกริยา พบรูปแบบย่อย จำนวน 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 3.1 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้า คำกริยาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา

รูปแบบที่ 3.2 คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 1 คำ ในตำแหน่งหน้า คำกริยาและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ปรากฏ 2 คำ ในตำแหน่งหลังคำกริยา

4. วิวัฒนาการคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

ผลการวิเคราะห์วิวัฒนาการคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ผู้วิจัยเปรียบเทียบให้เห็นวิวัฒนาการ 3 ประเด็น ดังนี้

4.1 วิวัฒนาการชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

4.2 วิวัฒนาการลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

4.3 วิวัฒนาการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

4.1 วิวัฒนาการชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

ผลการวิเคราะห์ชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ผู้วิจัยเปรียบเทียบให้เห็นวิวัฒนาการ ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ตามชนิดของคำในแต่ละอายตนะ ภาพรวมพบว่า คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 มีคำทั้งหมด 444 คำ เมื่อจัดอันดับความมากน้อยของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ตามชนิดของคำ ผลปรากฏว่า มากอันดับหนึ่ง คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จำนวน 297 คำ คิดเป็นร้อยละ 66.89 รองลงมาอันดับที่สอง คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางใจ จำนวน 79 คำ คิดเป็นร้อยละ 17.79

รองลงมาอันดับที่สาม คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางหู จำนวน 42 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.46 รองลงมาอันดับที่สี่ คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางจมูก จำนวน 16 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.60 รองลงมาอันดับที่ห้า คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางกาย จำนวน 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.03 และน้อยที่สุดเป็นอันดับที่หก คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางลิ้น จำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.23

4.2 วิวัฒนาการลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

ผลการวิเคราะห์ลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ผู้วิจัยเปรียบเทียบให้เห็นวิวัฒนาการ ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบจำนวนคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ตามลักษณะของคำ ในภาพรวมพบว่า คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 มีคำทั้งหมด 459 คำ เมื่อจัดอันดับความมากน้อยของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ตามลักษณะของคำ ผลปรากฏว่า มากอันดับหนึ่ง คือ คำมูล จำนวน 275 คำ คิดเป็นร้อยละ 59.92 อันดับที่สอง คือ คำซ้อน จำนวน 109 คำ คิดเป็นร้อยละ 23.75 อันดับที่สาม คือ คำซ้ำ จำนวน 44 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.59 อันดับที่ 4 คือ คำประสม จำนวน 22 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.80 และน้อยที่สุดเป็นอันดับที่สี่ คือ คำประสม จำนวน 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.96

4.3 วิวัฒนาการรูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ผู้วิจัยเปรียบเทียบให้เห็นวิวัฒนาการ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 ผู้วิจัยพบว่า รูปแบบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ มีความซับซ้อนในการใช้มากขึ้น ตำแหน่งการปรากฏของคำกริยาบอกลักษณะ ฯ ปรากฏได้หน้าหรือหลัง หรือหน้าและหลังคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ มีการใช้ตั้งแต่สมัยสุโขทัย แสดงให้เห็นว่า คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ มีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 มีการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ดังเช่น

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่อยู่หลังคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ตำแหน่งที่ 1 พบมากที่สุด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางตา รองลงมาอันดับที่ 2 คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางหู รองลงมาอันดับที่ 3 คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางใจ รองลงมาอันดับที่ 4 คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางจมูก รองลงมาอันดับที่ 5 คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางกาย น้อยที่สุด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางลิ้น

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่อยู่หลังคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ตำแหน่งที่ 2 พบมากที่สุด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางตา รองลงมาอันดับที่ 2 คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางใจ รองลงมาอันดับที่ 3 คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางหู ไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางจมูก คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางลิ้นและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางกาย

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ รูปแบบที่อยู่หลังคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ตำแหน่งที่ 3 พบมากที่สุด คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางใจ รองลงมาอันดับที่ 2 คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางตา ไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางหู คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางจมูก คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางลิ้นและคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางกาย

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาชนิดของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน พบความหลากหลายของการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นถึงการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในชีวิตประจำวันที่ใช้อายตนะชนิดที่เกี่ยวกับทางตามากที่สุดรองลงมาคือ อายตนะชนิดที่เกี่ยวกับทางใจ อายตนะชนิดที่เกี่ยวกับทางหู อายตนะชนิดที่เกี่ยวกับทางกาย อายตนะชนิดที่เกี่ยวกับลิ้นและอายตนะชนิดที่เกี่ยวกับจมูก ตามลำดับ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวตรงกับสมมติฐานข้อที่ 1 การใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 จะปรากฏการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา จะจำนวนมีมากเป็นอันดับที่ 1 นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dale (1957) ที่ประสาทสัมผัสทางตาเป็นอวัยวะรับสัมผัสที่สำคัญที่สุดของมนุษย์และใช้งานมากที่สุด ร้อยละ 75 รองลงมาคือ ประสาทสัมผัสทางหู ร้อยละ 13 ประสาทสัมผัสทางกาย ร้อยละ 6 ประสาทสัมผัสทางจมูก ร้อยละ 3 และประสาทสัมผัสทางลิ้น ร้อยละ 3 และจากผลการศึกษาของ Dale (1957) ดังกล่าวพบว่า การศึกษาดังกล่าว ศึกษาเกี่ยวกับอายตนะหรือที่เรียกว่าประสาทสัมผัสเพียง 5 ชนิด คือ อายตนะทางตา อายตนะทางหู อายตนะทางจมูก อายตนะทางลิ้นและอายตนะทางกาย ในขณะที่สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าได้กล่าวถึงอายตนะไว้ 6 ชนิด คือ เกี่ยวกับอายตนะทางตา อายตนะทางหู อายตนะทางจมูก อายตนะทางลิ้น อายตนะทางกายและเพิ่มมา คือ

อายตนะทางใจ ซึ่งเป็นการศึกษาที่ละเอียดอ่อนมาก และทางด้านจำนวน คำกริยาวิเศษณ์ บอกลักษณะที่มีเพิ่มมากขึ้นเนื่องมาจากชนิดของข้อมูลที่ศึกษามีความหลากหลาย กล่าวคือ สมัยสุโขทัยข้อมูลร้อยละเก้ามีจำนวนน้อย แต่มีวรรณกรรมร้อยละเก้าประเภทพรรณนาอย่างไตรภูมิ พระร่วง ทำให้พบคำขยายบอกลักษณะมากกว่าสมัยอยุธยาที่มีข้อมูลร้อยละเก้าส่วนใหญ่เป็นประมุข จดหมายเหตุและประชุมพงศาวดาร จึงทำให้การใช้คำขยายบอกลักษณะมีจำนวนน้อยกว่าสมัยสุโขทัย ขณะที่สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 มีข้อมูลร้อยละเก้าจำนวนมากขึ้น และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 มีการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะมากที่สุด อันเนื่องมาจากมีประเภทของวรรณกรรมมากขึ้น เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย เป็นต้น

2. ผลการศึกษาลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่ สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน พบลักษณะที่เป็นคำมูลมากที่สุด สาเหตุเนื่องจากลักษณะของคำไทยเป็น คำโดด รองลงมาคือ คำซ้อน เป็นการสร้างคำที่เป็นการเล่นคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกันหรือ ตรงข้ามกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเลือกใช้คำของผู้ส่งสารที่มีจินตนาการ ก่อให้เห็นภาพ สอดคล้องกับ งานของราตรี ธันวารชร (2551) ที่กล่าวถึงการเสนอความคิดในเรื่องบริบทเนื้อหา (context of content) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการปรากฏของคำที่สร้างแล้ว คือ ถ้าเนื้อหาเป็นการพรรณนาบรรยายอย่าง ละเอียดของเหตุการณ์หรือความรู้สึก คำที่ปรากฏมักเป็นคำซ้อนเป็นส่วนใหญ่ เช่นเดียวกับคำประสม ที่ ราตรี ธันวารชร (2551) ได้กล่าวถึงการสร้างคำประสมขึ้นเพื่อรับความคิดใหม่ ทำให้คลังคำศัพท์ ของภาษาไทยทวีจำนวนขึ้นและศัพท์ต่าง ๆ นั้นจะแตกต่างกันไปตามบริบทเนื้อหา (context of content) คำประสมปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2 เท่านั้น เช่นคำว่า ทอดน่อง สดชื่น เป็นต้น สาเหตุมาจากประเภทของวรรณกรรมที่มากขึ้นดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เพราะสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1 เป็นเอกสารร้อยละเก้าทางด้านสารคดีเป็นส่วนมาก และอาจมาจากเกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัยทำให้ไม่พบคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสามสมัยดังกล่าว

3. ผลการศึกษารูปแบบการเรียงลำดับการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะ ทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน พบความหลากหลายของการเรียงลำดับที่มีการใช้คำกริยา วิเศษณ์บอกลักษณะแต่ละอายตนะร่วมกันและอายตนะชนิดเดียวกันที่สามารถเรียงลำดับกันมากกว่า 2 คำขึ้นไป เพื่อช่วยกันอธิบายให้รายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ ที่รับรู้ตามอายตนะ ซึ่งการศึกษา การปรากฏการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ที่บอกอายตนะชนิดเดียวกันเรียงกันที่พบมากกว่า 2 คำขึ้นไป คือ คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ชนิดที่เกี่ยวกับอายตนะทางตา สอดคล้องกับ สมมติฐานข้อที่ 2 คือ การใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 จะปรากฏการใช้ คำกริยาบอกลักษณะ ๆ อาจใช้อายตนะชนิดเดียวกันเรียงลำดับกันเพื่อขยายบอกรายละเอียดเกี่ยวกับ คำกริยาข้างหน้าเพื่อความกระจ่างชัดเจน รวมทั้งตำแหน่งของการใช้คำกริยาวิเศษณ์มีจำนวนเพิ่ม มากขึ้น เป็นการเน้นความหมายเพื่อให้เห็นภาพของสิ่งที่ต้องการสื่อให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ งานของภัทราวรรณ กลับศรีอ่อน (2545) ที่ตำแหน่งของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ปรากฏได้ ทั้งหน้า หลัง ทั้งหน้าและหลังคำกริยาได้ การใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ยังสามารถขยายได้ ตามแต่ผู้ส่งสารต้องการ เห็นได้จากรูปแบบการเรียงลำดับคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ๆ ที่มีการใช้ มากกว่าหนึ่งตำแหน่ง นอกจากนี้ยังทำให้เห็นถึงการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เน้นความหมาย

ของคำกริยาหรือคำอื่น ๆ ที่ผู้ส่งสารได้สื่อออกมาซึ่งสอดคล้องกับงานของ ฮาส (Hass: 1946) ปราณี กุลละวณิช (2540) และเมธาวิ ยุทธพงศ์ธาดา (2550) ที่ผู้ส่งสารต้องการสื่ออารมณ์ความรู้สึกไปยังผู้รับสาร

4. ผลการศึกษาวิวัฒนาการของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน พบการใช้คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะเพื่อต้องการให้ผู้อ่านเห็นบริบทของคำที่ปรากฏ เพื่อจะได้เข้าใจความหมายของคำ เนื่องจากข้อความที่ยกมาจะเป็นเชิงบรรยายหรือพรรณนาโวหาร ดังนั้นการศึกษาวិวัฒนาการของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบันเป็นประโยชน์ในการเขียนบรรยายหรือพรรณนาสิ่งต่าง ๆ ให้เห็นภาพได้อย่างดี มีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาวิวัฒนาการคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน เป็นการศึกษาคำกริยาวิเศษณ์ที่ทำหน้าที่ขยายคำกริยา จึงควรศึกษาคำคุณศัพท์ที่ทำหน้าที่ขยายคำนาม เพื่อให้ครอบคลุมคำที่ทำหน้าที่ขยายทั้งคำนามและคำกริยา
2. การศึกษาลักษณะของคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน เป็นการศึกษาในคำมูล คำประสม คำประสาน คำซ้ำและคำซ้อน จึงควรศึกษา เก็บข้อมูลคำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในเชิงอุปมาเพื่อให้ได้ความหลากหลาย แล้วนำมาเปรียบเทียบว่าเหมือนหรือแตกต่างกัน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กนกวรรณ ศรีบุญธรรม. 2556. การศึกษาส่วนขยายคำเรียกสัมผัสในนวนิยายไทยรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กรมศิลปากร. 2532. วรรณกรรมสมัยธนบุรี เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กรมศิลปากร. 2530. สมเด็จพระนารายณ์และพระเจ้าหลุยส์ ที่ ๑๔ : บทวิเคราะห์ทางวิชาการเกี่ยวกับสัมพันธภาพไทย - ฝรั่งเศส รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.

กฤษณา อโศกสิน. 2544. เวียงแว่นฟ้า. กรุงเทพมหานคร: รัชดาออฟเซ็ท.

ก่องแก้ว วีระประจักษ์. 2528. “บันทึกรายวันของออกพระวิสุทสุทนต์ (โกษาปาน) ราชทูตไทยไปฝรั่งเศส.” ศิลปากร 28, 6: 27-145.

กัณทิมา รักวงษ์วาน. 2550. การศึกษาคำเรียกสัมผัสและคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทยตามแนววรรณคดีชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กำชัย ทองหล่อ. 2552. หลักภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.

กระแสร่มลายาภรณ์. 2531. วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

เข็มพลอย. 2554. โถงสี่เทา. กรุงเทพมหานคร: เพื่อนดี.

คณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือของคุรุสภา. 2512. ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 6 พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม). พระนคร: องค์การคุรุสภา.

คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทยและจัดพิมพ์เอกสารประวัติศาสตร์. 2511. ประชุมจดหมายเหตุสมัยอยุธยา. พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี.

คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทยและจัดพิมพ์เอกสารประวัติศาสตร์. 2536. **ประชุมหมายเหตุรับสั่ง ภาค 4 ตอนที่ 1 สมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จ.ศ. 1181-1203.** กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.

_____. 2537. **ประชุมหมายเหตุรับสั่ง ภาค 4 ตอนที่ 2 สมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จ.ศ. 1203-1205.** กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.

_____. 2525. **ประชุมหมายเหตุรับสั่ง ภาคที่ 2 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์.** กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.

_____. 2528. **ประชุมหมายเหตุรับสั่ง ภาคที่ 3 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.

จดหมายเหตุรัชกาลที่ 6 เสด็จพระราชดำเนินประพาสประเทศมะลายู พ.ศ.2467. 2511. พระนคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

จตุพร ศิริสัมพันธ์ และคณะ. 2548. **ประชุมจารึก ภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย.** กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. 2548. **รวมพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องพระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.** กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.

จารึกในประเทศไทย เล่ม 5 จารึกอักษรขอม อักษรธรรมและอักษรไทย พุทธศตวรรษที่ 19-24. 2529. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.

จุฑารัตน์ ชันธเลิศ. ม.ป.ป. **แง่คิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม.** พิษณุโลก: ม.ป.ท.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. 2546. **พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ร.ศ.121-122.** กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

ชลพันธ์ จันทรชุน. 2541. **คำขยายในภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ณัฐวรา สุขต่าย. 2547. **คำลักษณนามที่ใช้กับคำกริยาในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร-
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จเจ้าพระยา
ดำรงราชานุภาพ. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.

ทิพากรวงศ์ (ข้า บุนนาค), เจ้าพระยา. 2481. **พระราชพงศาวดาร กรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3
พ.ศ. 2367-2394 ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โสภณพิพิธ-
ธนากร. (พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ ท่านผู้หญิงวงษ์พานุพระพัทธ์ (ตาด สนิทวงศ์
ณ อยู่ยง ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส 17 มีนาคม 2481)

_____. 2548. **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 ของเจ้าพระยาทิพากรวงศ์-
มหาโกษาธิบดี**. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการอำนวยการเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.

เทิม มีเต็ม และประสาร บุญประคอง. "คำอ่านจารึกบนแผ่นปูนขาว อักษรและภาษาไทย สมัยอยุธยา
(พระเจ้าบรมโกศ)." ศิลปากร 13, 2: 93 - 99.

ธนานันท์ ตรงดี. 2535. **ความเป็นสากลของลัทธิวรรณคดีในภาษาไทยเหนือ**.
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นworรณ พันธุมธนา. 2554. **ไวยากรณ์ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่
ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นันทนา วงษ์ไทย. 2552. **อุปลักษณะประสาธน์สัมผัสในภาษาไทย: การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์
ปริชาน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัย-
ธรรมศาสตร์.

บรรจบ พันธุมธนา. 2529. **ลักษณะภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา.

บรรพต เปรมชู. 2522. **คำวิเศษณ์และสำนวนพหูพจน์ภาษาอีสาน**. กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.

บังอร ฤทธาภรณ์. 2540. **กาญจนภา: รวมบทความวิชาการด้านภาษาและวรรณกรรมไทย**.
กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

เบญจมาศ บางอัน. 2529. **การสร้างคำในภาษาไทยสมัยอยุธยา**. วิทยานิพนธ์
อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. 2536. **ประมวลพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7**. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทยและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

ประคอง นิมนานเหมินทร์. 2547. **มองภาษา**. กรุงเทพมหานคร: แม่น้ำคาง.

ประชุมพงศาวดาร เล่ม 40 (ประชุมพงศาวดารภาคที่ 65-66) พระราชพงศาวดารการกรุงธนบุรี จดหมายเหตุรายวันทัพสมัยกรุงธนบุรี. 2512. พระนคร: องค์การค้าของคุรุสภา.

ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ 3. 2508. พระนคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.

ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ 4. 2513. พระนคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.

ปราณี กุลละวณิช และคณะ. 2540. **ภาษาพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำรา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประมวล เพ็งจันทร์. 2550. **เดินสู่อิสระภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพ.

ปรีชา ช่างขวัญยืน. 2515. **การใช้ภาษาร้อยแก้วในภาษาไทยสมัยอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เปรมินทร์ คาระวี. 2531. **รูปและความหมายของคำซ้ำพยางค์ที่เป็นคุณศัพท์และคำกริยาวิเศษณ์ ในภาษาสงขลา**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พญาลีไทย. 2551. **ไตรภูมิิกถา หรือ ไตรภูมิพระร่วง**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าของคุรุสภา.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง. (ม.ป.ป.) **พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 3** (Online). <http://etipitaka.com/read?keyword=อายตนะ&language=thai&number=207&volume=11>, 12 may 2557.

พระราชพงศาวดาร กรุงรัตนโกสินทร์ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ รัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 2 พระบาทสมเด็จพระเลิศหล้านภาลัย. ม.ป.ป. พระนคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา.

พระราชพงศาวดาร กรุงศรีอยุธยา (ฉบับหลวงประเสริฐและฉบับกรมพระปรมาภิไธย) และ
พงศาวดารเหนือ ฉบับพระวิเชียรปรีชา (น้อย). 2504. พระนคร: องค์การค้าของคุรุสภา.

พันธุ์ทิพย์ ชีระเนตร. 2547. จารึกวัดพระคันธกุฎี. ใน โครงการฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย
(Online). [http://www.sac.or.th/databases/inscriptions/inscribe_image_detail.4
php?id=639](http://www.sac.or.th/databases/inscriptions/inscribe_image_detail.4.php?id=639), 2 พฤษภาคม 2557.

พานทอง ศุภโกศล. 2548. การศึกษาเปรียบเทียบคำวิเศษณ์จากพจนานุกรมภาษาถิ่นอีสานและพจนานุกรม
ภาษาถิ่นผู้ไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เพียรศิริ วงศ์วิภาณันท์. 2547. “หน่วยที่ 8” ในเอกสารประกอบการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภัทรารวรรณ กลับศรีอ่อน. 2545. กลวิธีการเน้นความหมายในภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา. วิทยานิพนธ์
อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. 2524. พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท.
ธนบุรี: สัตยการพิมพ์.

_____. 2547. เรื่องทองแดง ฉบับการ์ตูน. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. 2494. โคลนติดล้อ. กรุงเทพมหานคร: มหาชัยการพิมพ์.

มุกดา ศรียงค์ และคณะ. 2539. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

มูลนิธิพุทธโฆษณ์. 2557. พุทธวจน ฉบับที่ 2 คู่มือโสดาบัน. ปทุมธานี: มูลนิธิพุทธโฆษณ์.

เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา. 2544. การศึกษาคุณานุประโยชน์ในวรรณกรรมประเภทสารคดี
สมัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. 2550. “การเน้นความหมายในภาษาไทยสมัยรัชกาลที่ 5.” 80 พรรษา ครุภาษาไทย
แห่งแผ่นดิน. โกวิท ภูมิพวง (บรรณาธิการ). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ-
ราชวิทยาลัย, 160-180.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2556. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

_____. 2550. **กฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร:
ราชบัณฑิตยสถาน.

ราตรี ธันวารชร. 2516. **ลักษณะคำไวยากรณ์ในภาษาไทย**. ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. 2534. **การศึกษาการซ้อนคำในภาษาไทย**. ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต
ภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. 2540. **การศึกษาคำขยายคุณในภาษาไทย**. กาญจนภา: **รวมบทความวิชาการด้านภาษา
และวรรณกรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

_____. 2551. **การสร้างคำในภาษาไทยสมัยอยุธยา : วิธีสร้างคำประสม**. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เรืองเดช ปันเขื่อนขัตติย์. 2541. **ภาษาศาสตร์ภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์
ราชวิทยาลัย.

ลินดา วิชิตากุล. 2528. **การสร้างคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร-
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วฐู ชุกิตติกุล. 2542. **จิตวิทยา**. เพชรบุรี: สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.

วิจิตรนัฏ ภาณุพงศ์. 2532. **โครงสร้างของภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

วิเชียร ดิลกสัมพันธ์ และชูศักดิ์ เวชแพศย์. 2555. **สรีรวิทยา: สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน
เล่มที่ 8**. กรุงเทพมหานคร: โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์
ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.

วินัย พงศ์ศรีเพียร.(บรรณาธิการ). 2534. **ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ 7**. กรุงเทพมหานคร:
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

วินัย ภูะระหงษ์. 2547. “หน่วยที่ 8” ในเอกสารประกอบการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วิภาวรรณ อยู่เย็น. 2551. วรรณกรรมการใช้รูปวรรณยุกต์ตรีและจัตวาในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์
อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศรีบุรพา. 2545. **จนกว่าเราจะพบกันอีก**. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.

ศิริโสภาคย์ บุรพาเดชะ. 2528. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ศิลปากร, กรม. 2504. **เรื่องพระร่วง เทียบเมืองพระร่วง คำอ่านและคำแปลจารึกสุโขทัย สุภาพิต
พระร่วง ไตรภูมิพระร่วง ฉบับหอสมุดแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร: ศิลปบรรณาการ.

สถาบันภาษาไทย. 2549. **บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2: คำ การสร้างคำและการยืมคำ**.
กรุงเทพมหานคร: สถาบันภาษาไทย กระทรวงศึกษาธิการ.

สมทรง บุรุษพัฒน์. 2536. **วากยสัมพันธ์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิกจำกัด.

สอนศรี พิลาไชย. 2534. **คำวิเศษณ์บอกลักษณะในภาษาถิ่นอีสาน อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
เน้นมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุนันท์ อัญชลีกุล. 2546. **ระบบคำในภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

องค์ บรรจุน. 2553. **สยามหลากหลายพันธุ์**. กรุงเทพมหานคร: มติชน.

อนงค์ เอียงอุบล. 2525. **การศึกษาเชิงวิเคราะห์คำประสมในภาษาไทย**. ปรินญาอักษรศาสตร-
มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนุমানราชธน, พระยา. 2516. **นิรุกติศาสตร์ ภาค 2**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
ศูนย์การทหารบก.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ. 2546. **ทฤษฎีไวยากรณ์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2553. **หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย: หน่วยสร้าง
คุณานุประโยค หน่วยสร้างประโยคเติมเต็ม หน่วยสร้างกริยาเรียง และหน่วยสร้าง
กรรมวาจก**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อากาศดำเกิง รพีพัฒน์. 2503. **ละครแห่งชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 7. พระนคร: แพร่พิทยา.

อุดม พรประเสริฐ. 2523. **คำวิเศษณ์สองพยางค์ในภาษาอีสาน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจารึกภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุดม รุ่งเรืองศรี. 2522. **สภาพของวรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร: เจริญรัตน์การพิมพ์.

อุดม วโรตม์สิกขดิตถ์. 2548. **ไวยากรณ์ไทยในภาษาศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

อุปกิตศิลปสาร, พระยา. 2531. **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

อุษณา อาวี. 2546. **คำกริยาวิเศษณ์ในภาษาไทยวน อำเภอสริมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี**.
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เอกรินทร์ สีมหาศาล และคณะ. 2545. **ศิลปะ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

Cytowic, R.E. 1995. **Synesthesia: Phenomenology and neuropsychology:
A review of current knowledge**. PHYCHE, 2(10) (Online). [http://psyche.cs.
monash.edu.au/v2/psyche-2-10-dacosta.html](http://psyche.cs.monash.edu.au/v2/psyche-2-10-dacosta.html), March 2002, 2.

Dale, E. 1957. **Auto-Visual : Method in Teaching**. Third edition. New York:
Dryden Press.

Doke, C. M. 1935. **Bantu Linguistic Terminology**. New York: Longmans Green,
and Company.

Gunstream S.E. 2006. **Anatomy & physiology : with integrated study guide**. (3rd ed.).
Boston: McGraw Hill Higher Education.

Haas, M.R. 1946. **Techniques of intensifying in Thai.**, Word, Vol. II.

Kullavanijaya, P. 1997. "Verb Intensifying Devices In Bangkok Thai. In Arthur Abrasam." **Southeast Asian Linguistic Studies in Honor of VichinPanupong**, pp. 147-152. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Prasithrathsin, A. 2543. "Adjectives as verbs in Thai." **Linguistic Typology 4** (Online). www.reference-global.com/doi/abs/10.1515/lity.2000.4.2.251, May 2010, 12.

Ullmann, S. 1957. **The Principles of Semantic**. Oxford: Basil Blackwell.

Ullmann, S. 1970. **Semantics: An Introduction to the Science of Meaning**. Oxford: Basil Blackwell.

Williams, J. M. 1976. "Synesthesia adjectives: A possible law of semantic change **Language**." **Language** (Online). www.daysyn.comwilliams1976.pdf, May 2010, 12.

การจัดลำดับเอกสารที่ใช้ในงานวิจัย

เอกสารลำดับที่	เรื่อง
1.	จารึกสมัยสุโขทัย
2.	ไตรภูมิพระร่วง พระราชนิพนธ์ในพญาลิไทย
3.	จารึกสมัยอยุธยา
4.	พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหลวงประเสริฐ (พ.ศ.2223)
5.	บันทึกรายวันของออกพระวิสุทธรุณทร (โกษาปาน) (พ.ศ. 2229)
6.	จดหมายเหตุรายวันทัพสมัยกรุงธนบุรีคราวปราบเมืองพุทไธมาศและเขมร(พ.ศ. 2314))
7.	พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) (พ.ศ.2338)
8.	กฎหมายตราสามดวง (พ.ศ. 2348)
9.	ประชุมหมายรับสั่ง ภาคที่ 2 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2325-2352)
10.	ประชุมหมายรับสั่ง ภาคที่ 3 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2352-2367)
11.	ประชุมหมายรับสั่ง ภาค 4 ตอนที่ 1 สมัยรัตนโกสินทร์รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จ.ศ. 1186 – 1203 (พ.ศ.2367-2384)
12.	ประชุมหมายรับสั่ง. ภาค 4 ตอนที่ 2 สมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า เจ้าอยู่หัว จ.ศ. 1203 – 1205 (พ.ศ.2384-2386)
13.	พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 (พ.ศ.2412)
14.	พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2 (พ.ศ.2457)
15.	พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3 (พ.ศ.2367-2394.)
16.	พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 (พ.ศ.2394-2411)
17.	พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2347-2411)
18.	พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รศ.121 – 122 ตอน 1 (พ.ศ.2445-2446)
19.	พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รศ.121 – 122 ตอน 2 (พ.ศ.2445-2446)
20.	ชุมนุมพระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ (ไม่ระบุ พ.ศ.)
21.	โคลนติดล้อ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว(พ.ศ.2458)
22.	จดหมายเหตุรัชกาลที่ 6 เสด็จพระราชดำเนินประพาสประเทศมะลายู พ.ศ. 2467
23.	พระบรมราโชวาทและกระแสพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2468-2476)

การจัดลำดับเอกสารที่ใช้ในงานวิจัย (ต่อ)

เอกสารลำดับที่	เรื่อง
24.	กระแสพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (พ.ศ.2493-2514)
25.	เดินสู่อิสรภาพ ของประมวล เพ็งจันทร์ (หนังสือรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ด ปี พ.ศ. 2550)
26.	จากวังจันทน์สู่เวียงแหง ตามรอยนเรศวรมหาราช นอกกรอบประวัติศาสตร์ชาตินิยม ของสุเจน กรรพฤทธิ์ (หนังสือรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ด ปี พ.ศ. 2552)
27.	สยามหลากเผ่าหลายพันธุ์ ขององค์ บรรจุน (หนังสือรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ด ปี พ.ศ. 2554)
28.	ละครแห่งชีวิต ของม.จ.อากาศดำเกิง รพีพัฒน์ (พ.ศ.2472)
29.	จนกว่าเราจะพบกันอีก ของศรีบูรพา (พ.ศ.2493)
30.	ทองแดง พระราชินีพณีในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (พ.ศ.2545)
31.	เวียงแฉ่งฟ้า ของกฤษณา อโศกสิน (หนังสือรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ดปี พ.ศ. 2547)
32.	โง่สีเทา ของเข็มพลอย (หนังสือรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ดปี พ.ศ. 2555)

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยสุโขทัย

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางตา

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
1.	เร็ว	1	108	ขุนจิ้งนั้นชี้ข้างสรวายเป็นสารสูงใหญ่แถม น้ำมันข้างกำลังตก <u>แล่นมาด้วยเร็ว</u> หนักหนา ขุนจิ้ง...ทำพระยาตำแหน่งพระราม
2.	พิจิตร	1	115	ก่อกัณฑ์มหาพิหารใหญ่ด้วยอิฐเสร็จบริบูรณ์ แล้วจึงไปสืบค้นหาเอาพระพุทธรูปหินเก่าแก่ แต่บูราด้วยไกล ชั่วสองสามคืนเอามา ประดิษฐานไว้ในมหาพิหาร ลางแห่งได้คอได้ ตน ลางแห่งได้ผมได้แขนได้อกกลางแห่งได้หัว ตกไกลแลสี่คนหาม เอามาจึงได้๐ ลางแห่งได้ แข้งได้ขา ลางแห่งได้มือได้ตีนยอมพระหินอัน ใหญ่ชักมาด้วยล้อด้วยเกวียนเข็นเข้าในมหา พิหารเอามาต่อติดประคิตด้วยปูนมีรูปโฉม พรรณอันงาม <u>พิจิตร</u> ดั่งอินทนิรมิตเอามา ประคิตชนเป็นตนพระพุทธรูป อันใหญ่อันถาว อันราม งามหนักหนา เอามาไว้เต็มในมหา พิหารเรียงหลายถ้องช่องงามหนักหนาแถม
3.	พิจิตร	1	115- 116	หากเที่ยวในสงสารภพอันไกลเกิดไปมาแล๐ เมตไตรโยโคตตโมคาถานี้ มีแห่งมหานิทานแล ๐ พระเจดีย์สูงใหญ่รอบนั้นฉลักรินห้ารอยชาติ ดิเรก <u>งามพิจิตร</u> หนักหนาแถม
4.	ใส	1	117	พระศรีราชาเสด็จจากเจดีย์ทองพุ่งขึ้นไปยัง... เห็นดังตะวันส่องอัน <u>เรื่องใส</u> งามหนักหนาแพ้ว พระอาทิตย์
5.	ใส	1	210	รัตนโมลีเป็นเจ้า จนเต้าคำไหนบันดาลจิตใสศรี อดิเรกเอกจินดาตั้งใจศรีทศกอรไปด้วย...ขึ้น ในสุพรรณบัฏประดิษฐานพระรัตนธาตุเจ้า เหนือหลังเจ้าอันตระการอันเป็นสถาน อันอนรร(ฆ)... <u>เรื่องขาวใส</u> สุทระจึงประดิษฐานไว้ ด้วยดีในท่ามกลางธรณีที่มีปรางค์คูหา

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
6.	ใส	1	210	รัตนโมลีเป็นเจ้า จนเต้าคำไหนบันดาลจิตใสศรี อดิเรกเณกจินดาตั้งใจศรีทาทอรไปด้วย...ขึ้น ในสุพรรณบัฏประดิษฐานพระรัตนธาตุเจ้า เหนือหลังเจ้าอันตระการอันเป็นสถาน อันอนรร(ฆ)... <u>เรือขาวใส</u> สุทธะจึงประดิษฐานไว้ ด้วยดีในท่ามกลางธรณีที่มีปรางค์คูหา
7.	สุทธะ	1	210	รัตนโมลีเป็นเจ้า จนเต้าคำไหนบันดาลจิตใสศรี อดิเรกเณกจินดาตั้งใจศรีทาทอรไปด้วย...ขึ้น ในสุพรรณบัฏประดิษฐานพระรัตนธาตุเจ้า เหนือหลังเจ้าอันตระการอันเป็นสถาน อันอนรร(ฆ)... <u>เรือขาวใสสุทธะ</u> จึงประดิษฐานไว้ ด้วยดีในท่ามกลางธรณีที่มีปรางค์คูหา
8.	หวั่น	2	26	ตนเข้านั้น <u>ขาดหวั่น</u> ทุกแห่ง
9.	หวั่น	2	26	ครั้นว่าตนเข้านั้นตระลอดจากขวกเหล็กนั้น ตกลงเหนือใบบัวเหล็กแดงอันคมดั่งนั้น ใบบัว เหล็กแดงอันคมนั้นก็บาด <u>ขาดหวั่น</u> ทุกแห่งดั่ง ท่างันขวางรินน้ำใส
10.	ระทด	2	34	แลมีต้นอัน <u>สั้นระทด</u> ดั่งปลาอันคนหักคอแล ทอดขึ้นเหนือบกขึ้น
11.	หวั่น	2	34	ฝูงยมพะบาลเอาหอกแทงตนเขา <u>ขาดหวั่น</u> นักหนา
12.	เร็ว	2	46	แลไกรสรสีหะนั้น ... เมื่อคืนอยู่ในที่เหล่านั้น เมื่อมัน <u>เดิน</u> ไปนั้น <u>เร็ว</u> นัก
13.	ขาว	2	50	ที่นั้นกลายเป็นแผ่นดินเสมอกันทุกแห่ง <u>เหลื่อม</u> <u>ขาว</u> งามดั่งแผ่นเงินยวง มีหย้าแพรกเขียวมัน เหมือนตามกัน โดยสูง 4 นิ้วมือ 3 นิ้วมือ เขียวงามดั่งแผ่นแก้วไพฑูรย์ฉ้นนั้นแล
14.	ตระการ	2	50	มีฝูงต้นไม้ทั้งหลายเป็นต้นเป็นลำงาม แลมิได้ เป็นดั่งเป็นแลง แลเป็นลูกเป็นดอก <u>ดูตระการ</u> งามนักหนา
15.	รุ่มร่าม	2	56	ผมเข้านั้น <u>หึ่ง</u> <u>รุ่มร่าม</u> ลงมากปากเขา
16.	บาง	2	66	แปรต้นนั้น <u>ผอม</u> <u>บาง</u> ร่ายนักหนา
17.	เรือง	2	69	เพียรยอมแผ่นทองคำ <u>ดู</u> <u>เรือง</u> งามนักหนา

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
18.	รุ่งเรือง	2	70	มีปราสาทราชมนฑิระเพียรย้อมเงือนแลทอง แล ประดับนิตด้วยแก้วทั้ง 7 ประการ แล้ว <u>แล</u> <u>รุ่งเรือง</u> งามนักรา
19.	รุ่งเรือง	2	83	เห็นออกมารอง ๆ ดังจะออกมาภายนอกห้อง มาตาโพธิสัตว์ก็ดี แลผู้อื่นก็ดี ก็ <u>แลเห็นรุ่งเรือง</u> งามดั่งท่านเอาไหมอันแดงนั้นมาร้อยแก้วขาว นั้นแล
20.	กลม	2	89	แลไม้นั้นหาด้วยหาแมงปมได้แลไม่มีที่คดที่โกง หาทุกหาโพรงพลวงปมได้ <u>ชื่อตรงกลม</u> งาม นักรา
21.	นะเน่ง	2	91	นิ้วตื้นนิ้วมือเขานี้ <u>นักรวม</u> <u>นะเน่ง</u>
22.	ราบ	2	92	แลมีท้องเขานี้ <u>นักรวม</u> <u>ราบ</u> เพียง
23.	ตระการ	2	93	อันมีดอกอัน <u>นักรวม</u> <u>ตระการ</u> แลหอมกลิ่นฟุ้งจร ไปบ่มิรู้วาย
24.	รุ่งเรือง	2	101	ธ จึงเสด็จไปนั่งกลางแผ่นดินองอันประดับนี้ ด้วยแก้ว <u>แลรุ่งเรือง</u> งามดั่งแสงพระอาทิตย์นั้น แล
25.	ใส	2	101	ยังมีจักรแก้วอัน 1 ชื่อว่าจักรรัตนแล ประดับนิตด้วยแก้วทั้ง 7 ประการ ... แลท่อน <u>เหลื่อมใส</u> งามดั่งฟ้าแมลบ แลมีรัศมีดั่งพระ อาทิตย์
26.	ใส	2	101	แลมีรัศมีดั่งพระอาทิตย์ เมื่อพิจารณา <u>ดูใส</u> <u>เหลื่อม</u> พรายงามดั่งสายฟ้าแมลบรอบ ๆ ไพล่ ๆ ไชว ๆ ไปมา ดูงามนักรา
27.	เหลื่อม	2	101	แลมีรัศมีดั่งพระอาทิตย์ เมื่อพิจารณา <u>ดูใส</u> <u>เหลื่อม</u> พรายงามดั่งสายฟ้าแมลบรอบ ๆ ไพล่ ๆ ไชว ๆ ไปมา ดูงามนักรา
28.	พราย	2	101	แลมีรัศมีดั่งพระอาทิตย์ เมื่อพิจารณา <u>ดูใส</u> <u>เหลื่อม</u> <u>พราย</u> งามดั่งสายฟ้าแมลบรอบ ๆ ไพล่ ๆ ไชว ๆ ไปมา ดูงามนักรา
29.	เหลื่อม	2	102	แต่ก่อนได้พันหนึ่งนั้นเพียรย้อมประดับนิตด้วย แก้ว 7 ประการ <u>ดูเหลื่อม</u> งามดั่งฟ้าแมลบ รุ่งเรืองด้วยรัศมีดั่งรัศมีพระอาทิตย์

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
30.	พราย	2	102	เมื่อจักรแก้วนั้นหันไปเบื้องบนอากาศ <u>แลดู</u> <u>พราย</u> งามดั่งไกรสรสีหะสองตัวนั้นเหาะ
31.	รุ่งเรือง	2	103	ชาวเราทั้งหลายเอ๋ย มิใช่แต่ปากราชสีห์ 2 ตัว นั้นหาบมิได้มีหมู่สร้อยมุกดา 2 อันด้วยเล่า ใหญ่เท่าลำตาล <u>ดูรุ่งเรือง</u> งามดั่งรัศมี พระจันทร์เมื่อวันเพ็ญบูรณ์
32.	เต็ม	2	105	วันนี้เล่าพระจันทร์เจ้าก็ขึ้นมาเป็นสองดวง <u>แล</u> <u>เต็ม</u> งามบริบูรณ์เสมอกันทั้งสองอัน
33.	บริบูรณ์	2	105	วันนี้เล่าพระจันทร์เจ้าก็ขึ้นมาเป็นสองดวง <u>แล</u> <u>เต็ม</u> งาม <u>บริบูรณ์</u> เสมอกันทั้งสองอัน
34.	พิสดาร	2	108	มีพวกถือธงเล็กแลธงใหญ่ธงราม ธงขาว <u>ดูงาม</u> <u>พิสดาร</u> ...มีอันเหลือเรื่องทุกแห่งทุกกาย พรายงามดั่งแสงตะวันเรืองทั่วแผ่นดิน
35.	เรื่อง	2	108	มีพวกถือธงเล็กแลธงใหญ่ธงราม ธงขาว <u>ดูงาม</u> <u>พิสดาร</u> ...มีอันเหลือ <u>เรื่อง</u> ทุกแห่งทุกกาย พรายงามดั่งแสงตะวันเรืองทั่วแผ่นดิน
36.	บริสุทธิ์	2	110	เมื่อนั้น คนทั้งหลายยินลาภยินดีแล้วก็ไปโดย เสด็จทุกคนแล ครั้นว่าเขานึกในใจว่าไปโดย เสด็จท่านได้ คนทั้งหลายนั้นหากเปรี้ยวไปโดย อากาศด้วยบุญอำนาจแห่งงจักรแก้วนั้นแล ... ผู้นี้เทียรย่อมมีกายอัน <u>งามบริสุทธิ์</u> ทุกคน หามูลทินบมิได้เลยสักคน
37.	รุ่งเรือง	2	113	องค์มหาจักรพรรดิราชแลรีพลทั้งหลายจึงลง มาจากอากาศแลมายังพื้นดิน <u>ดูรุ่งเรือง</u> งามดั่ง ดาวพิบมีดั่งนั้น ดั่งฟ้าแมลบ พิบมีดั่งนั้น ดั่ง แสงแก่งอินทธนู
38.	รุ่งเรือง	2	114	เมื่อท้าวพระญาทั้งหลายมาเฝ้ามาคัลพระญา มหาจักรพรรดิราชเจ้าอยู่ดั่งนั้น <u>ดูรุ่งเรือง</u> งาม ด้วยกฤตการลลิต
39.	รุ่งเรือง	2	114	แลท้าวพระญาทั้งหลายนั้นเทียรย่อมประดับ ตนแล้วด้วยแก้วสัตตพิธรัตน์ <u>แลดูรุ่งเรือง</u> งาม นิกหนา ดั่งฟองน้ำแต่คนที่ทองมาล้างดิน พระญามหาจักรพรรดิราชเจ้านั้นแล
40.	เร็ว	2	132	<u>แลไป</u> โดยอากาศเร็วนัก

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
41.	รุ่งเรือง	2	133	ผิจะคณนาเงื่อนทองเข้าของแก้วทั้งนั้นบมิได้ เลย <u>ดูรุ่งเรือง</u> งามดั่งดาวในเมืองฟ้า
42.	เหลื่อม	2	134	ดูชนหัวนั้น <u>ด้าเหลื่อม</u> งามดั่งคอกา เรืองงามดั่ง แก้วอินทนิล
43.	เรือง	2	135	หากให้ชักนำม้แก้วนั้นมาโดยอากาศแลเห็น <u>เรือง</u> งามดั่งหมอกเมฆขาวแลรุ่งเชิยวนั้นมาอยู่ ในโรงทองที่ท่านกระทำด้วยแก้ว 7 ประการ
44.	เรือง	2	135	แลเครื่องในตัวม้านั้นเทียรย่อมแต่ล้วนทองแล แก้ว 7 ประการ <u>ดูเรือง</u> งามยิ่งกว่าเดือนเมื่อ เพ็ญบุรณนั้นแล
45.	ขาว	2	136	สองหัวแก้วนั้นมีดอกบัวทองสองดอกออกแห่ง มีสาบมุกตามากหากหลายติดอยู่กลางมุกดา แลดอกบัวทองนั้น <u>โสดดูขาว</u> ใสงามดั่งอยู่ใน กลีบดอกบัวทองนั้นแล
46.	ใส	2	136	สองหัวแก้วนั้นมีดอกบัวทองสองดอกออกแห่ง มีสาบมุกตามากหากหลายติดอยู่กลางมุกดา แลดอกบัวทองนั้น <u>โสดดูขาวใส</u> งามดั่งอยู่ใน กลีบดอกบัวทองนั้นแล
47.	กำ	2	136	แลแก้วทั้งหลายฝูงนั้น ... ลางอัน <u>แดงกำ</u>
48.	รุ่งเรือง	2	136	แลแก้วทั้งหลายฝูงนั้น ... ลางอัน <u>เหลื่อมดู</u> <u>รุ่งเรือง</u> นักหนา
49.	รุ่งเรือง	2	137	แก้วนั้นจึงมาหาพระญาจักรพรรดิราชแลเปล่ง รัศมีออกแข่งด้วยรัศมีพระจันทร์แลรัศมีแห่ง แก้วนั้น <u>แลเห็นรุ่งเรือง</u> งามดั่งรัศมีพระจันทร์ เมื่อวันเพ็ญบุรณนั้นแล
50.	รุ่งเรือง	2	139	นางแก้วอันอยู่ในแผ่นดินอันชื่ออุดรกรุงนั้นมา กับทั้งเครื่องสำหรับสรรพารณอันแล้วด้วย แก้วสัตตพิริตตะ <u>แลรุ่งเรือง</u> งามนักหนา
51.	หม่นหมอง	2	151	อันว่าผ้าทิพย์ฝูงนั้น <u>โสด</u> ถ้าแล้วแปดเหือแล ไคล <u>แลเก่าหม่นหมอง</u> ไปเสีย
52.	พูน	2	197	เทียรย่อมมีดอกบัวหลวงอัน <u>บานพูน</u> เกิดขึ้นมา แต่แผ่นดิน

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
53.	รุ่งเรือง	2	209	รองอุยยานันได้ 400,000 วา แพบเบื้องฝ้าย เข้าสู่เมืองมีสระสองอัน ... ดูรุ่งเรืองแลเหลื่อม งามนักหนา
54.	เหลื่อม	2	209	รองอุยยานันได้ 400,000 วา แพบเบื้องฝ้าย เข้าสู่เมืองมีสระสองอัน ... ดูรุ่งเรืองแลเหลื่อม งามนักหนา
55.	สลอน	2	220	กลางคาบพระอินทร์ลงจากช้างไอยราพต เดิน ดินไปเหล่านแลมีฝูงนางฟ้าทั้งหลายเป็นบริวาร <u>งามสลอน</u> เทียรย่อมทรงอาภรณ์อันประเสริฐ ต่าง ๆ ได้หนทางในเมืองฟ้าอันกว้างได้ 480,000 วา แลไปเหล่านในสวนที่สนุกแล
56.	รุ่งเรือง	2	221	นอกพระนครไตรตรึงษ์ฝ้ายอาคเนย์ทิศ มีพระ เจดีย์เจ้าพระองค์หนึ่งทรงพระนามชื่อจุฬามณี เจดีย์เจ้าแล <u>รุ่งเรือง</u> งาม เทียรย่อมแก้ว อินทนิลแล ... แลที่นั่นมีกำแพงทองเนื้อแล้ว ล้อมรอบ แลกำแพงนั้น แต่ละอันละด้าน ๆ ละ 160,000 วา มีธงกระดาดแลธงชัย แลก ลดชุมสายทั้งหลาย ย่อมประดับนี้ด้วยแก้วแล เงื่อนทองบ้างดำบ้างแดงบ้างเหลืองบ้างขาวแล เขียว ย่อมแล้วแต่แก้ว 7 สิ่ง ซึ่งทำนุผิวในใบ กลดแลธง ดูงามเหลื่อม ๆ พรายงามตามกัน ทั้งหลายมากนักหนา
57.	เหลื่อม ๆ	2	221	นอกพระนครไตรตรึงษ์ฝ้ายอาคเนย์ทิศ มีพระ เจดีย์เจ้าพระองค์หนึ่งทรงพระนามชื่อจุฬามณี เจดีย์เจ้าแล <u>รุ่งเรือง</u> งาม เทียรย่อมแก้วอินทนิล แล ... แลที่นั่นมีกำแพงทองเนื้อแล้วล้อมรอบ แลกำแพงนั้น แต่ละอันละด้าน ๆ ละ 160,000 วา มีธงกระดาดแลธงชัย แลกลด ชุมสายทั้งหลาย ย่อมประดับนี้ด้วยแก้วแล เงื่อนทองบ้างดำบ้างแดงบ้างเหลืองบ้างขาวแล เขียว ย่อมแล้วแต่แก้ว 7 สิ่ง ซึ่งทำนุผิวในใบ กลดแลธง <u>ดูงามเหลื่อม ๆ</u> พรายงามตามกัน ทั้งหลายมากนักหนา

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
58.	เหลื่อง	2	224	มีดอกไม้ทิพย์กัณณการทิพย์เป็นที่นั่งโสดดู เหลื่อง งามดังทองเนื้อสุก
59.	เหลื่อง	2	224	แลดูเหลื่อง งามดังท้าวสร้างเอาน้ำครั่งมาแต้ม นั้นแล
60.	รุ่งเรือง	2	225	เพียรยอมแก้วแหวนเงินทอง แลดูรุ่งเรือง งาม ดังภูเขาทองแล
61.	อ่อน	2	250	แลพระรัศมีอันหนึ่งแดง อ่อน แลงามดังดอก อโนชาแลดอกชะบาเทศแลดอกเทียนไทยแล ดอกทองฟ้า อันออกแสงดังทองแดงอันท้าวชัศ
62.	อ่อน	2	251	อันที่แดง อ่อน งามยิ่งแดง อ่อน
63.	อ่อน	2	251	อันที่แดง อ่อน งามยิ่งแดง อ่อน
64.	ฉวัด	2	255	เมื่อนั้น จิงหมู่พระรัศมีสีพรรณดังดาวผกายพ ริกแลผลิกรัตนะก็เหาะ ฉวัด ไปเบื้องหน้าก่อน พระรัศมีสีแดงเหลื่อง อ่อน ดังระบายหงสีบาท นั้น
65.	ใส	2	282	วงช้างนั้น ขาวใส ดังแกนกล้วยโดยรีได้ 58 ศอก งามจนดูจบล้างเงินอันท้าวใส่ปล้องทอง
66.	เรือง	2	284	แลงารัศมีเขานั้นจรดในฉัททันตสระนั้น ดูเรือง งามดังพระอาทิตย์แรกขึ้น
67.	ผ่อง	2	284	อันว่าฝูงนางช้างทั้งหลายก็มาขัดสีเนื้อตัว หน้าตาให้แก่พระญาช้างนั้น แลมีมลทินหมด ใสขาวผ่อง ดังสังข์
68.	พราย	2	297	กลายเป็นแผ่นภูมิทองดังเก่า ดูพราย งาม นักหนาเป็นดังที่อยู่ก่อน
69.	พราย	2	297	เป็นชนะเป็นแผ่นภูมิทองดังเก่า ดูพราย งาม นักหนา
70.	พราย	2	298	สุดเป็นแผ่นภูมิทองดังเก่า แลดูพราย งามนัก
71.	พราย	2	298	สุดอัมพุทะเป็นเปสิเป็นชนะสุดเป็นแผ่นภูมิ ทองดังเก่า ดูพราย งามนัก
72.	พราย	2	298	สุดอัมพุทะเป็นชนะกลายเป็นแผ่นภูมิทองดัง เก่า ดูพราย งามนัก

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยสุโขทัย

2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางหู

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
1.	เพราะ	2	105	เสียงนั้นดังเพราะนักหนา
2.	เพราะ	2	215	อันที่เป็นเพื่อนพินนั้น หากตัวเองแล ได้ยิน ไพเราะเพราะนักหนา
3.	เพราะ	2	218	อันเป็นเพื่อนกลอนนั้นจึงดังตามเพลงด้วย ระบำปัพพะฉวนด้วยกันแลเพราะนักหนา

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยสุโขทัย

3. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่เกี่ยวกับทางจุมูก

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
1.	ตระหลบ	1	94	เมืองสุโขทัยมาถึงจอมเขานี้งามหนักหนาแก่กม สองซอกหนทาง ย่อมตั้งกลปฤกษ์ใส่ร่มยวลด อกไม้ตามใต้เทียนประทีปเผาธูป <u>หอมตระหลบ</u> ทุกแห่ง
2.	สาบ	2	57	ตัวเขานั้น <u>เหม็นสาบ</u> พึงเกลียดนักหนา
3.	ขจร	2	89	เพียรย่อมมีดอกบัวแดงบัวขาวบัวเขียวบัวหลวง และกระมุทอุบลจงกลนีแลนึลบล ครั้นลมพัด ต้อง มีกลิ่นอัน <u>หอมขจร</u> อยู่บมิรู้วานสักคาบ
4.	ฟุ้ง	2	93	อันมีดอกอันงามตระการแล <u>หอมกลิ่นฟุ้ง</u> ขจรไป บมิรู้วาย
5.	ขจร	2	93	อันมีดอกอันงามตระการแล <u>หอมกลิ่นฟุ้ง</u> ขจรไป บมิรู้วาย
6.	ฟุ้ง	2	140	ตัวนางแก้วนั้นหอมดั่งแก่นจันทร์กฤษณาอันบด แล้วแลปรุ่งลงด้วยคันธารสอันหอมทั้ง 4 ประการ แล <u>หอมฟุ้ง</u> อยู่นักหนาทุกเมื่อแล
7.	ฟุ้ง	2	140	กลิ่นปากนางแก้วนั้น <u>หอมฟุ้ง</u> ออกดั่งกลิ่น ดอกบัวอันชื่อว่านึลบลและจกลนึเมื่อบานอยู่ นั้น
8.	ฟุ้ง	2	220	ดอกไม้อันขจรทุกแห่งแต่งพัดเข้าเฝ้าถึงพระ อินทร์ <u>หอมฟุ้ง</u> ทุกแห่ง
9.	ฟุ้ง	2	223	<u>หอมกลิ่นดอกไม้</u> นั้น <u>ฟุ้ง</u> ไปไกล

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยสุโขทัย

4. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางลิ้น

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
-	-	-	-	-

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยสุโขทัย

5. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางกาย

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
1.	เกลี้ยง	2	261	ด้วยผลบุญอันกุปรรณานิโสภสภพทุกทุก ...จักเกิดแห่งใดแห่งใดก็ดีขอรุ่งให้เป็นผู้ดีมีศรี (ระงาม) (ม)ลากงามหนักหนาเป็นคนก็ดี จุ่ง อย่าให้รู้ว่า...(ง)มดั่งนางพิสาขาทราบไปได้แก่ อรหัตผลมีอาตม สนิทอัน <u>อ่อนเกลี้ยง</u> ดังผิวคำ
2.	เกลี้ยง	2	209	อันหนึ่งชื่อสุภทราปรีติปาสน์ ฝึกได้ต้องถือแล <u>อ่อนเกลี้ยง</u> หนักหนาดั่งถือหนังสือสนั่นไส้

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยสุโขทัย

6. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางใจ

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
1.	งาม	1	45	ในกลางอรัญญิกมีพิหารอันถึ่มนใหญ่ <u>สูง งาม</u> แก่กม มีพระอัฐฐารศอันถึ่ม ลูกยืน
2.	หนักหนา	1	94	เมืองสุโขทัยมาเถิงจอมเขานี้ <u>งามหนักหนา</u> แก่ กมสองขอกหนทาง ย่อมตั้งกลัปพฤกษไสร่ม ยวลดอกไม้ตามไต้เทียนประทีปเภารูปหอม ตระหลบทุกแห่ง
3.	งาม	1	106	พ่อขุนผาเมืองนั้นผู้หลวมักกระทำบุญ กระทำธรรมมักไอยทานทุกเมื่อปัดคิดแค้นจัก ให้แก่ท่านแต่งแ่ง <u>สะอาดงาม</u> หนักหนา
4.	หนักหนา	1	106	พ่อขุนผาเมืองนั้นผู้หลวมักกระทำบุญ กระทำธรรมมักไอยทานทุกเมื่อปัดคิดแค้นจัก ให้แก่ท่านแต่งแ่ง <u>สะอาดงาม</u> หนักหนา
5.	หนักหนา	1	107	ครั้นอธิษฐานตั้งอันชื่อใบหนึ่งแห่ง...จึงขึ้น เป็นใบเขียว <u>งามหนักหนา</u> แก่กมเป็นต้นใหญ่ ต้นหลวงสูงงามหนักหนา เป็น...หลายกิ่ง

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
6.	งาม	1	107	ครั้นอธิษฐานตั้งอันชื่อใบหนึ่งแห่ง...จึงขึ้น เป็นใบเขียวงามหนักหนาแก่กมเป็นต้นใหญ่ ต้นหลวง <u>สูงงาม</u> หนักหนา เป็น...หลายกิ่ง
7.	หนักหนา	1	107	ครั้นอธิษฐานตั้งอันชื่อใบหนึ่งแห่ง...จึงขึ้น เป็นใบเขียวงามหนักหนาแก่กมเป็นต้นใหญ่ ต้นหลวง <u>สูงงามหนักหนา</u> เป็น...หลายกิ่ง
8.	หนักหนา	1	108	ขุนจิ้งนั้นชี้ข้างสรายเป็นสารสูงใหญ่แก่กม น้ำมันข้างกำลังตก <u>แล่นมาด้วยเร็วหนักหนา</u> ขุนจิ้ง...ทำพระยาตำแหน่งพระราม
9.	หนักหนา	1	115	ก่อกัณฑ์มหาพิหารใหญ่ด้วยอิฐเสร็จบริบูรณ์ แล้วจึงไปสืบค้นหาเอาพระพุทธรูปหินเก่าแก่ แต่บูราด้วยไกล ก่อกัณฑ์มหาพิหารใหญ่ด้วยอิฐ เสร็จบริบูรณ์แล้วจึงไปสืบค้นหาเอา พระพุทธรูปหินเก่าแก่แต่บูราด้วยไกล ... พระหินอันใหญ่ชักมาด้วยล้อด้วยเกวียนเข็น เข้าในมหาพิหารเอามาต่อติดประคิตด้วยปูน มีรูปโฉมพรรณอันงามพิจิตรดั่งอินทนิรมิต เอามาประคิตชนเป็นตนพระพุทธรูป อันใหญ่ อันถาว อันราม <u>งามหนักหนา</u> เอามาไว้เต็ม ในมหาพิหารเรียงหลายถ้องช่องงามหนัก หนาแก่กม
10.	หนักหนา	1	115	ก่อกัณฑ์มหาพิหารใหญ่ด้วยอิฐเสร็จบริบูรณ์ แล้วจึงไปสืบค้นหาเอาพระพุทธรูปหินเก่าแก่ แต่บูราด้วยก่อกัณฑ์มหาพิหารใหญ่ด้วยอิฐ เสร็จบริบูรณ์แล้วจึงไปสืบค้นหาเอา พระพุทธรูปหินเก่าแก่แต่บูราด้วยไกล ... พระหินอันใหญ่ชักมาด้วยล้อด้วยเกวียนเข็น เข้าในมหาพิหารเอามาต่อติดประคิตด้วยปูน มีรูปโฉมพรรณอันงามพิจิตรดั่งอินทนิรมิต เอามาประคิตชนเป็นตนพระพุทธรูป อันใหญ่ อันถาว อันราม งามหนักหนา เอามาไว้เต็ม ในมหาพิหารเรียงหลายถ้องช่อง <u>งามหนัก หนา</u> แก่กม

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
11.	นักษณา	1	115- 116	หากเพียวในสงสารภพอันโกลเกิดไปมาแลอ เมตไตรโยโคตตโมคคานี มีแห่งมหานิทาน แลอ พระเจดีย์สูงใหญ่รอบนั้นฉลักหินทำ ร้อยชาติตริเทศงามพิจิตรนักษณาแก้กม
12.	งาม	1	117	พระคิราธาดุเสด็จจากเจดีย์ทองพุ่งขึ้นไปยัง... เห็นดังตะวันส่องอันเรื่องใสงามนักษณาแพ้ว พระอาทิตย์
13.	นักษณา	1	117	พระคิราธาดุเสด็จจากเจดีย์ทองพุ่งขึ้นไปยัง... เห็นดังตะวันส่องอันเรื่องใสงามนักษณาแพ้ว พระอาทิตย์
14.	นักษณา	1	117	พระเป็นเจ้าจึงลงมาฉัตรรอบสุวรรณเจดีย์รัส มีกระเลียงงามนักษณา...ดังกงเกวียนแก้ว
15.	นักษณา	1	117- 118	พระรัตนธาดุจึงเสด็จมาอยู่กึ่งหน้าผากพระ ศรีศรัทธาราชทุพมานิศรีรัตนลงกาที่ปึงยอ สองมือรับเอาแลให้พระเกศธาตุเส้นหนึ่ง เลื่อมงามคว้างมาแต่บนสะพัดเหนือหัวพระ ศรีศรัทธาราชทุพมานิอินศรีธาน้ำตาลังตก นักษณาบูชาทั้งตน อก เข้า ซองทั้งหลายบ่ มีว่าถึเลย
16.	นักษณา	1	123	กลางเวียงไซ้ให้ก่อรามเจดีย์รามวิหาร...พุทธ ปฏิมาดงามนักษณาในพิหาร...
17.	งาม	1	123	กลางเวียงไซ้ให้ก่อรามเจดีย์รามวิหาร...พุทธ ปฏิมาดงามนักษณาในพิหาร...
18.	งาม	1	136	ท่านพญาธรรมิกราชให้ทานแปลงปราสาท อันหนึ่งและประดับงามดีนักษณาฉีกอุปัมา ไปดั่งมหาไพชยนต์ปราสาทนั้นตายแลจึงสรง พระธาตุเป็นเจ้าด้วยน้ำสุคนธ์ศรีสินธุธารา
19.	ดี	1	136	ท่านพญาธรรมิกราชให้ทานแปลงปราสาท อันหนึ่งและประดับงามดีนักษณาฉีกอุปัมา ไปดั่งมหาไพชยนต์ปราสาทนั้นตายแลจึงสรง พระธาตุเป็นเจ้าด้วยน้ำสุคนธ์ศรีสินธุธารา

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
20.	นักหนา	1	136	ท่านพญาธรรมิกราชให้ท่านแปลงปราสาท อันหนึ่งและ <u>ประดับงามดีนักหนา</u> ผิจัก อุปมาไปดั่งมหาไพศยนต์ปราสาทนั้นตายแล จึงสรพระธาตุเป็นเจ้าด้วยน้ำสุคนธ์ศรีสินธุ ธารา
21.	ดี	1	136	ท่านพญาบังเกิดศรัทธาจึงให้อัญเชิญฝูง มหาเอราณูเกรทั้งหลายเข้าดูปาฏิหาริย์...อัน ควร <u>งามดี</u> เพ็งมีใจอัสจรรย่นักหนาดังอัน
22.	นักหนา	1	147	เห็นพระศรีรัตนธาตุอันสมเด็จมหาธรรมราชา ก็กระทำปาฏิหาริย์ม..ลายเรือนตนดั่งลวดเงิน เท่าผืนสาด เหนือกลางหาวภาว <u>งามนักหนา</u> มีใจ สบรธาขอตมเป็นใส
23.	นักหนา	1	261	ด้วยผลบุญอันกุปรารณานิโสภสภทุก ทุกก...จักเกิดแห่งใดแห่งใดก็ดีขอจึ่งให้กูเป็น ผู้ดีมีศรี(ระงาม) (ม)ลาก <u>งามนักหนา</u> เป็นคน ก็ดี จูงอย่าให้รู้ว่า...(ง)มดั่งนางพิสาขาทราบ ไปได้แก้อรหัตตผลมีอาตม สนิทอันอ่อน เกลี้ยงดั่งผิวคำ
24.	งาม	2	23	แลมีศรีอันเรื่อง <u>งาม</u>
25.	นักหนา	2	27	น้ำนั้น <u>แก่นักหนา</u>
26.	นักหนา	2	27	เพียรยอมคมมีดทงายขึ้นอยู่ทุกแห่ง <u>คม</u> นักหนา
27.	นักหนา	2	29	เขาก็ร้องด้วยเสียงอัน <u>แข็งนักหนา</u>
28.	งาม	2	30	นรคนนั้นมีแม่น้ำอันหนึ่งเล้งเห็นมานั้น <u>ใสงามดี</u> ไหลไปบ่มีขาดสักคาบ
29.	ดี	2	30	นรคนนั้นมีแม่น้ำอันหนึ่งเล้งเห็นมานั้น <u>ใสงามดี</u> ไหลไปบ่มีขาดสักคาบ
30.	งาม	2	31	เขาเล่นไปสู่แม่น้ำอัน <u>ใสงามนั้น</u>
31.	นักหนา	2	32	คนนรคนนั้นอยู่ในแม่น้ำใหญ่ อันหนึ่งเต็มไปด้วย ด้วยลามุกอาจมแล <u>หม่นนักหนา</u> แม้ว่าอยู่ ไกลได้แลโยชน์ก็ดี
32.	นักหนา	2	34	ฝูงยมพะบาลเอาหอกแทงตนเขา <u>ขาดหัว</u> <u>นักหนา</u>
33.	นักหนา	2	36	มียมพะบาลนั้นใหญ่ <u>นักหนา</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
34.	นักหนา	2	38	แลในโลกันตรนรานั้นมี <u>นักหนา</u>
35.	นักหนา	2	39	ตนเขานั้นใหญ่ <u>นักหนา</u>
36.	นักหนา	2	39	เล็บตีนแลเล็บมือเขานั้นดังฝืนค้ำคาวและ ใหญ่ยาว <u>นักหนา</u> สมด้วยตัวอันใหญ่ <u>นัก</u>
37.	งาม	2	45	ในตัวไกรสรสีหะนั้นที่ชาวก็ <u>ขาวงามนักหนา</u> ดั่งหอยสังข์อันท่านผนใหม่
38.	นักหนา	2	45	ในตัวไกรสรสีหะนั้นที่ชาวก็ <u>ขาวงามนักหนา</u> ดั่งหอยสังข์อันท่านผนใหม่
39.	นัก	2	45	เมื่อไกรสรสีหะนั้นเดินไปเดินมา ... ครันดู พลัน <u>งามนัก</u>
40.	นัก	2	46	แลไกรสรสีหะนั้น ... เมื่อคือนอยู่ในที่เหล่านั้น เมื่อมันเดินไปนั้น <u>เร็วนัก</u>
41.	นัก	2	47	มันได้ยินเสียงภายหลังเล่าเพราะมัน <u>เร็วนัก</u>
42.	นักหนา	2	47	เพียรยอมอยู่ในคูหาทองแลใหญ่ <u>งามนักหนา</u>
43.	งาม	2	50	มีฝูงต้นไม้ทั้งหลายเป็นต้นเป็นลำงาม แลมิได้ เป็นดั่งเป็นแลง แลเป็นลูกเป็นดอกดู <u>ตระการงามนักหนา</u>
44.	นักหนา	2	50	มีฝูงต้นไม้ทั้งหลายเป็นต้นเป็นลำงาม แลมิได้ เป็นดั่งเป็นแลง แลเป็นลูกเป็นดอกดู <u>ตระการงามนักหนา</u>
45.	นักหนา	2	50	แลมีปราสาททอง <u>งามนักหนา</u>
46.	งาม	2	51	แลน้ำนั้นใส <u>งาม</u> บ่มีอะไร
47.	นักหนา	2	51	แลมีทำอัน <u>ราบนักหนา</u>
48.	งาม	2	52	ปราสาททองคำอันประดับนี้ด้วยแก้วสัตตพิช รัตนอันรุ่งเรือง <u>งามนักหนา</u>
49.	นักหนา	2	52	ปราสาททองคำอันประดับนี้ด้วยแก้วสัตตพิช รัตนอันรุ่งเรือง <u>งามนักหนา</u>
50.	งาม	2	55	จำพวกหนึ่งนั้นดีมีปราสาทแก้วแลมีกำแพง แก้วล้อมรอบ มีคูล้อมรอบ <u>ดูงามนักหนา</u>
51.	นักหนา	2	55	จำพวกหนึ่งนั้นดีมีปราสาทแก้วแลมีกำแพง แก้วล้อมรอบ มีคูล้อมรอบ <u>ดูงามนักหนา</u>
52.	นักหนา	2	56	เปรตกลางจำพวก <u>ผอมนักหนา</u> เพื่อหาอาหาร กินบมิได้
53.	นักหนา	2	58	ตนเขานั้น <u>ผอมนักหนา</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
54.	นักหนา	2	58	ปากนั้น <u>เหม็นนักหนา</u>
55.	นักหนา	2	58	แลมีदनอัน <u>เหม็นนักหนา</u> ทั่วสรรพางค์แล
56.	นักหนา	2	59	เทียรย่อมยาก <u>ผิดนักหนา</u> แล
57.	งาม	2	69	เทียรย่อมแผ่นทองคำ <u>ดูเรื่องงามนักหนา</u>
58.	นักหนา	2	69	เทียรย่อมแผ่นทองคำ <u>ดูเรื่องงามนักหนา</u>
59.	งาม	2	70	มีปราสาทราชมณเฑียรเทียรย่อมเงื่อนแลทอง แล ประดับนิตด้วยแก้วทั้ง 7 ประการ แล้ว <u>แล รุ่งเรื่องงามนักหนา</u>
60.	นักหนา	2	70	มีปราสาทราชมณเฑียรเทียรย่อมเงื่อนแลทอง แล ประดับนิตด้วยแก้วทั้ง 7 ประการ แล้ว <u>แล รุ่งเรื่องงามนักหนา</u>
61.	งาม	2	77	แลเอาเส้นผมของชาวอุดตกรุ่นั้น แต่เส้น หนึ่งชุปน้ำมันงาอัน <u>ใสงาม</u> นั้น
62.	งาม	2	77	ให้อาชนทราญอันชื่อชาติอุณาโลมเส้นหนึ่ง ชุปน้ำมันงาอัน <u>ใสงาม</u>
63.	งาม	2	77	กลละนั้น <u>ใสงาม</u> นักหนาดังน้ำมันงาอันพึ่งตัก ใหม่ งามดั่งเปรียงประโคนแรกออกใหม่
64.	นักหนา	2	77	กลละนั้น <u>ใสงาม</u> นักหนาดังน้ำมันงาอันพึ่งตัก ใหม่ งามดั่งเปรียงประโคนแรกออกใหม่
65.	นัก	2	99	เข้านั้น <u>หวานนัก</u> แล
66.	นัก	2	60	เปรตจำพวกหนึ่งมีदनใหญ่สูงเพียงลำตาล แล มีผมนั้น <u>หยาบนัก</u> แล มีตัวนั้น <u>เหม็นนักหนา</u>
67.	นักหนา	2	60	เปรตจำพวกหนึ่งมีदनใหญ่สูงเพียงลำตาล แล มีผมนั้น <u>หยาบนัก</u> แล มีตัวนั้น <u>เหม็นนักหนา</u>
68.	นักหนา	2	61	แลขอให้ภูกินลามกอาจมอันระคนด้วยเน่าแล หนอนอัน <u>เหม็นนักหนา</u> นั้นเกิด
69.	นักหนา	2	61	อันระคนด้วยเน่าแลหนอน <u>เหม็นนักหนา</u> อยู่ ดั่งนั้นทุกเมื่อ
70.	หนักหนา	2	66	เปรตนั้นผอมบาง <u>ร้ายนักหนา</u>
71.	นักหนา	2	67	มีदनนั้นใหญ่เท่าภูเขา แลมีเส้นขนอัน <u>รียว เสียบแหลมนักหนา</u>
72.	นัก	2	67	แลเล็บนั้น <u>คม</u> นักดั่งมีดกรดแลหอกดาบ
73.	นักหนา	2	68	แลมีตัวนั้น <u>ผอมนักหนา</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
74.	นักหนา	2	70	มีปราสาทราชมนฑิระเทียรย้อมเงือนแลทอง แล ประดับนิตด้วยแก้วทั้ง 7 ประการ แล้วแล <u>รุ่งเรืองงามนักหนา</u>
75.	นัก	2	71	พระอาทิตย์อันอยู่ในปราสาทอันสถิตอยู่ใน เกียนทองพวยทอง แลประดับนิตด้วยแก้วอัน ชื่ออินทนิลแลมีรัศมีได้พันหนึ่ง อัน <u>งามนักแล</u>
76.	นักหนา	2	77	กลละนั้นใน <u>งามนักหนาดัง</u> น้ำมันงาอันพึ่งตัก ใหม่ งามดั่งเปรียงประโคนแรกออกใหม่
77.	นักหนา	2	80	ในท้องแม่ <u>ร้อนนักหนาดัง</u> เราเอาใบตอง เข้าจูดแลต้มในหม้อนั้นไ้
78.	งาม	2	89	แลไม้ันหาด้วยหาแมงบมิได้แลไม่มีที่คดที่ โกงหาพุกหาโพรงพลวงบมิได้ <u>ชื่อตรงกลม</u> <u>งามนักหนา</u>
79.	นักหนา	2	89	แลไม้ันหาด้วยหาแมงบมิได้แลไม่มีที่คดที่ โกงหาพุกหาโพรงพลวงบมิได้ <u>ชื่อตรงกลม</u> <u>งามนักหนา</u>
80.	ดี	2	89	แลมีต้นไม้ทุกสิ่งทุกพรรณแลมีกิ่งตาสา <u>งาม</u> <u>ดี</u>
81.	นัก	2	92	แลเส้นขนขึ้นก็ละเอียด <u>อ่อนนักแล</u>
82.	นัก	2	92	เส้นผมเขานั้นละเอียด <u>อ่อนนัก</u>
83.	งาม	2	92	ลำตัวเขานั้น <u>อ่อนแอ้นเกลี้ยงกลมงาม</u>
84.	งาม	2	101	แท่นทองนั้นอยู่ในปราสาทแก้วอัน <u>รุ่งเรือง</u> <u>งามนักหนา</u>
85.	นักหนา	2	101	แท่นทองนั้นอยู่ในปราสาทแก้วอัน <u>รุ่งเรือง</u> <u>งามนักหนา</u>
86.	นักหนา	2	101	หั่วกำอันฝังเข้าไปในคุ่มนั้นย้อมเงินแลทอง <u>งามนักหนา</u>
87.	นัก	2	101	แลเห็นพรรณชาว <u>งามนัก</u>
88.	งาม	2	101	แลมีรัศมีดังพระอาทิตย์ เมื่อพิจารณาดูใส เหลื่อมพรายงามดังสายฟ้าแมลบรรอบ ๆ ไพล่ ๆ ไชว ๆ ไปมา <u>ดูงามนักหนา</u>
89.	นักหนา	2	101	แลมีรัศมีดังพระอาทิตย์ เมื่อพิจารณาดูใส เหลื่อมพรายงามดังสายฟ้าแมลบรรอบ ๆ ไพล่ ๆ ไชว ๆ ไปมา <u>ดูงามนักหนา</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
90.	นักหนา	2	102	แลมีแสงทองงามนักหนา
91.	นักหนา	2	102	แลมีแสงทองงามนักหนา
92.	งาม	2	105	วันนี้เล่าพระจันทร์เจ้าก็ขึ้นมาเป็นสองดวง แลเต็มงามบริบูรณ์เสมอกันทั้งสองอัน
93.	งาม	2	107	อันมีรัศมีอันรุ่งเรืองงาม
94.	งาม	2	108	มีพวกถือธงเล็กแลธงใหญ่ธงราม ธงขาวดูงาม พิสดาร...มีอันเหลือเรื่องทุกแห่งทุกกาย พรายงามดั่งแสงตะวันเรืองทั่วแผ่นดิน
95.	นักหนา	2	108	พระมหากษัตริย์เจ้านั้นก็ชมกงจักรแก้งอัน รุ่งเรืองด้วยแก้ว 7 ประการนั้นงามนักหนา
96.	นักหนา	2	111	แลฝูงคนทั้งหลายอันเป็นบริวารซึ่งไปด้วย เสด็จพระมหาจักรพรรดิราชแต่ในกลาง อัมพรอากาศวันนั้น งามนักหนาดังเทพดา ทั้งหลายซึ่งเป็นบริวารแห่งสมเด็จพระอมรินทราบิ ราชเจ้านั้นแล
97.	งาม	2	114	เมื่อท้าวพระยาทั้งหลายมาเฝ้ามาคัลพระยา มหาจักรพรรดิราชเจ้าอยู่ดั่งนั้นดูรุ่งเรือง ด้วยกุตการลลิต
98.	นักหนา	2	114	แลท้าวพระยาทั้งหลายนั้นเทียรย่อมประดับ ตนแล้วด้วยแก้วสัตตพิชิตนะแลดูรุ่งเรือง งามนักหนา ดั่งฟองน้ำแต่คนที่ทองมาล้างดิน พระยามหาจักรพรรดิราชเจ้านั้นแล
99.	งาม	2	114	แลท้าวพระยาทั้งหลายนั้นเทียรย่อมประดับ ตนแล้วด้วยแก้วสัตตพิชิตนะแลดูรุ่งเรือง งามนักหนา ดั่งฟองน้ำแต่คนที่ทองมาล้างดิน พระยามหาจักรพรรดิราชเจ้านั้นแล
100.	นักหนา	2	118	ย่อมหมั่นกลืนลามกอาจมทั้งหลายนักหนา
101.	นัก	2	118	ไม่ว่าเป็นเหล็กแลหนามนั้นยาวย่อมเหล็ก แหลมคมนัก
102.	ดี	2	122	ผลไม้ทั้งหลายแลพืชอันเกิดเหนือแผ่นดินมี โอชารสอันดีร่อนนัยกลับหายเสียไป
103.	นัก	2	132	แลไปโดยอากาศเร็วนัก

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
104.	นักหนา	2	132	จึงเข้าไปในโรงทออันท่าแต่งไว้ถ้า <u>แลงาม</u> <u>นักหนา</u>
105.	นักหนา	2	132	ข้างนั้น <u>งามนักหนา</u>
106.	นักหนา	2	133	องค์พระญาจักรพรรดิราชนั้น <u>งามนักหนา</u> ตั้ง สมเด็จพระอินทราเมื่อ ๘ ทรงช้างไอยราวัน นั้น
107.	งาม	2	134	คู่สนหลังนั้น <u>ขาวงาม</u> แลเกลี้ยงเรื่องงามดัง เดือนแล
108.	นักหนา	2	134	โรงม้าอัน <u>งามนักหนา</u> แล
109.	งาม	2	134	แลดูเส้นผมคอขาวอ่อนขึ้นบานดังไส้หญ้า ปล้อง แลท่านแสร์เอามาเรียงไว้ <u>ดูงาม</u> <u>นักหนา</u>
110.	นักหนา	2	134	แลดูเส้นผมคอขาวอ่อนขึ้นบานดังไส้หญ้า ปล้อง แลท่านแสร์เอามาเรียงไว้ <u>ดูงาม</u> <u>นักหนา</u>
111.	งาม	2	135	แลเครื่องในตัวม้านั้นเทียรยอมแต่ล้วนทอง แลแก้ว 7 ประการ <u>ดูเรื่องงาม</u> ยิ่งกว่าเดือน เมื่อเพ็งบุรณนั้นแล
112.	นักหนา	2	136	แลแก้วทั้งหลายฝูงนั้น ... ลางอันเหลือ <u>ดู</u> <u>รุ่งเรืองนักหนา</u>
113.	งาม	2	138	<u>รุ่งเรืองงามนักหนา</u> เหมือนดาวดารากรอัน ล้อมพระจันทร์ในเมื่อเพ็งบุรณนั้นแล
114.	นักหนา	2	138	<u>รุ่งเรืองงามนักหนา</u> เหมือนดาวดารากรอัน ล้อมพระจันทร์ในเมื่อเพ็งบุรณนั้นแล
115.	งาม	2	139	นางแก้วอันอยู่ในแผ่นดินอันชื่ออุดรกรุงนั้นมา กับทั้งเครื่องสำหรับสรรพากรอันแล้วด้วย แก้วสัตตพิริตตะ <u>แลรุ่งเรืองงามนักหนา</u>
116.	นักหนา	2	139	นางแก้วอันอยู่ในแผ่นดินอันชื่ออุดรกรุงนั้นมา กับทั้งเครื่องสำหรับสรรพากรอันแล้วด้วย แก้วสัตตพิริตตะ <u>แลรุ่งเรืองงามนักหนา</u>
117.	นักหนา	2	140	อันว่านางแก้วนั้นโสด บมีดำบมิสูง พองาม พอดีสมควรถูกเนื้อจำเริญใจฝูงคนทั้งหลาย แล มีฉวีวรรณเกลาเกลี้ยงหมดใส <u>งามนักหนา</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
118.	นักหนา	2	140	แลนางแก้วมีพระพักตร์เกลากะลี้ยหมดใส <u>งามนักหนาแล</u>
119.	งาม	2	140	เนื้อแลหนังอ่อนดั่งสำลีอันท่านสะพัดได้ละ ร้อยคอบแลชุปเปรียงประโคจามจूरอันใส <u>งาม</u> นักหนา
120.	นักหนา	2	140	เนื้อแลหนังอ่อนดั่งสำลีอันท่านสะพัดได้ละ ร้อยคอบแลชุปเปรียงประโคจามจूरอันใส <u>งาม</u> นักหนา
121.	นักหนา	2	140	ตัวนางแก้วนั้นหอมดั่งแก่นจันทน์กฤษณาอัน บดแล้วแลปรุงลงด้วยคันธารสอันหอมทั้ง 4 ประการ แล <u>หอมฟุ้งอยู่</u> นักหนาทุกเมื่อแล
122.	นักหนา	2	150	เทพยดาลางจำพวกก็เอาผ้าทิพย์อัน <u>งาม</u> นักหนา
123.	นัก	2	150	เทพยดาลางจำพวกเอาผลสมออันงามดังทอง แล <u>หอม</u> นักแลเสวยเป็นยาทิพย์
124.	ดี	2	151	แลดูผ้าอันใหม่ออกหมดใส <u>งาม</u> ดีมีพรรณดั่ง ผ้าใหม่แล
125.	นักหนา	2	151	เทพยดาลางจำพวกก็เอากาทองทิพย์อันมี พรรณคันธะอัน <u>หอม</u> นักหนา
126.	นักหนา	2	155	แลมีหน้าอัน <u>งาม</u> นักหนา
127.	นักหนา	2	171	แลมีนางฟ้าทั้งหลายอันมีรูปโฉมโฉมพรรณ วรรณเนื้อตัวหน้าตาเพราเพริศเฉิดฉาย <u>งาม</u> นักหนาเป็นบริวาร
128.	นักหนา	2	171	แลพื้นแผ่นดินบ้านนั้นเที่ยวร้อมผลึกรัตนะ อันใสแล <u>งาม</u> นักหนาดังหน้าแว่นอันท่านขัดสี ได้ 1,000 คานนั้นแล
129.	นัก	2	174	แลมีรูปโฉมอัน <u>งาม</u> นัก
130.	นักหนา	2	179	แลนางผู้เป็นเมียเจ้านี้ <u>ไม่</u> งามนักหนา
131.	นักหนา	2	193	เขาเห็นนางนั้น <u>งาม</u> นักหนา
132.	นักหนา	2	196	ครั้นว่าไปถึงหนทางแม่นางจึงเห็นพระปัด เยกโพธิเจ้าองค์หนึ่ง <u>งาม</u> นักหนา
133.	นักหนา	2	197	พรานนั้นเห็นนาง <u>งาม</u> นักหนา
134.	นักหนา	2	200	เรือนทองเห็นปราสาทแก้ว <u>งาม</u> นักหนา

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
135.	นักหนา	2	203	เป็นแผ่นดินทองพราयงาม <u>ราบนักหนา</u> ตั้ง หน้ากลองแลอ่อนดั่งฟูกผ้า แลแก้วนั้นเมื่อ เหยียบลงอ่อนสน้อยแล้วก็เต็มขึ้นมาเล่า
136.	สน้อย	2	203	เป็นแผ่นดินทองพราयงาม <u>ราบนักหนา</u> ตั้งหน้า กลองแลอ่อนดั่งฟูกผ้า แลแก้วนั้นเมื่อเหยียบ ลง <u>อ่อนสน้อย</u> แล้วก็เต็มขึ้นมาเล่า
137.	นัก	2	207	แต่ขึ้นฟ้าอันชื่อว่าจาดุมหาราชิกาขึ้นไปไกล ได้ 336,000,000 วา จึงจะถึงชั้นฟ้าอันชื่อ ว่าดาวดึงษานั้น ... มีประตูปรับนั้นได้พันหนึ่ง แลมียอดปราสาทอันมุงเหนือประตุนั้นทุก ประตูเทียรย่อมทอง แลประดับนี้ด้วยแก้วทั้ง 7 ประการ แต่ดินประตูขึ้นไปถึงยอดปราสาท นั้นสูงได้ 250,000วา แลเมื่อหับเผยประตุนั้น ได้ยินเสียงสรรพไพเราะถูกเนื้อฟังใจนักหนา ดุจเสียงแห่งดุริยดนตรีทั้งหลายอันไพเราะ <u>นัก</u>
138.	งาม	2	208	เทียรย่อมแก้วสัตตพิรุณระรื่น <u>เรืองงาม</u> พัน ประมาณ
139.	งาม	2	209	แลไม้อันมีในสวนนั้นอ่อนนุ่ม <u>ค้อมงาม</u> นักหนาดั่งสร้างตัดไว้
140.	นักหนา	2	209	แลไม้อันมีในสวนนั้นอ่อนนุ่ม <u>ค้อมงาม</u> <u>นักหนาดั่งสร้างตัดไว้</u>
141.	นักหนา	2	209	อันหนึ่งชื่อสุภัทราปรีฐานิยา ฝิได้ต้องถือแล <u>อ่อนเกลี้ยงนักหนาดั่งถือหนึ่ง</u> สานนั้นไว้
142.	งาม	2	209	แลฝั่งสระนั้นแลอันใสแลมีก้อน (ศิลา) แก้ว สองก้อน ก้อนหนึ่งชื่อภัทราปรีฐานิยา อันหนึ่งชื่อสุภัทราปรีฐานิยา ฝิได้ต้องถือแล อ่อนเกลี้ยงนักหนาแลมีปราสาททำเหนือ ประตูเทียรย่อมแก้ว <u>งามนักหนา</u>
143.	นักหนา	2	209	แลฝั่งสระนั้นแลอันใสแลมีก้อน (ศิลา) แก้ว สองก้อน ก้อนหนึ่งชื่อภัทราปรีฐานิยา อันหนึ่งชื่อสุภัทราปรีฐานิยา ฝิได้ต้องถือแล อ่อนเกลี้ยงนักหนาแลมีปราสาททำเหนือ ประตูเทียรย่อมแก้ว <u>งามนักหนา</u>
144.	นักหนา	2	209	แลอุทยานนั้น <u>งามนักหนา</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
145.	งาม	2	209	รองอุทยานนั้นได้ 400,000 วา แทบเปื่อง ฝายเข้าสู่เมืองมีสระสองอัน ... <u>ดูรุ่งเรืองแล</u> <u>เหลื่อมงามนักหนา</u>
146.	นักหนา	2	209	รองอุทยานนั้นได้ 400,000 วา แทบเปื่อง ฝายเข้าสู่เมืองมีสระสองอัน ... <u>ดูรุ่งเรืองแล</u> <u>เหลื่อมงามนักหนา</u>
147.	งาม	2	210	แลศิลานั้นมีรัศมีอันรุ่งเรืองงามแลอ่อนดั่ง หนังเหน
148.	นักหนา	2	211	แลบริวารทั้งหลายนั้นย่อมล้วนแก้วมณีรัตนะ แลงาม <u>นักหนา</u>
149.	นัก	2	213	นิมิตตัวเป็นช้างเผือกตัวหนึ่งใหญ่ <u>นัก</u>
150.	นักหนา	2	213	แลมีเสียงนั้นไพเราะ <u>นักหนา</u>
151.	นักหนา	2	215	อันที่เป็นเพื่อนพินนั้น หากดั่งเองแล ได้ยิน <u>ไพเราะเพราะ<u>นักหนา</u></u>
152.	นักหนา	2	215	มีหน้าอันงาม <u>นักหนา</u>
153.	ดี	2	216	หากดั่งเองดุมมีผู้ดีทุกอันแลมีเสียงนั้น <u>เพราะ</u> <u>ดีนักหนา</u>
154.	นักหนา	2	216	หากดั่งเองดุมมีผู้ดีทุกอันแลมีเสียงนั้น <u>เพราะ</u> <u>ดีนักหนา</u>
155.	นักหนา	2	217	ยังมีเทพยดาองค์หนึ่งชื่อว่าปนัดคิ แลดีกลอง หน้าเดียวลูกหนึ่งชื่อรณมุขเกรี ครั้นว่าดี กลองลูกนั้นไ้ อันว่าหมูกลองหน้าเดียว ทั้งหลายได้ 60,000 อัน อันเป็นเพื่อนกลอง นั้นหากดั่งเองดุมมีผู้ดีเองทุกอันแล มีเสียง นั้นไพเราะ <u>นักหนา</u>
156.	นักหนา	2	218	เสียงนั้น <u>เพราะ<u>นักหนา</u></u>
157.	นักหนา	2	218	แลมีเสียงชานด้วยกัน แลไพเราะ <u>นักหนา</u>
158.	นักหนา	2	218	อันเป็นเพื่อนกลองนั้นจึงดั่งตามเพลงด้วย ระบำปัพพะถ้วนด้วยกันแล <u>เพราะ<u>นักหนา</u></u>
159.	นักหนา	2	219	แลกลองนั้นไพเราะ <u>นักหนา</u>
160.	นักหนา	2	220	ธ ประดับนี้อาภรณ์งาม <u>นักหนา</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
161.	งาม	2	221	นอกพระนครไตรตรึงษ์ฝ่ายอาคเนย์ทิศ มี พระเจดีย์เจ้าพระองค์หนึ่งทรงพระนามชื่อ จุฬามณีเจดีย์เจ้าแล <u>รุ่งเรืองงาม</u> เทียรย่อม แก้วอินทนิลแล ... แลที่นั่นมีกำแพงทองเนื้อ แล้วล้อมรอบ แลกำแพงนั้น แต่ละอันละ ด้าน ๆ ละ 160,000 วา มีธรรมาสน์แล ธงชัย แลกลดชุมสายทั้งหลาย ย่อมประดับนี้ ด้วยแก้วแลเงื่อนทองบ้างดำบ้างแดงบ้าง เหลืองบ้างขาวแลเขียว ย่อมแล้วแต่แก้ว 7 สิ่ง ซึ่งท่านผูกในใบกลดแลธง ดูงามเหลือม ๆ พรายงามตามกันทั้งหลายมากนักหนา
162.	งาม	2	221	นอกพระนครไตรตรึงษ์ฝ่ายอาคเนย์ทิศ มี พระเจดีย์เจ้าพระองค์หนึ่งทรงพระนามชื่อ จุฬามณีเจดีย์เจ้าแล <u>รุ่งเรืองงาม</u> เทียรย่อม แก้วอินทนิลแล ... แลที่นั่นมีกำแพงทองเนื้อ แล้วล้อมรอบ แลกำแพงนั้น แต่ละอันละ ด้าน ๆ ละ 160,000 วา มีธรรมาสน์แล ธงชัย แลกลดชุมสายทั้งหลาย ย่อมประดับนี้ ด้วยแก้วแลเงื่อนทองบ้างดำบ้างแดงบ้าง เหลืองบ้างขาวแลเขียว ย่อมแล้วแต่แก้ว 7 สิ่ง ซึ่งท่านผูกในใบกลดแลธง ดูงามเหลือม ๆ พรายงามตามกันทั้งหลายมากนักหนา
163.	งาม	2	221	นอกพระนครไตรตรึงษ์ฝ่ายอาคเนย์ทิศ มี พระเจดีย์เจ้าพระองค์หนึ่งทรงพระนามชื่อ จุฬามณีเจดีย์เจ้าแล <u>รุ่งเรืองงาม</u> เทียรย่อม แก้วอินทนิลแล ... แลที่นั่นมีกำแพงทองเนื้อ แล้วล้อมรอบ แลกำแพงนั้น แต่ละอันละ ด้าน ๆ ละ 160,000 วา มีธรรมาสน์แล ธงชัย แลกลดชุมสายทั้งหลาย ย่อมประดับนี้ ด้วยแก้วแลเงื่อนทองบ้างดำบ้างแดงบ้าง เหลืองบ้างขาวแลเขียว ย่อมแล้วแต่แก้ว 7 สิ่ง ซึ่งท่านผูกในใบกลดแลธง ดูงามเหลือม ๆ <u>พรายงาม</u> ตามกันทั้งหลายมากนักหนา
164.	งาม	2	223	แลมีแสงอัน <u>รุ่งเรืองงาม</u> นักหนา
165.	นักหนา	2	223	แลมีแสงอัน <u>รุ่งเรืองงาม</u> นักหนา

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
166.	ดี	2	224	แต่พรรณดอกไม้ทิพย์อันหอมดี
167.	นักหนา	2	225	แล้วจึงสอดกมลในกรทั้งสองงามนักหนา
168.	งาม	2	228	มีองค์แลหน้าตารุ่งเรืองงามนักหนา
169.	นักหนา	2	228	มีองค์แลหน้าตารุ่งเรืองงามนักหนา
170.	นัก	2	233	อันหนึ่งอาสนะที่ตนนั่งแลนอนก็ดูร้อนแสบใจ แลกระด้างแลมาร้อนแลกระด้างนัก
171.	นัก	2	233	วันหนึ่งคือว่าเห็นดอกไม้อันมีในวิมานตนนั้น เหี่ยวแลบมีหอมไฉ้ เพราะว่าแต่ก่อนนั้นหอม นักแลมิรู้เหี่ยวจึงรู้ด้วยดังนี้
172.	นักหนา	2	236	แลเครื่องประดับนี้สำหรับทั้งหลายงาม นักหนา
173.	งาม	2	239	หน้าตาเนื้อदनพรหมนั้นดังรูปพระปฎิมาทอง อันช่างหากขัดใหม่แลงามนักหนา
174.	นักหนา	2	239	หน้าตาเนื้อदनพรหมนั้นดังรูปพระปฎิมาทอง อันช่างหากขัดใหม่แลงามนักหนา
175.	นักหนา	2	239	แลมิรู้สักสิ่งเลยแล้วในปราสาทแก้วพระ พรหมนั้นกว้างขวางนักหนา
176.	นักหนา	2	240	สร้างเรียงแลเรียบระเบียบงามนักหนา
177.	งาม	2	241	หน้าตาเนื้อตัวพระพรหมทั้งหลายนั้นเกลา เกลี้ยงงามนัก
178.	นัก	2	241	หน้าตาเนื้อตัวพระพรหมทั้งหลายนั้นเกลา เกลี้ยงงามนัก
179.	งาม	2	241	แลมีเศศเกล้าดูงามนักหนา
180.	นักหนา	2	241	แลมีเศศเกล้าดูงามนักหนา
181.	นักหนา	2	241	แลदनพรหมนั้นงามนักหนา
182.	งาม	2	241	หัวเข่าก็ดีแขนก็ดีที่ต่อกันก็ดีกลมงามนัก
183.	นัก	2	241	หัวเข่าก็ดีแขนก็ดีที่ต่อกันก็ดีกลมงามนัก
184.	งาม	2	242	แล้งจึงนิมิตเป็นเจดีย์แก้วรวมประกอบแก้ว อันใสงามนั้น
185.	นัก	2	275	มีมะขามป้อมลูกใหญ่นัก
186.	นัก	2	276	แลว่าลูกไม้นั้นงามนักดังสามอันพึงใหญ่ได้ 16 ปี
187.	นักหนา	2	279	น้ำนั้นใสนักหนา

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
188.	นักหนา	2	282	แลช้างตัวนั้นเป็นพระญาช้างในที่นั่งใหญ่ สูง <u>แลยาวขวางามนักหนา</u>
189.	นักหนา	2	282	ฝูงช้างซึ่งเป็นบริวารนั้นก็ย่อมใหญ่สูงแลงาม <u>นักหนา</u>
190.	นัก	2	283	แลดอกบัวทั้ง 7 สิ่งนั้นจัดกันอยู่ชิดอันสด ดอกผักตบเป็นหมู่ <u>งามนัก</u>
191.	หนักหนา	2	283	มีรวงอัน <u>งามหนักหนา</u>
192.	งาม	2	297	กลายเป็นแผ่นภูมิทองดั่งเก่า <u>ดูพรายงาม</u> นักหนาเป็นดังที่อยู่ก่อน
193.	นักหนา	2	297	กลายเป็นแผ่นภูมิทองดั่งเก่า <u>ดูพรายงาม</u> <u>นักหนา</u> เป็นดังที่อยู่ก่อน
194.	งาม	2	297	เป็นชนะเป็นแผ่นภูมิทองดั่งเก่า <u>ดูพรายงาม</u> นักหนา
195.	นักหนา	2	297	เป็นชนะเป็นแผ่นภูมิทองดั่งเก่า <u>ดูพรายงาม</u> <u>นักหนา</u>
196.	งาม	2	298	สุดเป็นแผ่นภูมิทองดั่งเก่า <u>แลดูพรายงามนัก</u>
197.	นัก	2	298	สุดเป็นแผ่นภูมิทองดั่งเก่า <u>แลดูพรายงามนัก</u>
198.	งาม	2	298	สุดอัมพุทะเป็นเปสิเป็นชนะสุดเป็นแผ่นภูมิ ทองดั่งเก่า <u>ดูพรายงามนัก</u>
199.	นัก	2	298	สุดอัมพุทะเป็นเปสิเป็นชนะสุดเป็นแผ่นภูมิ ทองดั่งเก่า <u>ดูพรายงามนัก</u>
200.	งาม	2	298	สุดอัมพุทะเป็นชนะกลายเป็นแผ่นภูมิทองดั่ง เก่า <u>ดูพรายงามนัก</u>
201.	นัก	2	298	สุดอัมพุทะเป็นชนะกลายเป็นแผ่นภูมิทองดั่ง เก่า <u>ดูพรายงามนัก</u>
202.	นัก	2	301	จึงเกิดเป็นเดือนอันหนึ่งใหญ่แล <u>งามนัก</u>

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยอยุธยา

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางตา

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
1.	ราบคาบ	7	41	คลื่นลมก็ <u>สงบราบคาบ</u> ลงเป็นอัศจรรย์
2.	รุ่งเรือง	7	58	จุดเพลิงขึ้น <u>สว่างรุ่งเรือง</u>
3.	รุ่งเรือง	8	159	ใหญ่เท่าใบจอบมีเปลวไฟ <u>ลุกรุ่งเรือง</u>
4.	รุ่งเรือง	8	198	ชะลิตไปด้วยแสงศรีสัตตะมะณีภา <u>ศสว่างรุ่งเรือง</u>
5.	รุ่งเรือง	8	199	ท่านจงเลงแลดูซึ่งวิมานอันโน้น มีรัศมีอัน <u>สว่างรุ่งเรือง</u> งามยิ่งนัก
6.	ผ่อง	8	202	ประดุจพระจันทร์อัน <u>เพ็ญผ่อง</u> รุ่งเรืองสว่างในนภางควิถีในวันสุกะปักษ์นั้น
7.	รุ่งเรือง	8	202	ประดุจพระจันทร์อัน <u>เพ็ญผ่อง</u> รุ่งเรืองสว่างในนภางควิถีในวันสุกะปักษ์นั้น
8.	สว่าง	8	202	ประดุจพระจันทร์อัน <u>เพ็ญผ่อง</u> รุ่งเรืองสว่างในนภางควิถีในวันสุกะปักษ์นั้น
9.	รุ่งเรือง	8	159	เปนเปรตมีเหล็กมีมือใหญ่เท่าใบจอบมีเปลวไฟ <u>ลุกรุ่งเรือง</u>
10.	พล่าน	8	623	นรกอันเต็มไปด้วยลามกอาจม <u>เดือดพล่าน</u> ว้ายอยู่
11.	ลุ่ยลุ่ด	8	724	ช้างม้าวัวควายเรือชา <u>ขาดพลอ</u> ลุ่ยลุ่ดหายแห่งใด ๆ ก็ดี
12.	พลุ่งพล่าน	8	929	สถานหนึ่งคือเคียนน้ำมันให้ <u>เดือดพลุ่งพล่าน</u>
13.	บริสุทธิ	9	39	ให้ยืมเอาบาตรดินต่อพระคลังในมาใส่ทรายที่ <u>ขาวบริสุทธิ</u> ไปตั้งทั้ง 2 บ่อม

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยอยุธยา

2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางหู

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
-	-	-	-	-

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยอยุธยา

3. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่เกี่ยวกับทางจุมก

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
1.	ตระหลบ	8	198	มีกระแสนินธุสิตบริตยาใจเดียรดาษไปด้วย เบญจพิธมมะเบิกบานผะก้าก้านเกสรโรยร่วง เสาวะคนธ <u>ฟุ้งตระหลบ</u>
2.	ขจร	8	198	บานแบ่งซึ่งเกสรกลีบกลืนทิพยบุบผา <u>หอมขจร</u> รินรอบบริเวณทิพยพิมานสถาน

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยอยุธยา

4. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางลิ้น

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
-	-	-	-	-

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยอยุธยา

5. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางกาย

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
-	-	-	-	-

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยอยุธยา

6. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางใจ

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
1.	ดี	2	216	หากตัวเองดูจะมีผู้ดีทุกอันแลมีเสียงนั้นเพราะดี นักหนา
2.	นัก	3	-	ตลาดนี้ฝานั่งแลหลังคาพระวิหารนั้นชำระ ทรุดโทรมแลพระพุทธรูปในพระวิหารนั้น <u>เศร้า</u> <u>หมองนัก</u> แลให้เร่งรื้อพระวิหารนั้นลงจะให้ สถาปนาเป็นพระวิหารอุโบสถไว้สำหรับ พระสงฆ์กระทำอุโบสถสถากิกรรมสืบไป
3.	หนักหนา	4	28	ฝน <u>ตกหนักหนา</u> สามวันดูฤดูฝน
4.	หนัก	7	55	ก็บันดาลฝน <u>ตกลงหนัก</u>
5.	งาม	8	199	ท่านจงเลงแลดูซึ่งวิมานอันโน้น มีรัศมีอัน <u>สว่าง</u> <u>รุ่งเรืองงามยิ่งนัก</u>
6.	ยิ่งนัก	8	199	ท่านจงเลงแลดูซึ่งวิมานอันโน้น มีรัศมีอัน <u>สว่าง</u> <u>รุ่งเรืองงามยิ่งนัก</u>
7.	ดี	9	61	แล้วให้ปลูกร้านสำหรับสงฆ์ที่มุขพระมหา ปราสาทตะวันตกข้างใต้ให้ <u>มั่นคงดี</u>
8.	ดี	9	83	คัดเอาที่เป็น <u>ตัวดี</u> ให้ได้ 3 เกรียน
9.	ดี	9	83	จึงให้ตัวอย่างออกมาให้หมื่นโล่ห์ช่างแสงเบิก เหล็กเทศที่ <u>กล้าดี</u>
10.	ดี	10	35	ข้าวนสารซ่อมอันที่ <u>ขาวดี</u>
11.	ดี	10	63	หน้าพระที่นั่งสุทธาสวรรย์นั้นให้กรมพระนคร บาลมาปราบที่ ณ ท้องสนามให้ <u>ราบเสมอดี</u>
12.	ดี	10	72	ให้เอาหม้อทะนนวนใหญ่ <u>ใหม่ดี</u> ใส่น้ำไปตั้ง 4 มุม เมรุ
13.	ดี	10	72	ให้ผูกขนานกระดานให้ <u>แน่นมั่นคงดี</u>
14.	ดี	10	76	หม้อทะนนวนใหญ่ที่ <u>ใหม่สนิทดี</u> ใส่น้ำตั้ง 4 มุมเมรุ
15.	ดี	10	80	แล้วให้จัดหม้อข้าวเชิงกรานที่ <u>ใหม่สนิทดี</u> ไปส่ง พราหมณ์
16.	ดี	10	103	ไม้ไผ่ป่าที่ <u>ยาวงามดี</u>
17.	ดี	10	117	สนมตำรวจนอกทำ <u>ให้งามดี</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
18.	ด	10	117	สนมพลเรือนมาปฐกระดาศปิดเป็นปล้องอ้อยให้งามดี
19.	ด	10	117	เคลือบแผงฐานปูนให้งามดี
20.	ด	10	118	กระดาศปิดเป็นปล้องอ้อยให้งามดี
21.	ด	10	129	กรรมนายจายข้าวสารซ่อมที่ขาวเป็นตัวดี
22.	ด	10	131	เบิกข้าวสารต่อกรรมนายที่ขาวเป็นตัวดี
23.	ด	10	134	ให้กรรมนายจายข้าวสารที่ขาวเป็นตัวดี
24.	ด	10	135	เบิกข้าวสารที่ขาวเป็นตัวดี
25.	ด	10	154	จายข้าวสารซ่อมที่ขาวดี
26.	ด	10	173	กรรมนายเอาข้าวสารซ่อมที่ขาวดี
27.	ด	10	176	ฉัตรกระดาศปักให้งามดี
28.	ด	10	187	ให้กรรมนายจายข้าวสารซ่อมที่ขาวดี
29.	ด	10	199	ให้กรรมพระนครบาลในคอยรับศพพระยาช้าง ณ ปากลัดข้างบนแล้วให้ชุดหลุมฝังให้มิดชิดดี
30.	ด	11	23	แล้วให้แกะสลักเป็นลวดลายให้งามดี
31.	ด	11	23	แล้วให้จัดหาผลฝักทองที่ลูกงามดีให้ควักเอา เมล็ดในออกเสีย
32.	ด	11	37	แล้วให้เบิกข้าวสารซ่อมที่ขาวดี
33.	ด	11	39	ปิดฐานปัทม์เคลือบลายศิลาให้งามดี
34.	ด	11	39	แล้วให้รับผ้าขาวต่อสนมพลเรือนมาปะกระดาศ ปิดเป็นปล้องอ้อยให้งามดี
35.	ด	11	39	แล้วให้ถางหญ้าที่หน้าพลับพลา ในสามทราง รอบเมรุ ทางมหาบังสกุลให้เตียนดี
36.	ด	11	40	แล้วไปส่งให้ช่างเขียนปะกระดาศปิดให้งามดี
37.	ด	11	43	ซ่อมแซมต้นกล้วยพฤษ์อย่างน้อยให้งามดี
38.	ด	11	45	แล้วให้เอาตารางเหล็ก พลั่ว ขอบคิม สำหรับปิด ทองน้ำตะกั่วให้งามดีสำหรับพระราชทานเพลิง
39.	ด	11	45	ตัดไม้เขียวให้งามดี
40.	ด	11	62	จายข้าวสารซ่อมขาวดี
41.	ด	11	67	เบิกต่อคลังสินค้าให้เร่งสานให้งามดี
42.	ด	11	68	มีคานหามให้งามดี
43.	ด	11	76	ผูกต้นกล้วยต้นอ้อยให้งามดี
44.	ด	11	93	ทำพุ่มปักให้งามดี

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
45.	ด	11	116	ให้สี่ตำรวจไปซ่อมแซมจัดแจงกวาดปิดผนึกกุญซึ่ง ท่านจะไปอยู่ให้มั่นคงดี
46.	ด	11	121	หม้อทะนนที่ใหม่ใหญ่ดี
47.	ด	11	126	จ่ายข้าวสารซ่อมชาวดี
48.	ด	11	136	ให้กรมนาจ่ายข้าวสารซ่อมที่ชาวดีให้แก่วิเสท หุงถวายพระสงฆ์ 30 รูป
49.	ด	11	143	แลให้ผู้ต้องเกณฑ์ทั้งนี้เร่งทำแปลกลาบาตทาง แดงให้งามดี
50.	งาม	11	169	จึงบริจาคซึ่งทรัพย์ออกกระทำการบูชาสร้าง อาวาสอารามล้วนรุ่งเรืองงามเป็นอย่าง ๆ ต่าง ๆ กัน
51.	ด	11	176	ขัดสีโต๊ะให้สุกผ่องดีอย่าให้มัวหมองได้เป็นอัน ขาดทีเดียว
52.	ด	11	189	ลงรักปิดทองคำเปลวให้งามดีสำหรับถวายพระ เพลิง
53.	ด	11	195	แล้วมาส่งให้ช่างชาดสีสุกทาชาดให้งามดี
54.	ด	11	195	ให้ช่างชาดสีสุกรับทึบ ... ทาชาดให้งามดี ทั้ง 2 สำหรับ
55.	ด	11	221	ไปเบิกกระดาดต่อพระคลังในซ้าย ไปปิด กระดาดให้งามดีแล้ว
56.	ด	11	246	เร่งสานให้เข้าขอบผูกหวายให้งามดี
57.	ด	12	91	ให้เกณฑ์เจ้าพนักงานกรมนาจ่ายขوامา ซ่อมแซมทำให้มั่นคงงามดี
58.	ด	12	94	ไปทำให้งามดีแล้วให้เร่งมาส่ง
59.	ด	12	123	แลให้ผู้ทอขบจิ้งมั่งให้มั่นคงดี
60.	ด	12	146	ให้เบิกหวายชุมพรต่อพระคลังราชการ ... ให้ มั่นคงดี...
61.	ด	12	168	ให้กรมนาจ่ายข้าวให้กับท่านข้างใน 4 ถัง ที่ชาว ดี
62.	ด	12	205	ให้กรมนาจ่ายข้าวสารเหนียว 1 ข้าวสารเจ้า 2 ถัง ที่ชาวดีให้แก่กรมข้างให้ทัน
63.	ด	12	217	มาจารึกให้งามดีถูกต้องตามตัวอย่าง
64.	ด	12	218	ผูกจิ้งมั่งขบให้มั่นคงดี
65.	ด	12	233	ให้กรมนาจ่ายข้าวสารซ่อมที่ชาวดี

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
66.	ดี	12	241	กระดาดขาวปิดพื้นกระจาด กระดาดแดง เขียว ปิดตลอดให้งามดีแล้ว
67.	ดี	12	244	นายระวางเอาต้นมะม่วงสูง 4-5 ศอกให้มีพุ่ม งามดี
68.	ดี	12	248	ข้าวสารที่ขาวเป็นตัวดี 10 ถัง ให้ส่งที่โรงครัว
69.	ดี	12	248	ให้กับวิเสทนอกหุงเลี้ยงพระสงฆ์เป็นตัวขาวดี 40 ถัง
70.	ดี	12	249	ให้เข้าขอบ ให้ผูกหวายปิดกระดาดให้งามดีเอา ไปส่งให้เสมียนตรากรมวัง

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 1

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางตา

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
1.	สะอาด	14	469	ก็เห็นพระพักตร์ <u>ใสสะอาด</u> ขาวนวลดี
2.	นวล	14	469	ก็เห็นพระพักตร์ใสสะอาด <u>ขาวนวล</u> ดี
3.	บริบูรณ์	14	500	ไม่มีมนุษย์ที่จะอยู่ให้ <u>เต็มบริบูรณ์</u> ได้
4.	บริบูรณ์	14	565	สมควรจะสร้างสวนนอกในพระบรมมหาราชวัง ให้ดังตาม <u>บริบูรณ์</u>
5.	อย่างวิจิตรพิสดาร	14	575	พระวิหารคดทั้งสี่ ไม่ใช่สิ่งที่สำคัญ จึงไม่ได้ <u>ทำ อย่างวิจิตรพิสดาร</u>
6.	วิจิตร	14	579	บานทองวิหารพระศรีศากมุนีเป็นลายสลัก ซับซ้อนกันหลายชั้น <u>งามวิจิตร</u> น่าพิศวงอย่างยิ่ง
7.	พริ้ว ๆ	15	75	ฝนตก <u>พริ้ว ๆ</u> เกิดอสุนีบาตตกถูกพระเมรุเกิด เพลิงไหม้ขึ้น
8.	แน่นอัด	15	89	ราษฎรชายหญิงทั้งในกรุงทั้งนอกกรุงพากันมา <u>ดูแน่นอัด</u> ไปทุกเวลามีได้ขาด ที่ลูกฝัวยาดิพี น้องต้องเกณฑ์ไปทัพตายเสียครั้งนั้นก็นั่ง บ่นพรรณนาค่าแข่งทุกวัน
9.	แรง	16	154	แต่ฤดูน้ำ ๆ <u>เขี้ยวแรง</u> นัก
10.	ประปราย	16	185	ฝนตก <u>ประปราย</u> บ้างเล็กน้อย
11.	เร็ว	17	48	ให้ตกโลหิต <u>ซัดซบลงเร็ว</u> นัก
12.	ยืดยาว	17	58	จึงขอรับประทานเขียนหนังสือชี้แจง <u>ยืดยาว</u> หน่อยหนึ่ง
13.	ปรอย	17	104	ฝนยังตก <u>ปรอย</u> ไปคืบหนึ่ง
14.	กระจ่างแจ้ง	17	104	พอรุ่งก็ <u>สว่างกระจ่างแจ้ง</u>
15.	ชำรุดทรุดโทรม	17	113	ได้ทรงรับไว้ว่าวัดเขมาภิรตาราม ซึ่งสมเด็จพระ ศรีสุริเยนทราธิบดีทรงสร้างขึ้นไว้ <u>แลชำรุด ทรุดโทรม</u> ไปนั้น
16.	ยับเยิน	17	242	แลเป็นสิ่งที่กระหม่อมฉันได้ถวายท่านไปแต่ พานกับกานันเห็นเป็นเครื่องกล้าไหล <u>ชำรุด ยับเยิน</u> แล้วไม่สู้ดี
17.	เชื่อน	17	281	ม้า <u>เดินเชื่อน</u> ไปผิดทาง
18.	แรง	17	300	เพลิงไหม้ <u>ร้อนแรง</u> นัก

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
19.	สะอาดสอ้าน	17	303	ท่านจัดแจวเป็นเรือรบเรือพระที่นั่ง พระราชทานชื่อว่า เรือพระที่นั่งมงคลราชปักษี <u>จัดแจงสะอาดสอ้าน</u> งามหมดจดดีหนักหนา นารักน่าชม
20.	หมดจด	17	303	ท่านจัดแจวเป็นเรือรบเรือพระที่นั่ง พระราชทานชื่อว่า เรือพระที่นั่งมงคลราชปักษี <u>จัดแจงสะอาดสอ้าน</u> <u>งามหมดจด</u> ดีหนักหนา นารักน่าชม
21.	เบิกบาน	17	318	กงสุลเซอร์อเบิตส ... เป็นคนเพิ่งมาถึงใหม่ ... <u>เห็นเบิกบาน</u> ดี
22.	โซ	17	339	แก่ชราคร่ำคร่า <u>ผอมโซ</u>
23.	โล้งโด้ง	17	339	ก็เห็นเป็น <u>ลำนโล้งโด้ง</u> ไป
24.	ใหญ่โต	18	76	คนถือหนังสือเขาถูกจับครู่หนึ่งยัง <u>เอะอะใหญ่โต</u> เปนหนักหนา
25.	บริบูรณ์	18	147	มณฑลราชบุรีซึ่งแต่ก่อนมีคน <u>เต็มบริบูรณ์</u>
26.	โปรง	18	229	ชนที่แถมที่หุรวข้าง <u>ขวาตาแดงโปรง</u>
27.	โปรง	18	229	ปรากฏว่าเปนชาวดอก <u>ตาขาวโปรง</u> ชาวดอก นั้นคือชาว <u>แห้ง ๆ</u>
28.	กำเก้อ	18	288	พ่อผัว ... กลับหยักร้างไป <u>เต็นกำเก้อ</u> อยู่คนเดียว
29.	กว้างใหญ่ไพศาล	20	75	เมืองสุโขทัยสามารถ <u>แผ่อาณาเขตได้กว้างใหญ่</u> <u>ไพศาล</u> ไปจนประเทศอื่น
30.	ทึบ	20	143	เขาและป่าได้น้ำฝนไม้ก็ <u>ขึ้นรุงรังระกั้นทึบ</u> ทั่วไป
31.	ครึกครื้น	20	145	ก็กลายเป็นถิ่นที่ <u>เอิกเกริกครึกครื้นใหญ่</u>
32.	ใหญ่	20	145	ก็กลายเป็นถิ่นที่ <u>เอิกเกริกครึกครื้นใหญ่</u>
33.	หรรหรา	20	150	เป็นแพรพั้น <u>ขาวปิก</u> ลายทองอย่าง <u>หรรหราใหม่</u> <u>เอี่ยม</u>
34.	เอี่ยม	20	150	เป็นแพรพั้น <u>ขาวปิก</u> ลายทองอย่าง <u>หรรหราใหม่</u> <u>เอี่ยม</u>
35.	กว้างใหญ่ไพศาล	20	161	จึงสามารถ <u>แผ่ราชอาณาจักรสุโขทัยออกไป</u> <u>กว้างใหญ่ไพศาล</u>
36.	แด้ว	20	201	ต้องติดดิน <u>ดินแด้ว</u> จนเป็นผี
37.	แฉ่ง	20	220	ต่อมาราวสัก 10 ปี มีสเตอร์มิตเซลอินเนสมา หาฉันอีกคราวนี้ก็ริยาอาการเบิกบานผิตปรกติ ถึงเลือดขึ้นหน้า <u>เดินยิ้มแฉ่ง</u> เข้ามาแต่ประตูห้อง

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
38.	ขมุกขมัว	20	236	นกกะทุ้งทางเหนือฝูงใหญ่โตมากและเป็นเวลา ยังกำลังมี <u>ขมุกขมัว</u> และเห็น <u>ตะคุ่ม</u> ๆ
39.	ตะคุ่ม ๆ	20	236	นกกะทุ้งทางเหนือฝูงใหญ่โตมากและเป็นเวลา ยังกำลังมี <u>ขมุกขมัว</u> และ <u>เห็นตะคุ่ม</u> ๆ
40.	วิน	21	104	คนที่นั่งผ้าขาว <u>วิน</u>
41.	อัดแอ	22	16	ได้มีราษฎรชาวเมืองชายหญิงพากันมาคอยชม พระบารมีอยู่มากมายถึง <u>เยียดยัดอัดแอ</u> จนเกิด การอลหม่านพลุกพล่าน
42.	ห้วนไหว	22	47	ก็พากันปิติยินดีสรรเสริญพระบารมี <u>ตบมือ</u> อย่าง <u>สนั่นห้วนไหว</u> แสดงอาการเอิกเกริกว่าเรี บรเรเทิงใจอย่างยิ่ง
43.	ตื้อ	22	92	การปล่อยถนนบางถนนให้คงมี <u>ตื้อ</u> อยู่ก็ยังมี
44.	ใหญ่	22	116	แม้ว่า <u>ฝนตกใหญ่</u> จนไม่มีเวลาซาลงได้ดังกล่าวก ี่
45.	สูง	22	122	เป็นตึกใหญ่ สองชั้น <u>ทำสูงโปรง</u> ห้องหับ กว้างขวาง รู้สึกว่าท่าคงสบายดี ชั้นล่างออกจะ โล่งโล่ง
46.	โปรง	22	122	เป็นตึกใหญ่ สองชั้น <u>ทำสูงโปรง</u> ห้องหับ กว้างขวาง รู้สึกว่าท่าคงสบายดี ชั้นล่างออกจะ โล่งโล่ง
47.	อย่างครึกครื้น	22	123	ซึ่งคณะกรรมการและสมาชิกได้จัดให้มีขึ้นถวาย เป็นพิเศษ ผู้แทนราชการจังหวัดและคณะกรรมการ คอยเฝ้าจัดการรับเสด็จ การได้เป็นไปอย่าง <u>ครึกครื้นโตใหญ่</u>
48.	โตใหญ่	22	123	ซึ่งคณะกรรมการและสมาชิกได้จัดให้มีขึ้นถวาย เป็นพิเศษ ผู้แทนราชการจังหวัดและคณะกรรมการ คอยเฝ้าจัดการรับเสด็จ การได้เป็นไปอย่าง <u>ครึกครื้นโตใหญ่</u>
49.	ประปราย	22	160	ผม <u>หงอกประปราย</u> แล้ว

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 1

2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางหู

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
1.	สนั่น	13	221	อนึ่งในการมหรสพพระบรมอัฐิครั้งนั้น มีโขนชัก รอบโรงใหญ่ทั้งโขนวังหลวงและวังหน้ามา ... มาเล่นรบกันในห้องสนามหน้าพลับพลา ดังมี ปืนบาหรียมรางเกวียนลากออกมายิงกันดัง สนั่นไป
2.	กึกก้อง	16	13	พราหมณ์เฝ้าพระมหาสังข์ <u>ประโคน</u> ดุริยางค์ ดนตรีมโหรีที่กึกก้อง
3.	อีกทีก็กึกก้อง	20	109	รถยนต์สมัยต้นยังดัง <u>อีกทีก็กึกก้อง</u> รถยนต์สมัย ปลายเล่น <u>เจียบเจียบ</u> เรียบร้อยดีฉะนั้น
4.	เจียบ	20	109	รถยนต์สมัยต้นยังดัง <u>อีกทีก็กึกก้อง</u> รถยนต์สมัย ปลายเล่น <u>เจียบเจียบ</u> เรียบร้อยดีฉะนั้น
5.	อย่างกึกก้อง	22	18	ต่างพากัน <u>โห่</u> ถวายชัยเสียงสนั่นหวั่นไหวอย่าง กึกก้อง
6.	อย่างสนั่น	22	47	ก็พากันปิติยินดีสรรเสริญพระบารมี <u>ตบมืออย่าง</u> <u>สนั่น</u> หวั่นไหว แสดงอาการเอิกเกริกร่าเริง บรรเทิงใจอย่างยิ่ง

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1

3. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่เกี่ยวกับทางจมูก

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
1.	คาว	15	157	กลิ่นตัว <u>เหม็นคาว</u> เป็นช้างโรคก็ไม่ได้
2.	ตระหลบ	16	418	พวกทำงานก็ได้กลิ่นรูปเทียน <u>หอมตระหลบ</u> ไป
3.	เน่า	17	83	ถ้าอุจจาระออกมาถึงจะ <u>เหม็นเน่า</u> จะเร้าเมื่อ แรกวางเมื่อแรกปิดก็เป็นดี
4.	คูลุ้ง	20	235	พวกเมืองตะกั่วป่าทำหนังแห้งไม่เป็นส่งกลิ่น เน่าติดหนังมาด้วย <u>เหม็นคูลุ้ง</u> ไปทั้งศาลาลูกขุน

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1

4. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางลิ้น

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
-	-	-	-	-

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 1

5. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางกาย

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
1.	-	-	-	-

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 1

6. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางใจ

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
1.	ดี	13	75	พระพุทธรูปแก้วที่บั้งทั้งแท่งบริสุทธิ <u>ดี</u> ไม่บูบสลาย
2.	ดี	13	206	ประการหนึ่งซึ่งพระเจ้าอภัยวาระปรารภนา โพธิญาณเมตตากฤณาแก้สัตว์ชุกเลี้ยงท้าวพระ ยานายทัพนายกองให้ <u>งามดี</u>
3.	นัก	14	406	เพราะเหตุที่อยู่ห่างไกลกัน <u>นัก</u>
4.	งาม	14	469	ทำให้เกลี้ยงกวาดขึ้น <u>งาม</u> ด้วยชอบพระราช หฤทัยว่าเนื้อแก้วเกลี้ยงใสบริสุทธิ ต่อติดกับ เครื่องทองอันเกลี้ยงนนั้น <u>งามยิ่งนัก</u>
5.	งาม	14	469	ขัดเงินข้างในให้เกลี้ยงชัก <u>งาม</u> แล้ว
6.	ยิ่งนัก	14	469	ทำให้เกลี้ยงกวาดขึ้น <u>งาม</u> ด้วยชอบพระราช หฤทัยว่าเนื้อแก้วเกลี้ยงใสบริสุทธิ ต่อติดกับ เครื่องทองอันเกลี้ยงนนั้น <u>งามยิ่งนัก</u>
7.	ดี	14	469	ก็เห็นพระพักตร์ใสสะอาด <u>ขาวนวลดี</u>
8.	ดี	14	470	ฝังให้แนบพระเนตรให้ <u>งามดี</u> ขึ้น
9.	ดี	14	545	คล้องได้ข้างปลายเผือกเอกข้าง 1 วัดได้สูง 3 ศอก 2 นิ้ว พระยานำฝึกหัด <u>เชื่องราบดี</u> แล้ว
10.	อย่างยิ่ง	14	573	ดูพระไตรปิฎกทรงมณฑปประดับมุก <u>งามอย่างยิ่ง</u>
11.	อย่างยิ่ง	14	573	หอพระมนเทียรธรรมไม่ได้ตั้งใจทำอย่าง ประณีต แต่กระนั้นรูปทรงก็ <u>งามอย่างยิ่ง</u>
12.	หนักหนา	14	573	ดูพระไตรปิฎกประดับมุกคู่ 1 <u>งามหนักหนา</u>
13.	มาก	14	573	ดูพระไตรปิฎกกลายทองใบใหญ่ ๆ นั้นทำ สำหรับหอ <u>งามมาก</u> ทีเดียว
14.	อย่างงาม	14	575	พระพุทธรูปประจำพระวิหารแต่ละทิศก็คิด <u>ทำ</u> <u>อย่างงาม</u> ประหลาดไม่มีเสมอสอง
15.	ประหลาด	14	575	พระพุทธรูปประจำพระวิหารแต่ละทิศก็คิด <u>ทำ</u> <u>อย่างงาม</u> <u>ประหลาด</u> ไม่มีเสมอสอง
16.	ดี	14	576	พระอุโบสถ เป็นทรงแบบรัชกาลที่ 1 รูป <u>งามดี</u>
17.	ดี	14	696	ปลุกเรือนให้อยู่ใหญ่โต <u>งามดี</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
18.	ดี	15	8	กรมขุนอิศราณรัชทำเอาอย่างแครงัญญาขุนนางมาทรงแก้ไขทำให้ <u>งามดีขึ้น</u>
19.	ดี	15	73	จึงรับสั่งให้เจ้าพนักงานซ่อมแซมประดับประดาพระมุขให้ <u>งดงาม</u> ดีดั่งเก่า การสารพัดทั้งปวงเหมือนพระบรมศพออย่างใหญ่เสร็จแล้ว
20.	นัก	15	79	เจ้าพระมหาราชสีภาวดีจึงปรึกษาด้วยนายทัพนายกongว่าจะลงไปสู้รบที่เมืองนครราชสีมาที่ <u>ไกลนัก</u>
21.	ดี	15	157	พระอุโบสถใหญ่สราวมในเล็กไม่มีเสาแก่น หนักจึงได้ลงมาโปรดให้ทำใหม่ใส่เสาแก่นก็ <u>มั่นคงดี</u>
22.	มาก	15	159	เห็นว่าเมืองจำปาศักดีไม่มั่นคง <u>ชำรุดทรุดโทรมมาก</u>
23.	นัก	16	154	เรือลูกค้าจะขึ้นมาค้าขายถึงกรุงเทพมหานคร <u>ไกลนัก</u>
24.	นัก	16	154	แต่ฤดูน้ำ ๆ <u>เขี้ยวแรงนัก</u>
25.	บ้าง	16	185	ฝนตก <u>ประปรายบ้าง</u> เล็กน้อย
26.	เล็กน้อย	16	185	ฝนตก <u>ประปรายบ้าง</u> เล็กน้อย
27.	ดี	16	205	ฝ่ายที่กรุงเทพมหานคร ทรงพระราชดำริหว่าพระพุทธรูปแก้วผลึก ... จะทรงทำฉลองพระเศพระคุณใหม่ให้ <u>งามดี</u> ยิ่งกว่าเก่า
28.	ดี	16	257	แล้วยึดด้วยสำลีทำเป็นรูป <u>งามดี</u> เหมือนดังเปนกับหนังราชสีห์ผืนหนึ่ง
29.	หนัก	16	283	ในวันนั้นเกิดพายุพัด <u>ฝนตกหนัก</u>
30.	หนัก	16	324	เวลาเช้าสองโมงเศษ <u>ฝนตกหนัก</u>
31.	นัก	16	329	ดำรัสว่าพระบรมมหาราชวัง <u>กว้างนัก</u>
32.	ดี	16	401	จ่ายเงินภาษีเข้าสถาปนา (พระอุโบสถ) ให้ <u>งามดีขึ้น</u>
33.	ดี	16	428	หออักษรศาสตราคมหลังหนึ่งแลซ่อมแซมตึกหลังของเดิมให้ <u>งามดี</u> ดั่งเก่า
34.	นัก	17	26	แม้ว่าตัวอักษรจะไม่ <u>สูงนัก</u> ก็ไม่เป็นไร
35.	นัก	17	48	ให้ตกโลหิต <u>ชิดขอบเร็วนัก</u>
36.	หน่อยหนึ่ง	17	58	จึงขอรับประทานเขียนหนังสือชี้แจง <u>ยืดยาวหน่อยหนึ่ง</u>
37.	ดี	17	113	แลบานประตูบานหน้าต่าง <u>ไม่บริบูรณ์งามดี</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
38.	ดี	17	113	สั่งให้เจ้าพนักงานไปซ่อมแซมปิดลายทองที่ เพดานแลบานประตูหน้าต่างให้ทำการลายสลัก เพิ่มเติมให้งามดีขึ้นแล้ว ๆ
39.	มาก	17	117	โดยฝนตกลงมาก
40.	นักหนา	17	147	เป็นช้างเผือกโทแท้เหมือนกับพระวิสูตรขึ้นไปดู ก็เห็นงามนักหนา
41.	มาก	17	148	แต่แม่รำเพยตั้งแต่คลอดบุตรชายภาณุรังสีสว่าง วงศ์มาแล้ว ป่วยให้ไอแลชูปนมมากไปกลัวจะ ตั้งวันโรคาภายใน ศรีสิทธิไชย แลอรไทยเทพ ก็ญญาก็อยู่ดื้ออยู่ คนหลังนั้นอ้วนขาวโตมาก แข็งแรงมากหุ่นเมขลา
42.	มาก	17	161	ผิวนั้นซีดมากอยู่
43.	มาก	17	168	เพราะบ้านุ้ยก็ชรามากแล้ว
44.	นัก	17	171	มาในกลางคืนมืดนัก
45.	มาก	17	171	เวลานั้นลมก็พัดคลื่นก็กล้าฝนก็ตกลงมามาก
46.	นัก	17	206	ก็สวรรคควิมานรุงรังนัก
47.	หนัก	17	225	ข้าพเจ้าลงไปทำราชวรดิฐฝนตกหนักลงมา
48.	นัก	17	239	วันที่ 4 แรม 12 ค่ำ เดือน 5 ค่ำครั้งหนึ่ง เป็น เม็ดฝนตกนั้นน้อย แต่ฟ้าร้องดังนักพานจะกล้า
49.	ระทก	17	284	แลขาข้างดินนั้นสั่นระทกไป
50.	มาก	17	300	กระท่อมห้อมหอรุงรังมาก
51.	นัก	17	300	ก็ไม่มีทางคับแคบนัก
52.	หนักหนา	17	303	ท่านจัดแจงเป็นเรือรบเรือพระที่นั่ง พระราชทานชื่อว่า เรือพระที่นั่งมงคลราชปักษี จัดแจงสะอาดสอาดงามหมดจดดีหนักหนา น่ารักน่าชม
53.	ดี	17	237	อุตสาห์ทำบ้านเรือนให้งามดีครั้งนี้
54.	ดี	17	304	สุบอย่างใหม่ของท่านมีอยู่เล็กกว่านี้อีก แต่แรง กว่าอย่างนี้สองสามเท่า ... ตรึงด้วยหมุด ทองเหลืองแน่นหนาดี
55.	ดี	17	317	ดูเป็นหน้าตาเยี่ยมแจ่มใสเบิกบานดี
56.	ดี	17	318	กงสุลเซอร์อเบตส ... เป็นคนเพิ่งมาถึงใหม่ ... เห็นเบิกบานดี

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
57.	มาก	17	343	แลว่าโดยวิเศษคือไพร่บ้านพลเมืองที่ตั้งอยู่ในกรุง บริตาเนีย ที่กว้างขวางโตใหญ่มากที่สุด
58.	ดี	17	368	เห็นงานในการอันนั้นก็คือเมื่อทำตัวเหล็กตัว ทองแดงซึ่งเป็นแบบหล่อทำอย่างไรจะเที่ยวจะ งามดี
59.	นัก	17	373	ปืนอามสตรอง ... หล่อหนักสองหาบทั้งบอก เป็นงามนัก
60.	ดี	17	384	มองซิเออซาโนนกงสุลนั้นเรียบร้อยดีนักหนา
61.	นักหนา	17	384	มองซิเออซาโนนกงสุลนั้นเรียบร้อยดีนักหนา
62.	มาก	17	501	เห็นท้องฟ้ามีเมฆหนา มาก
63.	งดงาม	18	44	สังคาสังกะสี ... การที่ทำไว้ก็ ดูงดงามดี ถ้าเป็น กระเบื้องคลองสารเสียได้จะไม่ปลิวแลงามดีขึ้น
64.	ดี	18	44	สังคาสังกะสี ... การที่ทำไว้ก็ ดูงดงามดี ถ้าเป็น กระเบื้องคลองสารเสียได้จะไม่ปลิวแลงามดีขึ้น
65.	งาม	18	44	สังคาสังกะสี ... การที่ทำไว้ก็ ดูงดงามดี ถ้าเป็น กระเบื้องคลองสารเสียได้จะไม่ปลิวแล งามดี ขึ้น
66.	ดี	18	44	สังคาสังกะสี ... การที่ทำไว้ก็ ดูงดงามดี ถ้าเป็น กระเบื้องคลองสารเสียได้จะไม่ปลิวแล งามดี ขึ้น
67.	หนักหนา	18	76	คนถือหนังสือเขาถูกจับครู่หนึ่งยัง อะอะใหญ่โต เปน หนักหนา
68.	มาก	19	109	ได้เห็นโทรเลขลูกองมีมายาว มาก
69.	มาก	20	7	เป็นหนังสือคัมภีร์ ใหญ่โตมาก
70.	เฉียบ	20	109	รถยนต์สมัยต้นยังดังอีกทีก็ก๊อกรยนต์สมัย ปลายแล เฉียบเฉียบ เรียบร้อยดีจะนั้น
71.	ดี	20	109	รถยนต์สมัยต้นยังดังอีกทีก็ก๊อกรยนต์สมัย ปลายแล เฉียบเฉียบ เรียบร้อยดีจะนั้น
72.	นักหนา	20	142	จะว่าด้วยเขา ๆ ก็ งดงามนักหนา
73.	งดงาม	20	147	ถึงจะมีช่างฝีมือดีทำสิ่งของให้ วิจิตรงดงาม ได้ ปานใด
74.	ดี	20	194	ต้นโพธิ์ของคนนั้น งอกงามดี
75.	งาม	20	226	ถ้ามีพระบรมรูปของพระองค์ทรงม้าตั้งไว้ใน สนามที่ถนนราชดำเนินต่อกับบริเวณพระที่นั่ง อนันตสมาคมจะเป็น สง่างามดี

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
76.	ดี	20	226	ถ้ามีพระบรมรูปของพระองค์ทรงม้าตั้งไว้ใน สนามที่ถนนราชดำเนินต่อกับบริเวณพระที่นั่ง อนันตสมาคมจะเป็น <u>สง่างามดี</u>
77.	นัก	20	232	เป็นเมืองมีปราการไม่ <u>สู้ใหญ่โตนัก</u>
78.	มาก	20	236	นกกระทาทูทางเหนือ <u>ฝูงใหญ่โตมาก</u> และเป็นเวลา ยังกำลังมีตขมูกขมัวและเห็นตะกุ่ม ๆ
79.	นัก	21	77	ดังปรากฏอยู่ในประเทศซึ่งไม่ <u>สู้ห่างไกล</u> จากเรา <u>นัก</u>
80.	เลิศ	21	80	ในที่อัน <u>สูงเลิศ</u>
81.	มาก	22	42	สถานีรถไฟที่เมืองฮิโบรินี่ <u>ใหญ่โตกว้างขวางมาก</u>
82.	นัก	22	82	น้ำในคูนั้นใสแต่เห็นจะใช้ทำอะไรไม่ได้เพราะจะ ไม่ <u>จืดด้วยอยู่ใกล้ทะเลนัก</u>
83.	มาก	22	109	มีสวน (ปาร์ก) ทำขึ้นเป็นที่เที่ยวของ สาธารณชนทั่วไปสวนหนึ่ง <u>กว้างขวางมาก</u>
84.	ดี	22	136	เห็นภาพทะเล <u>งามดี</u>
85.	นัก	22	157	สถานที่ทำการรัฐบาลเป็นตึกธรรมดาไม่ <u>สู้ หรูหรานัก</u>
86.	นัก	17	57	ที่กรุงเทพมหานครเดี๋ยวนี้ <u>ร้อนนัก</u>
87.	เล็กน้อย	17	204	เหมือนกันกับถ้วยชาที่ถูกเคาะเบา ๆ ถ้าไฟลน อ่อน ๆ ให้ <u>ร้อนเล็กน้อย</u>
88.	นัก	17	270	เพราะเป็นฤดูหนาวเที่ยวเตร่ไม่ได้ด้วย <u>หนาวนัก</u>
89.	แรง	17	300	เพลิงไหม้ <u>ร้อนแรงนัก</u>
90.	นัก	17	300	เพลิงไหม้ <u>ร้อนแรงนัก</u>
91.	นัก	17	318	ลงมือทุบตีนั้น <u>แรงนัก</u> ไป

ภาคผนวก จ

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2

1. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางตา

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
1.	เหยียด	24	108	ทหารเรียงรายเป็นแถวยาวเหยียด
2.	ทึบ	24	114	ปกคลุมด้วยหมอกหนาทึบ
3.	บริสุทธิ์	24	194	ดอกไม้สดขาวบริสุทธิ์และหอมมาก
4.	เบ้อเร่อ	24	362	แต่เขาพาดหัวข้อในหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งให้ใหญ่เบ้อเร่อ
5.	ครึ้ม	24	370	บรรยากาศอันมืดครึ้ม
6.	สวย	24	377	เจดีย์ก็ดูสวยดี
7.	ลือ	24	522	ผู้ใหญ่บ้าน <u>ลือ</u> ลือลือลือลือไป
8.	ช้า ๆ	24	563	รถ <u>แล่นช้า ๆ</u>
9.	อย่างช้า	24	564	รถ <u>แล่น</u> ฝ่าฝูงคนไปได้ <u>อย่างช้าที่สุด</u>
10.	ห้วนไหว	24	564	เสียงเครื่องยนต์ <u>ดังสนั่นห้วนไหว</u>
11.	วิน	24	568	เสื้อผ้าที่ <u>ขาววิน</u>
12.	ห้วนไหว	24	569	ถูกกวนด้วยเสียงอัน <u>สนั่นห้วนไหว</u> ของ เครื่องบิน
13.	เร็วปรือ	24	570	รถรับจ้างที่ <u>ขับเร็วปรือ</u> โดยมาก
14.	ไกล	25	30	ระลึกได้แต่เพียงว่า ตัวเองเป็นเด็กชาวเกาะ ที่ เคยมองท้องทะเลที่ <u>กว้างไกล</u> สุดสายตา
15.	อย่างช้า ๆ	25	57	อย่างกล่าวถึงการวิ่งข้ามถนนเลย <u>แค่เดินข้าม</u> ถนน <u>อย่างช้า ๆ</u> ผมก็ยังไม่สามารถจะทำได้
16.	บริสุทธิ์	25	85	โลกที่ <u>สะอาดบริสุทธิ์</u> ก็ย่อมหมายถึงชีวิตที่ผ่อง ใสบริสุทธิ์
17.	กระจริด	25	170	ชีวิตผมเป็นส่วนหนึ่งที่ <u>เล็กจ้อยกระจริด</u> ในบ้าน แห่งธรรมชาติอันกว้างใหญ่ไพศาลนี้
18.	หนาแน่น	25	195	ตลอดเส้นทางเป็นหมู่บ้านชุมชนที่มีบ้านเรือน <u>อยู่อาศัยหนาแน่น</u> ติดต่อกัน
19.	เขียว	25	198	ผมเดินไปนั่งที่ริมฝั่งน้ำปิงมองประแสงน้ำที่ <u>ไหล</u> <u>เขียว</u> เมื่อโยนกิ่งไม้แห้งกิ่งหนึ่งลงไป กระแสน้ำ ก็พัดพาเอากิ่งไม้นั้นไปอย่างรวดเร็ว

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
20.	สวยงาม	25	206	ที่บ้านของผู้ชายคนนี้เต็มไปด้วยงานประดิษฐ์ที่เป็นแจกันไม้ประดับตกแต่งด้วยเลวาลย์ให้มีรูปร่างและลวดลายที่ <u>วิจิตรสวยงาม</u>
21.	เด่น	25	215	แท่นที่ประดิษฐานพระประธานในวิหารยังสูง <u>เด่น</u> เป็นสง่า แม้ว่าองค์พระพุทธรูปจะเป็นพระพุทธรูปจำลองที่สร้างขึ้นใหม่ แต่ก็ดูเก่าแก่
22.	เก่าแก่	25	215	แท่นที่ประดิษฐานพระประธานในวิหารยังสูง <u>เด่น</u> เป็นสง่า แม้ว่าองค์พระพุทธรูปจะเป็นพระพุทธรูปจำลองที่สร้างขึ้นใหม่ แต่ก็ดู <u>เก่าแก่</u>
23.	อย่างรวดเร็ว	25	222	ก่อนที่คุณวิรัชจะเดินจากผมไป เขาล้วงหยิบเอาธนบัตรจากกระเป๋าสตางค์ของเขาแล้วเอาธนบัตรนั้นไปสอดลงในช่องใส่ของด้านหลังกระเป๋า <u>เป้หลังของผมอย่างรวดเร็ว</u>
24.	อย่างรวดเร็ว	25	222	แต่ผมก็ไม่สามารถทำได้ดังที่ตั้งใจ เพราะคุณวิรัชได้ <u>ชิง</u> บัตรจากไปอย่างรวดเร็ว
25.	อย่างรวดเร็ว	25	233	เมื่อสัญญาณไฟให้ข้ามถนนก็รีบ <u>วิ่งข้ามไปอย่างรวดเร็ว</u>
26.	เร็ว ๆ	25	238	เป็นระยะทางเท่าไร? แม้จะไม่มีใครบอกเป็นระยะกิโลเมตรได้ แต่คำบอกเล่าว่าถ้า <u>เดินเร็ว ๆ</u> ก็จะถึงก่อนมืด
27.	ยาว ๆ	25	238	ทางเดินที่ตัดผ่านไปในไร่อ้อยและไร่มันสำหรับหลัง ผมกำหนดก้าวเท้ายาว ๆ พร้อม ๆ กับหายใจยาว ๆ ตามจังหวะเดียวกัน
28.	สลัว	25	243	เมื่อเข้าไปใต้ถุนศาลาที่มี <u>ตึบลัว</u> ผมมองเห็นมุ้งกางอยู่ที่ส่วนหนึ่งของใต้ถุนศาลาที่มีอากาศอบอุ่น
29.	บริสุทธิ์	25	250	มีต้นไม้เยอะ ๆ โลกจะดูร่มเย็น ต้นไม้ให้อากาศให้สภาพแวดล้อมที่ <u>สะอาดบริสุทธิ์</u> แก่เรา
30.	อย่างช้า ๆ	25	257	เมื่อรถลงเต็มแล้วชายผู้บังคับควบคุมแพก็นำ <u>แพออกจากท่าเทียบอย่างช้า ๆ</u>
31.	รวดเร็ว	25	263	ท่านได้มอบเหรียญของหลวงพ่อดิถีเจ้าอาวาสและวัตถุมงคลอื่น ๆ รวมทั้ง “ <u>ว่านมา</u> ” ที่ท่านบอกว่าเมื่อพกติดตัวแล้วทำให้ <u>เดินได้รวดเร็ว</u> ไม่เหนื่อย

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
32.	ซ้ำ ๆ	25	304	ผมหยุดเดิน แล้วหันกลับไปมองภาพที่เห็นเป็น เด็กหนุ่มกำลัง <u>ขับรถจักรยานยนต์ไปซ้ำ ๆ</u> ไม่ เร่งรีบและรวดเร็วเหมือนตอนเข้ามา
33.	กรุ	25	315	เมื่อประตูเลื่อนเปิดพอจะแทรกตัวเข้าไปได้ ผม ก็ก้าวเข้าไปด้านในศาลา ผูกหมากที่เป็นเจ้าของ ถิ่น <u>วัง</u> กรุกกันเข้ามาส่งเสียงเห่าสกัดผมเหมือนไม่ อนุญาตให้ผมเข้าไปด้านใน
34.	โซ	25	357	หลวงพ่เจ้าอาวาสและพระภิกษุที่รู้จักผม ต่าง พากันแปลกใจที่ได้พบผมในสภาพของนัก เดินทางที่ <u>ผอมโซ</u>
35.	ชุ่ม	25	371	ขบ่น้ำที่พระอาทิตย์ที่โผล่พ้นขึ้นมานั้น เป็น ห้วงน้ำที่สามารถใช้มือสัมผัสได้ เป็นน้ำที่สะอาด ชัดเจนทำให้รองเท้าที่ผมสวมอยู่ <u>เปียกชุ่ม</u> ได้ เมื่อ ยามเดินอยู่ริมชายหาด
36.	สูง	25	378	เวลาเย็นเดินไปถึงเชิงเขาตะเกียบ ตั้งใจว่าจะ เดินขึ้นไปวัดเขาตะเกียบ ซึ่ง <u>ตั้งสูง</u> เด่นเป็นสง่า อยู่บนยอดเขา
37.	เด่น	25	378	เวลาเย็นเดินไปถึงเชิงเขาตะเกียบ ตั้งใจว่าจะ เดินขึ้นไปวัดเขาตะเกียบ ซึ่ง <u>ตั้งสูงเด่น</u> เป็นสง่า อยู่บนยอดเขา
38.	สงบ	25	445	พระภิกษุรับอาหารมาแล้ว <u>ยืนสงบ</u> นิ่งกล่าวคำ ให้พรเป็นภาษาบาลี ขณะที่ผู้มีศรัทธาถวาย อาหารนั่งลงยกมือไหว้รับพร
39.	นิ่ง	25	445	พระภิกษุรับอาหารมาแล้ว <u>ยืนสงบ</u> นิ่งกล่าวคำ ให้พรเป็นภาษาบาลี ขณะที่ผู้มีศรัทธาถวาย อาหารนั่งลงยกมือไหว้รับพร
40.	อย่างรวดเร็ว	25	453	ขบวนจักรยานแรลลี่เป็นความรวดเร็วที่ สวยงาม ประชาชนทั้งสองฟากถนนต่างตื่นตา ตื่นใจกับขบวนจักรยานที่ <u>ผ่านไปอย่างรวดเร็ว</u>
41.	อย่างซ้ำ ๆ	25	453	เมื่อขบวนจักรยานแรลลี่อันสวยงามผ่านไปแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจก็เปิดถนนให้ประชาชนสัญจร ไปมาได้ตามปกติ ผมออกเดินต่อ <u>อย่างซ้ำ ๆ</u>
42.	พอม	25	456	ฉันก็รู้แล้วว่า คุณเป็นคนที่มีความสุขมาก แม้ว่า ร่างกายคุณจะ <u>ซูบผอม</u> ผิวดำคล้ำ แต่ดวงตา ของคุณบอกให้ฉันรู้ว่าคุณมีความสุข

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
43.	พรา ๆ	25	486	เมื่อเรือออกพ้นปากน้ำตาปีแล้ว ก็มองไม่เห็นอะไร <u>ฝนตกพรา ๆ</u> จนละอองฝนสาดเข้ามาในเรือ ผมต้องปิดหน้าต่างเรือเพื่อไม่ให้ละอองฝนสาดเข้ามาในเรือ
44.	ชุ่ม	25	490	ขณะที่ฝ่ามือสัมผัสผืนดินที่เปียก <u>ชุ่ม</u> เพราะسابฝนที่ตกลงมาก่อนหน้านั้น
45.	พราก	25	494	ช่วงขณะแห่งการระลึกได้เช่นนี้ ปรากฏเหมือนมืออะไรมารวมตัวอัดแน่นอยู่ภายใน ร่างกายเนื้อตัว สั่นสะท้านความปิติแผ่ซ่านไปทั่วสรรพางค์กาย น้ำตาไหล <u>พราก</u> ลงมาอาบแก้ม
46.	เปี่ยม	26	52	“พระโคเป็นนครใหญ่ เข้มแข็ง และงดงามยิ่ง มีกำแพงศิลาและคูน้ำกว้างรอบเมือง ... ในคูมีน้ำเต็ม <u>เปี่ยม</u> และมีกระเชออยู่ในคูมากต่อมาก มีประตูเมือง 20 ประตู ทำด้วยหิน กำแพงแต่ละด้านมี 5 ประตู มีหอคอยสละนสำหรับทหารอยู่เวรยามทำด้วยไม้ปิดทองงามมาก ถนนหนทางสวยงามที่สุดเท่าที่ข้าฯ เคยพบเห็นมา
47.	แน่นชนิด	26	57	ศาลและอนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรทุกแห่งในเมืองไทยต้องมีรูปปั้นโกชนพันธุ์ดังกล่าว <u>ตั้ง</u> บูชาเก็บนอยู่ <u>แน่นชนิด</u>
48.	อย่างแรง	26	134	ช้างทรงที่ตัวเล็กกว่าก็ได้เปรียบ วิ่งเลยช้างตัวใหญ่ไปเล็กน้อย และใช้วง <u>ฟาดอย่างแรง</u> ช้างตัวใหญ่ร้องแปร้นแปร้น ทำให้พระมหาอุปราชทรงตกพระทัย
49.	เรียงราย	26	134	แต่ก็มีต้นยางและต้นไม้ใหญ่ขนาดหลายคนโอบ <u>ยืนเรียงราย</u> ให้ร่มเงาตลอดทาง ทั้งเมื่อมองไปริมทางก็จะพบทุ่งนาบนที่ราบลุ่มแม่น้ำสะโตงอันกว้างใหญ่ไพศาล มีเจดีย์องค์เล็ก ๆ สะท้อนแสงแดดเป็นสีทองอร่ามปรากฏอยู่กลางทุ่งเป็นระยะ ๆ
50.	อย่างรวดเร็ว	26	180	หากเรื่องนี้เป็นความจริง เมื่อ 402 ปีก่อน วันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2148 ทัพหลวงของสมเด็จพระนเรศวรก็น่าจะมาหยุดอยู่ที่ “เมืองแห่งตำบลทุ่งดอนแก้ว” และเวลานั้นเองที่สมเด็จพระนเรศวรทรงพระประชวรเป็นฝัระลอกขึ้นที่

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
				พระพักตร์ก่อนที่พระอาการจะ <u>ทรุดลงอย่าง</u> <u>รวดเร็ว</u>
51.	ยิ่งใหญ่	26	180	25 เมษายน พ.ศ.2148 สมเด็จพระนเรศวร เสด็จสวรรคต สมเด็จพระเอกาทศรถทรง อัญเชิญพระบรมศพกลับสู่กรุงศรีอยุธยา ก่อนจะถวายพระเพลิงอย่าง <u>ยิ่งใหญ่</u> ในกาลต่อมา
52.	รุ่งรัง	27	56	บริเวณรอบบ้าน <u>รุ่งรัง</u> ตามประสา
53.	รุ่งรัง	27	56	บริเวณรอบบ้านห้ามวางของ <u>รุ่งรัง</u> เพียงเพื่อ ขายการท่องเที่ยว
54.	อย่างสวยงาม	27	147	โดยเฉพาะ “เสื่ออี” มีการตกแต่งอย่างประณีต เป็นเสื่อผ้าฝ้ายแขนยาวทรงกระบอก คอจีน ก้นด้วยไหมสีสด <u>ตกแต่งด้วยลายปักและ</u> <u>กระดุมเงินอย่างสวยงาม</u> ใช้ในวาระที่สำคัญ และคาดกระเป๋าคาดเอว
55.	เด่น	27	191	เมื่อชุมชนชาวทวายตั้งถิ่นฐานเป็นปึกแผ่นแล้ว มั่งจันจำจึงชักชวนชาวทวายให้ร่วมกันสร้างวัด ขึ้นในปี พ.ศ. 2340 ในบริเวณหลังหมู่บ้าน ทวาย ซึ่งมีชัยภูมิเป็นที่ดอนสูง <u>เด่น</u> ท่ามกลาง ชุมชน
56.	สลอน	27	246	เมื่อตอนเกณฑ์ทหารครูฝึกขอเอกสารคนร้อง เพลงลูกทุ่ง <u>ยกมือกันสลอน</u> คนสุพรรณร้องกัน ได้ทุกคน
57.	อย่างประณีต บรรจง	27	250	อาคารสีขาวผนังด้านในบุหินอ่อนที่ก่อสร้าง <u>อย่างประณีตบรรจง</u> ภายใต้อยอดโดมสูง 6 ชั้น
58.	ยิ่งใหญ่	27	270	เมื่อคนต่างถิ่นเดินทางผ่านมาและพบเห็นเข้า กับขบวน <u>หน้า</u> คของชาวบ้านที่ <u>ยิ่งใหญ่</u> ยาวสุด สายตา
59.	ตัว	28	10	สวมเสื้อกระบอก <u>รัดตัว</u>
60.	แนว	28	22	พวกพี่ ๆ น้อง ๆ อันคึกคะนองเหล่านั้น ก็ขึ้น รถใหญ่ที่จอดอยู่หน้าบ้าน <u>ขับแนว</u> ไปงาน
61.	ละไม	28	39	ประดิษฐ์เอาเศษกระดาษนั้นขึ้นมาอ่านจบแล้ว ก็หันมาทางข้าพเจ้า <u>ยิ้มละไม</u> และพยักหน้าเป็น เชิงนิิด ๆ
62.	ตระหง่าน	28	41	ท่านอาจารย์ผู้ปกครองกำลัง <u>ยืนตระหง่าน</u> อยู่

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
63.	ข้า ๑	28	46	ข้าพเจ้าจึง <u>เดิน</u> ข้า ๑ ออกไป
64.	ข้า ๑	28	48	พอตีธรราง <u>ชลอ</u> ข้า ๑ ผ่านมา
65.	แนว	28	50	ข้าพเจ้าก็ขึ้นธรราง <u>ตรง</u> แนวไปลงสะพาน
66.	จำ	28	59	ดวงศศิธรส่องแสง <u>สว่าง</u> จำ
67.	ละไม	28	65	แม้ว่าคุณแม่จะ <u>ยิ้ม</u> ละไม
68.	ราบคาบ	28	66	คราวเมื่ออยู่บ้านสวนฝั่งธนบุรี แม่จะอยู่ใกล้ก็ หา <u>สงบราบคาบ</u> เหมือนกรุงเทพฯ ไม่มีโจรผู้ร้าย ชุกชุม
69.	ละไม	28	96	ดวงพักตร์ยังคง <u>ยิ้ม</u> ละไม
70.	ใหญ่	28	96	วันนี้เห็นจะ <u>ฝนตก</u> ใหญ่
71.	ละไม	28	100	หล่อนจะ <u>ยิ้ม</u> ละไมด้วยความปิติ
72.	ละไม	28	109	กมล <u>ยิ้ม</u> ละไม
73.	สะอาด	28	115	ถนนทางในสิงคโปร์ <u>สะอาด</u> เรียบร้อยดี
74.	เรียบร้อย	28	115	ถนนทางในสิงคโปร์ <u>สะอาด</u> เรียบร้อยดี
75.	ห้วนไหว	28	115	เสียงฉาบประกอบดนตรี <u>ตั้งอยู่สนั่น</u> ห้วนไหว
76.	เกร็ง	28	121	รูปร่าง <u>ผอมเกร็ง</u>
77.	จำ	28	126	ศศิธรส่องแสง <u>จรัส</u> จำ
78.	ข้า ๑	28	126	เรือ <u>แล่น</u> ไปข้า ๑
79.	เก่าคร่ำคร่า	28	137	เครื่องประดับประดาก็ <u>ดูเก่าคร่ำคร่า</u>
80.	ง่วน	28	140	ท่านกำลังทำงาน <u>ง่วน</u> อยู่กับเลขานุการ
81.	สง่า	28	147	ข้าพเจ้านึกว่าจะต้องได้เห็นลอนดอน <u>งามสง่า</u> ดังเมืองสวรรค์
82.	ข้า ๑	28	159	<u>แล่น</u> รถเลียบฝั่งทะเลไปข้า ๑
83.	นวล	28	164	ดวงพักตร์ <u>ขาวนวล</u> เป็นรูปไข่
84.	ข้า ๑	28	209	บอมบี้ ... มาเรีย ... ออกกำลังกายจนถึง ชายทะเลจึงได้ <u>เดิน</u> ข้า ๑ คุยถึงเรื่องต่าง ๆ
85.	ห้วนไหว	28	258	เสียงพูดกัน <u>สนั่น</u> ห้วนไหว
86.	จำ	28	288	ไฟซึ่งจุดอยู่ <u>สว่าง</u> จำในห้องกลางก็หรี่ลงจน เกือบมืด
87.	ใหญ่	28	289	<u>ตบมือ</u> ดังขึ้นกราวใหญ่
88.	ฮือ	28	316	ตำรวจอีกหลายสิบคน <u>วิ่งฮือ</u> กันเข้าไปในบ้าน

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
89.	ห้วนไหว	28	316	บ้ำงถื่อปิ่นกลปิ่นสั่นทุกชนิด <u>ยั้งกันอยู่สนั่น</u> ห้วนไหว
90.	ละไม	28	340	ดวงหน้าอัน <u>ยั้ง</u> ละไม
91.	เรียบ	28	404	สนามหญ้าอันเขียวตัดไว้ <u>เรียบ</u> งามเสมอ
92.	ละไม	28	420	หล่อนพูดด้วยวงพักตร์อัน <u>ยั้ง</u> อยู่ละไม
93.	ประปราย	28	440	ศิริชลันเบื้องหลังผมหง <u>อ</u> ประปราย กิริยา ท่าทางเป็นผู้ดีชาวอังกฤษ
94.	แซ่ว	28	476	ข้าพเจ้า <u>นอน</u> แซ่วอยู่บนเตียง
95.	ละไม	28	496	ท่านก็ยังคง <u>ยั้ง</u> ละไมได้เสมอ
96.	ห้วนไหว	28	520	เสียงยั้งกันสนั่น ห้วนไหว
97.	เร่า	29	2	ฉันทเห็นมัน <u>ดิน</u> เร่าเต็มกำลังน้อยของมัน
98.	ข้า ๆ	29	22	เขา <u>พูด</u> ข้า ๆ
99.	ข้า ๆ	29	36	เขา <u>ส่าย</u> หน้า <u>ข้า ๆ</u> พลาตตอบ
100.	อ่อนโยน	29	47	แนนซี <u>ยั้ง</u> อ่อนโยน
101.	ระโหย	29	66	แนนซี <u>เผย</u> อหน้าตาแลดูหน้าฉันท พร้อม <u>กับ</u> ยั้ง ระโหย
102.	ข้า ๆ	29	70	ครั้นแล้วเขา <u>พูด</u> ข้า ๆ
103.	โผงผาง	30	80	เมื่อมีผู้ใดย่นขนมบ่งให้ ก็จะมีกระโดดแย่งกันกิน ดื่มน้ำ <u>กระจาย</u> โผงผาง ซึ่งทองแดงสนใจมาก และมักยืนจ้องดูนาน ๆ อย่างกึ่งกล้ากึ่งกลัว คือ หางตกเล็กน้อย
104.	เพรียว	30	155	แต่มีรูปร่าง <u>สูง</u> เพรียว สง่างาม
105.	กลม	30	155	ส่วนทองหลางนั้น <u>อ้วน</u> กลม ดุนนัย น้าเอ็นดู
106.	ดุนนัย	30	155	ส่วนทองหลางนั้น <u>อ้วน</u> กลม ดุนนัย น้าเอ็นดู
107.	ผ่อง	31	4	เจ้าหญิงเข็มคำสร้อยแลเจ้าหญิงร้อยบุณทริก ต่างยืนหน้าออกจากกูปแหงนชมแสงจันทร์อัน นวลผ่อง
108.	ข้า ๆ	31	5	พาเจ้าพี่เจ้าน้องอย่างเหาะตามเชือกหน้าไป ข้า ๆ โยโยนเป็นจังหวะผ่านไปตามทางดินแล เงาไม้ทั้งหนาแน่นแลโปร่งบาง
109.	บาง	31	5	พาเจ้าพี่เจ้าน้องอย่างเหาะตามเชือกหน้าไป ข้า ๆ โยโยนเป็นจังหวะผ่านไปตามทางดินแล เงาไม้ทั้งหนาแน่นแลโปร่งบาง

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
110.	ขลับ	31	6	เจ้าพี่แลเจ้าน้องเป็นหญิงงามหากกั๊มคนละแบบ...ดวงหน้าเจ้าผู้พี่อ่อนเยาว์ขาวเหลืองนัยน์ตาเล็กเรียวแต่ <u>ตาขลับ</u>
111.	กราก	31	17	ชะง่อนผายื่นออกมาราวหลังคาธรรมชาติทอดเงาเหนือลำห้วยอัน <u>กรากไหล</u> จากยอดดอยแน่นทึบเขียวชอุ่ม
112.	แจ้ว	31	17	<u>น้ำใสแจ้ว</u> และเห็นกระทั่งกรวดทรายเบื้องล่าง
113.	เรียบ	31	20	พื้นหล่อน <u>ขาวเรียบ</u> ซีเล็ก ๆ น้าเอ็นดู
114.	แน่น	31	22	ไม้แต่ละต้นสูงเปรียวเขียวซีแผ่คลุม <u>แน่นทึบ</u> ท่วมถึงยอดยาวเหยียดแล่นตลอดสลับสร้างทั้งห้วยละหานธารน้ำน้อยใหญ่ หลากไหลจากเทือกสูงสู่ที่ราบ
115.	ทึบ	31	22	ไม้แต่ละต้นสูงเปรียวเขียวซีแผ่คลุม <u>แน่นทึบ</u> ท่วมถึงยอดยาวเหยียดแล่นตลอดสลับสร้างทั้งห้วยละหานธารน้ำน้อยใหญ่ หลากไหลจากเทือกสูงสู่ที่ราบ
116.	แผ้ว	31	22	บัวบุรีก็ <u>โดดแผ้ว</u> ลงมา
117.	อย่างช้า ๆ	31	22	ม้าเรียงแถวเหยาะย่างอย่าง <u>ช้า ๆ</u> จนกระทั่งหลุดพ้นสันเขาแคบที่อ้อมโค้งค่อนข้างชัน
118.	แจ้ว	31	24	น้ำเปลี่ยนสีจากขุ่นเป็น <u>ใสแจ้ว</u>
119.	ครี๊ด	31	26	ต่อจากนั้นจึงมีแต่ดงไม้ <u>แน่นครี๊ด</u> เต็มริมห้วย
120.	มลังเมโล่ง	31	26	เห็นนกยูงฝูงหนึ่งทั้งหมดเจ็ดตัว ... โดยพลันเจ้าตัวผู้ก็คลี่แพนออกร้ายรำแพน <u>งามมลังเมโล่ง</u> เขียวซีสะท้อนสีกับแสงตะวันอันรอนลง
121.	ขจี	31	26	เห็นนกยูงฝูงหนึ่งทั้งหมดเจ็ดตัว ... โดยพลันเจ้าตัวผู้ก็คลี่แพนออกร้ายรำแพน <u>งามมลังเมโล่ง</u> เขียว <u>ขจี</u> สะท้อนสีกับแสงตะวันอันรอนลง
122.	เผือด	31	27	ดวงหน้าพี่ชายคนที่หก <u>ซีดเผือด</u>
123.	พรวด ๆ	31	28	คนงานสองคนไต่จากที่ซ่อนตรงเข้าไปเก็บนกที่เพ็งนอนฟูบ หลังจาก <u>ดั้นพรวด ๆ</u> อยู่พักหนึ่งขณะที่ตัวเมียอีกสามและลูกนกจุ่น ๆ ต่างก็วิ่งซุกซุนเข้าสู่พง
124.	บาง ๆ	31	46	อีกฝ่ายตอบทันควัน พร้อม <u>ยิ้มบาง ๆ</u>
125.	ปลั่ง	31	47	เดือนเต็มขอบดวงจันทร์กลมใหญ่ <u>สุกปลั่ง</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
126.	ไสว	31	48	พระอาทิตย์ <u>สว่างไสว</u>
127.	ซ้ำ ๆ	31	55	นั่นไง...หล่อนอยู่นั่น...นั่งบนหลังม้าสูงใหญ่พันธุ์ เชียงตุงคู่กับชายอีกคนหนึ่ง... <u>เหาะอย่างซ้ำ ๆ</u> กำกับอยู่ข้างขบวน
128.	เผือด	31	68	เสียงของเขาดังมากผิดปกติสีหน้า <u>ซีดเผือด</u> อย่างผิดหวัง
129.	เขียว	31	68	ต้องข้ามลำธารแดงหญ้าสูงท่วมหัวข้ามแม่น้ำ กว้างลึกแล <u>ไหลเขียว</u> กองหินก้อนใหญ่ ๆ จำนวนมาก
130.	เรือ	31	69	แสงอรุณที่เริ่มส่องดูผืนทองงาม <u>เรือเจือ</u> อ่อน ๆ อยู่เบื้องหลัง
131.	ผ่องแผ้ว	31	72	พร้อมทั้งรู้สึก...แดดยามนี้ช่าง <u>สดใสผ่องแผ้ว</u> นี้กระไร...สะแลเริ่มรำเริง
132.	ปลั่ง	31	74	สะแลทวนคำอย่างเขินอายสายเลือดระเรือเต็ม ผิวแก้มจน <u>แดงปลั่ง</u> กลายเป็นสีกุหลาบอ่อน
133.	ไสว	31	103	แม้สองข้างทางขึ้นที่ประทับจักตามด้วยคบไฟ จน <u>สว่างไสว</u> แข่งกับแสงนวลเย็นของเดือนเต็ม ดวงก็ตามที่
134.	ทะมึน	31	104	หายไปในหมู่ไม้ <u>มืดทะมึน</u>
135.	จาง ๆ	31	107	เรือนร่างผอมสูง หลังค่อมน้อย ๆ ของเจ้าหนุ่ม ใหญ่วัยห้าสิบเอ็ดปี สีหน้าเยือกเย็น มี <u>ยิ้มจาง</u> ๆติดอยู่บนแนวปากแลดวงตาเป็นนิจ ดูเป็นพ่อ หรือพี่ชายคนใหญ่ผู้ใจดีของชายามาก
136.	สว่าง	31	108	อีกฝ่ายตอบพร้อม <u>ยิ้มสว่าง</u>
137.	สะอาด	31	110	เธอเปลี่ยนชินแลเสื้อแขนยาวอบอุ่นเป็นผ้าคา ดอกผืนนุ่มเปลือยบ่าไหล่อัน <u>ขาวสะอาด</u> ผัด หน้านวลผ่องกลืนกระแจะอันปรุงแล้วหอมตรลบ ดูจโปยระลองอยู่รอบกาย
138.	หงิก ๆ	31	112	"ปี่สี...งูใหญ่" อีกฝ่ายพิมพ์พาลาง <u>พยักหน้าหงิก</u> ๆ
139.	เผือด	31	114	เจ้าหญิงคนน้องจับแขนเจ้าพี่ด้วยสีหน้า <u>ซีด</u> <u>เผือด</u>
140.	ซ้ำ ๆ	31	115	มหาดเล็กใหม่ผู้กำลัง <u>คลานซ้ำ ๆ</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
141.	ระหง	31	120	เห็นได้ชัดว่ากำลังเติบโตสูงระหงอย่างรวดเร็ว ผมดำขลับเสียขมวดเป็นมวยสูงรัดด้วยเกี้ยว เกล้าทองเส้นกลม เสียบด้วยปิ่นทองประดับ มณีรัตนไกรสี ผิวขาวเหลืองยองใย ขยับขึ้นกับ ดวงตาดำใสรูปรี
142.	อย่างรวดเร็ว	31	120	เห็นได้ชัดว่ากำลังเติบโตสูงระหงอย่างรวดเร็ว ผมดำขลับเสียขมวดเป็นมวยสูงรัดด้วยเกี้ยว เกล้าทองเส้นกลม เสียบด้วยปิ่นทองประดับ มณีรัตนไกรสี ผิวขาวเหลืองยองใย ขยับขึ้นกับ ดวงตาดำใสรูปรี
143.	สะอาด	31	122	ต้นคอเรื้อยลงไปจนถึงปลายนิ้วอันขาวสะอาด ทรวงอกก็ไหวประหลาดสั่นระรัวเหลือล้ำ
144.	โล่ง	31	128	พื้นกระดานลื่นเป็นเงาเรียบโล่ง
145.	เลื่อน ๆ	31	137	น้ำในแม่น้ำปิงไหลเลื่อน ๆ ในความมืดที่มีเงา ขาวราวแผ่นเงิน
146.	มิด	31	140	ทุกสิ่งเงียบกริบมืดมิด
147.	ขลับ	31	140	เวลาตะวันรอน ๆ แล้วพี่จะพาเที่ยวป่ากันเพื่อดู สรรพสัตว์ในป่าใหญ่ มาเถอะน้องผู้มีดวงตาอัน ดำขลับ
148.	ทอดน่อง	31	140	ต่างคนต่างก็เดินทอดน่องฝ่าความเย็นเยียบไป จนถึงตลาดที่ยังมืดมิด
149.	มิด	31	140	ต่างคนต่างก็เดินทอดน่องฝ่าความเย็นเยียบไป จนถึงตลาดที่ยังมืดมิด
150.	ขยับ	31	143	หนุ่มอีกคนก็หันขยับมาทันใด
151.	โพล่ง	31	144	นัยน์ตาลืมโพล่ง
152.	ใหญ่	31	148	ม่อนหัวเราะกา <i>ก</i> ใหญ่ตบ่าเมืองรามดังป่าบจน เขาเขเล็กน้อย
153.	ขมุ่กขมุ่ก	31	150	เสื้อป้ายสีน้ำเงินแก่แลดูขมุ่กขมุ่ก
154.	มิด	31	177	ทรงแหวนมองเบื้องบนที่บัดนี้ราตรีกาลเริ่มมืด มิด
155.	ช่าน	31	191	เด็กหนุ่มแลเห็นผิวของอีกฝ่ายแดงช่านเหมือน ป่นป่วนอยู่ภายใน
156.	จ้ำ	31	193	หล่อนเดินจ้ำจนทันแม่สารพีผู้เปรยขึ้นพร้อม หัวเราะ

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
157.	ไสว	31	200	เมื่อม้าพาพันคัมห่านออกไป ฟากข้าง <u>ชาวสูง</u> <u>ไสว</u> ด้วยไม้ยืนต้นและพุ่มกอ
158.	เอื่อย	31	201	แม่น้ำใหญ่อันทอดยาวไหล <u>เอื่อย</u> อยู่ทางซ้ายที่ ดวงอาทิตย์กำลังฉายแสง
159.	ปลั่ง	31	208	เมื่อดาวประกายพริกยัง <u>สูงปลั่ง</u>
160.	ปลั่ง	31	209	ยัมนัยน์ตาดำลับประกายจากดวงแก้วพราย แพรวราวมณีเจียรไนสุกใส <u>แลสดปลั่ง</u>
161.	กำ	31	223	<u>หน้าแดงกำ</u>
162.	ขาม	31	236	เปิดให้เห็นดวงหน้าผุดผาดดวงตา <u>ดำขาม</u>
163.	เรือง	31	237	จำปี จำปา และคุณลั่นแล้วดอก <u>ขาวแลเหลือง</u> <u>เรือง</u> ล่อ
164.	ล่อ	31	237	จำปี จำปา และคุณลั่นแล้วดอก <u>ขาวแลเหลือง</u> <u>เรือง</u> ล่อ
165.	ระริว	31	237	หล่อนถามเบา ๆ เช่นกัน...ด้วยว่าจำได้...ใจจึง เริ่มเต้นแรง <u>ระริว</u>
166.	โปร่ง	31	239	สาวรุ่นคนสนิทมองไล่จากปลายเท้าขึ้นไปถึงมุน มวยอันงดงามเจ้าหญิงกำลังอย่างสวยักัด <u>ขาว</u> <u>โปร่ง</u> บางสะอาดเป็นยิ่งนัก
167.	บาง	31	239	สาวรุ่นคนสนิทมองไล่จากปลายเท้าขึ้นไปถึงมุน มวยอันงดงามเจ้าหญิงกำลังอย่างสวยักัด <u>ขาว</u> <u>โปร่ง</u> บางสะอาดเป็นยิ่งนัก
168.	สะอาด	31	239	สาวรุ่นคนสนิทมองไล่จากปลายเท้าขึ้นไปถึงมุน มวยอันงดงามเจ้าหญิงกำลังอย่างสวยักัด <u>ขาว</u> <u>โปร่ง</u> บางสะอาดเป็นยิ่งนัก
169.	ปลั่ง	31	240	โลหิตฉัตรระเรื่อสุผิวแก้มของเจ้าหญิง <u>แดงปลั่ง</u>
170.	สว่าง	31	242	เขากลับพินิจนึ่งที่เรือนกายของสาวน้อยบัวบุรี วันนี้ หล่อนแต่งผมงามสุดเสียบดอกพุทซ้อน ขาวพรั่ง <u>สวยสว่าง</u> กว่าแสงแดด
171.	อย่างช้า ๆ	31	251	"กระผมก็เห็นว่าสมควรอย่างยิ่ง" มิสเตอร์เซกา <u>กราบทูลอย่างช้า ๆ</u> ชัดถ้อยชัดคำ
172.	ช้า ๆ	31	264	ต่างก็เดินกัน <u>ช้า ๆ</u>
173.	ครึม	31	266	แต่ก็ยังไม่พ่นป่าใหญ่อัน <u>คลุมครึม</u> ที่ด้านขวาชั้น ขึ้นไป

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
174.	เตียน	31	269	ต่างก็สาละวนทำงานทั้งกวาดลานพระเจดีย์จน <u>เรียบเตียน</u>
175.	มีด	31	270	ม่อนครงเบา ๆ เมื่อเพ่งมองลงไปผานดงทึบอัน <u>เขียวมีด</u> ด้วยวนา สู่ที่ราบกว้างใหญ่
176.	เหยียดยาว	31	273	เพื่อนของเขานอน <u>เหยียดยาว</u> กลิ้งโคลไ่
177.	กำ	31	275	ลืมหัดอัน <u>แฉ่งกำ</u>
178.	ผล็อย	31	280	คอกของเมืองราม <u>ตกผล็อย</u> ใจนั้นลอยเคว้งคว้าง
179.	พราย	31	289	แม่น้ำปิงผืนใหญ่ส่งเงา <u>เลื่อมพราย</u> ในยามตะวัน ส่องแสง
180.	จิ้งก่า	31	304	นายคำปันได้ยินเสียงอะอะจิ้งจิงเดินมาดูเห็นทั้งคู่ <u>ยืนจิ้งก่า</u>
181.	แน่นขนัด	31	311	เจ้านายขุนนางแลท้าวพระญาที่มา <u>ชุมนุมแน่น</u> <u>ขนัด</u> เต็มท้องพระโรง
182.	พิสุทธิ์	31	312	ถ้อยความนั้น <u>งามพิสุทธิ์</u>
183.	วุ่นวาย	31	213	เมื่อขบวนช้างม้าแลเสียงผู้คนอัน <u>ดังโหวกเหวก</u> <u>วุ่นวาย</u> เพียงครู่เจียบกริบ
184.	ปลั่ง	31	318	หล่อนตอบด้วยแววตา <u>สุกปลั่ง</u>
185.	แจ้ว	31	320	โกยขยะขึ้นจากโคลนเลนจนกระทั่งน้ำสะอาด <u>ใสแจ้ว</u>
186.	เรื่อ	31	323	ผิวแก้มของเด็กสาว <u>แดงเรื่อ</u>
187.	โชก	31	327	ค่อย ๆ รดลงมาที่ปลายแขนพอเปียกขึ้น แต่ก็บ่ ถึงกับเปียก <u>โชก</u>
188.	ละเอียดย	31	338	มันเป็นเรียวแรงของข้าทำงานช่าง <u>ละเอียดยดี</u>
189.	ซีด	31	338	แลเห็นดวงหน้างาม <u>เผือดซีด</u> น้ำตาคลอ
190.	เขียว ๆ	31	343	เมืองราม <u>ยิ้มเขียว ๆ</u>
191.	สง่า	31	344	หล่อนไต่ตลิ่งอันลาดลงสู่แม่ปิงกว้างใหญ่ แม้ เนินทรายโผล่ให้เห็นก็ยังเป็นแม่แห่ง <u>น้ำงามสง่า</u> ปรากฏเงาเงินยวงจับตา “อ้ายเมือง บ่เล่น น้ำกา” เสียงหล่อนดังแว่วจากเบื้องล่าง
192.	ตะปุมตะป๋า	31	344	แต่กลิ่นเหม็นจากเนื้อตัวของคนที่จับเขานอน คว่ำแล้วตั้งเชือกลากร่างเขารุดไปกับพื้นดิน อัน <u>ขรุขระตะปุมตะป๋า</u> จนถึงพงหญ้าในท้องทุ่ง เป็นกลิ่นที่เขาจำได้

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
193.	ทอดน่อง	31	344	เมืองรามจากบิดามาอย่างใจลอยเนื้อตัวอ่อน พล้อยราวหมดแรง ได้แต่ <u>เดินทอดน่อง</u> ไป
194.	ระริก	31	351	บัวบุรีเก็บดอกไม้ด้วยดวงใจอันระริกมือ <u>สั่น</u> <u>ระริก</u> จนเกือบจะกลายเป็นร้อนรน
195.	ดุ่ม ๆ	31	352	กอบกับคอกม้าอันรายเรียงอยู่นั้นกั้นนัยน์ตา คนภายนอก แต่หล่อนก็ยัง <u>เดินดุ่ม ๆ</u>
196.	ผ่องใส	31	354	ขณะที่ฟ้าล่ายอง <u>ผ่องใส</u> ชาวสะอาดแม้เบื้องล่าง จะยังขมุกขมัวหากก็แลเห็นทางเดินชัดเจน
197.	สะอาด	31	354	ขณะที่ฟ้าล่ายอง <u>ผ่องใส</u> ชาว <u>สะอาด</u> แม้เบื้องล่าง จะยังขมุกขมัวหากก็แลเห็นทางเดินชัดเจน
198.	เข้ม	31	354	ร่างกายเขาดูกำยำ <u>คล้ำเข้ม</u>
199.	ร้องแร่	31	361	เมื่อเห็นร่างบุตรชายถูกแบก <u>ห้อยร้องแร่</u> แรงมา วางลงตรงหน้าทั้งพรานแลหญิงสาวต่างก็ถลา เข้าไปพร้อมส่งเสียงร้องดังลั่น
200.	เกรอะกรัง	31	361	เลือดแห่ง <u>ซุ้มเกรอะกรัง</u>
201.	โชก	31	366	ผ้า <u>ซิ่นเปียกโชก</u> แต่เย็นฉ่ำ
202.	ยong ๆ	31	367	ชายหนุ่มพินิจเรือนร่างตรงหน้าอย่างสงสารจับ ใจ ... ความปฏิบัติพลัดแล้รรวบรวมแรงหากไม่ ขัดว่าเขียนมาถึงแล้วลงจากหลังม้ามา <u>นั่งยong ๆ</u>
203.	กรัง	31	659	เมืองรามขยับฝีปากอัน <u>แห้งกรัง</u> ขึ้นลง
204.	เปราะ	31	663	พรานบุญคำใช้น้ำตาหวดเครารุ่ง <u>รังเปียก</u> <u>เปราะ</u>
205.	โชก	31	374	นายคำปันเงยหน้าอัน <u>ชุ่มโชก</u> ด้วยน้ำตาถามไถ่
206.	เกลี้ยงเกลา	31	375	ผิวที่เคย <u>ขาวเกลี้ยงเกลา</u>
207.	เจ๋อ	31	375	แต่ริมฝีปาก <u>บวมเจ๋อ</u>
208.	เยิ้ม	31	377	พรานนุ่งเตี่ยวสั้นเหวี่ยง <u>ไหลเยิ้ม</u> ด้วยความร้อน หญิงสาวร่างป้อมสวมซิ่นสั้น
209.	แซ่ว	31	379	เมืองรามยังคง <u>นอนแซ่ว</u> ด้วยพิชไต้ไต้ยินเสียง เหินดังแว่วจากโรงม้า
210.	อาด ๆ	31	380	เหินยังไต้ยินเสียงนั้นถนัดหู จึง <u>เดินอาด ๆ</u> เปิด ประตูไพล่เข้าไป

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
211.	ทึบ	31	381	อากาศสดชื่นแผ่คลุมทั่วขุนเขาแลป่าไม้อันสูงใหญ่ <u>แน่นทึบ</u> ป่าไผ่ของภูผาล้วนแล้วด้วยสีเขียวของพืชพันธุ์ชนิดหินซ้อนขึ้นไปเป็นชั้น ๆ ทั้งชั้นและขรุขระ
212.	ตะคุ่ม ๆ	31	403	เจ้าม่อนฟ้าพาม้าเหาะอย่างไปตามทาง <u>เดินตะคุ่ม ๆ</u>
213.	ชุ่ม	32	403	น้ำตาเปียก <u>ชุ่ม</u>
214.	พราย	31	409	เจ้าม่อนฟ้าลงเสียงอย่างมันหมาย กระหึ่ม <u>ยืมพราย</u> อยู่ในที่
215.	อย่างคุดัน	31	423	น้ำเสียงดัง <u>กังวานอย่างคุดัน</u> ของบิดาไม่ทำให้เขาเกรงกลัวเนื่องไปด้วยอยู่มะละหม่งมานานเหมือนบ้านอีกหลังหนึ่งซึ่งสามารถขึ้นล่องโดยง่าย
216.	กรรโชก	31	425	เสียงสุนัขเห่า <u>กรรโชก</u> ดังลั่น
217.	มะเมื่อม	31	446	บนเรือนร่างของเขานั้น ยามนี้ดูเป็นมันด้วยเม็ดเหงื่อ เมื่อกระทบแสงตะเกียงจึง <u>ดำมะเมื่อม</u> น่ากลัว
218.	อย่างซ้ำ ๆ	31	449	กำลังตื่นเมฆอันแลดูเป็นปูขาวแกมเทาอ่อนที่ค่อย ๆ ลอยเลื่อนเคลื่อนไปอย่าง <u>ซ้ำ ๆ</u> ประเดี๋ยวก็พลันมืดไปแต่อีกไม่กี่อึดใจต่อมาก็กลับสว่าง นวลชวนพึงพิศเป็นอย่างยิ่งนัก
219.	นวล	31	449	กำลังตื่นเมฆอันแลดูเป็นปูขาวแกมเทาอ่อนที่ค่อย ๆ ลอยเลื่อนเคลื่อนไปอย่าง <u>ซ้ำ ๆ</u> ประเดี๋ยวก็พลันมืดไปแต่อีกไม่กี่อึดใจต่อมาก็กลับ <u>สว่างนวล</u> ชวนพึงพิศเป็นอย่างยิ่งนัก
220.	ดกตื้น	31	451	บุปผชาตินานาพันธุ์แลกล้วยไม้หายาก <u>ออกดอกดกตื้น</u>
221.	รำไร	31	454	แสง <u>สว่างรำไร</u> จากตะเกียงที่วางอยู่ข้างนอกผ่านเข้ามาเพียงราง ๆ
222.	กระจ่าง	31	456	สาดแสงลงบนขนเรือน <u>ขาวกระจ่าง</u>
223.	เอื่อย	31	460	มิผิดจากแม่ปิงสักเท่าใดจนคล้ายกับเคลิ้มไปว่านี่คืออาณาจักรล้านนาที่มีแม่ปิงไหล <u>เอื่อย</u>
224.	ยอง ๆ	31	469	คนแก่ต่างก็ทรุดตัวลง <u>นั่งยอง ๆ</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
225.	ป่วนปั่น	31	470	เสียงตะโกนเรียกหา กันแลกัน <u>ตั้งอิงออล</u> โกลาหล ป่วนปั่น
226.	พราย	31	472	เขาหันมาถามพร้อม <u>ยิ้มพราย</u>
227.	สะพรั่ง	31	472	เจ้าม่อนฟ้าก็จูงหล่อนไปยังโคนต้นลำทมขาวที่ กำลังออกดอกบาน <u>สะพรั่ง</u> มองข้ามฝั่งสู่อีกฟาก แลเห็นเพียงหมู่ไม้มีดครีมี ท่ามกลางแสงแดด แผดแรง แผ่นน้ำเป็นประกายเหลือบเรือง ระยิบระยับด้วยระลอก
228.	แรง	31	472	เจ้าม่อนฟ้าก็จูงหล่อนไปยังโคนต้นลำทมขาวที่ กำลังออกดอกบาน <u>สะพรั่ง</u> มองข้ามฝั่งสู่อีกฟาก แลเห็นเพียงหมู่ไม้มีดครีมี ท่ามกลางแสงแดด <u>แผดแรง</u> แผ่นน้ำเป็นประกายเหลือบเรือง ระยิบระยับด้วยระลอก
229.	กริม	31	472	แลเจ้าม่อนฟ้า <u>ยิ้มกริม</u> อยู่ในหน้า
230.	จาง ๆ	31	481	แลเห็น <u>ยิ้มจาง ๆ</u>
231.	เป่ง	31	496	ตุลาการคนหนึ่งลุกขึ้นมาตะท่อนจนตา <u>บวมเป่ง</u> แทบจะปิด
232.	ฮวบ	31	496	นายหนานถูกกระบองฟาดที่คอจน <u>ล้มฮวบ</u> ลง
233.	เตียน	31	508	อันเป็นตลิ่งสูง <u>ราบเตียน</u> มีร่มไม้ใหญ่แผ่กิ่งก้าน ร่มรื่น
234.	โชน	31	509	ไพร่ทาสช่วยกันตัดไม้มาสุ่มไฟจนกองเพลิงลุก <u>โชน</u> สุกสว่าง
235.	คม	31	512	ข้อฟ้าบราลีแห่งอารามทอดงามเป็น <u>โค้งคม</u> ผสมพื้นฟ้าถึงเมฆ
236.	เหลือ	31	516	แสงจากตะวันรอนอัน <u>เรื่อเหลือ</u> เรืองจรัส
237.	เรือง	31	516	แสงจากตะวันรอนอัน <u>เรื่อเหลือ</u> เรืองจรัส
238.	จรัส	31	516	แสงจากตะวันรอนอัน <u>เรื่อเหลือ</u> เรืองจรัส
239.	ขุ่ม	31	517	ท่ามกลางหมู่ไม้เขียว <u>ขุ่ม</u>
240.	ตระหง่าน	31	520	พระลบลัษณ์สู่เบื้องหลังยอดพระปรางค์สูง ตระหง่าน เหลืองสราญแปรไปกลายเป็นฟ้าอม ขาวแกมเทาเงินเพียงอ่อนๆ นกกาบินร่อนมา แต่ไกล ขยับปีกไหว ๆ เรียงแถว ดูเป็นแนวดุจ ปลายศร

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
241.	เร็ว	31	532	เดินกันอย่างเร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้บุกป่าฝ่าดง ข้ามภูเขาด้วยความยากลำบากทุกทุก
242.	ชุ่ม	31	535	พื้นดินเปียก <u>ชุ่ม</u> ที่ปูเสื่อมิได้
243.	ไสว	31	536	ทาสจุดคบเพลิงสว่าง <u>ไสว</u>
244.	ฉับ ๆ	31	546	เหนียง <u>ก้าวฉับ ๆ</u> ไปข้างหน้า
245.	เตียน	31	558	หน้าฝนเช่นนี้จึงกลายเป็นฝนหญ้าเขียวขจีเจ้า ฟ้าขุนจอมสีมีบัญชาให้ทาสตัดหญ้าจน <u>เรียบ เตียน</u>
246.	ระเรื่อ	31	559	โลหิตฉุดขึ้นหน้าเจ้าม่อนฟ้าแดง <u>ระเรื่อ</u>
247.	ฉับ ๆ	31	564	บิดาได้ยืนดังนั้น จึง <u>ก้าวฉับ ๆ</u>
248.	ริ้ว	31	571	เสียงกระดิ่งควักดังกรังกรังเคล้าไปกับเสียงลั่น เอี้ยดฮัดจากวงล้อรอยเกวียนตกลงบนดินนุ่ม เป็นทางยาวแลเห็นราง <u>เด่นริ้ว</u> ในแสงทอง
249.	ไกลลิบ	31	571	สืชม <u>พุ่ม</u> ขอบฟ้า <u>ไกลลิบ</u>
250.	ขาว	31	571	ทอดตามองท้องฟ้าอันพรึ่เพราะเรืองแสง <u>ส่อง ขาวนวล</u> สว่าง
251.	นวล	31	571	ทอดตามองท้องฟ้าอันพรึ่เพราะเรืองแสง <u>ส่อง ขาวนวล</u> สว่าง
252.	สว่าง	31	571	ทอดตามองท้องฟ้าอันพรึ่เพราะเรืองแสง <u>ส่อง ขาวนวล</u> สว่าง
253.	สะอาด	31	572	หล่อนนึกถึงดวงหน้า <u>ขาวสะอาด</u> ดุจดอกพุดซ้อน บานสล้าง นัยน์ตาดำเป็นประกายประหนึ่งดวง มณีภิรมยามราทแซมซ้อย ไม่เหมือนหล่อนที่ ด่างพร้อย แข็งกระด้าง พลันโมโหก็เล่นขึ้น
254.	สะอาด	31	585	ดวงหน้า <u>ใสสะอาด</u> ลอยเด่นเห็นเป็นวงขาวระ เรื่อ ทั้งวงหน้าวงตาเม็ดแก้วดำสนิททั้งคู่ที่ยังติด อยู่ที่ตาแลตรึงอยู่ในใจ
255.	เด่น	31	585	ดวงหน้า <u>ใสสะอาด</u> ลอยเด่นเห็นเป็นวงขาวระ เรื่อ ทั้งวงหน้าวงตาเม็ดแก้วดำสนิททั้งคู่ที่ยังติด อยู่ที่ตาแลตรึงอยู่ในใจ
256.	ระเรื่อ	31	585	ดวงหน้า <u>ใสสะอาด</u> ลอยเด่นเห็นเป็นวงขาวระ เรื่อ ทั้งวงหน้าวงตาเม็ดแก้วดำสนิททั้งคู่ที่ยังติด อยู่ที่ตาแลตรึงอยู่ในใจ

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
257.	เร่า ๆ	31	586	หล่อนกริตร้องเสียงหลงทำท่าคล้ายจะ <u>เต้นเร่า</u> ๆ แต่ไม่เต้น มือกำแน่นดวงหน้ากลมแป้นซีด เผือดน้ำตาคลอเต็มตา
258.	แน่น	31	586	หล่อนกริตร้องเสียงหลงทำท่าคล้ายจะ <u>เต้นเร่า</u> ๆ แต่ไม่เต้น มือ <u>กำแน่น</u> ดวงหน้ากลมแป้นซีด เผือดน้ำตาคลอเต็มตา
259.	แป้น	31	586	หล่อนกริตร้องเสียงหลงทำท่าคล้ายจะ <u>เต้นเร่า</u> ๆ แต่ไม่เต้น มือกำแน่นดวงหน้า <u>กลมแป้น</u> ซีด เผือดน้ำตาคลอเต็มตา
260.	เผือด	31	586	หล่อนกริตร้องเสียงหลงทำท่าคล้ายจะ <u>เต้นเร่า</u> ๆ แต่ไม่เต้น มือกำแน่นดวงหน้ากลมแป้น <u>ซีด</u> <u>เผือด</u> น้ำตาคลอเต็มตา
261.	พะเยิบ	31	600	เบื่องนอกมิดสนิทมีเค้าฝนแผ่วเย็นโชยเข้ามา <u>ปลิวพะเยิบ</u> อยู่นิดหนึ่ง หล่อนได้แต่มองผ่าน ออกไปอย่างเปลือๆ
262.	เร่า ๆ	31	606	พ่อเขาเอ็ดอิงหัวหลุกหมูที่กำลัง <u>ตื่นเร่า ๆ</u> ขึ้นมา ดิ่งหลาวห่าวออกจากตัวหมุดังชั่วบยาว เนื่องจากหลาวห่าวเสียบทะลุลำตัว
263.	เร่า	31	606	เขาเห็นหมูเล็ก <u>ตื่นเร่า</u> คาตายนัยน์ตากกลมของมัน ดูแวววาวราวดาวหมูกองก็มีปาน
264.	สว่าง	31	615	บัวบุริมองไปรอบ ๆ อย่างรื่นรมย์สุดขอบนภา คือผาสสูง ภูพิลาสแสงฟ้าระเรื่อเบาสบายกำจาย จางด้วยเมฆเทาทอสาย <u>โปร้งสว่าง</u> เป็นบางแห่ง มีดคลุ้มชะอุ่มไฉเป็นบางตอน
265.	คลุ้ม	31	615	บัวบุริมองไปรอบ ๆ อย่างรื่นรมย์สุดขอบนภา คือผาสสูง ภูพิลาสแสงฟ้าระเรื่อเบาสบายกำจาย จางด้วยเมฆเทาทอสาย <u>โปร้งสว่าง</u> เป็นบางแห่ง <u>มีดคลุ้ม</u> ชะอุ่มไฉเป็นบางตอน
266.	แรง	31	616	เกวียนพาทั้งพ่อลูกมาถึงฝั่งแม่น้ำพายอันกำลัง <u>ไหลแรงเร็วรี่</u>
267.	เร็ว	31	616	เกวียนพาทั้งพ่อลูกมาถึงฝั่งแม่น้ำพายอันกำลัง <u>ไหลแรงเร็วรี่</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
268.	สะอาด	31	616	คนทั้งสองมองเลยไปตามลำน้ำสีน้ำตาลใส <u>สะอาด</u> เนื่องด้วยน้ำกำลังไหลบ่ามาแต่ภูผาไกล โพ้นสองฟากที่เลยไป แนนชนิดด้วยป่าไม้ดงทึบ แต่เรือก็ล่องแล่นโดยสะดวก
269.	โพ้น	31	616	คนทั้งสองมองเลยไปตามลำน้ำสีน้ำตาลใส สะอาดเนื่องด้วยน้ำกำลังไหลบ่ามาแต่ภูผาไกล <u>โพ้น</u> สองฟากที่เลยไป แนนชนิดด้วยป่าไม้ดงทึบ แต่เรือก็ล่องแล่นโดยสะดวก
270.	โดยสะดวก	31	616	คนทั้งสองมองเลยไปตามลำน้ำสีน้ำตาลใส สะอาดเนื่องด้วยน้ำกำลังไหลบ่ามาแต่ภูผาไกล โพ้นสองฟากที่เลยไป แนนชนิดด้วยป่าไม้ดงทึบ แต่เรือก็ล่องแล่น <u>โดยสะดวก</u>
271.	มะเมื่อม	31	618	เรือนใหญ่หน้อยเหลือแต่เสา <u>ค้ำมะเมื่อม</u>
272.	จ้ำ	31	621	พรานกินข้าแล้ว สืบไปยากลิ้นยาสูบคลุ้งอวล ท่ามกลางคบไฟสว่าง <u>จ้ำ</u>
273.	พราด ๆ	31	622	เขาก็รู้สึกว่หมูเล็กที่ถูกหลาวเสียบทะลุสี่ข้างวิ่ง เข้ามา <u>ดินพราด</u> ๆอยู่ในเกวียน ไกลตัวเขานิด เดียวเสียงเจ้าหมูน้อยร้องละห้อยครวญคราง แหวกอากาศมาเสียดหู ดังกังวานไปทั่วพื้นที่ ว่างร้างรก
274.	สว่าง	31	627	กระแสน้ำไหลแรงท่ามกลางแสงพระอาทิตย์ <u>ทอ</u> <u>สว่าง</u> หากก็ไม่ส่องจ้าร้อนผ่าว
275.	จ้ำ	31	627	กระแสน้ำไหลแรงท่ามกลางแสงพระอาทิตย์ <u>ทอ</u> <u>สว่าง</u> หากก็ไม่ส่อง <u>จ้าร้อนผ่าว</u>
276.	ขจี	31	627	ป่าใหญ่สดสะพรั่ง <u>เขียวขจี</u> หน้าฝนเช่นนี้ น้ำ เปี่ยมฝั่ง เรือก็แล่นร่ำวามีปีกไม่เปลืองแรงแต่ใจ เขาบินล่องหน้าไปแล้วไกลลิบ
277.	จ้ำ	31	627	ป่าใหญ่สดสะพรั่ง <u>เขียวขจี</u> หน้าฝนเช่นนี้ น้ำ เปี่ยมฝั่ง เรือก็ <u>แล่นร่ำวามีปีก</u> ไม่เปลืองแรงแต่ใจ เขาบินล่องหน้าไปแล้วไกลลิบ
278.	ไกลลิบ	31	627	ป่าใหญ่สดสะพรั่ง <u>เขียวขจี</u> หน้าฝนเช่นนี้ น้ำ เปี่ยมฝั่ง เรือก็แล่นร่ำวามีปีกไม่เปลืองแรงแต่ใจ เขา <u>บินล่องหน้าไปแล้วไกลลิบ</u>
279.	ตะคุ่ม ๆ	31	634	อีกฝ่ายครางพลางหันไปทางคนสองคนที่ <u>ยืน</u> <u>ตะคุ่ม ๆ</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
280.	กระจ่าง	31	635	แสงจันทร์ทอลงมานวลกระจ่าง
281.	แรง	31	636	แต่น้ำค่อนข้างไหลแรง
282.	ยong ๆ	31	642	จงลู่จึ่งนึ่งยong ๆ ขอดูผล
283.	ข้า ๆ	31	643	หล่อนจึงลืมนตาขึ้นข้า ๆ น้ำตายังเปียกชุ่มปลาย ขนตา เจ้าม่อนฟ้ากำลังเพ่งมองด้วยใจอัน วิบหวาเมื่อเห็นหล่อนลืมนตา เขาก็ร้องดังอย่าง ยินดี
284.	ชุ่ม	31	643	หล่อนจึงลืมนตาขึ้นข้า ๆ น้ำตายังเปียกชุ่มปลาย ขนตา เจ้าม่อนฟ้ากำลังเพ่งมองด้วยใจอัน วิบหวาเมื่อเห็นหล่อนลืมนตา เขาก็ร้องดังอย่าง ยินดี
285.	ซิด	31	644	หล่อนผวาเข้าไปหมอบอยู่ข้าง ๆ เห็นเขานั่ง หลับตา แสงจากคบไฟส่องดวงหน้าขาวซิด
286.	อย่างอดทน	31	644	เขากัดฟันกลั้นความเจ็บปวดอย่างอดทน นัยน์ตาแดงกำ
287.	กำ	31	644	เขากัดฟันกลั้นความเจ็บปวดอย่างอดทน นัยน์ตาแดงกำ
288.	ผล็อย	31	645	ในที่สุดหล่อนก็ผล็อยหลับไป
289.	พรั่ง	31	648	เหงื่ออาบที่ผุดพรั่งจนมือที่จับพายสั่นระริก
290.	ระริก	31	648	เหงื่ออาบที่ผุดพรั่งจนมือที่จับพายสั่นระริก
291.	ขาว	31	649	แลเห็นฟ้าสีหม่นแกมเทาเข้มสว่างขาวอยู่ไกล ๆ
292.	เป่ง	31	649	เสมือนเปลือกตาบวมเป่งด้วยความปวดสาหัส เมืองรามครางออกมาเบา ๆ ครั้นแล้วจึงดิ่งขึ้น เนื้อตัวขึ้นเย็นด้วยเม็ดเหงื่อ ทุกชุมชนสั่นระริก จนในที่สุดก็ตะโกนออกมา
293.	ระริก	31	649	เสมือนเปลือกตาบวมเป่งด้วยความปวดสาหัส เมืองรามครางออกมาเบา ๆ ครั้นแล้วจึงดิ่งขึ้น เนื้อตัวขึ้นเย็นด้วยเม็ดเหงื่อ ทุกชุมชนสั่นระริก จนในที่สุดก็ตะโกนออกมา
294.	เต็ม	31	652	น้ำตาปริ่มเต็ม
295.	ถึ	31	654	เจ้าม่อนฟ้ากะพริบตาถึ ตาแดงกำ
296.	กำ	31	654	เจ้าม่อนฟ้ากะพริบตาถึ ตาแดงกำ

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
297.	อย่างวิจิตรประณีต	31	668	พระเมรุมาศอันสล่ามีฝีมือทั่วล้านนาถูกเกณฑ์ มาร่วมมือร่วมใจกัน <u>รังสรรค์อย่างวิจิตร</u> <u>ประณีตยิ่งใหญ่</u>
298.	ยิ่งใหญ่	31	668	พระเมรุมาศอันสล่ามีฝีมือทั่วล้านนาถูกเกณฑ์ มาร่วมมือร่วมใจกัน <u>รังสรรค์อย่างวิจิตร</u> <u>ประณีตยิ่งใหญ่</u>
299.	ปลั่ง	31	672	ก็เห็นความสดชื่นของฉวีอัน <u>พลปลั่ง</u> ดุจดังว่า ได้น้ำเนื้อการกินคืออยู่ดีมีตกยาก
300.	เยื่อน	31	672	เจ้าม่อนฟังคำบอกกล่าวพลาง <u>ยิ้มเยื่อน</u> อย่างมี ชัย
301.	ตะคุ่ม ๆ	31	675	ลงไปเก็บดอกไม้มาลอยน้ำใส่ขันลงหินใบใหญ่ ให้เจ้าหญิงดุจดั่งเคยทำในกาลก่อนหล่อนมอง ผ่านแสงตะเกียงที่แขวนอยู่หวังเห็นคนผู้หนึ่ง <u>ยืนตะคุ่ม ๆ</u> อยู่ตรงนั้น
302.	ละล่ำละลัก	31	677	เมื่อชายาผู้ต้นแต่ต้นยามสามเตรียมออกไปจัด พระพิธีธรรมตอนฟ้าสางเหมือนทุกเช้า วิ่งมา ปลุก <u>สนั่นละล่ำละลัก</u>
303.	สลอน	31	681	พนักงานเชิญกลดที่ทำด้วยผ้าฝ้ายแลแพรทั้งสี แดง เหลือง น้ำเงิน <u>เรียงสลอน</u>
304.	สะพรั่ง	31	681	หล่อนก็สะดุ้งสุดกายเมื่อแลเห็นชายคนหนึ่งยืน เด่นเป็นสง่าโพกผ้าสีเข้ม เขายืนอยู่ภายใต้ต้น ทองกวาวที่กำลังออกดอก <u>แดงสะพรั่ง</u>
305.	มิด	31	684	เมื่อฟ้าทั้งผืน <u>มิดมิด</u>
306.	ถี่	32	14	กลางโถงจัดเป็นส่วนเก้าอี้ที่นั่งรอสำหรับผู้ป่วย ที่ <u>ตั้งเรียงกันถี่</u> บีบให้เพียงพอกับจำนวนคน
307.	ยิบ	32	14	กลางโถงจัดเป็นส่วนเก้าอี้ที่นั่งรอสำหรับผู้ป่วย ที่ <u>ตั้งเรียงกันยิบ</u> บีบให้เพียงพอกับจำนวนคน
308.	ยาวเหยียด	32	19	คน <u>ใช้นั่งรอ</u> กันยาวเหยียดเต็มโถงใหญ่สี่เทา
309.	อย่างสงบเสงี่ยม	32	25	พอกับแม่จะรีบจ้งมือกันมานั่ง <u>ฟังอย่างสงบ</u> <u>เสงี่ยม</u>
310.	ฉิว	32	28	พอพ้นสี่แยกได้ <u>รถฉิว</u> ขึ้นมาหน่อย
311.	เร็วปรือ	32	33	หมออ่านรายงานให้ <u>ฟังอย่างเร็วปรือ</u>
312.	เร็ว	32	42	แล้ว <u>วิ่งตาม</u> ออกไปอย่าง <u>เร็ว</u> ที่สุดเท่าที่เท้าจะทำ ได้

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
313.	ข้า ๆ	32	47	กดปุ่มเลื่อนตัวแม่เข้าไปในอุโมงค์ข้า ๆ
314.	กว้าง	32	54	ฝ่ายที่หนุ่มกว่า <u>ยิ้ม</u> กว้างขึ้น
315.	สะอาดสะอาด	32	60	ผม <u>สิ้น</u> สะอาดสะอาด
316.	ห่อ	32	67	อีกคนแทรกขึ้น หมอจะนึกว่าเจอวิญญาณ หลอน แม้จะกำลังลุ่ม ๆ แต่ปานหทัยหัวเราะ ออกมาจนได้ “อื” ทำไมเลือกหมอแก่ ๆ ละ ไป โรงพยาบาลทั้งที “อืมไม่แก่ <u>ห่อ</u> ขนาดนั้น หรือ”
317.	เอี่ยม	32	84	เพราะรถคุณหมอสะอาด <u>เอี่ยม</u> มีกลิ่นใหม่ หมด ๆ
318.	ขริ้ม	32	84	พอรถออกเขายังคง <u>นั่ง</u> ขริ้มจนน่าอึดอัด
319.	เป่ง	32	99	ตาของปานหทัย <u>บวม</u> เป่ง
320.	เป่ง	32	103	ตา <u>บวม</u> เป่งสีแดงก่ำ
321.	ก่ำ	32	103	ตา <u>บวม</u> เป่ง <u>แดง</u> ก่ำ
322.	พราก	32	124	แม่เองน้ำตาไหล <u>พราก</u>
323.	ข้า	32	126	เช้าวันรุ่งขึ้นปานหทัยพบว่าแม่ตา <u>แดง</u> ข้า
324.	ซิดเซียว	32	130	บางคนตัวเหลือง <u>ซิดเซียว</u>
325.	ล้น	32	138	มองดูเด็กที่ยกงานข้าว <u>พูน</u> ล้นออกมาจากถาด
326.	ไสว	32	156	เป็นชื่อที่บันดาลให้โลกทั้งโลกพลันสว่างไสว ขึ้นมาทันที
327.	พราก	32	174	น้ำตาไหล <u>พราก</u> จนมองอะไรไม่เห็น
328.	เศร้า ๆ	32	176	แม่ <u>ยิ้ม</u> เศร้า ๆ
329.	เรื่อ	32	176	ปานหทัยหน้า <u>แดง</u> เรื่อขึ้นมาหน่อย
330.	กว้าง	32	184	หมอวิธานุชหน้า <u>แดง</u> <u>ยิ้ม</u> กว้างกับเรื่องैयाเห่ กันของผู้ใหญ่
331.	งุด	32	189	เขา <u>ก้ม</u> หน้า <u>งุด</u>
332.	ผล็อย	32	194	เธอเอง <u>ผล็อย</u> หลับไปก่อนแม่
333.	เป่ง	32	205	นิ้วแต่ละนิ้ว <u>บวม</u> เป่งน่ากลัวและร้อนวูบวาบ
334.	โกรก	32	206	ปากคนนั้น <u>ผอม</u> โกรกเซียว
335.	บาง ๆ	32	223	คุณอาถอนใจแล้ว <u>ยิ้ม</u> บาง ๆ
336.	ข้า ๆ	32	227	เธอ <u>ยิ้ม</u> โน้ตเพลงมาวางแล้วเริ่มไล่ <u>นิ้ว</u> ไป <u>ข้า</u> ๆ
337.	ข้า ๆ	32	228	ปรียาอุกเดิน <u>ข้า</u> ๆ อย่างระมัดระวัง
338.	อย่างระมัดระวัง	32	228	ปรียาอุกเดิน <u>ข้า</u> ... ๆ อย่างระมัดระวัง

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
339.	วูบ	32	232	แสงให้น้ำรถที่สวนมาสว่าง <u>วูบ</u> ผ่านไปอย่างรวดเร็ว
340.	อย่างรวดเร็ว	32	232	แสงให้น้ำรถที่สวนมาสว่าง <u>วูบ</u> ผ่านไปอย่างรวดเร็ว
341.	โล่ง	32	233	ห้องเย็นเฉียบนี้กว้างขวางโปร่งโล่ง
342.	วูบวาบ	32	236	และรถที่ <u>วูบวาบ</u> ผ่านไป
343.	เพี้ยว ๆ	32	236	ยิ่งมาเจอรถวิ่งกัน <u>เพี้ยว ๆ</u>
344.	เร็ว ๆ	32	237	ปานหทัยไม่มีโอกาสตั้งตัวหรือคิดอะไรไปไกลกว่าการรีบ <u>ก้าวเร็ว ๆ</u> ตามแรงฉุดของมือแข็งแรงนั้นเลย แต่กระนั้นยังรับรู้ได้ถึงสัมผัสอุ่นจัดและมั่นคง
345.	ซ้ำ ๆ	32	237	หมอชาญเวชพาเธอเดิน <u>ซ้ำ ๆ</u> ไปตามทางกว้าง
346.	กรู	32	245	เห็นพยาบาลกำลัง <u>วิ่งกรู</u> ไปที่ห้องข้าง ๆ กัน
347.	กรุด	32	245	หญิงสาว <u>ถอยกรุด</u> กลับมาในห้อง
348.	ซ้ำ ๆ	32	249	เสียงหวานใสของไวโอลินเริ่ม <u>เจื้อยแจ้วซ้ำ ๆ</u>
349.	บาง ๆ	32	250	เขายิ้ม <u>บาง ๆ</u>
350.	กว้าง	32	255	หมอชาญเวชยิ้ม <u>กว้าง</u>
351.	กว้าง	32	256	คนถูกหักยิ้ม <u>กว้าง</u>
352.	พราว	32	256	ดวงตาหลังแว่นใสไร้กรอบระยับ <u>พราว</u> ขึ้นมา
353.	กว้าง	32	257	หมอชาญเวชยิ้ม <u>กว้าง</u> หักปานหทัย
354.	พราว	32	262	หมอวีรานุชยิ้ม <u>พราว</u>
355.	พราย	32	263	หมออ้อยิ้ม <u>พราย</u> กับคำว่าใคร
356.	กว้าง	32	267	ปานหทัยยิ้ม <u>กว้าง</u>
357.	เงก	32	268	คนใช้นั่ง <u>รอกันเงก</u>
358.	เกรี้ยว	32	276	ปานหทัยขลุ่ย <u>เกรี้ยว</u> กับคำว่าฉายแสง
359.	บาง ๆ	32	279	หมอชาญเวชยิ้ม <u>บาง ๆ</u>
360.	กว้าง	32	280	อาจารย์ชาญเวชยิ้ม <u>กว้าง</u> จนตาหยี
361.	ซุบเซียว	32	282	ออกกั่วงวลว่าเขา <u>ซุบเซียว</u> เป็นคนป่วยมากไหม
362.	กว้าง	32	285	หมอชาญเวชยิ้ม <u>กว้าง</u> ให้ปานหทัย
363.	ริน	32	289	น้ำตาหยดหนึ่งค่อย ๆ ไหล <u>ริน</u> ลงมา
364.	โก้	32	289	ความสุขเล็ก ๆ ที่แม่และลูกมีร่วมกันเสมอ คือเรื่องเสื้อผ้า รองเท้าที่ลูกสาวซื้อมาให้แม่และแม่คอยดูแลซักรีดให้ <u>สวยโก้</u>
365.	เหี้ยง ๆ	32	291	แบบคนกระโดด <u>เหี้ยง ๆ</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
366.	พรุ	32	302	ปานหทัยส่ายหน้าน้ำตา <u>ร่วงพรุ</u>
367.	แหย ๆ	32	303	ปานหทัยยกกระดาษะขึ้นหน้าขึ้นขับน้ำตายิ้ม <u>แหย ๆ</u> ก่อนจะอธิบาย
368.	เก้อ ๆ	32	306	กาแพเป็นไวกะชาญเวช นั่งมองอยู่ได้ เสียงทัก ดัง ๆ เล่นเอาหน้าแดง ขึ้นมาอย่างห้ามไม่ทัน <u>ยิ้มเก้อ ๆ</u>
369.	สวย	32	314	วันนี้ห้องโถงใหญ่ของบ้านหมอสวัสดิ์ <u>ตกแต่ง</u> <u>สวยสด</u> ขึ้นด้วยดอกไม้สด
370.	กว้าง	32	317	คนถูกกล่าวถึง <u>ยิ้มกว้าง</u>
371.	เอียงอาย	32	318	หญิงสาว <u>ยิ้มเอียงอาย</u>
372.	กว้าง	32	320	ปานหทัย <u>ยิ้มกว้าง</u>
373.	ซ้ำ ๆ	32	325	หญิงสาวเคลื่อนรถออกไป <u>ซ้ำ ๆ</u>
374.	ด้อย ๆ	32	326	"มันทำตัวเป็นวัยรุ่น <u>เดินตามสาวด้อย ๆ</u> "
375.	เรียบ	32	331	ผม <u>ตกแต่งเรียบ</u> กริบ
376.	บาง ๆ	32	337	เขาว่าเนื้อปลาช่วยรักษาแผล ไอ้ฉันต้มไม่เป็น หรอก แต่เขาว่าเอาทำข้าวต้มก็ได้" <u>แล้วเนื้อปลา</u> <u>บาง ๆ</u> แล้วใส่ลงในข้าวต้ม
377.	โก๋หรุ	32	345	เด็ก ๆ <u>แต่งตัวโก๋หรุ</u>
378.	ซ้ำ ๆ	32	351	มองคุณแม่ <u>เดินไปมาซ้ำ ๆ</u>
379.	อึ้ง	32	353	ใครจะขับเคลื่อนจักรกลอันหนัก <u>อึ้งนี้</u>
380.	อลังการ	32	355	ห้างร้านตกแต่ง <u>อลังการ</u> ฟูฟ่ายรับเทศกาล
381.	ฟูฟ่าย	32	355	ห้างร้านตกแต่ง <u>อลังการ</u> ฟูฟ่ายรับเทศกาล
382.	ฟูฟ่อง	32	356	และชุดกระโปรงบาน <u>ฟูฟ่อง</u>
383.	เก้อ ๆ	32	356	เขา <u>ยิ้มเก้อ ๆ</u>
384.	เข้ม	32	356	ประชาสัมพันธ์สาว <u>แต่งหน้าเข้ม</u> จัด
385.	อย่างองอาจ	32	359	เป็นเด็กผู้ชายตัวเล็ก แต่แต่งตัว <u>โก้</u> ราวกับ เจ้าชายหุ่นน้อย <u>เดินไปที่เปียโนอย่างองอาจ...</u> แล้วรีบวิ่งจืดเข้าไปหลังเวที
386.	บาง ๆ	32	363	ปานหทัยใจเต้นกับคำออกตัวและรอย <u>ยิ้มบาง ๆ</u> นั้น
387.	กว้าง	32	363	จนคนฟัง <u>ยิ้มกว้าง</u>
388.	เล็กจ้อย	32	383	รู้สึกว่าการรักที่เธอมีให้เบนซ์นั้น <u>ดูเล็กจ้อย</u> เหลือเกิน
389.	จ้า	32	384	ตามด้วยแสงสว่าง <u>จ้า</u> หลากสี

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
390.	กว้าง	32	388	ชาญเวชีย้มกว้าง
391.	กว้าง	32	390	ชาญเวชีย้มกว้าง
392.	เร็ว ๆ	32	395	คนทั้งสองเดินเร็ว ๆ จากแผนกฉุกเฉิน
393.	ชืด	32	402	หมอชาญเวชมองหน้าหญิงสาวอย่างเห็นใจ แสนสงสาร จนแทบจะไม่อยากกล่าวประโยค ต่อไปเลย ร่างเล็ก ๆ นั้นสั่นสะท้านเพราะแรง สะอื้นน้ำเรียวที่ถือผ้าเช็ดหน้าซับน้ำตาชาว <u>ชืด</u> และ <u>สันระริก</u>
394.	ระริก	32	402	หมอชาญเวชมองหน้าหญิงสาวอย่างเห็นใจ แสนสงสาร จนแทบจะไม่อยากกล่าวประโยค ต่อไปเลย ร่างเล็ก ๆ นั้นสั่นสะท้านเพราะแรง สะอื้นน้ำเรียวที่ถือผ้าเช็ดหน้าซับน้ำตาชาว <u>ชืด</u> และ <u>สันระริก</u>
395.	กำ	32	405	ปานหทัยหน้าแดงกำ
396.	เผือด	32	409	แต่คนฟังก็พลันหน้า <u>ชืด</u> เผือด
397.	ขริ้ม ๆ	32	413	หมอชาญเวชีย้ม <u>ขริ้ม</u> ๆ
398.	ซ้ำ ๆ	32	420	คนบนเตียงส่ายหน้า <u>ซ้ำ</u> ๆ
399.	นั่ง ๆ	32	423	แต่อีกใจฉลาดเสียจนต้อง <u>นั่ง</u> นิ่ง ๆ
400.	เกรียว	32	425	อดชนลูก <u>เกรียว</u> ไม่ได้เมื่อสัมผัส
401.	ปรี๊ด	32	427	เหมือนตัวอะไรก็ไม่รู้ <u>ปรี๊ด</u> ออกมา
402.	แก้อ ๆ	32	437	อาจารย์ <u>ยืม</u> แก้อ ๆ
403.	แหย ๆ	32	443	หมอวิราณู <u>ยืม</u> แหย ๆ ยอมรับ
404.	แก้อ ๆ	32	451	หมอศราวุธ <u>ยืม</u> แก้อ ๆ
405.	ละเอียด	32	457	เอาหมูปดมา <u>สู้</u> อีกครั้งจน <u>ละเอียด</u> ยับ
406.	กว้าง	32	458	อาจารย์ <u>ยืม</u> กว้างดีใจ
407.	ซ้ำ ๆ	32	464	รถจักรยานยนต์สองคัน <u>ขี่</u> กันมา <u>ซ้ำ</u> ๆ แบบกิน ลม
408.	ตอบ	32	466	แต่พอส่องกระจกที่ไรเห็นหน้าแม่ที่ <u>ผอม</u> ตอบ
409.	โครม	32	471	<u>วาง</u> โครมลงบนพื้นปาร์เกต์ไม้มันวาว
410.	กว้าง	32	490	คนถูกถาม <u>ยืม</u> กว้าง
411.	ซ้ำ ๆ	32	492	แล้วพามา <u>นั่ง</u> ลง <u>ซ้ำ</u> ๆ
412.	แหย	32	494	ไม่รู้จะตอบว่าอย่างไรจึงได้แต่ <u>ยืม</u> แหย
413.	ย่อง	32	497	เธอ <u>เดิน</u> ย่องเข้าไปในบ้าน
414.	ซ้ำ ๆ	32	522	เมื่อประตูเปิดออก <u>ซ้ำ</u> ๆ

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
415.	กว้าง	32	535	หญิงสาวฟังแล้ว <u>ยิ้มกว้าง</u>
416.	คึกคัก	32	537	มีเสียงปรบมือตามคำเชิญชวนแต่ <u>ไม่คึกคัก</u> <u>คึกคัก</u> มากนัก
417.	กว้าง	32	538	หมอชาญเวช <u>ยิ้มกว้าง</u>
418.	ขาว	32	540	เพราะผนังที่ <u>สะอาดขาว</u>
419.	สงบ	32	545	เธอ <u>นั่งสงบ</u> นั่งมองดูภาพ
420.	นิ่ง	32	545	เธอ <u>นั่งสงบ</u> นั่งมองดูภาพ
421.	ปราด	32	552	แล้วหัวใจของปานหทัย <u>วิ่งปราด</u> ไปที่ตู้เสื้อผ้า
422.	กว้าง	32	553	ปานหทัย <u>ยิ้มกว้าง</u>
423.	กระจ่าง	32	537	เสียงอื้อไม่เป็นเพลงดัง <u>กระจ่าง</u> ขึ้น
424.	กว้าง	32	560	ทำให้คุณหมอ <u>ยิ้มกว้าง</u> ออกมา
425.	หนุ่ม	32	556	วันนี้คุณหมอ <u>ดูนุ่ม</u> มาก
426.	เจื่อน ๆ	32	564	เธอ <u>ยิ้มเจื่อน ๆ</u>
427.	กว้าง	32	565	หญิงสาว <u>ยิ้มกว้าง</u>
428.	กว้าง	32	569	หมอชาญเวช <u>ยิ้มกว้าง</u>
429.	ซ้ำ ๆ	32	575	“ปานจดหน้าตึกตึกว่านะ แม่จะได้ไม่ต้องกาง ร่ม” “ได้ เดี่ยวหนูขนขนมไปให้แม่เองนะ <u>เดิน</u> <u>ซ้ำ ๆ</u> ละระวังลิ้น”
430.	ปลื้ม	32	575	แม่ <u>ยิ้มปลื้ม</u>
431.	สั้น	32	586	รสนิมมณีร้องให้จนแขนขาหมดแรง ... ลมจาก เครื่องปรับอากาศเย็นจนหนาว <u>สั้น</u> ต้องเอามือ ลูบแขนสองข้างแรง ๆ อยู่เป็นพัก ๆ
432.	จืด	32	597	กระรอกตัวหนึ่ง <u>วิ่งจืด</u> หายไปไหนคงไม้
433.	เกือ ๆ	32	599	เพราะคุณหมอ <u>ยิ้มเกือ ๆ</u> นิดหนึ่ง
434.	ลิ่ว	32	606	แต่อาจารย์ <u>เดินลิ่ว</u> ไปแล้ว
435.	ผล็อย	32	611	ฟังไปฟังมาไม่นานแม่เริ่ม <u>ผล็อยหลับ</u>
436.	เศร้า ๆ	32	612	ปานหมย <u>ยิ้มเศร้า ๆ</u>
437.	โรย ๆ	32	614	ปรียา <u>ยิ้มโรย ๆ</u>
438.	ขยับ ขยับ	32	618	คุณน้า <u>ค่อน</u> ลมอยู่ <u>ขยับ ขยับ</u>
439.	ยาวเหยียด	32	623	มีรถผู้ปกครองจอด <u>แซ่</u> รอรับลูกอยู่ <u>ยาวเหยียด</u>
440.	อย่างสงบเสงี่ยม	32	631	นั่งเป็นแขกผู้มีเกียรติ <u>อย่างสงบเสงี่ยม</u> ที่สุด
441.	ทะมึน	32	637	มองออกไปนอกห้อง <u>ฟ้ามืดทะมึน</u>
442.	เตร่	32	643	แล้ว <u>เดินเตร่</u> ไปมา

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
443.	ขวับ	32	644	หมอชาญเวชลุกขึ้นแล้ว <u>หัน</u> ขวับไปยังมุมดนตรี ทันที
444.	พลั่ว	32	644	และข้อมือแบบบาง <u>ไหว</u> พลั่ว
445.	ขริม	32	648	ชายหนุ่มไม่ได้ตอบอะไรนอกจาก <u>นั่งยิ้ม</u> ขริม
446.	ร้าง	32	649	ยามนี้เฝ้านจะ <u>ดูเงิบ</u> ร้างวังเวงจนรู้สีกว่ากว้าง ใหญ่เหลือเกิน

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2

2. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางหู

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
1.	ก้อง	24	514	ถ้าจะมีการประโคมเสียงดุริยางค์อย่างอื่นให้ <u>ดังก้อง</u> กังวานกว่าที่เป็นอยู่ได้ก็ดี
2.	กังวาน	24	514	ถ้าจะมีการประโคมเสียงดุริยางค์อย่างอื่นให้ <u>ดังก้อง</u> กังวานกว่าที่เป็นอยู่ได้ก็ดี
3.	กังวาน	24	514	เสียงฆ้องที่ <u>ดัง</u> กังวาน
4.	กังวาน	24	514	เสียงฆ้องอย่างเดียวก็น <u>ไม่ดัง</u> กังวาน
5.	สนั่น	24	565	เสียงเครื่องบิน <u>ดังสนั่น</u> หนวกหู
6.	เครือ	25	407	ผมพูดกับเขาด้วยน้ำเสียงที่ <u>สั้นเครือ</u> เหมือนคน ที่กำลังจะร้องไห้
7.	ก้อง	25	482	“ชีวิตเป็นสิ่งที่หาได้ยาก จงใช้ชีวิตอย่าง สงบเย็นให้เป็นประโยชน์” ข้อความอันเป็น โอวาท <u>ดังก้อง</u> อยู่ในใจผมทุกขณะแห่งย่างก้าว
8.	กังวาน	28	76	หล่อนกล่าวด้วยน้ำเสียงอัน <u>ก้องกังวาน</u> ไพเราะ
9.	ไพเราะ	28	76	หล่อนกล่าวด้วยน้ำเสียงอัน <u>ก้องกังวาน</u> ไพเราะ
10.	สนั่น	28	115	เสียงฉาบประกอบดนตรี <u>ดังอยู่</u> สนั่นหวั่นไหว
11.	สนั่น	28	288	เสียงตบมือเป็นเกียรติยศแก่ข้าพเจ้า <u>ดังสนั่น</u> ทั่วปทุม
12.	ดัง	28	289	<u>ตบมือดังขึ้น</u> กราวใหญ่

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
13.	กราว	28	289	<u>ตบมือตั้งขึ้นกราวใหญ่</u>
14.	สนั่น	28	316	บ้างถือปืนกลปืนสั้นทุกชนิดยิงกันอยู่ <u>สนั่น</u> หวั่นไหว
15.	สนั่น	28	360	เราจะช่วยกันฝังมันเสียเป็นเสียงร้องที่ <u>ตั้งอยู่</u> <u>สนั่น</u>
16.	ไพเราะ	28	363	น้ำเสียงอัน <u>อ่อนหวานไพเราะ</u>
17.	อย่างเจียบ	28	370	ข้าพเจ้า <u>เข้า</u> บ้านที่ถนนรูย์ลีโอเตย์อย่าง <u>เจียบ</u> กริบ
18.	กังวาน	28	488	หล่อนถามด้วยน้ำเสียงอัน <u>ก้องกังวาน</u>
19.	ระรัว	28	491	เสียงข้าพเจ้า <u>สนั่นอยู่ระรัว</u>
20.	แผ่วเบา	29	65	แนนซีลืมหาดขึ้นแล้วก็หรีดลง <u>พูดแผ่วเบา</u>
21.	ตั้ง	31	54	<u>ประโคน</u> ซ้องนำ <u>ตั้งกังวาน</u>
22.	กังวาน	31	54	<u>ประโคน</u> ซ้องนำ <u>ตั้งกังวาน</u>
23.	กังวาน	31	67	เด็งป็นมาจะ <u>ตั้งกังวาน</u> คละเคล้ากันไปในลีลา ต่างระดับเกิดกังวานประหนึ่งดนตรีที่มีเสียง ทั้งสูงแลต่ำ
24.	ตั้ง	31	86	<u>แผด</u> สุรเสียง <u>ตั้ง</u> ลั่น
25.	ลั่น	31	86	<u>แผด</u> สุรเสียง <u>ตั้ง</u> ลั่น
26.	ลั่น	31	104	พลาญพริกเพ็ดให้เด็กหนุ่มนอนถัดจากคนขับ เกวียนผู้กำลัง <u>กรนตั้ง</u> ลั่นบนเสื่อกกฝืนใหญ่ที่ นอนกันได้หลายคน
27.	ลั่น	31	104	พลาญพริกเพ็ดให้เด็กหนุ่มนอนถัดจากคนขับ เกวียนผู้กำลัง <u>กรนตั้ง</u> ลั่นบนเสื่อกกฝืนใหญ่ที่ นอนกันได้หลายคน
28.	ก้อง	31	131	พระสุรเสียงแม่พิมพ์ก็ <u>ก้องกังวาน</u> ไปทั่ว ตรงกันข้ามกับวรกายค่อนข้างบาง เกศาทรง สั้นกลางพระเศียรแต่ตัดเกรียนโดยรอบ ที่ เรียกว่าทรงหลักแจว แชมเส้นขาวทั่วไป
29.	กังวาน	31	131	พระสุรเสียงแม่พิมพ์ก็ <u>ก้องกังวาน</u> ไปทั่ว ตรงกันข้ามกับวรกายค่อนข้างบาง เกศาทรง สั้นกลางพระเศียรแต่ตัดเกรียนโดยรอบ ที่ เรียกว่าทรงหลักแจว แชมเส้นขาวทั่วไป
30.	เหือก	31	138	ถอนใจ <u>ตั้งเหือก</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
31.	กาก	31	148	ม่อนหัวเราะกากใหญ่ตบป่าเมืองรามดั่งป่าบ จนเขาเซเล็กน้อย
32.	ดั่ง	31	148	ม่อนหัวเราะกากใหญ่ตบป่าเมืองรามดั่งป่าบ จนเขาเซเล็กน้อย
33.	ป่าบ	31	148	ม่อนหัวเราะกากใหญ่ตบป่าเมืองรามดั่งป่าบ จนเขาเซเล็กน้อย
34.	เอือก	31	179	ทรงถอนพระทัยดั่งเอือกอย่างอัศจรรย์ในอุระ
35.	กังวาน	31	185	สุรเสียงของเจ้าหลวงกังกังวานขึ้นท่ามกลาง ผู้หมอบเฝ้าทั้งปวง
36.	ไผเราะ	31	188	ด้วยว่าเป็นทำนองที่มนวลไผเราะ
37.	เบา ๆ	31	191	เสียงซึ่งจากตำหนักก็ดังขึ้นเบา ๆ
38.	โหวกเหวก	31	213	เมื่อขบวนช้างม้าแลเสียงผู้คนอันดัง โหวกเหวกุ่นวายเพียงครู่เจียบกริบ
39.	เบา ๆ	31	214	เสียงออกแอดแลกรุ่งกริ่งของกระดิ่งควัวจาก เกวียนบางเล่มดังเบา ๆ
40.	ดั่ง	31	228	คราวนี้มีม่อนร้องก่อนช้างดั่ง
41.	ดั่ง	31	231	ม่อนก็ตะสีข้างเมืองรามดั่งปักพลางหัวร่อ อย่างขบขัน
42.	ปัก	31	231	ม่อนก็ตะสีข้างเมืองรามดั่งปักพลางหัวร่อ อย่างขบขัน
43.	เบาแผ่ว	31	238	บัวบุรีจึงทวนคำเขาอย่างเบาแผ่วแกมเงิน ขวย
44.	ดั่ง	31	245	เจ้าหลวงก็ทรงแผดสุรเสียงดังก้อง
45.	ก้อง	31	245	เจ้าหลวงก็ทรงแผดสุรเสียงดังก้อง
46.	แว่ว ๆ	31	265	ได้ยินเสียงคุยกันดังแว่ว ๆ ก็ผ่อนฝีเท้าให้ช้าลง
47.	ดั่ง	31	287	เหนียงจึงประกาศดั่งลั่น
48.	ลั่น	31	287	เหนียงจึงประกาศดั่งลั่น
49.	อย่างแผ่วเบา	31	330	ได้แต่ลอบระบายลมหายใจอย่างแผ่วเบา
50.	ดั่ง	31	342	พลางถอนใจดั่งเอือก
51.	เอือก	31	342	พลางถอนใจดั่งเอือก
52.	แว่ว	31	344	เสียงหล่อนดังแว่วจากเบื้องล่าง
53.	เบา ๆ	31	350	เสียงแหบต่ำดังขึ้นเบา ๆ
54.	ลั่น	31	359	นางก็ส่งเสียงร้องดั่งลั่น

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
55.	ลั่น	31	361	เมื่อเห็นร่างบุตรชายถูกแบกห้อยร้องแรงมา วางลงตรงหน้าทั้งพราณแลหญิงสาวต่างก็ถลา เข้าไปพร้อมส่งเสียงร้อง <u>ดั่งลั่น</u>
56.	ลั่น	31	373	เขาก็ส่งเสียงร้องให้โฮ <u>ดั่งลั่น</u>
57.	แว่ว	31	379	เมืองรามยังคณอนแช่วด้วยพิชไช้ไฉยเสียง เหนียง <u>ดั่งแว่ว</u> จากโรงม้า
58.	แว่ว	31	390	เสียงระฆังคว่ำก็ <u>ดั่งแว่ว</u> อยู่ข้างหน้าปรากฏ ขบวนพอคำไต้ใหญ่ขบวนยาว
59.	ดั่ง	31	393	พลา <u>ง</u> ร้องสั่งเขียน <u>ดั่งลั่น</u>
60.	ลั่น	31	393	พลา <u>ง</u> ร้องสั่งเขียน <u>ดั่งลั่น</u>
61.	ดั่ง	31	398	เขาพูดพลา <u>ง</u> ตบสี่ข้างมัน <u>ดั่ง</u> ปู ๆ
62.	ปู ๆ	31	398	เขาพูดพลา <u>ง</u> ตบสี่ข้างมัน <u>ดั่ง</u> ปู ๆ
63.	ดั่ง	31	399	<u>เรียก</u> เจ้าของบ้าน <u>ดั่งลั่น</u>
64.	ลั่น	31	399	<u>เรียก</u> เจ้าของบ้าน <u>ดั่งลั่น</u>
65.	ดั่ง	31	403	สุนัขขุนนางสองตัวหือเหียดจากข้างใน กระโจนสูงจนเกือบพันขอบรั้ว เหาเสียง <u>ลั่นดั่ง</u> กังวานเขียนจิงจุปากเรียกมัน เสียงเห่าจึง เปลี่ยนไปกลายเป็นจิ้งจาดจำได้จนกระทั่งทาส ถือเทียนเดินมาถึงจึงเปิดประตูรั้วกว้างออก
66.	กังวาน	31	403	สุนัขขุนนางสองตัวหือเหียดจากข้างใน กระโจนสูงจนเกือบพันขอบรั้ว เหาเสียง <u>ลั่นดั่ง</u> กังวานเขียนจิงจุปากเรียกมัน เสียงเห่าจึง เปลี่ยนไปกลายเป็นจิ้งจาดจำได้จนกระทั่งทาส ถือเทียนเดินมาถึงจึงเปิดประตูรั้วกว้างออก
67.	ซู่ซ่า	31	407	หล่อนไฉยเสียงเขาคักน้ำจากโอ่งราดรดเนื้อ ตัว <u>ดั่งซู่ซ่า</u> เขามีสบู่อังกฤษฟอกตัวฟอกผมสบู่ อังกฤษหอมกรุ่นติดจมูกเขาแบ่งให้หล่อนเก็บ ไว้ก่อนหนึ่ง
68.	แว่ว	31	410	พักหนึ่งหล่อนจึงเงยหน้าขึ้นเนื่องจากเสียง ทางด้านหลัง <u>ดั่งแว่ว</u> มา หล่อนนี้กรูเพราะ คุ้นเคยทาสที่อาศัยอยู่แถวครัวตื่นแล้ว มีกลิ่น ควันไฟตามลมมาหลังจากนั้น
69.	เบา ๆ	31	411	เสียงพื้นเรือนใหญ่ <u>ลั่นเบา ๆ</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
70.	เอือก	31	422	บุตรชายคนกลางถอนใจ <u>ดังเอือก</u>
71.	กังวาน	31	423	น้ำเสียง <u>ดังกังวาน</u> อย่างดุดันของบิดาไม่ทำให้ เขาเกรงกลัวเนื่องไปด้วยอยู่มะละแหม่งมา นานเสมือนบ้านอีกหลังหนึ่งซึ่งสามารถขึ้น ลงได้ง่าย
72.	ลั่น	31	425	เสียงสุนัขเห่ากรรโชก <u>ดังลั่น</u>
73.	กังวาน	31	427	พนักงานจึงย่ำฆ้อง <u>ดังกังวาน</u>
74.	กุกกับ ๆ	31	459	ขนสีน้ำตาลเข้มมันปลาบ ย่ำกีบอยู่ไปมา <u>ดัง</u> <u>กุกกับ ๆ</u> มาถึงเชิงบันไดเรือน
75.	ดัง	31	460	เสียงสุนัขยุนนานที่ผู้เฒ่า <u>ดังก้อง</u>
76.	ก้อง	31	460	เสียงสุนัขยุนนานที่ผู้เฒ่า <u>ดังก้อง</u>
77.	กังวาน	31	466	ทัพหน้าที่ชุ่มคยเวลาก็กพลออกจากป่า พร้อมเสียงโห่ร้องแลเสียงฆ้องตีระร่ำ <u>ดัง</u> <u>กังวาน</u> มาจากปึกป่าฟากตรงข้าม
78.	อึงอล	31	470	เสียงตะโกนเรียกหากันแลกัน <u>ดังอึงอล</u> โกลาหลป่วนปั่น
79.	โกลาหล	31	470	เสียงตะโกนเรียกหากันแลกัน <u>ดังอึงอล</u> โกลาหลป่วนปั่น
80.	ดัง	31	484	เจ้าฟ้าเมืองนายหัวเราะ <u>ดังลั่น</u> ชอบใจ
81.	ลั่น	31	484	เจ้าฟ้าเมืองนายหัวเราะ <u>ดังลั่น</u> ชอบใจ
82.	กังวาน	31	519	สุรเสียงเจ้าหลวง <u>ดังกังวาน</u> ผ่านมาถึงหูเขา
83.	แหบแห้ง	31	536	เจ้าหลวงทรงถามพนักงานคานาถามอย่าง <u>แหบแห้ง</u>
84.	เครื่อ	31	546	เสียงของเขา <u>ลั่นเครื่อ</u> เมื่อทบทวนถึงเหนียง ยามแรกพบ
85.	ระเบ็ง	31	546	เสียงโจษจัน <u>ลั่นระเบ็ง</u>
86.	ลั่น	31	547	ท่ามกลางเสียงเฮฮ <u>าดังลั่น</u>
87.	โอย	31	549	ปากก็ <u>ร้องโอยดังลั่น</u>
88.	ลั่น	31	549	ปากก็ <u>ร้องโอยดังลั่น</u>
89.	เบา ๆ	31	554	เสียงจิ้งจก <u>ดังเบา ๆ</u> จากข้างใน

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
90.	ตั้ง	31	584	เสียงบิดา <u>กรณ</u> <u>ตั้ง</u> <u>สนั่น</u> จนเขาต้องนอนหันหลัง ฟังเสียงจักจั่นเรไรร้องระงมผสมเสียงนกแล้ว ควานนาน ๆ ครั้ง แต่มีว่าเสียงใดจะดังขึ้นก็มี อาจกลบความดังจากหัวใจอันระงมด้วยความ อาลัยรักสุดซึ่ง
91.	สนั่น	31	584	เสียงบิดา <u>กรณ</u> <u>ตั้ง</u> <u>สนั่น</u> จนเขาต้องนอนหันหลัง ฟังเสียงจักจั่นเรไรร้องระงมผสมเสียงนกแล้ว ควานนาน ๆ ครั้ง แต่มีว่าเสียงใดจะดังขึ้นก็มี อาจกลบความดังจากหัวใจอันระงมด้วยความ อาลัยรักสุดซึ่ง
92.	ตั้ง	31	606	เมืองรามได้ยินเสียงหมูป่าร้องดังจนทนไม่ไหว เมื่อเดินเข้าไปดูก็เห็นลูกหมูตัวเล็กถูกลาว เสียบทะลุซี่ข้างทั้งสองข้างเขาจึง <u>ร้อง</u> ออกมา <u>ดัง</u> ลั่น
93.	ลั่น	31	606	เมืองรามได้ยินเสียงหมูป่าร้องดังจนทนไม่ไหว เมื่อเดินเข้าไปดูก็เห็นลูกหมูตัวเล็กถูกลาว เสียบทะลุซี่ข้างทั้งสองข้างเขาจึง <u>ร้อง</u> ออกมา <u>ดัง</u> ลั่น
94.	ตั้ง	31	606	พ่อเขาเอ็ดอิงหัวลูกหมูที่กำลังดิ้นเร่า ๆ ขึ้นมา ดึงหลาวห้าวออกจากตัวหมู <u>ตั้ง</u> ซัวยาว เนื่องจากหลาวห้าวเสียบทะลุลำตัว
95.	ซัวยาว	31	606	พ่อเขาเอ็ดอิงหัวลูกหมูที่กำลังดิ้นเร่า ๆ ขึ้นมา ดึงหลาวห้าวออกจากตัวหมู <u>ตั้ง</u> ซัวยาว เนื่องจากหลาวห้าวเสียบทะลุลำตัว
96.	แผ่วเบา	31	607	หล่อนค่อย ๆ เปิดประตู <u>รั้ว</u> แผ่วเบาเลาะลัดไป ตามทางอันชื้นเย็น ฝนเพิ่งหยุดตกสนิทเมื่อ หัวค่ำ
97.	กังวาน	31	622	เขารู้สึกว่าหมูเล็กที่ถูกหลาวเสียบทะลุซี่ข้าง วิ่งเข้ามาดินพราด ๆ อยู่ในเกวียน ไกลตัวเขา นิดเดียวเสียงเจ้าหมูน้อยร้องละห้อยครวญ คราง แหวกอากาศมาเสียดหู <u>ดัง</u> กังวานไปทั่ว พื้นที่ว่างร้างรก
98.	กังวาน	31	638	เสียงเจ้าม่อนฟ้าก็ <u>ก้อง</u> กังวานขึ้นที่หัวบันได
99.	เอิกเกริก	31	670	เสียงฆ้องกลองก็ <u>ดัง</u> เอิกเกริกมาแต่ไกล

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
100.	สนั่น	31	682	ครั้นถึงยามค่ำภายหลังพระสงฆ์เจริญพระ พุทธรณ์แลสิ้นสุดพระธรรมเทศนา วงสละล้อ ซึ่งปีซุมก็เริ่มบรรเลง พร้อมจุดบอกไฟดาวขึ้น ท้องฟ้า <u>ดังสนั่น</u> ครั้นครั้นทั่วไป
101.	ดัง	32	81	ทันใดเสียงประตูห้อง <u>เปิดดังเอี๊ยด</u>
102.	เอี๊ยด	32	81	ทันใดเสียงประตูห้อง <u>เปิดดังเอี๊ยด</u>
103.	เจี๊ยบ	32	84	พอรถออกเขายังคง <u>นั่งเจี๊ยบ</u> ขริมจนน่าอึดอัด
104.	กึกก้อง	32	178	เสียงปรบมือ <u>ดังขึ้นกึกก้อง</u>
105.	กึกก้อง	32	179	เสียงปรบมือ <u>ดังขึ้นกึกก้อง</u>
106.	เปาะแปะ	32	336	มีเสียงปรบมือ <u>ดังขึ้นเปาะแปะ</u> ดูน่าขัน
107.	กังวาน	32	353	เสียงดนตรีจางวงซิมโฟนี <u>ไพเราะกังวาน</u> ไปทั้ง ห้อง
108.	เบา ๆ	32	389	เธอหมายถึงเพลงฝรั่งเศสที่ <u>ดังเบา ๆ</u> มาจาก ลำโพง
109.	ดัง	32	468	"เปิดประตูหน้าต่างตูมแล้ว <u>เก็บงานดัง</u> โพล้ง พลั่งโพล้งพลั่งอีกรอบ"
110.	โพล้งพลั่งโพล้ง พลั่ง	32	468	"เปิดประตูหน้าต่างตูมแล้ว <u>เก็บงานดัง</u> โพล้ง <u>พลั่งโพล้งพลั่งอีกรอบ</u> "
111.	เบา ๆ	32	468	"แม่บอกแล้ว ไอ้เรื่องล้างจานนี่บอกว่าให้ <u>คั่ว</u> กันเบา ๆ ซ้อนส้อมอย่าโยนลงตะกร้าให้มัน ดังนั้ก"
112.	ดัง	32	468	"แม่บอกแล้ว ไอ้เรื่องล้างจานนี่บอกว่าให้ <u>คั่ว</u> กันเบา ๆ ซ้อนส้อมอย่า <u>โยน</u> ลงตะกร้าให้มัน <u>ดัง</u> นั้ก"
113.	กรีด	32	580	เสียงโทรศัพท์มือถือ <u>ดังกรีด</u> ขึ้นจนสะดุ้ง
114.	เจี๊ยบ	32	649	ยามนี้โถงจะ <u>ดูเจี๊ยบ</u> ร้างวังเวงจนรู้สีกว่ากว้าง ใหญ่เหลือเกิน

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2

3. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ที่เกี่ยวกับทางจมูก

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
4.	ฉุย	27	356	มีลูกจ้างในร้านหลายคนย่างไก่ควั่น <u>หอมฉุย</u>
5.	ขจร	28	388	น้ำอาบเพลอย์เดอลาวิर्फ์ส่งกลิ่นอยู่ <u>หอมขจร</u>
6.	ขจร	28	411	น้ำอบ <u>หอมอยู่ขจร</u>
7.	คลุ้ง	31	91	กลิ่นสาบสาบจากตัวเขา <u>ระเหยคลุ้ง</u> เคล้ากันไป กับกลิ่นปลาแห้งที่ยังเหลือ
8.	ตรลบ	31	110	เธอเปลี่ยนซินแลเสื้อแขนยาวอบอุ่นเป็นผ้าคาดอก ผืนนุ่มเปลือยบ่าไหล่อันขาวสะอาดผัดหน้า นวลผ่องกลิ่นกระแฉอันปรุงแล้ว <u>หอมตรลบ</u> ดุจโปรยละอองอยู่รอบกาย
9.	ฟุ้ง	31	253	ยกจอกขึ้นดื่ม น้ำอันเย็นเฉียบแล <u>หอมฟุ้ง</u> จรุงใจ ด้วยกลิ่นที่อบร่ำด้วยบุปผชาติ
10.	คาว	31	646	หากก็รู้สึกวุ่นวาย <u>เหม็นคาว</u> จนต้องเอ้อมไปหยิบ กระโถน
11.	คลุ้ง	31	651	หล่อนเพียงแต่รู้สึกเฟื่อนในปากหากก็ไม่ คลื่นเหียนเหมือนวันวาน แม้อาหารจากใน ครัวจะ <u>เหม็นคลุ้ง</u>
	ฟุ้ง	32	647	"ผมเลยรีบโทร.ไปบอกพี่เอให้ซื้อดอกไม้ ถ้าพลาดโอกาสนี้กลัวว่าจะไม่มีโอกาสอีก" "พี่ก็ไม่รู้เหมือนกัน รู้แต่ว่าเบนซ์สั่งให้ซื้อ ช่อโต ๆ สวย ๆ แล้วใช้ได้ไหมล่ะ" "อ้อลังการ มากเพ <u>่หอมฟุ้ง</u> เลย"

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2

4. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางลิ้น

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
1.	ปะแล่ม ๆ	31	193	แล่นาเมล็ดมาเคี้ยวกับน้ำตาลพอหวาน <u>ปะแล่ม</u> ๆ เมื่อสุกจนขึ้นดี

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงที่ 2

5. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางกาย

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
1.	เย็น	25	133	เส้นทางจากบ้านโหลงพุ่งไปสู่ อ.ฮอด เป็นทาง ลงจากยอดดอยสูงทั้งสองฟากฝั่งถนนมีป่าไม้ร่ม รื่นอากาศยามเช้าหนาว <u>เย็น</u>
2.	นุ่ม	25	271	หากสิ่งที่กายสัมผัสมีลักษณะสาก หยาดระคาย กายก็มีร่องรอยแห่งการขูดขีด และก่อให้เกิด ความรู้สึกเจ็บ แต่ในขณะเดียวกันหากวัตถุที่ กายสัมผัสมีลักษณะที่ <u>อ่อนนุ่ม</u> กายก็ไร้รอยขีด ขีดและก่อให้เกิดความรู้สึกสบายที่ได้สัมผัส
3.	เย็น	31	52	ท่ามกลางแสงแรกของอรุณอันหนาว <u>เย็น</u>
4.	ผะผ่าว	31	55	แดดส่องตรงลงมาสัมผัสผิวหน้า <u>ร้อนผะผ่าว</u>
5.	เย็น	31	70	ท่ามกลางรุ่งเช้าอันหนาว <u>เย็น</u>
6.	เย็น	31	77	หากกระนั้นก็ราวกับน้ำค้างอัน <u>ชื่นเย็น</u>
7.	ผ่าว	31	122	เขาก็ยังตั้งใจลิงโลด <u>ร้อนผ่าว</u> แลหนาว <u>เย็น</u> สลับกัน
8.	เย็น	31	122	เขาก็ยังตั้งใจลิงโลด <u>ร้อนผ่าว</u> แลหนาว <u>เย็น</u> สลับกัน
9.	เย็น	31	138	อากาศยามค่ำเริ่มหนาว <u>เย็น</u> จนเมืองรามต้อง กระชับผ้าห่มที่มีอยู่ผืนเดียวแน่นเข้า
10.	ฉ่ำ	31	161	ด้วยอากาศ <u>เย็นฉ่ำ</u> อบอุ่น
11.	ฉ่ำ	31	213	อากาศหนาวจัดแต่ <u>เย็นฉ่ำ</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
12.	ขึ้น	31	327	ค่อย ๆ รดลงมาที่ปลายแขนพอ <u>เปียกขึ้น</u> แต่ก็ไปถึงกับเปียกโชก
13.	ผาก	31	361	ครั้นถึงหลุมแอ่งอัน <u>แห้งผาก</u>
14.	ผาก	31	361	แต่ริมฝีปากอัน <u>แห้งผาก</u> ขยับไหว
15.	ฉ่ำ	31	366	ผ้าขึ้นเปียกโชกแต่ <u>เย็นฉ่ำ</u>
16.	เย็น	31	387	ปล่อยปลายสยายยาวคลุมแผ่นหลังอันเปลือยเปล่า <u>ขึ้นเย็น</u> ด้วยหยาดเหงื่อที่เริ่มแห้ง
17.	ผ่าว	31	454	จนเนื้อตัว <u>ร้อนผ่าว</u> สั่นเทาทั่วกาย
18.	เยือก	31	480	บัวบุรีได้แต่หนาว <u>เยือก</u> ในอก
19.	ฉ่ำ	31	509	อากาศรอบกาย <u>เย็นฉ่ำ</u> สดชื่น
20.	เย็น	31	607	หล่อนค่อย ๆ เปิดประตูรั้วแผ่วเบาเลาะลัดไปตามทางอัน <u>ขึ้นเย็น</u> ฝนเพิ่งหยุดตกสนิทเมื่อหัวค่ำ
21.	ผ่าว	31	627	กระแสน้ำไหลแรงท่ามกลางแสงพระอาทิตย์ทอสว่าง หากก็ไม่ส่อง <u>จ้าร้อนผ่าว</u>
22.	เย็น	31	649	เสมือนเปลือกตาบวมเป่งด้วยความปวดสาหัส เมืองรามครางออกมาเบา ๆ ครั้นแล้วจึง <u>ดังขึ้น</u> เนื้อตัว <u>ขึ้นเย็น</u> ด้วยเม็ดเหงื่อ ทุกชุมชนสั่นระริก จนในที่สุดก็ตะโกนออกมา
23.	เย็น	31	683	เสียงปี่ผสมเสียงแฉ่นน้อยโอโยโอโยโหยหวาน แทรกฝ่าอากาศอันหนาว <u>เย็น</u> แต่แสนรันทด สลดโศกของเวียงแก้ว
24.	ผาก	32	19	แต่ละคนมีใบหน้าหมองหม่น ดวงตา <u>แห้งผาก</u>
25.	เย็น	32	39	กลิ่นดอกโมกโชยมา <u>หอมเย็น</u>
26.	เย็น	32	178	คราวนี้รู้สึกเลยว่าอากาศหนาว <u>เย็น</u> ลงจับปล้น
27.	ผ่าว	32	237	ใบหน้า <u>ร้อนผ่าว</u> และพูดไม่ออก
28.	ผ่าว	32	578	ปานหทัยหน้าแดงจน <u>ร้อนผ่าว</u>

คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะในสมัยรัตนโกสินทร์ช่วงที่ 2

6. คำกริยาวิเศษณ์บอกลักษณะ ฯ ชนิดที่เกี่ยวกับทางใจ

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
1.	จับใจ	23	33	มีความยินดียิ่งนักที่พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการฝ่ายในได้แสดงความสัตย์สุจริตและอำนวยการให้แก่เราและสมเด็จพระบรมราชินี ด้วยวาจาอันไพเราะ <u>จับใจ</u> อย่างยิ่ง
2.	อย่างยิ่ง	23	33	มีความยินดียิ่งนักที่พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการฝ่ายในได้แสดงความสัตย์สุจริตและอำนวยการให้แก่เราและสมเด็จพระบรมราชินี ด้วยวาจาอันไพเราะ <u>จับใจ</u> <u>อย่างยิ่ง</u>
3.	มาก	24	194	ดอกไม้สดขาวบริสุทธิ์และ <u>หอมมาก</u>
4.	ดี	24	224	เรียกโคกกระสุนก็ <u>เพราะดี</u>
5.	มาก	24	323	ผ้าไหมนี้ได้มาจากไหน <u>สวยมาก</u>
6.	ดี	24	377	เจดียย์ก็ <u>ดูสวยดี</u>
7.	มาก	24	564	ทอฟฟี่ที่ <u>อร่อยมาก</u>
8.	แสน	24	565	ท้องทะเลอันเขียวครามอัน <u>แสนลึก</u>
9.	ดี	24	586	เจดียย์นั้นก็ <u>ดูสวยดี</u>
10.	ดี	24	586	เจดียย์นั้นก็ <u>ดูสวยดี</u>
11.	ยิ่ง	25	56	โดยเฉพาะเมื่อขึ้นสู่ที่สูงบนเส้นทางสู่ดอยสุเทพ ทางก้าวอย่างเป็นไปอย่างยากลำบาก <u>ยิ่ง</u> สูงยิ่งยาก
12.	ดี	25	73	แม้จะปลูกข้าวในไร่หรือถ้างอกรักษาหารสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ <u>ให้งอกงามดี</u>
13.	มาก ๆ	25	89	ยิ่งเวลาผ่านไปอาการเจ็บที่เท้าก็เพิ่มขึ้นแต่ไม่รู้สึกรบกวนกังวลอะไร เพราะรู้ว่าเป็นอาการของเท้าที่ <u>เดินมาก ๆ</u>
14.	มาก	25	100	บนยอดดอยอินทนนท์ในเดือนพฤศจิกายน แม้จะเป็นต้นฤดูหนาวก็ตามแต่อากาศ <u>หนาวมาก</u>
15.	มาก	25	114	เสียงพระธรรมเทศนาเรื่อง “บุญกริยาวัตถุ” ที่ดังมาจากเครื่องรับวิทยุของชายชราที่นั่งอยู่ริมถนนไม่ไกลจากจุดที่ผมยืนอยู่ <u>มากนัก</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
16.	นัก	25	114	เสียงพระธรรมเทศนาเรื่อง “บุญกริยาวัตร” ที่ ดังมาจากเครื่องรับวิทยุของชายชวาที่นั่งอยู่ริม ถนนไม่ไกลจากจุดที่ผมยืนอยู่มากนัก
17.	มาก	25	182	ได้ขอบคุณคุณมานัส และขอให้เขากลับบ้าน เพราะ <u>ดี</u> มากแล้ว
18.	น้อย	25	185	ถนนจากห้วยซิ่นกมายังแม่พริกเป็น ถนนลาดยาง แต่มีขยวดยาน <u>สัญจร</u> ไปมาน้อย มาก
19.	มาก	25	185	ถนนจากห้วยซิ่นกมายังแม่พริกเป็น ถนนลาดยาง แต่มีขยวดยาน <u>สัญจร</u> ไปมาน้อย มาก
20.	มาก	25	198	ณ ริมฝั่งแม่น้ำปิงที่มีตรหนุ่มนำผมไป เป็นจุดที่ <u>สวยงาม</u> มาก
21.	มาก	25	206	แจกัน <u>นี้</u> สวยงาม <u>มาก</u> แต่ก็เป็นภาระที่หนัก มาก หากผมต้องแบกถือแจกัน <u>นี้</u> ไป
22.	มาก	25	263	เดินเข้าไปถามแม่ค้าที่ขายของอยู่ใกล้ ๆ กับ ป้ายวัดนั้นว่า วัดที่มีชื่อที่ป้ายนั้นอยู่ <u>ไกล</u> มาก หรือเปล่า แม่ค้าตอบว่าไม่ไกล พร้อมทั้งชี้ให้ดู วัดที่ตั้งอยู่บนยอดเขาที่ใกล้ ๆ กันนั้น
23.	มาก	25	268	ท่านลุกขึ้นไปหยิบน้ำดื่ม 4 ขวด มายื่นให้พร้อม กับกล่าวว่า “ขาดเหลืออะไรก็มาบอกได้ ไปพัก เถะร่างกาย <u>ทรุดโทรม</u> มากแล้ว”
24.	มาก	25	281	รู้สึกอึ้งในอาหารที่ได้เสพอาหาร เป็นอาหารที่ <u>อร่อย</u> มาก
25.	แสน	25	317	การได้สัมผัสกับกลิ่นเหม็นสาบ ๆ คาว ๆ ของ หมาขี้เรื้อน เป็นการสัมผัสรู้ด้วยจิตใจที่ผ่องใส เบิกบาน เป็นการสัมผัสรู้ที่ก่อให้เกิดความ งดงาม เป็นการสัมผัสรู้โลกที่ <u>แสนสวยงาม</u>
26.	นัก	25	346	เขารับตักอาหารใส่ถาดหลาย ๆ ใบ ที่วางเรียง รายไม่ <u>ไกล</u> กันนัก สุนัขฝูงนั้นต่างวิ่งกระจายกัน ไปตามถาดอาหารที่ตั้งไว้

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
27.	เหลือเกิน	25	369	ผมวิ่งไปยังชายหาดเหมือนเด็กตัวเล็ก ๆ ทะเล ยามรุ่งอรุณเบื้องหน้าผม ช่างเป็นภาพที่ <u>สวยงามเหลือเกิน</u> เมื่อเดินถึงชายหาดที่มีคลื่น สาดซัดมาเบา ๆ ผมนั่งลงแล้วใช้มือสัมผัสน้ำ
28.	แสน	25	371	เมื่อเวลาผ่านไป พระอาทิตย์ที่ปรากฏเหมือน ดวงไฟกลมโตก็โผล่พ้นขึ้นมาจากขอบน้ำ กลับ เปลี่ยนเป็นดวงตะวันที่สาดแสงเจิดจ้าเหนือ ขอบฟ้า แสงจัดจ้าจากพระอาทิตย์ด้านทิศ ตะวันออก ทำให้ดวงตาที่ผมเฝ้าเพ่งมองอยู่เริ่ม พร่าพรายจนไม่สามารถจะจ้องมองต่อไปได้ จึง ลดสายตามองลงมายังผิวน้ำ ซึ่งปรากฏแสงตก กระทบ ส่องแสงสะท้อนเห็นเป็นประกาย ระยิบระยับ ช่างเป็นภาพท้องทะเลที่ <u>แสน</u> <u>สวยงาม</u> เกินกว่าที่จะพรรณนาออกมาเป็นคำพูด ได้
29.	มาก	25	445	ผมเคยเห็นภาพพระภิกษุรับอาหารบิณฑบาต และศรัทธาประชาชนถวายอาหารบิณฑบาต มาแล้วตั้งแต่ตัวเองเป็นเด็กจนถึงปัจจุบันที่ ตัวเองแก่ชราแล้ว แต่ภาพของพระภิกษุรับ อาหารที่ประชาชนน้อมถวายวันนี้เป็นภาพที่ <u>สวยงามมาก</u> เป็นภาพที่ทำให้ผมรู้สึกเสียดาย หากภาพนี้จะเลือนหายไปเสียจากสังคมไทย แต่ใครเล่าจะช่วยกันรักษาภาพอันสวยงามนี้ไว้ ให้ยืนนานต่อไป
30.	มาก	25	453	เมื่อทานอาหารเสร็จ ผมก็ลาเจ้าของร้านแล้ว ออกเดินต่อ ถนนเส้นเลียบชายทะเลมี บรรยากาศที่ <u>สวยงามมาก</u> ผมเดินมาไม่นานก็ ผ่านร้านอาหารที่ตั้งอยู่ริมชายหาด
31.	มากนัก	25	467	ผู้ชายเจ้าของบ้านบอกว่าไม่มีวัด แต่มีถ้ำอยู่ไม่ <u>ไกลมากนัก</u> และที่ถ้ำนี้เคยมีพระพุทธรูปมาพักอยู่ ในบางครั้ง
32.	มาก	25	475	และถ้าหากผมเดินไปตามถนนเส้นนี้ก็จะอ้อมไป ชายทะเลที่หาดสำเร็จแล้วจึงไปสู่ อ.ไชยา ซึ่งจะ เป็นระยะทาง <u>ไกลมาก</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
33.	เหลือเกิน	25	500	ชีวิตนี้เป็นเสมือนละคร ที่ทุกฉากทุกตอน ไม่ว่าจะตอนที่สุข ตอนที่ทุกข์ ตอนที่ผิดหวัง ตอนที่สมหวัง ตอนที่ดี ตอนที่ชั่ว ช่างมีความหมายที่ <u>งดงามเสียเหลือเกิน</u> นักแสดงทุก ๆ ฉาก ทุก ๆ ตอน ช่างแสดงได้สวยงามสมจริงสมจัง จนทำให้ละครเรื่องนี้เป็นละครที่ดี
34.	มาก	25	501	อาหาร <u>อร่อยมาก</u> อร่อยเหมือนอาหารมื้ออื่น ๆ ที่เพื่อนมนุษย์ผู้มีเมตตาตามอบให้ผม
35.	ยิ่ง	26	52	“พระโคเป็นนครใหญ่ เข้มแข็ง แลงดงามยิ่ง มีกำแพงศิลาและคูน้ำกว้างรอบเมือง ... ในคูมีน้ำเต็มเปี่ยม และมีจระเข้อยู่ในคูมากต่อมาก มีประตูเมือง 20 ประตู ทำด้วยหิน กำแพงแต่ละด้านมี 5 ประตู มีหอคอยสลอนสำหรับทหารอยู่ เเวรยามทำด้วยไม้ปิดทองงามมาก ถนนหนทางสวยงามที่สุดเท่าที่ข้าฯ เคยพบเห็นมา
36.	มาก	26	53	“พระโคเป็นนครใหญ่ เข้มแข็ง แลงดงามยิ่ง มีกำแพงศิลาและคูน้ำกว้างรอบเมือง ... ในคูมีน้ำเต็มเปี่ยม และมีจระเข้อยู่ในคูมากต่อมาก มีประตูเมือง 20 ประตู ทำด้วยหิน กำแพงแต่ละด้านมี 5 ประตู มีหอคอยสลอนสำหรับทหารอยู่ เเวรยามทำด้วยไม้ปิดทอง <u>งามมาก</u> ถนนหนทางสวยงามที่สุดเท่าที่ข้าฯ เคยพบเห็นมา
37.	มาก	26	59	ไก่เหลืองหางขาวเป็นไก่งาม เป็นพญาไก่ <u>สีสวยมาก</u> ลำตัวจะมีสีออกเหลืองทอง มีสร้อยที่หลัง ปีก คอ หาง และหน้าแข้ง เป็นเส้นสีขาว เดือยขาว สว่างงาม ตาต้องเป็นสีปลาหมอตาย กะโหลกหน้านกยูง เรียกรวม ๆ ได้ว่า ‘ปากได้ ขา ตาได้ขน’”

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
38.	งาม	26	59	ไก่เหลืองหางขาวเป็นไก่งาม เป็นพญาไก่ สีสวยมาก ลำตัวจะมีสีออกเหลืองทอง มีสร้อยที่หลัง ปีก คอ หาง และหน้าแข้ง เป็นเส้นสีขาว เดี่ยวขาว <u>สง่างาม</u> ตาต้องเป็นสีปลาหมอตาย กะโหลกหน้านกยูง เรียกรวม ๆ ได้ว่า ‘ปากได้ ขา ตาได้ขน’”
39.	เล็กน้อย	26	134	ช้างทรงที่ตัวเล็กกว่าก็ได้เปรียบ <u>วิ่งเลย</u> ช้างตัวใหญ่ไป <u>เล็กน้อย</u> และใช้วงฟาดอย่างแรง ช้างตัวใหญ่ร้องแปร้นแปร้น ทำให้พระมหาอุปราชาทรงตกพระทัย
40.	นัก	26	139	ดังนั้นศึกยุทธหัตถีน่าจะเกิดขึ้นไม่ไกลจากเมืองหลวง <u>นัก</u> และเจดีย์ที่โปรดให้สร้างขึ้นก็ควรจะอยู่ใกล้ๆอยุธยา
41.	ค่อนข้าง	26	156	ไม่ว่าเหตุที่ทำให้ด่านเหล่านี้มี <u>ค่อนข้าง</u> ถี่ก็เพราะถนนหมายเลข 2 นี้ คือเส้นทางหลักสู่เมืองหลวงใหม่ของพม่าคือ “เนปีดอร์” ที่คนไทยเรียกกันติดปากว่า “เปียงมะนา” หรือ “ปิ่นมะนา” (Pyinmana) อยู่ห่างจากตองอูไปทางเหนืออีก 300 กิโลเมตรนั่นเอง
42.	มาก	27	6	หมู่บ้านโคกเมืองเป็นที่ที่มีการทอเสื้อสวยงาม <u>มาก</u>
43.	หวานซึ่ง	27	12	ยายบอกว่าไม้ที่ใช้แกะตัวจะเข้ นั้นเป็นไม้ขนุนซึ่งมีคุณสมบัติดีกว่าไม้ชนิดอื่น ๆ เพราะทำให้เสียงดนตรีที่ออกมาเวลานั้นไพเราะ <u>หวาน</u> ซึ่งกว่าจะเข้หรือเครื่องดนตรีที่ทำจากไม้ชนิดอื่น
44.	น้อย	27	54	แต่พื้นที่ป่าไร่คนจับจองรวมทั้งแหล่งอาหารในธรรมชาติ <u>ลดน้อย</u> ลงมาก
45.	มาก	27	54	แต่พื้นที่ป่าไร่คนจับจองรวมทั้งแหล่งอาหารในธรรมชาติ <u>ลดน้อย</u> ลงมาก
46.	ง่าย	27	244	เส้นก๋วยเตี๋ยวปัจจุบันสีขาวเพราะน้ำยาฟอกขาวเส้นไม่บูดอยู่ได้หลายวันเพราะยากันบูด เส้นเหนียวยาวไม่ <u>ขาดง่าย</u> เพราะสารเคมี

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
47.	แปลก ๆ	27	266	เราเชื่อว่าสำเนียงพูดใกล้เคียงกับคนได้มากกว่า แต่ นักวิชาการเขาบอกกันว่าไม่น่าจะมีปน บางคน เขาก็บอกว่าคงจะมีเชื่อมนอญ เพราะสำเนียงพูด <u>เหนือแปลก ๆ</u>
48.	มาก	27	280	อาคารเรียนไม้สองชั้นที่สร้างขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2478 ชาวบ้านส่วนหนึ่งเห็นว่าคงทบทึงเพราะ หลังเลิกการใช้งานไปเกือบ 30 ปี ทำให้สภาพ <u>ชำรุดทรุดโทรมลงมาก</u>
49.	มาก	27	337	ในกลุ่มญาติพี่น้องไม่กี่คน เขาอยู่กันเงียบมาก
50.	ออก	27	344	อาหารภูวนมีเอกลักษณ์โดดเด่นอยู่ที่ใช้การใส่ผัก สดเป็นองค์ประกอบหลักใช้แป้งและเนื้อสัตว์ จำนวนเล็กน้อย และมักมีน้ำจิ้ม <u>ออกหวาน</u> เต็ม รสชาติอาหารให้ลงตัว
51.	หนัก	27	347	คนเวียดนามเขากินแป้งและไขมันกันน้อย <u>ทำงานหนัก</u> รูปร่างดีกันหมดทุกคน
52.	นัก	28	19	<u>น้ำหนักตัวไม่เบาไม่หนักนัก</u>
53.	น้อย ๆ	28	36	ประดิษฐ์คอยจ้องดูข้าพเจ้าพร้อมด้วยดวงหน้า <u>อันยิ้มน้อย ๆ</u>
54.	น้อย ๆ	28	36	ประดิษฐ์ <u>ยิ้ม</u> น้อย ๆ
55.	นิด ๆ	28	39	ประดิษฐ์มือหนึ่งถือหนังสือมือหนึ่งถือหมวกเดิน มาทางข้าพเจ้ายังคง <u>ยิ้ม</u> นิด ๆ อยู่อย่างเคย
56.	เล็กน้อย	28	42	อ้วนใหญ่ศีรษะ <u>ล้านเล็กน้อย</u>
57.	น้อย ๆ	28	47	ประดิษฐ์ ... ตอบพลางก็ <u>ยิ้ม</u> น้อย ๆ
58.	น้อย ๆ	28	57	หล่อนเดินเข้ามาหาเราด้วยกิริยาอันสงบเสถียร <u>อาย</u> น้อย ๆ
59.	หวิว	28	91	<u>ตัวเบาหวิว</u>
60.	น้อย ๆ	28	93	ท่านตั้งใจฟังจนจบแล้ว <u>ยิ้ม</u> น้อย ๆ
61.	นัก	28	115	เรื่องนี้ <u>ไม่สู้</u> นัก เพราะแต่เดิมไม่ได้ทำสำหรับ โดยสาร
62.	ดี	28	115	ถนนหาทางในสิงคโปร์ <u>ดูสะอาดเรียบร้อยดี</u>
63.	จัด	28	121	ตาแดงจัดเพราะอยู่ใน <u>น้ำเกลือ</u> ตลอดวัน

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
64.	ยิ่ง	28	122	อากาศก็ <u>ยิ่งร้อน</u> จัดเข้าทุกที
65.	จัด	28	122	อากาศก็ <u>ยิ่งร้อนจัด</u> เข้าทุกที
66.	มาก	28	126	ทั้งสองปากคลอง <u>งามมาก</u>
67.	ยิ่งนัก	28	127	ท้องทะเลก็ยิ่งทำให้ภาพต่าง ๆ อันอยู่รอบเรา <u>งดงามยิ่งนัก</u>
68.	เล็กน้อย	28	142	เช้าวันนั้นเคราะห์ดีที่อากาศสดชื่น แม้จะ <u>หนาวเล็กน้อย</u> ก็มีแดดพอสบาย
69.	เลิศ	28	147	ลอนดอนได้ก่อสร้างแก้ไขให้ <u>งามเลิศ</u>
70.	ล้นหลาม	28	150	ข้อความยืดยาว <u>ล้นหลาม</u> ตั้งหลายหน้ากระดาษ
71.	เล็กน้อย	28	157	ศีรษะ <u>ล้านเล็กน้อย</u>
72.	มาก	28	180	“เพื่อนเลติมอยรา <u>สวยมาก</u> หรือครับแม่?” ข้าพเจ้าถาม
73.	น้อย ๆ	28	192	หล่อน <u>ชะม้อย</u> ตาน้อย ๆ เป็นเชิงสัพยอก
74.	น้อย ๆ	28	218	มาเรียจึงดูข้าพเจ้าด้วยแวเนตรอันเศร้า แล้ว ก็ <u>ยิ้ม</u> น้อย ๆ
75.	จัด	28	225	คืนนั้น <u>หนาวจัด</u> เพราะเข้าฤดูหนาวแล้ว
76.	เล็ก ๆ น้อย ๆ	28	269	ถนนแคบเล็ก ๆ น้อย ๆ ในบริเวณประตูใหญ่
77.	น้อย ๆ	28	281	เขาพูดแล้ว <u>ยิ้ม</u> น้อย ๆ
78.	งาม	28	291	นัยน์ตายังโต <u>ดำชะม้อย</u> งาม
79.	น้อย ๆ	28	329	พอถึงโตะหล่อนก็หยุดจ้องดูข้าพเจ้าคล้ายคน รู้จักกันมานานพลาง <u>ยิ้ม</u> น้อย ๆ
80.	ค่อนข้าง	28	367	โอเด็ตต์ ... ผมดำ ตา <u>ดำ</u> <u>ค่อนข้าง</u> สูง หน้ารูปไข่
81.	มาก	28	367	เด็กคนนี้ <u>สวยมาก</u>
82.	เลิศ	28	374	แต่แม่สตรีทั้งสองนี้เสีย <u>งามเลิศ</u> ราวกับเทพธิดา
83.	น้อย ๆ	28	379	หล่อน <u>ยิ้ม</u> น้อย ๆ
84.	น้อย ๆ	28	387	เลติมอยราดั้นน้จ้องดูข้าพเจ้าแล้ว <u>ยิ้ม</u> น้อย ๆ
85.	มาก	28	396	มีเสียงทักมาว่า “ยังไ้” บอบบี่ <u>หงอยมาก</u>
86.	งาม	28	404	สนามหญ้าอันเขียวตัดไ้ <u>เรียบ</u> งามเสมอ
87.	จ้ง	28	443	ดูมัน <u>เคอะ</u> จ้ง
88.	มาก	28	446	เมื่อสาวเธอเป็นคน <u>สวยมาก</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
89.	เยี่ยม	28	451	ตึกงามอันสูง <u>เยี่ยม</u> เทียมฟ้า
90.	มาก	28	457	เจ้าคุณวิชิตา เป็นผู้มียายุในราวห้าสิบเศษ <u>ผอม</u> <u>สูงมาก</u>
91.	มาก	28	459	มหาวิทยาลัยเท่ๆ กับฮาร์วาร์ดอยู่ <u>ใกล้กันมาก</u>
92.	เลิศ	28	489	มาเรี่ยยังคงงาม <u>เลิศ</u>
93.	น้อย ๆ	28	494	ท่าน <u>ยิ้ม</u> น้อย ๆ
94.	มาก	28	500	เธอ <u>หงอย</u> มาก
95.	มาก	28	505	นครหลวงของญี่ปุ่นอยู่ <u>ใกล้</u> ทะเลมาก
96.	นัก	29	20	ห้องนั่งดื่มที่นั่นไม่กว้างใหญ่ <u>นัก</u>
97.	จัด	29	24	ประเทศในภูมิภาคร้อนก็ <u>ไม่ร้อนจัด</u>
98.	จัดนัก	29	35	เพราะว่าวันนั้นอากาศ <u>ไม่เย็นจัดนัก</u>
99.	ออก	29	45	อากาศ <u>ออก</u> จะ <u>เยือกเย็น</u> เอการ
100.	จัด	29	73	เมื่อเผชิญอากาศ <u>เยือกเย็นจัด</u> ก็ต้องการเครื่อง ห่อหุ้มร่างกาย
101.	น้อย ๆ	29	77	เขา <u>ยิ้ม</u> น้อย ๆ และตอบ
102.	ค่อนข้าง	30	146	ส่วนลูกมะพร้าวของต้นเดี่ยวที่ห้อยย้อย <u>ค่อนข้าง</u> <u>ต่ำ</u> ก็ไม่ต้องสอยลงมา
103.	ค่อนข้าง	31	22	ม้าเรียงแถวเหยาะอย่างอย่างช้า ๆ จนกระทั่งหลุด พันส้นเขาแคบที่อ้อมโค้ง <u>ค่อนข้างชัน</u>
104.	น้อยๆ	31	23	ท้องฟ้าสีครามใสทอดด้วยสายแดดทาบลงสู่ชาย เขาเมื่ออย่างเข้าหน้าหนาวโดยเฉพาะอย่างยิ่ง <u>หนาวน้อยๆ</u> เช่นยามนี้นับเป็นเวลานานาที่ที่ขึ้น บาน ด้วยว่าอากาศแห้งเย็น
105.	งาม	31	27	ครั้นแล้วจึงใช้คออัน <u>งาม</u> ถอนต้นหญ้าหวัง คาบไปรองรวงรังให้อบอุ่น
106.	จัด	31	47	ชุนน้ำเซ็ดหน้าเซ็ดตัวยามอากาศ <u>ร้อนจัด</u>
107.	น้อย ๆ	31	57	<u>ยิ้ม</u> แวบขึ้น <u>น้อย ๆ</u> บนริมฝีปาก
108.	มาก	31	68	เสียงของเขา <u>ดังมาก</u> ผิดปกติสีหน้าซีดเผือดอย่าง ผิดหวัง
109.	ผิดปกติ	31	68	เสียงของเขา <u>ดังมากผิดปกติ</u> สีหน้าซีดเผือดอย่าง ผิดหวัง
110.	อย่างผิดหวัง	31	68	เสียงของเขา <u>ดังมากผิดปกติ</u> สีหน้า <u>ซีดเผือดอย่าง</u> <u>ผิดหวัง</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
111.	ค่อนข้าง	31	72	ก็ลากเกวียน <u>ค่อนข้างเร็ว</u> ไปตามถนนในหมู่บ้าน
112.	มากมาย	31	121	มิได้เดินตากแดดตั้งเป็นมหาดเล็ก ... แม้ไม่ ถึงกับ <u>ร้อนมากมาย</u>
113.	เล็กน้อย	31	148	ม่อนหัวเราะกากใหญ่ตบ่าเมืองรามดังป่าบจน <u>เขาเขเล็กน้อย</u>
114.	นัก	31	170	เนื้อเหลืองดั่งคำ...สะลือ ซึ่งงาม ๆ ก็งาม <u>นัก</u>
115.	มาก	31	188	โรงม้ายกอยู่เอื้องโรงช่างไม้ของเจ้าบุรีรัตน <u>ไม่ไกล</u> <u>มาก</u>
116.	ดี	31	193	แลน้ำเมืกตมาเคี้ยวกับน้ำตาลพหวานปะแล่ม ๆ เมื่อสุกจน <u>ขึ้นดี</u>
117.	จัด	31	197	เนื่องด้วยยามนี้อากาศ <u>หนาวจัด</u>
118.	จัด	31	200	แดดยามเช้าส่องอ่อน ๆ ทอลงมาทอนความ หนาวแม้กระนั้นก็ยัง <u>เย็นจัด</u>
119.	น้อย ๆ	31	209	เจ้าหญิงเข็มคำสร้อย <u>ยิ้มน้อย</u> ๆ เมื่อเหลือบแล ลงมาจากหลังคาสูงใหญ่
120.	จัด	31	213	อากาศ <u>หนาวจัด</u> แต่เย็นฉ่ำ
121.	เหน็บ	31	213	หม่อมเหวี่ยงผ้าหม่ออย่างกลั่นใจ <u>หนาวเหน็บ</u> ถึง หัวอก
122.	จัด	31	233	ผิวหน้าเมืองรามก็เริ่มระเรื่อจน <u>แดงจัด</u>
123.	ยิ่งนัก	31	239	สาวรุ่นคนสนิทมองไล่จากปลายเท้าขึ้นไปถึงมุ่น มวยอันงดงามเจ้าหญิงกำลังอย่างสรวีกำดัด <u>ขาว</u> <u>โปร่งบางสะอาดเป็นยิ่งนัก</u>
124.	สุด	31	242	เขากลับพินิจนึ่งที่เรือนกายของสาวน้อยบัวบุรี วันนี้ หล่อนแต่งผมงาม <u>สุด</u> เสียบดอกพุดซ้อน ขาวพร่างสวยสว่างกว่าแสงแดด
125.	น้อย ๆ	31	244	แล้วมองเลยไปสบตาแม่เจ้าอรุณวดีผู้ <u>ยิ้มน้อย</u> ๆ อยู่ในหน้า
126.	มาก	31	244	ชอบไส้อั่วมาก แอ็บปลาก็ <u>อร่อยมาก</u>
127.	มาก	31	253	" <u>อร่อยมาก</u> ขอรับ" เขาเอ่ยชมด้วยใจจริง "อาหารล่านา <u>อร่อยมาก</u> "
128.	มาก	31	253	" <u>อร่อยมาก</u> ขอรับ" เขาเอ่ยชมด้วยใจจริง "อาหารล่านา <u>อร่อยมาก</u> "
129.	จริงใจ	31	253	ยกจอกขึ้นดื่ม น้ำอันเย็นเฉียบแล <u>หอมพึงจริงใจ</u> ด้วยกลิ่นที่อบร่ำด้วยบุปผชาติ

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
130.	นัก	31	260	"อีรี วันนี้เก๋ล้มวายนัก"
131.	สะท้อน	31	262	หล่อนอดอดอ้ออิงพลางแหงนมองเดือนอัน เลื่อนไปริมฟ้า แต่ยังเจิดจ้าแจ่มดวงพวงด้วยดา ราบริวาร หากก็มี <u>หนาวสะท้อน</u> สักเท่าใด ด้วย คบไฟที่ทาสชู แผ่นผัวโดยรอบ
132.	นัก	31	303	ตอบแทนที่ทำเครื่องไม้ได้งามนัก
133.	ค่อนข้าง	31	309	เหลือแต่แผ่นอกลำสัน <u>ค่อนข้าง</u> ขาว
134.	ค่อย ๆ	31	327	<u>ค่อย ๆ</u> รุดลงมาที่ปลายแขนพอเปียกชื้น แต่กับ ถึงกับเปียกโชก
135.	ดี	31	338	มันเป็นเรียวแรงของข้าทำงาน <u>ช่างละเอียดดี</u>
136.	ช่าง	31	338	มันเป็นเรียวแรงของข้าทำงาน <u>ช่างละเอียดดี</u>
137.	ค่อนข้าง	31	359	แม้ <u>ค่อนข้าง</u> แห้งเป็นกระหย่อมด้วยหน้าร้อนที่ แผ่คลุม หากก็อีกมิช้านักเมื่อหน้าฝนย่างเข้ามา หย่อมหญ้าจักเขียวสด
138.	จัด	31	391	" <u>ตัวร้อนจัด</u> " เจ้าหนุ่มพึมพำเมื่อแตะตามแขน อันเปลือยเปล่า ผ้าคาคอกที่คาดไว้อย่างแน่น เริ่มหลุดล้วยด้วยแรงที่อุ้มลงเมื่อครู่
139.	นัก	31	392	เจ้าไปอาบน้ำก็ได้ น้ำเย็น <u>นัก</u>
140.	ค่อนข้าง	31	399	เขียนบอกกล่าวตื้อ ๆ กอหลั่นจึงเข้าไปหยิบเสื้อ ผืนใ้ <u>ค่อนข้างใหม่</u> แต่เล็กแคบมาให้ผืนหนึ่ง
141.	นิด ๆ	31	402	เขาเอ่ยพลางเหลือบมองเมื่อเห็นหล่อนยังคงนั่ง นิ่งตัวตรงจนเกือบแข็งจึงได้แต่ <u>ยิ้มนิด ๆ</u>
142.	น้อย ๆ	31	427	ตัวเนื้อเริ่ม <u>สั่นเทาขึ้นน้อย ๆ</u>
143.	มาก	31	459	แต่นางก็ <u>ตัวเบา</u> มาก
144.	เยียบ	31	460	เขาบรรยายให้หล่อนฟังด้วยน้ำเสียงภาคภูมิ "หน้าหนาวก็ <u>หนาวเยียบยิ่งนัก</u> "
145.	ยิ่งนัก	31	460	เขาบรรยายให้หล่อนฟังด้วยน้ำเสียงภาคภูมิ "หน้าหนาวก็ <u>หนาวเยียบยิ่งนัก</u> "
146.	จัด	31	474	เจียงตุงโน่น กลางวัน <u>ร้อนจัด</u> มาก
147.	มาก	31	474	เจียงตุงโน่น กลางวัน <u>ร้อนจัด</u> มาก
148.	เยียม	31	475	ตั้งอยู่บนภูเขากว้างไกลปืนเขากี่ <u>สูงเยียม</u> เทียมเมฆ
149.	นิด ๆ	31	481	เจ้าแม่ของเขาได้แต่ <u>พยักหน้า</u> นิด ๆ
150.	ชอบใจ	31	484	เจ้าฟ้าเมืองนายหัวเราะ <u>ดังลั่น</u> ชอบใจ

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
151.	จัด ๆ	32	486	ซูปปลาซ่อนยังอยู่แต่ใจไม่ยอมให้แม่กินเลย ... จึงแบ่งมาอุ่นให้ <u>ร้อนจัด</u> ๆ
152.	มาก	31	488	มันบดกับปลา <u>ร่อยมาก</u>
153.	ค่อนข้าง	31	498	สีพระพักตร์ของเจ้าหลวง <u>ค่อนข้างเผือด</u>
154.	ค่อนข้าง	31	504	กลางลำเรือต่ำลงไป <u>ค่อนข้างยาวแลกว้าง</u>
155.	แสน	31	509	รับสั่งแล้วจึงเพ่งมองไปยังนักร้องที่มีช่างสะล้อ กับช่างซึงเล่นคลอเสียงซอซึงผสานเสียงเพลง <u>แสนเสนาะ</u>
156.	สดชื่น	31	509	อากาศรอบกายเย็น <u>น้ำสดชื่น</u>
157.	ค่อนข้าง	31	514	เว้นไว้เป็นช่องว่าง <u>ค่อนข้างกว้าง</u>
158.	หนัก	31	533	แต่ท้องฟ้าก็คำรนคำรามฟ้าผ่าเปรี้ยง ๆ ใกล้เคียง ๆ นั่น เพียงครู่สั้น ๆ ฝนก็ตก <u>หนัก</u> ท่วมนอง
159.	หนัก	31	534	ยามฝนตก <u>หนัก</u>
160.	จัด	31	594	เขาเน้นเสียงหนักแน่นด้วยหึงสาโลหิตระเรื่อขึ้น หน้าจน <u>แดงจัด</u>
161.	น้อย ๆ	31	596	ครุหม่อไต่ <u>ยี่ม่น้อย</u> ๆ หน้าตาเหี่ยวย่น
162.	จัด	31	616	ครั้นแล้วจึงเริ่มฤดูหนาวที่หมอกกลงแลอากาศ <u>หนาวจัด</u> เป็นอย่างยิ่ง
163.	ค่อนข้าง	31	636	แต่น้ำ <u>ค่อนข้างไหลแรง</u>
164.	ค่อนข้าง	31	650	เสียงของชายหนุ่ม <u>ค่อนข้างเบา</u>
165.	ค่อนข้าง	31	658	เสียงใครบางคน <u>ค่อนข้างแปร่งดังขึ้น</u>
166.	สบาย	31	672	ทรุดกายลงบนตั่งในห้องกลางอัน <u>เย็นสบาย</u>
167.	ครั้นครั้น	31	682	ครั้นถึงยามค่ำภายหลังพระสงฆ์เจริญพระพุทธ มนต์แลสิ้นสุดพระธรรมเทศนา วงสะล้อซึงปี่ซุ่ม ก็เริ่มบรรเลง พร้อมจุดบอกไฟดาวขึ้นท้องฟ้า <u>ดัง สนั่นครั้นครั้น</u> ทั่วไป
168.	นิด ๆ	32	12	ริมฝีปากบาง <u>แยมนิด ๆ</u>
169.	น้อย ๆ	32	16	ใต้คิ้วที่ <u>ขมวดน้อย</u> ๆ อยู่เป็นประจำ
170.	ออก	32	16	บุรุษร่างสันทัดออกจะ <u>ผอม</u> ในเสื้อขาวสีขา สะอาด
171.	จัง	32	25	"แหม เพลงเก่า ๆ เนี่ย <u>เพราะจัง</u> นะคะ"
172.	เล็กน้อย	32	30	แล้ว <u>ยี่ม่น้อย</u> ให้กำลังใจเธอเต็มที่

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
173.	แสน	32	31	ปานทหยั่มองดูถนน มองดูรถข้าง ๆ ที่จอด นิ่งเป็นแพ แล้วกดปุ่มฟังเพลงด้วยความ เป็นเพลงไลท์คลาสสิกจากภาพยนตร์ตะวันตก หวานแหว่แสนไพเราะ
174.	มาก	32	48	คุณนุชนารถเป็นสตรีวัยกลางคนที่งามมาก
175.	จัด	32	89	แต่พอหน้าหนาวก็หนาวจัด
176.	ดี	32	97	แผลแห้งสวยดี
177.	งาม	32	140	คนที่สูงงามมีมากมาย
178.	สุด ๆ	32	150	มีอักษรอังกฤษประกาศหราอยู่ด้านบนกล่องว่า Tokyo Banana" ไซ้แล้ว อร่อยสุด ๆ " ลูกศิษย์ เฮขึ้น
179.	ดี	32	152	กระเทียมเจียวหอมดี
180.	เล็กน้อย	32	171	กระโปรงย้วยเล็กน้อย
181.	มาก	32	150	ผมไม่เคยเจอขนมญี่ปุ่นอร่อยเลย ถ้าสวยละก็ เห็นด้วย แต่ไม่อร่อย บางอย่างหวานจนแสบคอ "แต่วันนี้อร่อยมากอาจารย์"
182.	จิ้ง	32	172	สุจิตตรสวยจิ้ง
183.	มาก	32	178	"นิดหน่อยค่ะที่นี้ชอบเปิดแอร์แบบว่าเย็นมาก"
184.	ดี	32	193	"ยามันหอมดีแต่ผมจนบอกไม่ถูก"
185.	ดี	32	200	วันนี้มีละมุดหวานหอมเขียวได้มาจากบ้านลาด "เห็นซิด ๆ เพราะไม่ยอมสีแต่หวานดี"
186.	เล็กน้อย	32	215	หมอชาญเวชย์มเล็กน้อย
187.	เจี๊ยบ	32	228	ลองกองช่วยชาตินะหวานเจี๊ยบเลย
188.	มาก	32	231	"แต่คุณแม่ตัวร้อนมากเลยคะ"
189.	มาก	32	232	คุณปานโทร.มาบอกว่าคุณแม่ตัวร้อนมาก
190.	มากนัก	32	236	อากาศยามค่ำคืนไม่ได้เย็นลงมากนัก
191.	จัด	32	237	ปานทหยั่มไม่มีโอกาสตั้งตัวหรือคิดอะไรไปไกล กว่าการรีบก้าวเร็ว ๆ ตามแรงฉุดของมือ แข็งแรงนั้นเลย แต่กระนั้นยังรับรู้ได้ถึงสัมผัสอุ่น จัดและมั่นคง
192.	มาก	32	240	"เขาคงเห็นว่าเพลง One Fine Day เพราะ มาก"
193.	ดี	32	243	ร้านนี้เปิดเพลงเพราะดี

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
194.	นิดหนึ่ง	32	263	คนป่วย <u>ยืม</u> นิดหนึ่ง
195.	สดชื่น	32	273	น้ำมันส้มฟุ้งกระจาย <u>หอมสดชื่น</u>
196.	ค่อย ๆ	32	289	น้ำตาหยดหนึ่ง <u>ค่อย ๆ</u> ไหลรินลงมา
197.	เล็กน้อย	32	307	เขาพบว่าหญิงสาวตา <u>บวมเล็กน้อย</u>
198.	สดชื่น	32	314	วันนี้ห้องโถงใหญ่ของบ้านหอม <u>สดชื่น</u> ด้วยดอกไม้สด
199.	มาก	32	320	"เพลงเพราะ <u>มาก</u> ครับ"
200.	ดี	32	338	"กลัวคนใช้เช็ดบ้านไม่สะอาดล้างผักไม่ <u>เกลี้ยงดี</u> "
201.	มาก	32	342	วันนั้นจะเป็นวันที่ปานหทัย <u>สวยและโก้</u> มาก
202.	จัด	32	356	ประชาสัมพันธ์สาวแต่งหน้า <u>จัด</u> รับให้ข้อมูล
203.	จัด	32	356	ประชาสัมพันธ์สาวแต่งหน้า <u>จัด</u>
204.	น้อย ๆ	32	360	ส่วนหญิงสาวบนเวทีที่กำลังก้มหน้า <u>น้อย ๆ</u> โลงนิ้ว
205.	บาดคอ	32	365	น้ำมะนาวโซดาข้าง <u>เปรี้ยวบาดคอ</u> เหลือเกิน
206.	เหลือเกิน	32	365	น้ำมะนาวโซดาข้าง <u>เปรี้ยวบาดคอ</u> เหลือเกิน
207.	ช่าง	32	365	น้ำมะนาวโซดา <u>ช่างเปรี้ยว</u> บาดคอเหลือเกิน
208.	มาก	32	374	เห็นว่าบ้านนั้น <u>ทรุดโทรม</u> มาก
209.	มาก	32	378	"อุดร <u>ไม่ร้อน</u> มาก"
210.	มาก	32	381	"คงเพราะอากาศที่ <u>นี้ร้อน</u> มาก"
211.	เหลือเกิน	32	383	รู้สึกว่าการรักที่เธอมีให้เบนชนันดู <u>เล็กจ้อย</u> เหลือเกิน
212.	เยเยือก	32	394	อากาศในห้องคล้ายกับว่า <u>เย็นเยือก</u> จน สะท้าน
213.	จัด	32	438	พุทธา <u>แดงจัด</u>
214.	เยียบ	32	394	มือของเธอคง <u>เย็นเยียบ</u> เพราะความเย็น
215.	มากน้อย	32	451	"แต่ระยะแรกอาจจะ <u>หนาว</u> มากหน่อย"
216.	ยิบ	32	457	เอาหมอบมา <u>สับ</u> อีกครั้งจน <u>ละเอียด</u> ยิบ
217.	มาก ๆ	32	457	กะหล่ำ และแครอทซอยเป็นชิ้น <u>เล็ก</u> มาก ๆ
218.	ร้ายกาจ	32	466	ส่วนเจ้าอาหารกระป๋องนั้น <u>เหม็นร้ายกาจ</u> แบบ เข้าไส้เข้าพุง
219.	นัก	32	468	"แม่บอกแล้ว ไอ้เรื่องล้างจานนี่บอกว่าให้ <u>ค่า</u> กันเบา ๆ ซ้อนส้มอย่า <u>โยน</u> ลงตะกร้าให้ <u>มันดัง</u> นัก"
220.	เล็กน้อย	32	489	คนถูก <u>เข้า</u> <u>ยืม</u> <u>เล็กน้อย</u>
221.	สดชื่น	32	509	มีสวนกว้างที่มีหญ้าเรียบเขียว <u>สดชื่น</u>

ที่	คำ	ลำดับ เอกสาร	หน้า	ตัวอย่าง
222.	ยิ่งนัก	32	514	เป็นระเบียบยิ่งนักในความรู้สึกของ ชายหนุ่ม
223.	นิดนึ่ง	32	524	"เอาข้าวหอมมัน ๑ หุงให้ <u>อะนิดนึ่ง</u> "
224.	มาก	32	524	"ข้าวหอม <u>มันมาก</u> "
225.	มากนัก	32	537	มีเสียงปรบมือตามคำเชิญชวนแต่ <u>ไม่กึกก้อง</u> <u>คึกคักมากนัก</u>
226.	มาก	32	538	"เพลงเพราะ <u>มาก</u> ครับ"
227.	มาก	32	556	วันนี้คุณหมอดู <u>หนุ่มมาก</u>
228.	นิดเดียว	32	584	รู้สึกตัวแม่ <u>เล็กนิดเดียว</u>
229.	เฉียบ	32	585	เขา <u>ตัวเย็นเฉียบ</u>
230.	สดชื่น	32	597	หมอศราวุธกลับมาแล้ว วันศุกร์นี้เขาจึงมีเวลา พอไปพักผ่อนปานหทัย ... เสียงสุดท้ายจบลง แล้ว เมื่อเดินไปถึงและรับไหว้คนใช้แถวหน้าที่พอ เงยหน้าขึ้นมาพบกันปานหทัย <u>ยิ้มสดชื่น</u> ทันที
231.	จัด	32	599	มือคุณหมอ <u>อุ้งจัด</u>
232.	แสน	32	615	เสียงกระซิบ <u>แสนแผ่วเบา</u> ด้วยความอ่อนแรง
233.	แสน	32	620	ได้ยินเสียงคนพูดอยู่ไกล <u>แสนไกล</u>
234.	เล็กน้อย	32	628	เธอ <u>ส่ายหน้าเล็กน้อย</u>
235.	วังเวง	32	649	ยามนี้เื่องจะ <u>ดูเงิบร้างวังเวง</u> จนรู้สึกกว้าง ใหญ่เหลือเกิน
236.	เหลือเกิน	32	649	ยามนี้เื่องจะ <u>ดูเงิบร้างวังเวง</u> จนรู้สึกกว้าง ใหญ่ <u>เหลือเกิน</u>

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ - ชื่อสกุล	นางสาวนนทียา จันทรเนตร์
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2525
สถานที่เกิด	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ประวัติการศึกษา	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยบูรพา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จารึกภาษาตะวันออก) มหาวิทยาลัยศิลปากร
ตำแหน่งหน้าที่การทำงานปัจจุบัน	อาจารย์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา